

**TEXT PROBLEM
WITHIN THE
BOOK ONLY**

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_198381

UNIVERSAL
LIBRARY

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

ವೇಣೀಸಂಹಾರನಾಟಕಪ್ರತಿಕ್ಯತಿ

ಗ್ರಂಥಕರ್ತರು :

ಆಸ್ಥಾನಮಹಾವಿದ್ವಾನ್

ಯಂ. ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು

ಶ್ರೀ ಪಂಚಾಚಾರ್ಯ ಎಲೆಕ್ಟ್ರಿಕ್ ಪ್ರೆಸ್, ಮೈಸೂರು

(ಕಾಪಿರೈಟ್ ರಿಜಿಸ್ಟರ್ಡ್)

ಬೆಲೆ ೧ ರೂ.
ಕ್ಯಾಲಿಕೊ ೨-೦-೦

Checked 1965

CHECKED 1956

Checked 1969

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣರಾಜ ಒಡೆಯರ್ ಬಹದ್ದೂರ್
ಮಹಾಸ್ವಭೂಗಳವರು

ಮುನ್ನುಡಿ.

ಈ ಲೋಕದಲ್ಲಿ ಸಕಲ ಪ್ರಾಣಿಗಳೂ ಆನಂದವನ್ನೇ ಬಯಸುವುವು. ದುಃಖದಿಂದ ಎಂತಾದರೂ ಬಿಡುಗಡೆಹೊಂದಬೇಕೆಂದು ಅಪೇಕ್ಷೆಪಡುವುವು. ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ಮನುಷ್ಯರು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವುದಕ್ಕೂ ವ್ಯಸನವನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಕ್ಕೂ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡುವರು ; ಅಲ್ಲದೆ ತಂತಮ್ಮ ಬುದ್ಧಿಸಂಪತ್ತಿಯಿಂದ ಆ ಆ ಆನಂದಸಾಧನಗಳನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿಕೊಳ್ಳುವರು. ರಸಜ್ಞರಿಗಾದರೆ ಕಾವ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಪರಮಾನಂದಪ್ರದವಾದುದು ಬೇರೊಂದು ಇಲ್ಲವೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ಕಾವ್ಯವು ತತ್ತದ್ರಸಪರಿಪೂರ್ಣವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ವಿಷಯಾಂತರಗಳ ಕಡೆಗೆ ಹೋಗದಂತೆ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಎಳೆದು ಪರಿಭಾವನೆಯಲ್ಲಿಡುವುದು. ಕಾವ್ಯರಸವನ್ನು ಆಸ್ವಾದಿಸಿ ಪರಿಭಾವನೆಮಾಡುವವನು ಇತರ ವಿಷಯಗಳ ಕಥೆಯನ್ನೇ ಮರೆತು ಕ್ಷಣಕಾಲ ಬ್ರಹ್ಮಾನಂದಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಿಶೇಷವಿಲ್ಲದ ಆನಂದವನ್ನು ಅನುಭವಿಸುವನು.

ಕಾವ್ಯವೆಂಬುದು ರಸಾತ್ಮಕವಾದ ವಾಕ್ಯಸಮೂಹವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ಕಾವ್ಯವು ಮೂರುಬಗೆಗಳುಳ್ಳದು ; ಪದ್ಯಾತ್ಮಕ, ಗದ್ಯಾತ್ಮಕ, ಮಿಶ್ರ-ಎಂದು. ಪದ್ಯಾತ್ಮಕ-ರಘುವಂಶ ಮುಂತಾದುದು ; ಗದ್ಯಾತ್ಮಕ-ಕಾದಂಬರಿ ಮೊದಲಾದುದು. ಚಂಪೂಭಾರತ ಶಾಕುಂತಲಾದಿಯಾದುದು ಮಿಶ್ರ. ಮಿಶ್ರಕಾವ್ಯದಲ್ಲಿ ಎರಡು ಬಗೆ ; ದೃಶ್ಯ ಶ್ರವ್ಯ-ಎಂದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಚಂಪೂಗ್ರಂಥ ಶ್ರವ್ಯ ; ದೃಶ್ಯ-ರೂಪಕವೆಂಬುದು. ಆದರೆ ದೃಶ್ಯವೂ ಶ್ರವ್ಯವೇ ಅಹುದು ; ಆದರೂ ದೃಶ್ಯತ್ವಕ್ಕೇ ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವಿರುವುದರಿಂದ ಅದು ದೃಶ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಆಸ್ವಾದಿಸಲ್ಪಡುವ ಕಾವ್ಯಗಳು ನಿರತಿಶಯವಾದ ಆನಂದವನ್ನೇನೋ ಉಂಟುಮಾಡುವುವು ; ಆದರೂ ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ದೃಶ್ಯಗಳೇ

ಸರ್ವೋತ್ತಮಗಳಾದ ಅನಂದಜನಕಗಳು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿವೆ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಆ ಆ ಘಟನೆಗಳನ್ನು ಪ್ರದರ್ಶಿಸುವುವು; ಮತ್ತು ರಸಾಸಾರಗಳಿಂದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಅಂತಃಕರಣಗಳನ್ನು ತೇಲಾಡಿಸುವುವು. ಕವಿರಚಿತವಾಗಿ ಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಿರುವ ಬಗೆಬಗೆಯ ಲೋಕಚರಿತ್ರವು ಬಲಾತ್ಕರಿಸಿ ವಿಷಯಾಂತರಗಳಿಂದ ಎಳೆದು ಮನಸ್ಸನ್ನು ಸಂತೋಷದಲ್ಲಿ ಕೂಡಿಸುವುದು.

ಯಾವನ ಮನಸ್ಸು ದೃಶ್ಯಪ್ರಬಂಧದಿಂದ ಆಕರ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನೆಂಬವನು ಯಾವನೊಬ್ಬನೂ ಇರನು. ಕವಿಶಿರೋಮಣಿಯಾದ ಶ್ರೀಮತ್ಕಾಳಿದಾಸನು-ಬೇರೆ ಬೇರೆ ರುಚಿಯುಳ್ಳ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಸಂತೋಷಜನಕಗಳು ಅನೇಕಪ್ರಕಾರಗಳಿದ್ದರೂ ನಾಟ್ಯವು ಮುಖ್ಯವಾದೊಂದು ಸಂತೋಷಜನಕವು-ಎಂದು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತು ಸಮುಚಿತವಾದುದು. ನಾಟ್ಯ, ರೂಪ, ರೂಪಕ, ದೃಶ್ಯ, ಕಾವ್ಯ-ಎಂಬವು ಸಮಾನಾರ್ಥವನ್ನೇ ಬೋಧಿಸುವ ಶಬ್ದಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರಾಮಯುಧಿಷ್ಠಿರಾದಿ ನಾಯಕಪ್ರಭೃತಿಗಳ ಅವಸ್ಥೆಗಳನ್ನು ನಟರು ಅನುಕರಿಸುವುದೇ ನಾಟ್ಯವೆಂಬುದು. ಈ ಅವಸ್ಥೆಗಳ ಅನುಕರಣವೇ ಅಭಿನಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಅಭಿನಯವಿದು-ರೂಪಿಸಲ್ಪಡುವುದು-ಎಂದರೆ, ಅವಲೋಕಿಸಲ್ಪಡುವುದು-ಎಂಬುದರಿಂದ ರೂಪವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ರಾಮಾದಿಗಳ ಅವಸ್ಥೆಯು ನಟರಲ್ಲಿ ಆರೋಪಿಸಲ್ಪಡುವುದೆಂಬುದರಿಂದ ಅದೇ ರೂಪಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಅದೇ ದೃಶ್ಯವಾದುದೆಂಬುದರಿಂದಲೂ ಕವಿಯ ಕರ್ಮವೆಂಬುದರಿಂದಲೂ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಈ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವು ರೂಪಕ ಉಪರೂಪಕ-ಎಂಬ ಭೇದದಿಂದ ದ್ವಿವಿಧವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ರೂಪಕವು-ನಾಟಕ, ಪ್ರಕರಣ, ಭಾಣ, ವ್ಯಾಯೋಗ, ಸಮವಾಕಾರ, ಡಿಮ, ಈಹಾಮೃಗ, ಅಂಕ, ವೀಧಿ, ಪ್ರಹಸನ-ಎಂದು ಹತ್ತು ಪ್ರಕಾರಗಳುಳ್ಳುದು. ನಾಟಕ

ದ್ವಿವಿಧವು. ನಾಟಕ ಮಹಾನಾಟಕ-ಎಂದು. ನಾಟಕವು-ಅಭಿಜ್ಞಾನ ಶಾಕುಂತಲ ಮುಂತಾದುದು. ಮಹಾನಾಟಕವು-ಬಾಲರಾಮಾಯಣ ಮುಂತಾದುದು. ಪ್ರಕರಣ-ಮೃಚ್ಛಕಟಿಕದಂತಹುದು. ಭಾಣ-ಪಂಚಾಯುಧ ಪ್ರಪಂಚ ಮುಂತಾದುದು. ಸಮವಾಕಾರ-ಸಮುದ್ರಮಥನಾದಿ. ಡಿವ-ತ್ರಿಪುರದಹನವೆಂಬುದು. ಈಹಾಮೃಗ-ಕುಸುಮಶೇಖರವಿಜಯ ಮುಂತಾದುದು. ಅಂಕವು-ಶರ್ಮಿಷ್ಠಾಯಯಾತಿ ಮೊದಲಾದುದು. ವೀಧಿ-ನಾಲವಿಕ ಮುಂತಾದುದು. ಪ್ರಹಸನ-ಲಟಕಮೇಲಕಾದಿ-ಎಂದು.

ಉಪರೂಪಕಗಳು ಹದಿನೆಂಟು ; ನಾಟಕ, ಸಟ್ಟಕ, ಗೋಷ್ಠಿ, ತ್ರೋಟಕ, ನಾಟ್ಯರಾಸಕ, ಪ್ರಸ್ಥಾನ, ಉಲ್ಲಾಸ್ಯ, ಕಾವ್ಯ, ಪ್ರೇಂಖಣ, ರಾಸಕ, ಸಂಲಾಸಕ, ಶ್ರೀಗದಿತ, ಶಿಲ್ಪಕ, ವಿಲಾಸಿಕೆ, ದುರ್ಮಲ್ಲಿಕೆ, ಪ್ರಕರಣ, ಹೃಲ್ಲೇಶ, ಭಾಣಿಕೆ-ಎಂದು.

ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕ-ರತ್ನಾವಳಿ ಮುಂತಾದುದು. ಸಟ್ಟಕ-ಕರ್ಪೂರಮಂಜರಿ ಮೊದಲಾದುದು. ಗೋಷ್ಠಿ-ರೈವತಮದನಿಕಾದಿ. ತ್ರೋಟಕ-ವಿಕ್ರಮೋರ್ವಶೀಯ ಮುಂತಾದುದು. ನಾಟ್ಯರಾಸಕ-ವಿಲಾಸ ವತಿ ಮುಂತಾದುದು. ಪ್ರಸ್ಥಾನ-ಶೃಂಗಾರತಿಲಕ ಮುಂತಾದುದು. ಉಲ್ಲಾಸ-ದೇವೀಮಹಾದೇವ ಮೊದಲಾದುದು. ಕಾವ್ಯ-ಯಾದವೋದಯ ಮುಂತಾದುದು. ಪ್ರೇಂಖಣ-ವಾಲಿವಧ ಮುಂತಾದುದು. ರಾಸಕ-ಮೇನಕಾಹಿತ ಮುಂತಾದುದು. ಸಂಲಾಸಕ-ಮಾಯಾಕಾಸಾಲಿಕ ಮುಂತಾದುದು. ಶ್ರೀಗದಿತ-ಸುಭದ್ರಾಹರಣ ಮುಂತಾದುದು. ಶಿಲ್ಪಕ-ಕನಕಾ ವತೀವಾಧನ ಮೊದಲಾದುದು. ದುರ್ಮಲ್ಲಿಕೆ-ಬಿಂದುಮತಿ ಮುಂತಾದುದು. ಹೃಲ್ಲೇಶ-ಕೇಳಿರೈವತಕ ಮುಂತಾದುದು. ಭಾಣಿಕೆ-ಕಾಮದತ್ತ ಮುಂತಾದುದು. ವಿಲಾಸಿಕಾಪ್ರಕರಣಿಕೆಗಳಿಗೆ ಉದಾಹರಣವು ಗೋಚರ ವಾಗಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಭಾಗಸಾಹಿತ್ಯದರ್ಪಣದಲ್ಲಿರುವ ಉದಾಹರಣೆಗಳನ್ನೇ ಕೊಟ್ಟಿರುವೆವು. ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಅನೇಕಗಳು ಈಗ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ.

ರೂಪಕವು ಅಭಿನಯಾತ್ಮಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಅದರಲ್ಲಿ ರಸಭೇದ ದಿಂದಲೂ ನಾಯಕಭೇದದಿಂದಲೂ ಇತಿವೃತ್ತಭೇದದಿಂದಲೂ ಇಷ್ಟು ಭೇದಗಳು ಉಂಟಾಗಿರುವುವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಎಂಟು ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತು ಅಥವಾ ಹತ್ತು. ಶೃಂಗಾರ, ವೀರ, ಕರುಣ, ಆದ್ಭುತ, ಹಾಸ್ಯ, ಭಯಾನಕ, ಬೀಭತ್ಸ, ರೌದ್ರ-ಎಂದು ನಾಟ್ಯದಲ್ಲಿ ಎಂಟೇ ರಸಗಳೆಂದು ಕೆಲವರು, ಶಾಂತವೂ ಒಂಬತ್ತನೆಯದೆಂದು ಇನ್ನು ಕೆಲವರು, ವತ್ಸಲ-ಎಂಬುದೂ ಹತ್ತನೆಯದೆಂದು ಇತರರು. ಶಾಂತರಸಪ್ರಾಧಾನ್ಯದಿಂದ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗವು ಭತ್ಯಹರಿನಿವೇದ ಮುಂತಾದುದರಲ್ಲಿ ಕಂಡುಬರುವುದು. ರಸವೆಂಬುದು ಆ ಆ ಭಾವಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ಹೃದಯಾನಂದವನ್ನುಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ರತಿ ಮುಂತಾದುದು. ಅದು ಅವರವರ ಮತದಿಂದ ಎಂಟು ತೆರನಾಗಿಯೂ ಒಂಬತ್ತು ತೆರನಾಗಿಯೂ ಹತ್ತುತೆರನಾಗಿಯೂ ಭೇದವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು.

ರತಿ ಉತ್ಸಾಹ ಶೋಕ ವಿಸ್ಮಯ ಹಾಸ ಭಯ ಜುಗುಪ್ಸೆ ಕ್ರೋಧ—ಎಂದು ಎಂಟು. ಶಮ ಒಂಬತ್ತನೆಯದು ; ವತ್ಸಲತೆ ಹತ್ತನೆಯದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ರತಿಯೆಂಬುದು—ಅನುಕೂಲಗಳಾದ ಅರ್ಥಗಳಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ಬಾಗಿರುವುದು. ಉತ್ಸಾಹವೆಂಬುದು—ಕಾರ್ಯಪ್ರಯತ್ನದಲ್ಲಿ ಸ್ಥಿರತರವಾದ ಸಡಗರ. ಪ್ರೀತ್ಯಾಸ್ಪದವಾದ ವಸ್ತುವಿನ ವಿನಾಶದಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ದುಗುಡವು ಶೋಕವೆನಿಸುವುದು. ಹೊಸತಾದ ವಸ್ತುವನ್ನು ನೋಡುವುದು ಮುಂತಾದುದರಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಸ್ಫುರಣವು—ವಿಸ್ಮಯವು. ವಿಕಾರವುಳ್ಳ ನಡೆನುಡಿ ಮುಂತಾದ ವುಗಳ ದರ್ಶನಯೋಗದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ ಮನಸ್ಸಿನ ವಿಕಾಸವು ಹಾಸವೆನಿಸುವುದು. ಕೋಪಗೊಂಡವರು ಮುಂತಾದವರನ್ನು ನೋಡುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಅಕುಲತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವ ಭಾವವು ಭಯ ವಿಷಯಗಳಲ್ಲಿರುವ ದೋಷಗಳ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಉಂಟಾಗುವ

ನಿಂದನವು ಜುಗುಪ್ಸೆ. ತನಗೆ ಪ್ರತಿಫಲರಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಮನಸ್ಸು ತೀವ್ರವಾಗಿರುವುದು—ಕ್ರೋಧ. ಇಚ್ಛಾರಹಿತನಾಗಿ ವರ್ತಿಸುವುದರಿಂದ ಮನಸ್ಸಿಗೆ ಉಂಟಾಗುವ ವಿಶ್ರಾಂತಿಸುಖವು—ಶಮ. ಮಕ್ಕಳು ಮೊದಲಾದವರಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸ್ನೇಹವು—ವತ್ಸಲತೆ. ಈ ಭಾವಗಳು ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಸ್ಥಾಯಿಭಾವಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವವು. ಇವುಗಳೇ ವ್ಯಕ್ತಗಳಾಗಿ ಆನಂದವನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡತಕ್ಕ ರಸಗಳೆನಿಸುವವು. [ಯಾವುಗಳ ಯೋಗದಿಂದ ರತ್ಯಾದಿಗಳು ವ್ಯಕ್ತತೆಯನ್ನು ಪಡೆಯುವುವೋ ಆ ಭಾವಗಳು—ವಿಭಾವ ಅನುಭಾವ ಸಂಚಾರಿಭಾವ—ಎಂದು ಮೂರುತೆರಗಳಾಗಿರುವವು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುವು ಆತ್ಮಯೋಗದಿಂದ ಪರಗತವಾದ ರತ್ಯಾದಿಭಾವವನ್ನು ವಿಶೇಷದಿಂದ ಭಾವಿಸುವುವೋ ಅವು ವಿಭಾವಗಳು; ಇವುಗಳಲ್ಲಿ ಆಲಂಬನವಿಭಾವಗಳು, ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವಗಳು—ಎಂದು ಎರಡುಪ್ರಕಾರಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಯಾವುವನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿಗಳಾದ ರತ್ಯಾದಿಗಳ ಉದ್ದೀಪನವಾಗುವುದೋ ಅವು ಆಲಂಬನವಿಭಾವಗಳು. ಎಂತೆಂದರೆ—ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ, ನಾಯಕನಲ್ಲಿರುವ ರತಿಯು ನಾಯಿಕೆಯನ್ನು ಅವಲಂಬಿಸಿ ಉದ್ಬುದ್ಧವಾಗುವುದೆಂಬುದರಿಂದ ನಾಯಿಕೆ ಆಲಂಬನವು; ಅಥವಾ ನಾಯಕನಾದರೂ ನಾಯಿಕೆಯಲ್ಲಿರುವ ರತಿಗೆ ಆಲಂಬನವು. ಉದ್ದೀಪನ ವಿಭಾವಗಳು—ಉದ್ಬುದ್ಧಪ್ರಾಯವಾದರಸವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಉದ್ದೀಪನಗೊಳಿಸುವ ದೇಶಕಾಲಾದಿಗಳು. ಎಂತೆಂದರೆ—ಶೃಂಗಾರದಲ್ಲಿ ವಸಂತಾದಿಗಳು—ಕಾಲಗಳು.

ಆಲಂಬನದ ಜೀರ್ಣಗಳೂ ಉದ್ದೀಪನವಿಭಾವಗಳೇ. ಈ ರೀತಿ ವಿಭಾವಗಳಿಂದ ಉದ್ಬುದ್ಧವಾದ ರತಿ ಮುಂತಾದುದು ಯಾವುದರಿಂದ ಹೊರಗೆ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಅದು ಅನುಭಾವವು. ಇದೂ ರತ್ಯಾದಿ ಜನ್ಯಕಾರ್ಯರೂಪವಾದ, ಸ್ವೇದಸ್ತಂಭರೋಮಾಂಚ ಮುಂತಾ

ದುದು. ಯಾವುವು ಒಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದುವುಗಳಾಗಿ ಮತ್ತೊಂದುಕಾಲದಲ್ಲಿ ತಿರೋಭೂತಗಳಾಗಿ ಸ್ಥಾಯಿಯೊಡನೆ ಚರಿಸುವುವೋ ಅವು ಸಹಚಾರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು. ಇವುಗಳೇ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಅಭಿಮುಖ್ಯದಿಂದ ಚರಿಸುವುವೆಂಬುದರಿಂದ ವ್ಯಭಿಚಾರಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು. ಇವುಗಳ ಭೇದಗಳನ್ನು ದಶರೂಪಕ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ನೋಡಬಹುದು. ಈ ರಸಗಳ ಭೇದದಿಂದ ರೂಪಕಗಳು ಬೇರ್ಪಡುವುವು.

ಯಾವ ಫಲವನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ಕಾರ್ಯವು ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಆ ಫಲಕ್ಕೆ ನಾಯಕನು ಸ್ವಾಮಿ. ಈತನೇ ಅಧಿಕಾರಿಯೆಂದೂ ನೇತೃವೆಂದೂ ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು ; ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಂತೆ. ಯಾವನು ಈ ನಾಯಕನಿಗೆ ಪ್ರತಿಕೂಲನೋ ಅವನು ಪ್ರತಿನಾಯಕನೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವನು ; ದುರ್ಯೋಧನನಂತೆ.

ನಾಯಕನು-ಧೀರೋದಾತ್ತ, ಧೀರೋದ್ಧತ, ಧೀರಲಲಿತ, ಧೀರಪ್ರಶಾಂತ-ಎಂದು ನಾಲ್ಕು ಪ್ರಕಾರಗಳುಳ್ಳವನೆನಿಸಿರುವನು. ಅವರಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಶ್ಲಾಘೀಯಲ್ಲದವನೂ ಕ್ಷಮಾಶೀಲನೂ ಅತಿ ಗಂಭೀರನೂ ಹರ್ಷಶೋಕಾದಿಗಳಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಲ್ಪಡದ ಸ್ವಭಾವವುಳ್ಳವನೂ ವಿನಯದಿಂದ ಮುಚ್ಚಲ್ಪಟ್ಟ ಗರ್ವವುಳ್ಳವನೂ ಚಂಚಲನಲ್ಲದವನೂ ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞನೂ ಅದವನು-ಧೀರೋದಾತ್ತನೆನಿಸುವನು. ಅಂತಹ ನಾಯಕನು-ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮುಂತಾದವನು. ವಂಚನೆಯಲ್ಲಿ ಆಸಕ್ತನೂ ಪ್ರಚಂಡನೂ ಚಪಲನೂ ಹೆಚ್ಚಾದ ಅಹಂಕಾರದರ್ಪಗಳುಳ್ಳವನೂ ಅತ್ಯಶ್ಲಾಘೀಯೂ ಅದವನು ಧೀರೋದ್ಧತನೆನಿಸುವನು. ಇಂತಹನು-ಭೀಮ ಮುಂತಾದವನು. ನಿಶ್ಚಿಂತನೂ ಸರ್ವಕಾಲದಲ್ಲಿಯೂ ಮೃದುವೂ ಕಲಾನಿಷ್ಠನೂ ಅದವನು-ಧೀರಲಲಿತನೆನಿಸುವನು. ಅಂತಹನು-ವತ್ಸರಾಜಾದಿ. ಸಾಮಾನ್ಯಗುಣಗಳಿಂದ ತುಂಬಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ಮುಂತಾದವನು-ಧೀರಪ್ರಶಾಂತ ; ಮಾಧವಾದಿಗಳಂತೆ.

ಶೃಂಗಾರರಸವಿಷಯದಲ್ಲಾದರೋ ಈ ನಾಯಕನು-ದಕ್ಷಿಣ, ಧೃಷ್ಟ, ಅನುಕೂಲ, ಶಠ-ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಬಗೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವನು. ಇವರ ಹೆಸರುಗಳೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಲಕ್ಷಣಗಳೆನಿಸುವುವು. ಈ ರೀತಿ ಹದಿನಾರು ಪ್ರಕಾರಗಳುಳ್ಳವರಾದ ಇವರು ಮತ್ತೆ ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮ ಅಧಮ-ಎಂದು ಪ್ರತ್ಯೇಕವಾಗಿ ಮೂರುಬಗೆಯುಳ್ಳವರು. ಅಂತೂ ಈ ರೀತಿ ನಾಲ್ಕತ್ತೆಂಟು ನಾಯಕಭೇದಗಳು. ಈ ನಾಯಕಭೇದವೂ ರೂಪಕಭೇದದಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಜಕವು. ನಾಯಕಾಭೇದಗಳನ್ನು ಬೇರೆಕಡೆ ನೋಡಬಹುದು.

ರೂಪಕಭೇದದಲ್ಲಿ ಇತಿವೃತ್ತವೂ ಮತ್ತೊಂದು ಪ್ರಯೋಜಕವು. ಈ ಇತಿವೃತ್ತವೇ ವಸ್ತುವೆಂದು ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಇದೇ ರೂಪಕಕ್ಕೆ ಶರೀರವು. ಇದೂ ಎರಡು ಬಗೆಗಳುಳ್ಳದು ; ಅಧಿಕಾರಿಕ, ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ-ಎಂದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರಿಯ ಸಂಬಂಧವುಳ್ಳದು-ಅಧಿಕಾರಿಕ ; ಘಲದಲ್ಲಿ ಅಧಿಕಾರವುಳ್ಳವನು ಅಧಿಕಾರಿ. ಈ ಇತಿವೃತ್ತದಿಂದ ಯಾವ ಫಲವುಂಟಾಗುವುದೋ ಅದರಲ್ಲಿ ಯಾವನಿಗೆ ಸ್ವಾಮಿತ್ವವುಂಟೋ ಆತನು-ಅಧಿಕಾರಿ. ಆತನೇ ನಾಯಕನು. ಅದುದರಿಂದ ನಾಯಕಸಂಬಂಧಿಯಾದ ಇತಿವೃತ್ತವು-ಅಧಿಕಾರಿಕವೆನಿಸುವುದು. ಯಾವುದು ಪ್ರಸಂಗವಶದಿಂದ ಮತ್ತೊಬ್ಬನ ಇತಿವೃತ್ತವೂ ನಾಯಕನ ಇತಿವೃತ್ತಾಂತಕ್ಕೆ ಉಪಕಾರಕವಾಗುವುದೋ ಅದು ಪ್ರಾಸಂಗಿಕ. ಎಂತೆಂದರೆ-ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಸುಗ್ರೀವಚರಿತ್ರದಂತೆ. ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವೂ ದ್ವಿವಿಧ : ದೂರವಾಗಿ ಅನುವರ್ತಿಸುವುದು, ಏಕದೇಶದಲ್ಲಿ ಅನುವರ್ತಿಸುವುದು-ಎಂದು. ದೂರವಾಗಿ ಅನುವರ್ತಿಸುವುದು-ವೇಣೀಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ಭೀಮಚರಿತ್ರದಂತೆ. ಏಕದೇಶಾನುವರ್ತಿಯಾದುದು-ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರಾವಣವೃತ್ತಾಂತ ಮುಂತಾದುದರಂತೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯದಕ್ಕೆ ಪತಾಕೆ-ಎಂದು ಹೆಸರು. ಎರಡನೆಯದಕ್ಕೆ ಪ್ರತರಿ-ಎಂದು. ಅದು

ಈ ರೀತಿ ಅಧಿಕಾರಿಕ, ಪತಾಕೆ, ಪ್ರಕರಿ-ಎಂದು ಇತಿವೃತ್ತವು ಮೂರು ಬಗೆಗಳುಳ್ಳದು. ಇದೂ, ಪ್ರಖ್ಯಾತ, ಉತ್ಪಾದ್ಯ, ಮಿಶ್ರ-ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಬೇರೆ ಮೂರು ಬಗೆಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಪ್ರಖ್ಯಾತವು-ಪುರಾಣೀತಿ ಹಾಸಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದುದು. ಉತ್ಪಾದ್ಯವು—ಕವಿ ತನ್ನ ಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಕಲ್ಪಿಸಿದುದು. ಇವೆರಡೂ ಬೆರೆದುದು—ಮಿಶ್ರವು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಇತಿವೃತ್ತದ ಪ್ರಕಾರಗಳು ಇಂತು ಒಂಬತ್ತು. ವೃತ್ತ, ಇತಿವೃತ್ತ, ವಸ್ತು, ಚರಿತ—ಎಂದು ಇವೆಲ್ಲವೂ ಪರ್ಯಾಯಶಬ್ದಗಳು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ—ಪ್ರಖ್ಯಾತವೃತ್ತವು ನಾಟಕದಲ್ಲಿ. ಉತ್ಪಾದ್ಯವು ಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿ. ಈ ಹಾವ್ಯಗ ಮುಂತಾದುದರಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರವು. ಈ ಇತಿವೃತ್ತದಲ್ಲಿ ಯಾವುದನ್ನು ಉದ್ದೇಶಿಸಿ ನಾಯಕನು ಆರಂಭಿಸುವನೋ, ಯಾವುದು ನಾಯಕನಿಂದ ಅಪೇಕ್ಷಿಸಲ್ಪಡುವುದೋ ಅದು ಕಾರ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಎಂತೆಂದರೆ—ರಾಮಾಯಣದಲ್ಲಿ ರಾವಣನ ವಧೆಯಂತೆ. ಈ ಕಾರ್ಯಕ್ಕೂ ಅಯ್ಯು ಅವಸ್ಥೆಗಳು. ಮೊದಲು ಕಾರ್ಯವು ಆರಂಭಿಸಲ್ಪಡುವುದು ; ಬಳಿಕ ಈ ಕಾರ್ಯದ ಸಿದ್ಧಿಗೋಸ್ಕರ ಪ್ರಯತ್ನಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು ; ಅನಂತರ ಸಿದ್ಧಿಯಾಗಬೇಕೆಂದು ಆಶೆಯುಂಟಾಗುವುದು ; ಆ ಮೇಲೆ ತಪ್ಪದೆ ಕಾರ್ಯವು ಸಿದ್ಧಿಸುವುದು. ಬಳಿಕ ಈ ಕಾರ್ಯದ ದೆಸೆಯಿಂದ ಫಲ ಪ್ರಾಪ್ತಿಯಾಗುವುದು. ಈಯವಸ್ಥೆಗಳನ್ನೇ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಆರಂಭ, ಯತ್ನ, ಪ್ರಾಪ್ತ್ಯಾಶೆ, ನಿಯತಾಪಿ, ಫಲಾಗಮ—ಎಂದು ವ್ಯಪದೇಶಿಸುವರು. ಈಯವಸ್ಥೆಗಳ ಯೋಗದಿಂದ ಇತಿವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಅಯ್ಯು ವಿಭಾಗಗಳುಂಟಾಗುವುವು. ಈ ವಿಭಾಗಗಳು ಸಂಧಿಗಳೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುವು. ಅವು—ಮುಖ, ಪ್ರತಿಮುಖ, ಗರ್ಭ, ಅವಮರ್ಶ, ಉಪಸಂಹೃತಿ—ಎಂದು. ಉಪಸಂಹೃತಿಸಂಧಿಯೇ ನಿರ್ವಹಣಸಂಧಿಯೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಇಲ್ಲಿಪ್ರಯೋಜನಸಿದ್ಧಿಗೆ ಕಾರಣಭೂತಗಳಾದುವಯ್ಯು ಉಪಕಾರಗಳಾಗಿರುವುವು. ಅವು—ಬೀಜ, ಬಿಂದು, ಪತಾಕೆ, ಪ್ರಕರಿ, ಕಾರ್ಯ—ಎಂಬುವು.

ಇವನ್ನೇ ಅರ್ಥಪ್ರಕೃತಿಗಳೆನ್ನುವರು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಪತಾಕೆ, ಪ್ರಕರಿ, ಕಾರ್ಯ ಎಂಬ ಮೂರನ್ನೂ ನೋದಲೇ ನಿರ್ದೇಶಿಸಿರುವೆವು. ಬೀಜವೆಂಬುದು ಫಲೋತ್ಪತ್ತಿಗೆ ಮುಖ್ಯಕಾರಣ. ಇದು ಅಲ್ಪಮಾತ್ರವಾಗಿ ಉದ್ದೇಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟು ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹರಡುವಂತಹುದು ; ಎಂತೆಂದರೆ—ವೇಣೀಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಉತ್ಸಾಹದಂತೆ. ಇದು ದ್ರೌಪದಿಯ ಕೇಶಬಂಧನವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಕಾರಣವಾದುದು. ಭೀಮಸೇನನ ಕ್ರೋಧದಿಂದ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಂಡು ಬಹುಪ್ರಕಾರವಾಗಿ ಹರಡಿತು. ಅವಾಂತರವಾದ ಕಾರ್ಯವು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಳ್ಳುವುದರಿಂದ ವಿಚ್ಛಿನ್ನವಾದಂತೆ ಭಾಸಿಸುವ ಇತಿವೃತ್ತಕ್ಕೆ ಅವಿಚ್ಛಿನ್ನತೆಯನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುದು ಬಿಂದು ; ಎಂತೆಂದರೆ—ವೇಣೀಸಂಹಾರದಲ್ಲಿ “ ಸಾದೇವ ! ಪೋಗುನೀಂ. ಗುರುಜನಮನನುವರ್ತಿಸು. ಅನುಮಾಯುಧಶಾಲೆಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಆಯುಧವಂ ಕೈಕೊಂಡಪೆಂ” ಎಂದು ಭೀಮನು ಹೇಳಿದುದಕ್ಕೆ “ ಆರ್ಯ ! ಇದಾಯುಧಶಾಲೆಯಲ್ಲು ; ದೇವಿಯನೆಲೆವೀಡಿದು ” ಎಂದು ಸಹದೇವನು ಮರುನುಡಿಯನ್ನು ನುಡಿಯಲು, ಅನೀದೇವಿಯಂಕಂಡು ಆಘಾತಲೇ ವೇಯ್ಕುಂ—ಎಂದು ಭೀಮನು ಹೇಳುವನು. ಇಲ್ಲಿ ಅವಾಂತರಭೂತವಾದ ಆಯುಧಗ್ರಹಣಕಾರ್ಯವು ಪರಿಸಮಾಪ್ತಿಗೊಂಡುದರಿಂದ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಹೋದಿದಂತೆ ತೋರುವ ಇತಿವೃತ್ತವು ಮತ್ತೆ ಅವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಹೋದಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದರಿಂದ ಇದು ಬಿಂದುವೆನಿಸುವುದು.

ಈಯಿತಿವೃತ್ತವು ಇಂತು ಆಯ್ದ ಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದ ಭಿನ್ನವಾಗಿ ದ್ದರೂ ಅಭಿನಯಮುಖದಿಂದ ಎಲ್ಲವನ್ನೂ ಸಾಮಾಜಿಕರಿಗೆ ತೋರಿಸಲು ಆಗುವುದಿಲ್ಲ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸ್ವಾರಸ್ಯವುಳ್ಳ ಕಥಾಂಶವು ಮಾತ್ರ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ನೀರಸವೂ ತೋರಿಸಲಾಗದುದೂ ಸೂಚನಮಾತ್ರದಿಂದ ತಿಳಿಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಪ್ರಯೋಗದರ್ಶನದಿಂದ ರಸಜ್ಞರ ಮನಸ್ಸು ಎಂತು ಉದ್ದೇಗವನ್ನು ಹೊಂದದಿರುವುದೋ ಅಂತು ರೂಪಕವನ್ನು

ರಚಿಸಬೇಕು. ಪ್ರೇಕ್ಷಕರು ರಸವನ್ನು ಅಸ್ವಾದಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ನಡುವೆ ವಿಘ್ನವುಂಟಾಗದಂತಿರಬೇಕು. ಈ ರೀತಿ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕದ ರಚನೆ ಯಲ್ಲಿ ನಿಯಮವಿರುವುದು.

ರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಒಂದುಕಡೆ ಅಂಕದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಒಂದು ಮಧ್ಯಮ ಪಾತ್ರದಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಎರಡು ಮಧ್ಯಮಪಾತ್ರಗಳಿಂದಲೋ ಅಥವಾ ಎರಡು ಮಧ್ಯಮನೀಚಪಾತ್ರಗಳಿಂದಲೋ, ಹಿಂದೆ ನಡೆದ ಮತ್ತು ಮುಂದೆ ನಡೆಯುವ ಕಥಾಂಶವು ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಅದು— ವಿಷ್ಕಂಭಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ನೀಚಪಾತ್ರದಿಂದ ಅಥವಾ ಎರಡು ನೀಚಪಾತ್ರಗಳಿಂದ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ, ಪ್ರವೇಶಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು. ಇದು ಎರಡಂಕಗಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಬರುವುದು ; ಅದರಿಂದ ಈ ಪ್ರವೇಶಕವನ್ನು ಮೊದಲಂಕದಲ್ಲಿ ಇಡಬಾರದು. ಎಲ್ಲಿ ಉತ್ತರಾಂಕದ ಅರ್ಥವು ಪೂರ್ವಾಂಕದ ಅರ್ಥದೊಡನೆ ಕೂಡಿ ಅಂಕಪಾತ ಸೂಚನೆಯಿಲ್ಲದಿರುವುದೋ ಅದು ಅಂಕಾವತಾರ. ಒಂದೇ ಅಂಕದಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲಾ ಅಂಕಗಳ ಅರ್ಥವೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟರೆ ಅದು ಅಂಕಮುಖ. ಪಾತ್ರಗಳು ತೆರೆಯೊಳಗೆ ಮರೆಯಾಗಿದ್ದು ಮಾಡುವ ಅರ್ಥಸೂಚನೆಯು ಚೂಲಿಕೆ. ಇದು ವಿಷ್ಕಂಭಾದಿಗಳಂತೆ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ಇತಿವೃತ್ತದಲ್ಲಿಯೂ ರಸಕ್ಕಾಗಲಿ ನಾಯಕನಿಗಾಗಲಿ ಯಾವುದು ಅನುಚಿತವೆನಿಸುವುದೋ ಅದನ್ನು ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಬೇಕು. ಅಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಾದರೂ ಕಲ್ಪಿಸಬೇಕು— ಎಂಬುದು ನಾಟ್ಯಜ್ಞರ ಸಿದ್ಧಾಂತವು. ಎಂತೆಂದರೆ—ಉದಾತ್ತರಾಘವದಲ್ಲಿ ರಾಮನಿಂದ ಮಾಡಲ್ಪಟ್ಟ ವಾಲಿಯ ವಧೆಯು ಅಂಗೀಕೃತವಲ್ಲ. ಸುಗ್ರೀವಚರಿತ್ರದಲ್ಲಿಯೂ ಬೇರೆ ರೀತಿ ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಕಾವ್ಯಗಳು ರಸಮಾತ್ರಪ್ರಧಾನಗಳಲ್ಲದೆ ಕೇವಲ ಪೂರ್ವಕಥಾಪ್ರಧಾನಗಳಲ್ಲವೇ ಅಲ್ಲ. ಇದೇ ಕಾವ್ಯಕ್ಕೂ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೂ ಇರುವ ಭೇದವು.

ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರೇಕ್ಷಕನು ವಿಷಯಗಳನ್ನು ಅರಿಯದವನಾಗಿರುವಾಗ ಪಾತ್ರಗಳು ಒಟ್ಟಿಗೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಆ ಸಂಬಂಧವನ್ನು ತಿಳಿಯದೆ ರಸಾಸ್ವಾದಕ್ಕೆ ವಿಘ್ನ ಬಂದುದರಿಂದ ಆಕುಲತೆಗೊಳ್ಳುವನು. ಈ ಪಾತ್ರವಾವುದು? ಇದರ ಸಂಬಂಧವೇನು-ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರೇಕ್ಷಕನು ವಿಚಾರಮಾಡುವುದರೊಳಗೆ ರಸಾಸ್ವಾದಕ್ಕೆ ಭಂಗವುಂಟಾಗುವುದು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಸಂಸ್ಕೃತರೂಪಕದಲ್ಲಿ ಸೂಚನೆಯಿಲ್ಲದೆ ಪಾತ್ರಪ್ರವೇಶವಿಲ್ಲ. ಇದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ ನಾಟಕದ ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯನ್ನು ಇಟ್ಟುಕೊಂಡಿರುವುದು. ವಿದೇಶದವರ ನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಈ ಪ್ರಚಾರವು ಕಾಣುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಪ್ರಸ್ತಾವನೆಯಿಲ್ಲದೆಯೇ ಪಾತ್ರಗಳು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಸಂಬಂಧವನ್ನು ಅರಿಯದ ಪ್ರೇಕ್ಷಕರ ಹೃದಯವನ್ನು ಆಕುಲತೆಗೊಳಿಸುವುವು.

ಲಜ್ಜೆ ಮುಂತಾದುದನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುವ ಇತರ ಕಥಾಂಶಗಳೂ ಭಾರತೀಯರ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಪ್ರಯೋಗಿಸಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲ.

ಈ ರೀತಿ ಇಂತಹ ಇತಿವೃತ್ತಗಳಿಂದಲೂ ರಸಗಳಿಂದಲೂ ನಾಯಕಾದಿಗಳಿಂದಲೂ ಉದ್ವಾಸಿತವಾಗಿ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಡುವ ದೃಶ್ಯಕಾವ್ಯವಾವುದೋ ಅದು ರೂಪಕವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು.

ಕೇವಲ ಮನೋವಿನೋದಮಾತ್ರವೇ ಸಂಸ್ಕೃತನಾಟಕರಚನೆಗೆ ಪ್ರಯೋಜನವಲ್ಲ ಇದಕ್ಕಿಂತಲೂ ಉದಾತ್ತತರವಾದ ಬೇರೆ ಪ್ರಯೋಜನವುಂಟು. ತಿಳಿಯಬೇಕೆಂದು ಆಪೇಕ್ಷಿಸುವರು ಅದನ್ನು ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನು ಹೇಳಿರುವ ಮಾತುಗಳಿಂದ ತಿಳಿಯಬಹುದು. ಅದೆಂತೆಂದರೆ—ಈ ಮೂರು ಲೋಕಗಳ ಭಾವಗಳನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸುವುದು ನಾಟ್ಯವೆನಿಸುವುದು. ಬಗೆಬಗೆಯ ಭಾವಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದೂ ಬಗೆಬಗೆಯ ಅವಸ್ಥಾಂತರಗಳ ಸ್ವರೂಪವೂ ಲೋಕಚರಿತ್ರಗಳ ಅನುಕರ

ಇವೂ ಆದ ಈ ನಾಟ್ಯವನ್ನು ನಾನು ರಚಿಸಿದೆನು. ಇದು ಉತ್ತಮ ಮಧ್ಯಮಾಧಮರಾದ ನರರ ಕರ್ಮಗಳಿಗೆ ಆಶ್ರಯವಾಗಿರುವುದು. ಹಿತೋಪದೇಶವನ್ನು ಮಾಡುವುದು. ಧೈರ್ಯವನ್ನೂ ಕ್ರೀಡಾ ಸುಖಾದಿಗಳನ್ನೂ ಉಂಟುಮಾಡುವುದು. ದುಃಖಾರ್ತರೂ ಸಮರ್ಥರೂ ತಪಸ್ವಿಗಳೂ ಆದವರಿಗೆ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ವಿಶ್ರಾಂತಿಸಂಪಾದಕವಾದುದು. ಇಂತಹ ಈ ನಾಟ್ಯವನ್ನು ನಾನು ರಚಿಸಿರುವೆನು. ಈ ನಾಟ್ಯವು ಧರ್ಮವನ್ನೂ ಯಶಸ್ಸನ್ನೂ ಆಯುಸ್ಸನ್ನೂ ಹೆಚ್ಚಿಸುವಂತಹುದೂ ಹಿತಕರವೂ ಬುದ್ಧಿಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಗೊಳಿಸುವುದೂ ಲೋಕಕ್ಕೆ ಉಪದೇಶಕವೂ ಆಗಿರುವುದು. ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಯಾವುದು ಕಾಣಲ್ಪಡುವುದಿಲ್ಲವೋ ಅದು ಶಾಸ್ತ್ರವಲ್ಲ; ಅದು ಶಿಲ್ಪವಲ್ಲ; ಅದು ವಿದ್ಯೆಯಲ್ಲ; ಅದು ಕಲೆಯಲ್ಲ; ಅದು ಯೋಗವಲ್ಲ; ಅದು ಕರ್ಮವಲ್ಲ; ಸುಖದುಃಖಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಲೋಕಸ್ವಭಾವವು ಯಾವುದೋ ಅಂಗಾದ್ಯಭಿನಯಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅದು ನಾಟ್ಯವೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಡುವುದು—ಎಂದು.

ಆದುದರಿಂದಲವೆ ರಸಿಕರು ಪ್ರಾಚೀನರೂಪಕಗಳ ಮಾಹಾತ್ಮ್ಯವನ್ನು ತಿಳಿಯಲು ಸಾಧ್ಯವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟ್ಯವಿದ್ಯೆಯು ಬಹು ಪ್ರಾಚೀನವಾದುದು. ರೂಪಕಾಭಿನಯವು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನೇರ್ಪಡಲು ಭಾರತವರ್ಷೀಯರು ಬಹುವಾಗಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವರು. ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣಲ್ಪಡುವ ಭಾರತೀಯರ ಅಭಿನಯವಿಧಿಯೂ ಜಿಜ್ಞಾಸುಗಳ ಹೃದಯಗಳನ್ನು ಅಚ್ಚರಿಗೊಳಿಸುವುವು. ಇದರಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯೋಪಯುಕ್ತಗಳಾದ ಕರಚರಣಾದಿಗಳ ಪ್ರಕಾರಗಳೂ ಬಹು ವಿಧಗಳಾಗಿ ಬಣ್ಣ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಪಾತ್ರಗಳ ವೇಷ ಮುಂತಾದುದರ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ಹಿಂದಣ ಭಾರತೀಯರ ಸಂಸ್ಕಾರವು ಚೆನ್ನಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಿತು. ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಕಾಣುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಾಚೀನರ ನಾಟ್ಯಶಾಲಾದಿ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯೂ ಹೃದಯಂಗಮಗಳಾದ ದೃಶ್ಯಗಳ ನಿರ್ಮಾಣಚಾತುರ್ಯವೂ

ಈಗಿನವರ ಗರ್ವವನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಭಂಗಗೊಳಿಸದೆ ಇರದು. ಇದರಿಂದ ನಮಗೆ ವಿಶ್ವಾಸವು ಹೆಚ್ಚು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಈ ನಾಟ್ಯವಿದ್ಯೆಯು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮವಾದ ಸಮುನ್ನತಿಯನ್ನೇ ಪಡೆದಿದ್ದಿತು. ಯಾರು ಈ ನಾಟ್ಯವಿದ್ಯೆಯ ಅಭ್ಯುಚ್ಚಯವುಳ್ಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿಯಲಪೇಕ್ಷಿಸುವರೋ ಅವರು ಭರತಸ್ರಣೀತವಾದ ನಾಟ್ಯಶಾಸ್ತ್ರವನ್ನು ಒಂದಾವೃತ್ತಿಯಾದರೂ ಆಮೂಲಾಗ್ರವಾಗಿ ಜಿನ್ನಾಗಿ ಅವಲೋಕಿಸಲೆಂದು ನಾವು ಅಭ್ಯರ್ಥಿಸುವೆವು.

ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ರೂಪಕಗಳ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಸ್ಪರ್ಶಿಯಿಂದ ಭರತಮುನಿಯು ಮಹೇಂದ್ರನ ಧ್ವಜಮಹೋತ್ಸವದಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳಿಂದ ದೈತ್ಯರಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಪರಾಜಯವನ್ನು ಅಧಿಕರಿಸಿ ವಿರಚಿಸಿದ ರೂಪಕವು ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಅಭಿನಯಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ಆಮೇಲೆ ಈ ರೂಪಕಾಭಿನಯ ಪ್ರಚಾರವು ಉಂಟಾಯಿತು. ಈ ರೂಪಕಗಳಲ್ಲಿ ನಾಟಕವೇ ಪ್ರಧಾನವಾದುದರಿಂದ ಅದಕ್ಕೇ ಮೊದಲ ನಿರ್ದೇಶವು ಎಲ್ಲೆಲ್ಲಿಯೂ ಉಪಲಬ್ಧವಾಗಿರುವುದು.

ನಾಟಕಸ್ವರೂಪವು ಸಾಹಿತ್ಯದರ್ಪಣದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣಕವಿಯೂ ನಾಟಕವನ್ನೇ ರಚಿಸಿರುವನು.

ವೇಣೀಸಂಹಾರ—

ಮಹಾಭಾರತ ಕಥೆಯನ್ನು ಅಶ್ರಯಿಸಿ ಈ ನಾಟಕವು ಕವಿಯಿಂದ ರಚಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಇದರಲ್ಲಿ ಪಾಂಡವರ ಅಜ್ಞಾತವಾಸ ಮುಗಿದ ಬಳಿಕ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕದ ವರೆಗೆ ಪ್ರಖ್ಯಾತವಾದ ಕಥಾಂಶವು ಸಂಗೃಹೀತವಾಗಿರುವುದು. ಈ ಕಥಾಭಾಗವು ಆರು ಅಂಕಗಳಲ್ಲಿ ಆಡಗಿದೆ.

ಮೊದಲನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ—

ಅಜ್ಞಾತವಾಸವನ್ನು ಪೂರೆಯಿಸಿದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಮಹಾರಾಜನು ಸಂಧಿಗೋಸ್ಕರ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಬಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದ ನೆಂದು ಮೊದಲಲ್ಲಿ ಸೂಚಿತವಾಗಿರುವುದು. ಸಂಧಿವಿಚಾರವನ್ನು ಕೇಳಿ ಕುಪಿತನಾದ ಭೀಮಸೇನನು ಸಹದೇವನೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು, ಭೀಮಸೇನನಿಗೆ ಸಂಧಿಯು ರುಚಿಸದಿರುವುದು, ದ್ರೌಪದಿಯ ಪ್ರವೇಶ, ಅವಳಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಅಪಮಾನವನ್ನು ಕೇಳಿದುದರಿಂದ ಭೀಮನಿಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಕ್ರೋಧ ಹೆಚ್ಚುವುದು, ದುರ್ಯೋಧನನು ಸಂಧಿಯನ್ನು ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದುದರಿಂದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಯುದ್ಧ ನಿಶ್ಚಯ—ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳು ಪ್ರದರ್ಶಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು.

ಎರಡನೆಯ ಅಂಕದಲ್ಲಿ—

ಕಂಚುಕಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಿ, ಪರಸೇವಾಜೀವನವು ಕಷ್ಟಕರವೆಂದು ಜರೆಯುತ್ತ, ಭೀಷ್ಮರ ಶರತಲ್ಪ ಶಯನವನ್ನೂ ಅಭಿಮನ್ಯು ಸಂಹಾರವನ್ನೂ ವರ್ಣಿಸುವುದು, ದುರ್ಯೋಧನನ ಮಡದಿಭಾನುಮತಿ ಕನಸಿನಲ್ಲಿ ನಕುಲಕೃತವಾದ ಸರ್ಪಶತ ಖಂಡನವನ್ನು ಕಂಡುದು, ಪತಿಗೆ ವಿಜಯವಾಗಲೆಂದು ಆಕೆ ವ್ರತವನ್ನು ಆಚರಿಸಿದುದು, ಅದರಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಉಂಟಾದ ಅನಾದರ, ಈ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಅವನಿಗೆ ಭಾನುಮತೀ ಸಮಾಗಮೇಚ್ಛೆ, ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಥಟ್ಟನೆ ಉಂಟಾದ ಪ್ರಚಂಡತರವಾಯುವಿನ ಸಂರಂಭದಿಂದ ಹೆದರಿದ ಭಾನುಮತಿಯ ವ್ರತಭಂಗ, ಜಯದ್ರಥನ ತಾಯೂ ಮಡದಿಯೂ ಬಂದು, ಅರ್ಜುನನು ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನ ಮುಂದೆ ಹೇಳಿಕೊಳ್ಳುವುದು, ಅದನ್ನು ಕೇಳಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಭಾವದಿಂದ ಅನಾದರಣೆ ಮಾಡುವುದು, ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೆರಳುವುದು—ಎಂಬ ಅರ್ಥಗಳು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ.

ಮೂರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ—

ರಾಕ್ಷಸೀರಾಕ್ಷಸರ ಸಂಲಾಪಮುಖದಿಂದ ಅನೇಕ ವೀರರ ವಧೆಯು ತಿಳಿಯಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ದ್ರೋಣಸಂಹಾರವೂ ಸೂಚಿಸಲ್ಪಡುವುದು. ದ್ರೋಣಾಧಿಷ್ಠಿತಗಳಾದ ಸೇನೆಗಳ ಪಲಾಯನದಿಂದ ಅಶ್ವತ್ಥಾ ಗೊಂಡ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಪ್ರವೇಶ, ದ್ರೋಣಸಾರಥಿಯು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ದ್ರೋಣನ ವಧೆಯನ್ನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ತಿಳಿಯಿಸುವುದು, ಕೃಪಾಚಾರ್ಯನು ಈತನ ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದು, ಪಾಂಡವರನ್ನು ನಿರ್ಮೂಲ ಮಾಡ ಬೇಕೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಉತ್ಸಾಹ, ಅದಕ್ಕೋಸ್ಕರ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಸೇನಾಧಿಪತ್ಯದಲ್ಲಿ ಅಭಿಷೇಚಿಸಬೇಕೆಂದು ಕೃಪಾಚಾರ್ಯನು ದುರ್ರೋಧನನ ಬಳಿಗೆ ಕರೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುವುದು, ಕುಟಿಲಾತ್ಮ ನಾದ ಕರ್ಣನ ಮಂತ್ರಣದಿಂದ ದುರ್ರೋಧನನು ದ್ರೋಣವಿರಚಿತ ವಾದುದೆಲ್ಲವನ್ನೂ ಅನ್ಯಥಾ ಗ್ರಹಿಸುವುದು, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಸೇನಾಧಿಪ ತ್ವಾಭಿಷೇಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ರೋಧನನ ತಿರಸ್ಕಾರ, ಕರ್ಣಾಶ್ವತ್ಥಾಮರ ಕಲಹ, ಸಮೀಪದಲ್ಲಿರುವ ದುಶ್ಯಾಸನನನ್ನು ನೋಡಿ ಅವನ ರಕ್ತವನ್ನು ಹೀರು ವುದಕ್ಕೆ ಭೀಮನನ್ನು ಕರೆಯುವುದು. ದುಶ್ಯಾಸನನನ್ನು ರಕ್ಷಿಸುವುದಕ್ಕೆ ಕರ್ಣದುರ್ರೋಧನಾದಿಗಳು ತೆರಳುವುದು.—ಎಂಬ ಆರ್ಥಗಳೂ ಸೇರಿ ಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಪ್ರಾಚೀನರಾದ ವಿದ್ವಾಂಸರು ಈಯಂಕವನ್ನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಾಂಕವೆನ್ನುವರು.

ನಾಲ್ಕನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ—

ಪ್ರಹಾರಮೂರ್ಛಿತನಾಗಿ ರಥದಲ್ಲಿದ್ದ ದುರ್ರೋಧನನನ್ನು ಸಾರ ಥಿಯು ಬೇರೆಡೆಗುಯ್ಯುವುದು, ದುರ್ರೋಧನನು ಎಚ್ಚರಗೊಂಡು ದುಶ್ಯಾ ಸನನ ರಕ್ಷಣೆಗೋಸ್ಕರ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತ್ವರಿತಪಡುತ್ತಿರಲು, ಭೀಮನು ದುಶ್ಯಾ ಸನನನ್ನು ಕೊಂದಿಕ್ಕಿದನೆಂದು ತಿಳಿಯಿಸುವುದು, ರಣರಂಗದಿಂದ ಬಂದ ಸುಂದರಕನ ಸಂದರ್ಶನ. ಅವನು ರಣವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಅರಿಕೆಮಾಡು

ವುದು, ಅದರಲ್ಲಿ—ಭೀಮಕರ್ಣರ ಯುದ್ಧ, ಕರ್ಣಪುತ್ರನಾದ ವೃಷ
ಸೇನನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಅರ್ಜುನನು ಕೊಲ್ಲುವುದು, ಭಗ್ನರಥನಾದ
ಕರ್ಣನು ಬೇರೊಂದು ರಥವನ್ನು ಹತ್ತಿ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ತೆರಳುವುದು,
ತೆರಳುವಾಗ ದುರ್ರೋಧನನಿಗೋಷ್ಕರ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಕಳುಹುವುದು ;
ಅಮೇಲೆ ದುರ್ರೋಧನನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಾದ ಗಾಂಧಾರೀಧೃತ
ರಾಷ್ಟ್ರರು ಅವನನ್ನು ನೋಡಲು ಬಂದುದನ್ನು ಸೂಚಿಸುವುದು—
ಎಂಬೀವಿಷಯಗಳು ಒಳಕೊಂಡಿವೆ. ಈಯಂಕವು ಸುಂದರಕಾಂಕವೆಂದು
ಸಾಹಿತ್ಯದರ್ಪಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಅಯ್ದನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ—

ದುರ್ರೋಧನನು ತಾಯ್ತಂದೆಗಳನ್ನು ಕಾಣುವುದು, ಈಗಲೂ
ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೊಡನೆ ಸಂಧಿಮಾಡಿಕೊಳ್ಳೆಂದು ಅವರು ಮಾಡಿದ
ಉಪದೇಶವನ್ನು ದುರ್ರೋಧನನು ತಿರಸ್ಕರಿಸುವುದು, ಕರ್ಣನ ವಧೆ
ಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು, ಬಳಿಕ ದುರ್ರೋಧನನು ಕ್ರೋಧಗೊಂಡು, ಅರ್ಜು
ನನನ್ನು ಸಂಹರಿಸುವೆನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು, ಈಗ ಶಲ್ಯನನ್ನಾಗಲಿ
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನಾಗಲಿ ಸೇನಾಪತಿಯನ್ನಾಗಿ ಮಾಡೆಂದು ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನು
ಹೇಳಿದುದನ್ನು ದುರ್ರೋಧನನು ಅಂಗೀಕರಿಸದಿರುವುದು, ಭೀಮಾರ್ಜು
ನರಿಬ್ಬರೂ ಅಲ್ಲಿಗೇ ಬರುವುದು, ದುರ್ರೋಧನನೊಡನೆ ಇವರಿಬ್ಬರಿಗೂ
ಮಾತುಗಳು, ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಕೇಳಿ ಬಳಿಕ ಇವರಿಬ್ಬರೂ
ಹಿಂದಿರುಗುವುದು, ಕುಪಿತನಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನು ದುರ್ರೋಧನನ ಸಮೀ
ಪಕ್ಕೆ ಬರುವುದು, ಯುದ್ಧಮಾಡಲು ಮನಗೊಂಡ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು
ಕರ್ಣಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ದುರ್ರೋಧನನು ಮಾಕರಿಸುವುದು, ಧೃತರಾ
ಷ್ಟ್ರನು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಸಂದೇಶವನ್ನು ಹೇಳಿಕಳುಹುವುದು—ಎಂಬ
ರ್ಥಗಳು ಪ್ರತಿಪಾದಿತಗಳಾಗಿವೆ.

ಅರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ—

ದ್ರೌಪದಿಯೊಡನೆ ಪ್ರವೇಶಿಸಿದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮಹಾರಾಜನ ಮುಂದೆ ಪಾಂಚಲಕನೆಂಬ ದೂತನು ಬಂದು—ನೀರೊಳಗೆ ಮುಳುಗಿದ ದುರ್ರೋಧನನನ್ನು ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಹುಡುಕಿದುದು, ವನಚರನಾದ ಪುರುಷನ ಮಾತಿನಿಂದ ದುರ್ರೋಧನನ ಹಜ್ಜೆಸಾಲ ಕುರಿವುಗಳನ್ನು ಅರಿತು, ದುರ್ರೋಧನನು ಸರೋವರದ ನೀರೊಳಗೆ ಅಡಗಿರುವನೆಂಬುದನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು, ಭೀಮಸೇನನು ಸರೋವರದ ನೀರನ್ನು ಕಲಕಿ ಕದಡಿದುದು, ದುರ್ರೋಧನನು ಹೊರಗೆ ಬಂದು ಭೀಮನೊಡನೆ ಯುದ್ಧಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು—ಎಂಬರ್ಥಗಳನ್ನು ತಿಳಿಯಿಸುವುದು, ದುರ್ರೋಧನನ ಸ್ನೇಹಿತನಾದ ಚಾರ್ವಾಕನೆಂಬ ರಾಕ್ಷಸನು ಮುನಿವೇಷ ಪ್ರಚ್ಛನ್ನನಾಗಿ ತನಗೆ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಾಯಾರಿಕೆಯೆಂದು ಅಭಿನಯಿಸುತ್ತ ಪ್ರವೇಶಿಸುವುದು, ದುರ್ರೋಧನನಿಂದ ಭೀಮನು ಕೊಲ್ಲಲ್ಪಟ್ಟನೆಂದೂ ಅರ್ಜುನನು ದುರ್ರೋಧನನೊಡನೆ ಗದಾಯುದ್ಧವನ್ನು ಮಾಡಲು ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವನೆಂದೂ ಆ ಚಾರ್ವಾಕನು ತಿಳಿಯಿಸುವುದು, ಬಳಿಕ ದ್ರೌಪದೀ ಯುಧಿಷ್ಠಿರರು ಭಗ್ನಮನೋರಥರಾಗಿ ತಾವು ಇನ್ನು ಬದುಕಿರುವುದು ವೈರ್ಥವೆಂದು ಬಗೆದು ಚಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಬೇಕೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವುದು, ಮೃತನಾಗಿರುವನೆಂದು ಸಂಭಾವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಭೀಮನಿಗೋ ಸ್ಕರ ಜಲಾಂಜಲಿಯನ್ನು ಕೊಟ್ಟು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಪ್ರಜ್ವಲಿತವಾದ ಚಿತಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಲು ಉದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿರಲು, ವೈಯಲಿಲ್ಲವೂ ಹಗೆಯರಕುತದಿಂದ ಅವಲಿಪ್ತವಾಗಿರುವ ಕಾರಣ ಅರಿಯಲಶಕ್ಯನಾದ ಭೀಮನ ಪ್ರವೇಶ, ಇವನು ದುರ್ರೋಧನನೆಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನಿಗೆ ಸಂಭಾವನೆ, ಕಡೆಗೆ ಭೀಮನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸುವಿಕೆ, ಭೀಮನು ದುಶ್ಶಾಸನನ ರಕ್ತದಿಂದ ವ್ಯಾಪ್ತಗಳಾದ ಕೈಗಳಿಂದ ದ್ರೌಪದಿಯ ಜಡೆಯನ್ನು ಕಟ್ಟುವುದು, ಬಳಿಕ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರು ಬಳಿಗೆ ಬರುವುದು, ಉಪಸಂಹಾರ—ಎಂಬೀಯರ್ಥಗಳು ವರ್ಣಿಸಲ್ಪಟ್ಟವೆ.

ಈಯಿತಿವೃತ್ತವು ಅಯ್ದು ಸಂಧಿಗಳಿಂದ ವಿಚ್ಛಿತ್ತಿಗೊಂಡಿರುವುದು. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ—ಬೀಜಭೂತವಾದ ಯುಧಿಷ್ಟಿರನ ಉತ್ಸಾಹವು ಉತ್ಪನ್ನವಾಯಿತೆಂಬುದರಿಂದ ಮುಖಸಂಧಿ. ಎರಡನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ—ಭೀಷ್ಮಾದಿಗಳ ವಧೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪ ತೋರುವುದೂ ಕರ್ಣಾದಿಗಳ ವಧೆಯಾಗದುದರಿಂದ ತೋರದಿರುವುದೂ ಆದ ಆ ಬೀಜವು ಅಂಕುರಾವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿರುವುದರಿಂದ ಪ್ರತಿಮುಖಸಂಧಿ; ಮೂರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿಯೂ ನಾಲ್ಕನೆಯಂಕದಲ್ಲಿಯೂ ಎಷ್ಟೋ ಅಂಶಗಳಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣದುಶ್ಯಾಸನಾದಿಗಳ ವಧೆಯ ಸೂಚನೆಯಿಂದ ಪಾಂಡವರ ಜಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯ ಸಂಭವದ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ, ಸುಂದರಕನು ತಿಳಿಯಿಸಿದ ವೃಷಸೇನಾರ್ಜುನಕರ್ಣಭೀಮಾದಿಗಳ ಯುದ್ಧದಿಂದ ಮತ್ತೆ ಮತ್ತೆ ಆ ಬೀಜದ ಅನ್ವೇಷಣದ ದೆಸೆಯಿಂದಲೂ ಗರ್ಭಸಂಧಿ; ಬಳಿಕ ಅಯ್ದನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿಗೆ ದುರ್ಮೋಧನನು ಸಿಕ್ಕಿದುದು ಮೊದಲುಗೊಂಡು ಆರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ರಕ್ತದಿಂದ ಸಿಕ್ಕನಾದ ಭೀಮಸೇನನು ಬರುವವರೆಗೂ ಅವಮರ್ಶಸಂಧಿ; ಅಮೇಲೆ ನಿರ್ವಹಣಸಂಧಿ. ಈ ಸಂಧಿಗಳ ಅಂಗಗಳು ಅವುಗಳ ಲಕ್ಷಣಗಳು ಅವುಗಳ ಸಮನ್ವಯ—ಎಂಬಿವೆಲ್ಲವೂ ಅವಶ್ಯಕವಾಗಿದ್ದರೂ ಇಲ್ಲಿ ವಿಸ್ತರ ಭಯದಿಂದ ಅವನ್ನು ನಿರೂಪಿಸಲಿಲ್ಲ.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ನಾಯಕ, ಯುಧಿಷ್ಟಿರ. ಆತನು ಆತ್ಮಶಾಸ್ತ್ರಿಯಲ್ಲ, ಕ್ಷಮಾತೀಲ, ಅತಿಗಂಭೀರ, ಮಹಾಸತ್ತ್ವ, ಆಚಂಚಲವೃತ್ತಿ, ನಿಗೂಢವಾದ ಮಾನವುಳ್ಳವನು ಮತ್ತು ದೃಢವ್ರತನು—ಎಂಬುದರಿಂದ ಧೀರೋದಾತ್ತ. ನಾಯಕಿ ದ್ರೌಪದಿ. ಆಕೆ ಸ್ವೀಯ ಮತ್ತು ಪ್ರಗಲ್ಭೆ. ಪ್ರತಿನಾಯಕ ದುರ್ಮೋಧನ. ಭೀಮ, ದೂರಾಣುಬಂಧವುಳ್ಳ ಪ್ರಾಸಂಗಿಕವಾದ ಇತಿವೃತ್ತದ ನಾಯಕನಾದುದರಿಂದ ಪತಾಕಾನಾಯಕ, ಅಥವಾ ಪೀಠಮರ್ಧ—ಎನಿಸುವನು.

ಇದರಲ್ಲಿ ವೀರರಸ, ಪ್ರಧಾನ; ಅದಕ್ಕೆ ದುರ್ಮೋಧನಾದಿಗಳು ಅಲಂಬನಗಳು; ವಿಜಯಾನುಕೂಲವ್ಯಾಪಾರ ಮುಂತಾದವುಗಳು ಅನು

ಭಾವಗಳು ; ಧೈರ್ಯಾದಿಗಳು ವ್ಯಭಿಚಾರಿಗಳು. ಇವುಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಉತ್ಸಾಹವು ವೀರರ ಸತ್ತ್ವವನ್ನು ಪಡೆಯುವುದು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಉತ್ಸಾಹವು ಯುದ್ಧವಿಷಯಕವಾದುದರಿಂದ ಯುದ್ಧವೀರವೇ ಈ ರಸವು. ಅಂಗಗಳಾದ ಇತರ ರಸಗಳೂ ಇಲ್ಲಿರುವುವು. ಎಂತೆಂದರೆ, ಎರಡನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಶೃಂಗಾರರಸ ; ಅದು ಭಾನುಮತಿಯನ್ನು ಆಲಂಬಿಸಿ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿರುವುದು. ಆಕೆಯ ಲೀಲೆಗಳಿಂದಲೇ ಅದು ಉದ್ದೀಪಿತವಾದುದು. ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿನಾಯಕನಿಷ್ಠರತಿರೂಪಸ್ಥಾಯಿ ಭಾವವೆಂಬುದರಿಂದ ಇದು ರಸವಲ್ಲ ; ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ, ಇದು ರಸಾಭಾಸವೇ—ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗದು. ಏಕೆಂದರೆ, ನಾಯಕನ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಆಲಂಬಿಸಿ ಪ್ರತಿನಾಯಕನಲ್ಲಿ ರತಿಯುಂಟಾದರೆ ಅದನ್ನು ರಸಾಭಾಸವೆನಬೇಕು ; ಇಲ್ಲಾದರೋ, ಪ್ರತಿನಾಯಕನಾದ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ತನ್ನ ಪ್ರೇಯಸಿಯನ್ನು ಆಲಂಬಿಸಿ ರತಿಯುಂಟಾದುದರಿಂದ ಇದು ರಸಾಭಾಸವಲ್ಲ. ಕರುಣರಸವು—ಮೂರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ದ್ರೋಣವಧವಿಷಯದಲ್ಲಿ, ಮೃತಿಹೊಂದಿದ ದ್ರೋಣನನ್ನು ಆಲಂಬಿಸಿ ಪ್ರವೃತ್ತವಾದುದು. ಆತನ ತಿರಸ್ಕಾರವೃತ್ತಾಂತ ಮುಂತಾದವುಗಳಿಂದ ಉದ್ದೀಪಿತವೆನಿಸಿದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಗತವಾದ ಶೋಕವು ಕರುಣರಸಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಸುವುದು. ಆರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಚಾರ್ವಾಕನ ವಂಚನೆಗೊಳಗಾಗಿ ಭೀಮ ಮರಣವನ್ನು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದ್ದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾದಿಗಳಿಗೆ ಥಟ್ಟನೆ ಭೀಮ ದರ್ಶನವಾದುದರಿಂದ ಅದ್ಭುತರಸ. ನಾಲ್ಕನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಭೀಮನನ್ನು ನೋಡಿದುದರಿಂದ ದುರ್ಯೋಧನ ಸಾರಥಿಗೂ, ಎರಡನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಪ್ರಚಂಡವಾಯುವಿನ ವೇಗಾತಿಶಯದಿಂದ ಭಾನುಮತಿಗೂ ಭೀತಿಯುಂಟಾದಕಾರಣ ಭಯಾನಕ. ಮೂರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ವಸಾಗಂಧಾರುಧಿರ ಪ್ರಿಯರ ಪ್ರಸಂಗದಲ್ಲಿ ಬೀಭತ್ಸ. ಆ ಅಂಕದಲ್ಲಿಯೇ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನ ಸಂರಂಭದಿಂದ ರೌದ್ರ. ಈ ನಾಟಕದ ಎರಡನೆಯಂಕದೊಳಗೆ ಅಕಾಲ

ದಲ್ಲಿ ರಸೋದ್ಗಮವೆಂದು ಅಲಂಕಾರಿಕರು ಭಾವಿಸುವರು. ಏಕೆಂದರೆ, ಲೋಕಭಯಂಕರವಾದ ಯುದ್ಧವು ಪ್ರಸಕ್ತವಾಗಿರುವಾಗ ಮತ್ತು ಜಯವು ಸಂಶಯಾಸ್ಪದವಾಗಿರುವಾಗ ದುರ್ಮೋಧನಂತಹ ವೀರನು ಯುದ್ಧೋಚಿತವಾದ ವ್ಯಾಪಾರವನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಮಡದಿಯೊಡನೆ ವಿಹರಿಸುತ್ತಲೇ ಕಾಲಕಳೆಯುವುದೆಂಬುದಿದು ಸ್ವಾಭಾವಿಕವಲ್ಲ; ಇದು ವಿಹಾರಕ್ಕೆ ಸಮಯವಲ್ಲ; ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇದು ಅಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಸೋದ್ಗಮವೆಂದು. ಕವಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ಇದಿಷ್ಟೇ ಉದ್ದೇಶ; ಏನೆಂದರೆ—ತನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ವಿಶೇಷವಾದ ನಂಬುಗೆಯಿಟ್ಟು, ವೀರರಾದ ಪಾಂಡವರನ್ನು ತಿರಸ್ಕಾರಭಾವದಿಂದ ಕಾಣುತ್ತ ನಿಶ್ಚಿಂತನಾಗಿ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಮಡದಿಯೊಡನೆ ವಿಹಾರಸುಖದಲ್ಲಿರುತ್ತ ದುರ್ಮೋಧನನು ಕೆಟ್ಟುಹೋದನೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸಬೇಕೆಂಬುದೇ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಕವಿ ಇಲ್ಲಿ ರಸವನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸಿದನು.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಕವಿ ಕಲ್ಪಿಸಿರುವ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ—ಭೀಮಸೇನ, ದ್ರೌಪದಿ, ದುರ್ಮೋಧನ, ಭಾನುಮತಿ, ಅಶ್ವತ್ಥಾಮ, ಕರ್ಣ, ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರ, ಗಾಂಧಾರಿ, ಜಾರ್ವಾಕ—ಎಂಬವೇ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಕಾರ್ಯ ನಿರ್ವಾಹಕಂಗಳು. ಸಹದೇವ ಅರ್ಜುನ ಮೊದಲಾದ ಪಾತ್ರಗಳು ಸ್ವಲ್ಪವೇ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಾಹವನ್ನು ಮಾಡುವುವು. ಈ ಪಾತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಭೀಮನು ಶತ್ರುಕೃತಗಳಾದ ಅಪರಾಧಗಳನ್ನು ಸರ್ವಥಾ ಸಹಿಸದವನು, ಪ್ರಭಾವಶಾಲಿ, ನಿರ್ಭಯನು, ಶತ್ರುಗಳನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಯಮಾಡದವನು, ದೃಢಪ್ರತಿಜ್ಞನು. ಇದು “ಚಲಿತೋದ್ಯಮಪ್ರಭುಜಂಗಳಿಂ ತಿರುಹಿ ಮೊಯ್ವುದೈದ್ಗದದಾಂಡದಿಂ || ಅರಿಕುಲಮಂ ಕ್ರೋಧದೇಶಂ | ಹರಿವುದು ಜಗದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನದು ನಾಣ್ಣಿಸುಗುಂ ||” ಎಂಬವೇ ಮೊದಲಾದ ಈತನುಡುಗಳಿಂದ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ದ್ರೌಪದಿಯೂ ಶತ್ರುಕೃತವಾದ ಅವಮಾನದಿಂದ ಒಳಗೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತ ಭೀಮಸೇನಾದಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ಸಾಹವನ್ನು ಹೆಚ್ಚಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನ

ಸುವಳೂ, ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಕುತೂಹಲವುಳ್ಳವಳೂ ಅದ ಪ್ರಾಥಮಿಕವಾಗಿ ಸ್ತ್ರೀ. ಇದೂ ಮೊದಲನೆಯಂಕದ “ಆರೈಪುತ್ರ! ಇವರ್ಗೇನಾಣಿಲ್ಲ, ಎಲೆ ಪ್ರಿಯ! ಇಂತವು ದಂ ಪ್ರಿಯವಚನಮನಾಂ ಮುನ್ನೆಂದುಂ ಕೇಳೆ ನಿಲ್ಲ; ಅದಪ್ಪಾನಿನ್ನೊಮ್ಮೆ ಪೇಳೆ” ಎಂಬವೆ ಮುಂತಾದ ನುಡಿ ಗಳಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ದುರ್ಮೋಧನನಾದರೋ, ಮಾನ್ವಿ ಕಾರ್ಯಾಕಾರ್ಯವಿಚಾರ ಶೂನ್ಯ, ಶೂರ, ನಿರ್ಭಯ, ತನ್ನ ಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಬಹುವಾಗಿ ನಂಬುಗೆಯುಳ್ಳವನು, ಶತ್ರುಗಳು ದುರ್ಬಲರೆಂದು ಭಾವನೆಯುಳ್ಳ ವನು, ನಿಶ್ಚಿಂತ, ಸಮಯ ಮುಂತಾದುದನರಿಯದವನು, ಹಟ ಹಿಡಿದವನು, ಸ್ವತಂತ್ರಬುದ್ಧಿಯಿಲ್ಲದವನು, ಉಪಾಯವನ್ನು ತಿಳಿಯ ದವನು, ಮತ್ತು ಸಂದೇಹಶೀಲನು. ಇವನ ಸಂದೇಹಶೀಲತೆ ಯೂ ಕರ್ತವ್ಯಾದಿವಿಚಾರಶೂನ್ಯತೆಯೂ ಎರಡನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಭಾನು ಮತೀಸ್ವಪ್ನವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳುವ ಪ್ರಸಂಗದಿಂದಲೂ, ಯುದ್ಧ ಸಂಮುಖವು ಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ರೂ ಭಾನುಮತಿಯೊಡನೆ ರತಿಸುಖವನ್ನನು ಭವಿಸಬೇಕೆಂಬ ಇವನ ಕುತೂಹಲದಿಂದಲೂ ತಿಳಿಯುವುದು. ಇವನಿಗೆ ಅತ್ಯಪ್ರಭಾವದಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಾದ ನಂಬುಗೆಯುಂಟೆಂಬುದು—ಅರ್ಜುನನು ಜಯದ್ರಥನನ್ನು ಕೊಲ್ಲುವನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಮಾಡಿದ್ದ ರೂ ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಇವನಿಗೆ ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವೂ ವ್ಯಾಕುಲತೆಯುಂಟಾಗದಿರುವಿಕೆ ಯಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಅತ್ಯಂತ ವಿಷಮವಾದ ಸಮಯವು ಸಂಪ್ರಾಪ್ತವಾಗಿದ್ದ ರೂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನ್ನು ಸೇನಾಧಿಪತಿತ್ವದಲ್ಲಿ ಅಭಿ ಷೇಚಿಸಲು ಅಂಗೀಕಾರಮಾಡದುದು, ಇವನು ಸಮಯಾನಭಿಜ್ಞನೆಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವುದು. ಇದೇ ಉಪಾಯಾನಭಿಜ್ಞತೆಯೂ, ಮಹತ್ತರವಾದ ಹಾನಿಯೊದವಿದರೂ ಶರೀರಬಿದ್ದು ಹೋಗುವವರೆಗೂ ಪಾಂಡವರಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟಿದ್ದ ವೈರಾನುಬಂಧವು, ಇವನು ಹಟಹಿಡಿದನೆಂಬುದು.

ದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ತೋರಿಸುವುದು. ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯರ ಪರಾಕ್ರಮವನ್ನು ತಿಳಿದಿದ್ದರೂ ಕರ್ಣನ ಮಾತನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸುತ್ತಿದ್ದುದು ಇವನ ಸ್ವತಂತ್ರಬುದ್ಧಿ ಶೂನ್ಯತೆಯನ್ನು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿಗೊಳಿಸುವುದು. “ಜನಸೌ ನೀಂ ನೀನುಮಾಭೂಪತಿಪಶುವನಿರ್ವೃಂಸ್ಪೃಂದು ನಿಮ್ಮಂಗನೆ” ಎಂಬಿದೆ ಮೊದಲಾದ ಇವನ ನುಡಿಗಳು ಇವನ ನಿರ್ಭಯತ್ವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುವು. ಇವನು ಶೂರನೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ.

ಭಾನುಮತಿ ಪತಿವ್ರತೆ, ಆಸ್ತಿ ಕೃತೃಗಳವಳು, ಸಮಯಜ್ಞ, ಮತ್ತು ಚತುರೆ—ಎಂಬುದು ಎರಡನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿರುವುದು.

ಆಶ್ವತ್ಥಾಮನು ಮಹಾವೀರ, ಶತ್ರುನಿರ್ಮೂಲನದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥ, ಕೌರವಪಕ್ಷಪಾತಿ, ಗುರುಜನಾನುರಾಗಿ, ಪ್ರಾಜ್ಞ, ಮತ್ತು ಬಹುಕೋಪಶೀಲ. ಈತನು ಶತ್ರುನಿರ್ಮೂಲನದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಥನೆಂಬುದು, “ಭುಜಬಲಶಾಲಿಯುಂ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಕೋವಿದನುಂ ಆಗಿ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯಂಗೆಣೆಯೆನಿಸಿದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅದಾವುದುಮಸಂಭಾವ್ಯಮಲ್ಲ” ಎಂಬಿದೆ ಮೊದಲಾದ ಕೃಪಾದಿಗಳ ನುಡಿಗಳಿಂ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಕೌರವ ಪಕ್ಷಪಾತಿತ್ವವು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ. ದ್ರೋಣಾಪವಾದಾಸಹಿಸ್ಪೃತೆ ಈತನಿಗಿರುವ ಗುರುಜನಾನುರಾಗವನ್ನು ಅವಬೋಧಿಸುವುದು. ಬಹುಕೋಪಶೀಲನೆಂಬುದು “ಇದೆಬಿಟ್ಟಿನಾಜಾತಿಯಂ” ಎಂಬಿದೆ ಮೊದಲಾದ ನುಡಿಗಳಿಂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಕರ್ಣನೆಸಗಿದ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸದಿರುವಿಕೆ ತೇಜಸ್ವಿತೆಯನ್ನೂ, ಕರ್ಣನ ತಲೆಯಲ್ಲಿ ಇರಿಸುವೆನೆಡಗಾಲ ನೀಗಳ” ಎಂಬುದು ಶೌರ್ಯವನ್ನೂ ಪ್ರಕಾಶಗೊಳಿಸುವುದು. ಈತನು ಸತ್ಯಸಂಧನಾದರೂ ಪ್ರಸಂಗವೊದವಿದಾಗ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯನ್ನು ಅಲಕ್ಷ್ಯ ಮಾಡುವನೆಂಬುದು “ಪವನಸುತನತ್ತಣಿಂದಂ | ಯುವರಾಜನ ನೋವಲುಡಿದುದಿಲ್ಲುಡಿಸ್ತಂ” ಎಂಬೀತನ ವಚನದಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಈತನು ಕೃತಜ್ಞನಾದರೂ ಅವಮಾನವನ್ನು ಸಹಿಸು

ವಾತನಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಕರ್ಣಪಕ್ಷಪಾತಿಯಾದ ದುರ್ಯೋಧನನನ್ನು ಸರಿತ್ಯಜಿಸಿದನೆಂಬುದು ಅಯ್ದನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು.

ಕರ್ಣನಾದರೋ ಕುಟಿಲಮತಿ, ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿಯೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ನಂಬುಗೆಯುಳ್ಳವನು, ಪಿಶುನನು, ಇತರರನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸುವ ಸ್ವಭಾವದವನು, ಅತಿಕೋಪಿ, ಶೂರನು, ದ್ರೋಣನ ನಡೆವಳಿಯನ್ನು ದುರ್ಯೋಧನನು ಬೇರೆತೆರದಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸುವಂತೆ ಮಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ಇವನ ಪಿಶುನತೆಯೂ ಕುಟಿಲಮತಿತ್ವವೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಶೂರನೆಂಬುದು ಅರ್ಜುನನೊಡನೆ ಕಾಳೆಗದಲ್ಲಿ ಹೊರಾಡಿದುದರಿಂದಲೇ ವ್ಯಕ್ತವೆನಿಸುವುದು. ತನ್ನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಕೇವಲವಾದ ನಂಬುಗೆಯಿವನಿಗಿದ್ದಿತೆಂಬುದು “ ಕಡುಗಮನಾನೆನ್ನೆವರಂ | ಪಿಡಿವೆನೊ ಅನ್ನೆವರಮಿತರಖಡ್ಗಂಗಳಿನೇಂ || ಕಡುಗದಿನ್ನಿಡುಂದಾಗದ | ಕಡುಗಜ್ಜಂ ಜಗದೊಳಕ್ಕುಮಿನ್ನಾವುದು || ” ಎಂಬಿದೆ ಮೊದಲಾದ ವಚನಗಳಿಂದ ಪ್ರಕಾಶವಾಗುವುದು. ಇತರರನ್ನು ಅವಮಾನಗೊಳಿಸುವ ಸ್ವಭಾವದವನೆಂಬುದು ಪ್ರಯೋಜನವೇನೂ ಇಲ್ಲದೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಮಾಡಿದ ಅವಮಾನದಿಂದ ಸ್ಪಷ್ಟವು.

ಗಾಂಧಾರೀಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರು ಕರ್ತವ್ಯವನ್ನು ಬಲ್ಲವರು, ಸಮಯ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ತಿಳಿದವರು, ವಿವೇಕಶೀಲರು, ಆದರೂ ದುರ್ಯೋಧನನಿಗೆ ಕೇವಲ ವಶರಾಗಿ ಅವನ ಭಂದಾನುವರ್ತಿಗಳಾಗಿದ್ದರು — ಎಂಬುದು ನಾಲ್ಕನೆಯಂಕದಿಂದ ತಿಳಿವುದು.

ಚಾರ್ವಾಕನು, ಮಾಯಾವಿಯಾದ ರಕ್ಕಸನಾದುದರಿಂದ ಇವನ ಸ್ವಭಾವವು ಸ್ವಜಾತಿಗುಚಿತವಾದುದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ.

ಸಹದೇವನು, ವಿನೀತನು, ಹಿರಿಯರಲ್ಲಿ ಶ್ರದ್ಧೆಯುಳ್ಳವನು, ಪ್ರಶಾಂತನು, ಮತ್ತು ಶೂರನು. ಇದು ಪ್ರಥಮಾಂಕದಲ್ಲಿರುವ ಈತನ ಮಾತುಗಳಿಂದ ವಿದಿತವಾಗುವುದು.

ಅರ್ಜುನನು, ಶೂರನು ಮತ್ತು ವಿನೀತನು. ಇದು ನಾಲ್ಕನೇ ಯಂಕದಲ್ಲಿರುವ ಈತನ ನುಡಿಗಳಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ಈ ಪಾತ್ರಗಳ ಆ ಆ ನಡೆಗಳಿಂದ ರಸಪರಿಪೂರ್ಣವನ್ನು ಹೊಂದಿರುವ ಈ ನಾಟಕವು ಅತ್ಯಂತ ಹೃದಯಂಗಮವೆನಿಸಿರುವುದು. ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿರುವ ಅನೇಕ ಪ್ರಸಂಗಗಳು ರಸಿಕರ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಉಲ್ಲಾಸಗೊಳಿಸುವುವೇ ಆಗಿರುವುವು ; ಆದರೂ ಎರಡನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಭಾನುಮತಿಯ ಕನಸಿನ ವೃತ್ತಾಂತ, ಮೂರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಗೆ ಕರ್ಣನೊಡನುಂಟಾದ ಕಲಹ, ಅಯ್ದನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಭೀಮಾರ್ಜುನರು ಮಾಡಿದ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರದರ್ಶನ, ಆರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಚಾರ್ವಾಕನು ಮಾಡಿದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರವಂಚನ, ಭೀಮಸಮಾಗಮ—ಎಂಬೀವಿಷಯಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶಿರಃಕಂಪವನ್ನುಂಟುಮಾಡುವುವು. ಸಹೃದಯರ ಅಂತರಂಗವನ್ನು ಮದವೇರಿಸುವುವು.

ಈ ನಾಟಕವು ಕೌರವಪಾಂಡವರ ಚರಿತ್ರೆಯಿಂದ—ಪ್ರಬಲರಾದ ಹಗೆಗಳನ್ನೂ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಕುಟಿಲಬುದ್ಧಿಯುಳ್ಳವರ ಮತವನ್ನು ಅನುವರ್ತಿಸುವ ಮೂಢರಿಗೆ ಅದೇನು ಗತಿಯಾಗುವುದೋ ! ಅಪ್ರಿಯವಾದ ಮಾತು ಆದೇತು ಸೌಹಾರ್ದವನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುವುದು ! ಕಾಲಗತಿಯಿಂದ ಪ್ರಬಲರೂ ಎಂತಹ ವಿಸತ್ತನ್ನು ಪಡೆವರು ! ವಿಸತ್ತನ್ನು ಪಡೆದರೂ ಭಗವಂತನಲ್ಲಿ ಭಕ್ತಿಭಾವವುಳ್ಳವರಾಗಿ ಕಾಲಗತಿಯಿಂದಲೇ ಮತ್ತೆ ಆದೇತು ಉನ್ನತಿಪಡೆವರು!—ಎಂಬುದನ್ನೂ, ಮತ್ತು—ಕೇಡುಸಾದಿರೆ ಗಾಂಪೇಜುದ ಚಿತ್ತಮುಳ್ಳವರ್ಗೆ ನೀಡುಂ ಬುದ್ಧಿತಾಂ ಕುಂದುಗುಂ ||—ಎಂಬುದನ್ನೂ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಪ್ರದರ್ಶನಗೊಳಿಸುವುದು. ಇದರಿಂದ ಸುಖವಾಗಲಿ ದುಃಖವಾಗಲಿ ಯಾವನಿಗೆ ತಾನೇ ಕೇವಲ ಸ್ಥಿರವಾಗಿರುವುದು? ದಶಿಯು ರಥಚಕ್ರದ ಪಟ್ಟಿಯಂತೆ ಕ್ರಮವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಹೋಗುತ್ತಲೂ ಕೆಳಗೆ ಬರುತ್ತಲೂ ಇರುವುದು—ಎಂಬೀಯರ್ಥವೇ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀಮದ್ಬ್ರಹ್ಮನಾರಾಯಣವಿರಚಿತವಾದ ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಭಾಷೆಯು ಹೃದಯಂಗಮವಾದುದಲ್ಲವೆಂದು ಅಧುನಿಕರು ಕೆಲವರು ಭಾವಿಸುವರು. ಕವಿಕುಲಚಕ್ರವರ್ತಿಯಾದ ಕಾಳಿದಾಸನ ಮತ್ತು ಕವಿಕುಲಸಾರ್ವಭೌಮನಾದ ಭವಭೂತಿಯ ಭಾಷೆಯನ್ನು ಇದೇನೋ ಹೋಲಲಾರದು. ಆದರೂ ಭಾಷೆಯಿದು ಹೃದಯಂಗಮವೇ ಅಹುದು. ಪ್ರಾಚೀನರಿಗೆ ಈ ನಾಟಕವು ಅತಿಪ್ರಿಯವಾದುದು ; ಅದುದರಿಂದಲೇ ಅನೇಕರಾದ ಗ್ರಂಥಕಾರರು ಈ ನಾಟಕದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಅಲ್ಲಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು. ಇಲ್ಲಿಯ ಅನೇಕ ಪದ್ಯಗಳು ದಶರೂಪಕದಲ್ಲಿಯೂ ಸಾಹಿತ್ಯದರ್ಪಣದಲ್ಲಿಯೂ ವಿಶೇಷದಿಂದ ಉದಾಹರಣೆಯಾಗಿ ಪರಿಗ್ರಹಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುವು. ಕಾಳಿದಾಸಾದಿಗಳಿಂದ ಉಪವರ್ಣಿತಗಳಾದ ಅರ್ಥಗಳ ಭಾಯಿ ಈ ನಾಟಕದ ಕೆಲಕೆಲವೆಡೆಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಣುವುದು. ಎಂತೆನೆ, ಅಕ್ಕಿ, ಸಖಿಯರ ಮುನುಡಿಯಿಂ ಸ್ಪಷ್ಟಮಕ್ಕು—ಎಂದು ಎರಡನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ದುರ್ಯೋಧನನು ನುಡಿವನು. ಇಂತಹುದೇ ಶಾಕುಂತಲದೊಳಗೆ ಶಕುಂತಲಾವಿಷಯದಲ್ಲಿ ದುಷ್ಯಂತನ ನುಡಿ. ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳನ್ನು ಬುದ್ಧಿಶಾಲಿಗಳು ಸ್ವಬುದ್ಧಿಯಿಂದ ಊಹಿಸಬಹುದು. ವಿಸ್ತರಭಯದಿಂದ ಇಲ್ಲಿ ಉದಾಹರಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಈ ನಾಟಕಕ್ಕೆ ವೇಣೀಸಂಹಾರವೆಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದರೂ ಸಾಹಿತ್ಯದರ್ಪಣಾದಿಗಳಲ್ಲಿ “ವೇಣಿ” ಎಂದೇ ವ್ಯವಹಾರವಿರುವುದು.

ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲೇನೋ ಕೌರವವಿಜಯವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭೀಮಸೇನನದೇ ಪರಾಕ್ರಮವು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕಾಣುವುದು. ಯುಧಿಷ್ಠಿರನು ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಆರನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ ಬರುವನು. ಆದರೂ ವಿಜಯದಿಂದ ಉಂಟಾದ ರಾಜ್ಯಾಭಿಷೇಕಾದಿ ಫಲಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೇ ಅದುದರಿಂದ ಅತನೇ ನಾಯಕನೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಈ ನಾಟಕದ ಸ್ವರೂಪವನ್ನು ಈ ರೀತಿ ಇಲ್ಲಿಯವರೆಗೆ ತಿಳಿಯಿಸಿದುದಾಯಿತು. ಇನ್ನು ಗ್ರಂಥಕರ್ತೃವಿನ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಚಾರಮಾಡುವೆವು.

ಕವಿಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಶ್ರೀ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಯಾವ ದೇಶವನ್ನು ತನ್ನ ಜನ್ಮದಿಂದ ಅಲಂಕಾರಗೊಳಿಸಿದನೆಂಬುದನ್ನು ಈ ವೇಣೀಸಂಹಾರದಿಂದ ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಿರ್ಧರಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವ ಪ್ರಮಾಣವೂ ಅದರೊಳಗೆ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೆಲವರು ಈ ನಾಟಕದಲ್ಲಿ ಈತನು “ಮೃಗರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ” ಎಂದು ತನಗೆ ವಿಶೇಷವನ್ನು ಹೇಳಿಕೊಂಡಿರುವನೆಂದು ತಿಳಿವರು. ಇದು ಈ ರೀತಿಯಲ್ಲಿಯೇ ಇರುವ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಆಗ ಈತನು ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯನಲ್ಲವೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವೇ. ಏಕೆಂದರೆ, ಮೃಗರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿ—ಎಂದರೆ ಸಿಂಹಚಿಹ್ನನು. ಸಿಂಹ—ಎಂಬ ಉಪನಾಮವುಳ್ಳವನೆಂಬರ್ಥ. ಸಿಂಹೋಪನಾಮಕರಾದ ಭಟ್ಟರು ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯರಲ್ಲಿ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಡಾಕ್ಟರ್ ಎಲ್ನೌಮಹಾಶಯರು, ಮೃಗರಾಜಲಕ್ಷ್ಮಿತ್ವ ಭಟ್ಟತ್ವ—ಎಂಬಿವೆರಡೂ ಪರಸ್ಪರ ವಿರುದ್ಧವೆಂದೇ ಹೇಳುವರು. ಅವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವಿದು—ಭಟ್ಟರು ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು, ಸಿಂಹೋಪನಾಮಕರಾದರೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಲ್ಲ—ಎಂದು. ಇದು ಅವರಿಗೆ ಔತ್ತರಾಹಾದಿಬ್ರಾಹ್ಮಣಪರಿಚಯವಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಉಂಟಾದ ಅಭಿಪ್ರಾಯ. ನಾನಾವಿಧೋಪಾಧಿಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರೆನಿಸಿದ ದರಭಾಂಗಾಧಿರಾಜರಾದ ಶ್ರೀರಮೇಶ್ವರಸಿಂಹರಂತೆ ಸಿಂಹೋಪನಾಮರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಅನೇಕರಿರುವರು. ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇದು ವಿರುದ್ಧವಲ್ಲವೆಂದು ತಿಳಿಯಬೇಕು. ಕೆಲವರು—ವಂಗದೇಶದ ಟಾಗೋರವಂಶದವನು ಶ್ರೀ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನೆನ್ನುವರು. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇದುವರೆಗೂ ನಮಗೆ ಪ್ರಮಾಣ ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಎಂತಾದರೂ ಆಗಲಿ, ಆತನು ದಾಕ್ಷಿಣಾತ್ಯನಲ್ಲವೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ವಿವಾದವೇನೂ ಇಲ್ಲ. ಈತನು ಪಂಚರಾತ್ರಾನುಯಾಯಿಯೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಆ ವಿಷಯದಲ್ಲಿಯೂ ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣವೇನೂ ಇಲ್ಲ.

ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ, ಈ ವೇಣೀಸಂಹಾರದ ಮೊದಲನೆಯಂಕದಲ್ಲಿ “ರಮಿಸುತ್ತುಂ ನಿಟ್ಟಿಯಿಂದಾತ್ಮನೊಳತಿವಿಶದಧ್ಯಾನದೊಳ್” ಎಂಬ

ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಿಗೆ ಪರಮಾತ್ಮಭಾವವು ಭೀಮ ಮುಖದಿಂದ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದು. ಅಲ್ಲದೆ ಅರಣೆಯಂಕದ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ “ ಒಬ್ಬ ನೀಂ ನುಡಿವೆ ದೇವಂ ಧನ್ಯನೊಳ್ ನನ್ನೊಳ್ ” ಎಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ನುಡಿಯಲ್ಲಿಯೂ ಮತ್ತು “ ಅಚ್ಯುತನೊಳ್ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮ ನೊಳ್ ದೃಢಮಭಿನ್ನಂ ಭಕ್ತಿನಿಂದಿಕ್ಕೆ ” ಎಂದು ಭರತವಚನದಲ್ಲಿಯೂ ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದು. ಅದರಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆರಡೂ ಪಾಂಡವರಿಗೆ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಲ್ಲಿ ಇರುವ ಸದ್ಭಾವವನ್ನು ತೋರಿಸುವುದಕ್ಕೋಸ್ಕರವೇ. ಮಹಾಭಾರತಾದಿಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಭಗವಂತನಾದ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮಭಾವವು ವರ್ಣಿತವಾಗಿರುವುದು. ಭಗವದ್ಗೀತೆಯಲ್ಲಿ ವಿಶ್ವರೂಪಪ್ರದರ್ಶನವಿಚಾರವು ಪ್ರಾಯಕವಾಗಿ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ವಿದಿತವಾದುದು. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ಲೀಲಾಮಾನುಷವಿಗ್ರಹನಾದರೂ ಆತನನ್ನು ಮಾನುಷರೂಪದಿಂದಲ್ಲ, ದಿವ್ಯಸ್ವರೂಪದಿಂದಲೇ ಕವಿಗಳು ವರ್ಣಿಸಿರುವರು. ಅಲಂಕಾರಿಕರೂ ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನು ದಿವ್ಯನಾಯಕನೆಂದು ಹೇಳುವರು. “ ಅಚ್ಯುತನೊಳ್ ಪರಮಾತ್ಮನೊಳ್ ದೃಢಮಭಿನ್ನಂ ಭಕ್ತಿನಿಂದಿಕ್ಕೆ ” ಎಂಬ ಪದ್ಯದಲ್ಲಿ ಪರಮಾತ್ಮನ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಲ್ಪಡುವ ಭಕ್ತಿಯು “ ಅಭಿನ್ನಂ ” ಎಂದರೆ ದ್ವೈತಸಂಪರ್ಕವಿಲ್ಲದುದೆಂದು ಹೇಳಲ್ಪಟ್ಟಿರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಸಗುಣೋಪಾಸನೆಯಲ್ಲಿ ಭಗವದ್ವಿಷ್ಣುಭಕ್ತಿಯನ್ನೇ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸುವನಾದರೂ ದ್ವೈತದಲ್ಲಿ ಅಪೇಕ್ಷೆಯಿಲ್ಲದ ಈ ಭಟ್ಟಿನಾರಾಯಣನು ಪರಮಾರ್ಥದಿಂದ ಅದ್ವೈತವಾದಿಯೇ ಆಹುದೆಂಬುದು ಸ್ಪಷ್ಟವು.

ಭಟ್ಟಿನಾರಾಯಣನು ಯಾವಾಗ ಜನಿಸಿದನು—ಎಂಬುದು ಈಗ ವಿಚಾರಮಾಡಲ್ಪಡುವುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾಗಿ ಪ್ರಮಾಣವಾವುದೂ ದೊರೆಯುವುದಿಲ್ಲ. ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಪೀಠ ಪಂಡಿತರಾದ ಮ್ಯಾಕ್ಡೋನಾಲ್ಡ್ ಮಹಾಶಯರು ಯಾವುದೋ ಒಂದು ತಾಮ್ರ

ಶಾಸನವಿದೆಯೆಂದೂ ಅದರಲ್ಲಿ ಶ್ರೀ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನ ಹೆಸರು ಉಲ್ಲಿ ಖಿತವಾಗಿರುವುದೆಂದೂ ಸುಮ್ಮನೆ ಪ್ರಕಾಶಪಡಿಸಿರುವರು. ಈ ತಾಮ್ರ ಶಾಸನವೂ ಇದುವರೆಗೆ ನಮಗೆ ದೃಷ್ಟಿಪಥಕ್ಕೆ ಬಿದ್ದಿಲ್ಲ. ಒಂದುವೇಳೆ ದೃಷ್ಟಿಗೋಚರವಾದರೂ ಅವನೇ ಈ ವೇಣೀಸಂಹಾರ ನಾಟಕದ ಪ್ರಣೇತೃವಾದ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಯಾವುದಾದರೂ ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣವಿರುವುದಾವಶ್ಯವು. ಪ್ರಮಾಣ ದೊರೆವ ಸಕ್ಷದಲ್ಲಿ ಆಗ ಭಟ್ಟ ನಾರಾಯಣನ ಕಾಲವನ್ನು ನಿರ್ಣಯಿಸಬಹುದು. ಇದುವರೆಗೂ ನಮಗೆ ಪ್ರಮಾಣವು ದೊರೆತಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಅನುಮಾನ ಪ್ರಮಾಣವನ್ನೇ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಪ್ರವರ್ತಿಸಬೇಕಾಯಿತು. ಈಯನು ಮಾನಪ್ರಮಾಣದಿಂದ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರ ಸೂತ್ರಪ್ರಣೇತೃವಾದ ವಾಮನ ನಿಗಿಂತ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಹಿಂದಣವನೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ವಾಮನನು ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರವೃತ್ತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕ ಸ್ಥಳಗಳಲ್ಲಿ ವೇಣೀಸಂಹಾರದ ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು. ಅದೆಂತೆನೆ, ಸಹೋಕ್ತ್ಯಾಲಂಕಾರದ ಉದಾಹರಣೆಗೆ ವೇಣೀಸಂಹಾರದ ಅಯ್ದನೆ ಯಂಕದ “ ಸಡೆದಂಪ್ರೇಷ್ಠಮಂ ಶತ್ರುಗಳೊಡನಿವನೊತ್ತಾಣದೊಳ್ ಸೇರ್ಗೆ ಸೈನ್ಯಂ ” ಎಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ಸದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು. ಇದೇ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಅನೇಕೋದಾಹರಣೆಗಳಿರುವುವು. ವಾಮನ-ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳವರು ಅನೇಕರು ಭಾರತವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿರುವರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಬಾಣೋಪಪದವುಳ್ಳ ವಾಮನ, ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರ ಪ್ರಣೇತೃವಾದ ವಾಮನ, ಪಾಣಿನೀಯಸೂತ್ರಗಳಿಗೆ, ಕಾಶಿಕಾ-ಎಂಬ ವೃತ್ತಿಯನ್ನು ವಿರಚಿರುವ ವಾಮನ—ಎಂದು ಮೂವರೇ ಸಂಸ್ಕೃತ ಸಂಠಿತರಲ್ಲಿ ಪ್ರಖ್ಯಾತರಾದವರು, ಅವರಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಬಾಣೋಪಪದಾಂಕಿತ ನಾದ ವಾಮನನು “ವಾಮನಭಟ್ಟಬಾಣ” ನೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿ ಕೊಂಡಿರುವನು. ಈತನೇ ಪಾರ್ವತೀಪರಿಣಯ ಮುಂತಾದ ಗ್ರಂಥಗಳ

ಪ್ರಣೇತೃವೆಂದು ಪಾರ್ವತೀಪರಿಣಯದ ಉಪೋದ್ಘಾತದಲ್ಲಿ ಅಭಿನವ ಭಟ್ಟ ಬಾಣಶಬ್ದ ತರ್ಕಾಲಂಕಾರವಿದ್ಯಾಭೂಷಣಭಟ್ಟಾಚಾರ್ಯರೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಮಾಚಾರ್ಯರು ಪ್ರಮಾಣಪುರಸ್ಸರವಾಗಿ ಸಾಧಿಸಿರುವರು. ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಗಳ ಕರ್ತೃವಾದ ವಾಮನನಾದರೋ ಭಟ್ಟಬಾಣನೆಂದು ತನ್ನನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದಿಲ್ಲ. ಅದುದರಿಂದ ಇವನು ಅವನಲ್ಲ. ಕಾಶಿಕಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದ ವಾಮನನಾದರೂ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರ ನಿರ್ಮಾತೃವಾದ ವಾಮನನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯೋ ಅಲ್ಲವೋ ಎಂದು ಮಹತ್ತರವಾದ ಸಂದೇಹವಿರುವುದು. ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರನಿರ್ಮಾತೃವಾದ ವಾಮನನು ಪರಮವೈಯಾಕರಣನು. ಅದು, ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಗಳ ಪ್ರಯೋಗಿಕೆಯೆಂಬ ಅಧಿಕರಣದ್ವಿತೀಯಾಧ್ಯಾಯದಿಂದ ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಈತನೇ ತಾನು ಪರಮವೈಯಾಕರಣನೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿಕೊಂಡಿರುವನು. ಅಲ್ಲದೆ ಈತನು ತನ್ನ ಈ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ಪಾಣಿನಿಯಸೂತ್ರಗಳನ್ನೇ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತೆಗೆದುಕೊಂಡಿರುವನು. ಇದರಿಂದ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಪ್ರಣೇತೃವಾದ ವಾಮನನೇ ಕಾಶಿಕಾವೃತ್ತಿಯನ್ನು ಬರೆದವನೆಂದು ಸುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಊಹಿಸಬಹುದು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಬಂಧಕವೇನೂ ಬಾರದಿದ್ದರೆ ಆಗ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಗಳ ನಿರ್ಮಾತೃವಾದ ವಾಮನನು ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದವನೆಂದು ನಿಶ್ಚಯಿಸಬಹುದು. ಇಟ್ಟಿಂಗ್—ಎಂಬ ಚೀನದೇಶದವನು ಕಾಶಿಕೆಯನ್ನು ಬರೆದಾತನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆರುನೂರವತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮೃತಿಹೊಂದಿದನೆಂದು ಹೇಳಿರುವನು ; ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನನಾದುದರಿಂದ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಮುಂಚೆ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗುವುದು. ಇತರರು ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಕಾರನಾದ ವಾಮನನು ಕಾಶಿಕಾಕಾರನಿಗಿಂತ ಬೇರೆಯೇ ಎಂದು ಹೇಳುವರು.

ಈತನು ಶ್ರೀಮತ್ಕಾಶ್ಮೀರಾಧಿಪತಿಯಾದ ಜಯಾಪೀಡನ ಮಂತ್ರಿಯೆಂದು
 “ ಮನೋರಥಃ ಶಂಖದತ್ತಃ ಚಟಿಕಃ ಸಂಧಿಮಾಂಸ್ತಥಾ | ಬಭೂವುಃ
 ಕವಯಸ್ತಸ್ಯ ವಾಮನಾದ್ಯಾಶ್ಚ ಮನ್ಮಿಣಃ || ” ಎಂಬ ರಾಜತರಂಗಿಣೀ
 ಪದ್ಯದಿಂದ ತೋರುವುದೆನ್ನುವರು. ಜಯಾಪೀಡನೂ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಏಳೂ
 ರೆಪ್ಪತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ (೭೭೯) ವರ್ಷ ಮೊದಲೊಂದು ಎಂಟನೂರು
 ಹದಿಮೂರನೆಯ (೮೧೩) ವರ್ಷದವರೆಗೆ ಭೂಮಿಯನ್ನಾಳಿದನೆಂದು
 ಚರಿತ್ರಜ್ಞರು ಹೇಳುವರು. ಆದರಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಎಂಟನೆಯ ಶತ
 ಮಾನದ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಆದಿ
 ಭಾಗದಲ್ಲಿ ವಾಮನನಿದ್ದನೆಂದು ಊಹಿಸುವರು. ಇದರಿಂದಲೂ ಕ್ರಿಸ್ತ
 ಶಕದ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಆದರ ಹಿಂದೆ ಭಟ್ಟನಾರಾ
 ಯಣನ ಜನನವೆಂದು ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು. ಮತ್ತೇನೆಂದರೆ ಜಯಾಪೀಡ
 ಮಹಾರಾಜನ ಮಂತ್ರಿಯಾದ ವಾಮನನೇ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರ
 ಕಾರಣದ ವಾಮನನೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಸ್ವಲ್ಪವಾದರೂ ಪ್ರಮಾಣದೊರೆ
 ಯುವುದಿಲ್ಲ. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಈಯಭಿಪ್ರಾಯದಲ್ಲಿ ನಾವು ನಂಬುಗೆ
 ಯಿಡಲು ಸಾಧ್ಯವಲ್ಲ.

ಇತರರಾದರೋ ಅನುಮಾನಪ್ರಮಾಣದಿಂದಲೇ ವಾಮನನ
 ಕಾಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸುವರು. ಅದೆಂತೆನೆ, ಸಮಾಸೋಕ್ತ್ಯಾಲಂಕಾರದ
 ಲ್ಲಿಯೂ ಅಕ್ಷೇಪಾಲಂಕಾರದಲ್ಲಿಯೂ ವ್ಯಂಗ್ಯಕ್ಕಿಂತಲೂ ವಾಚ್ಯಾರ್ಥಕ್ಕೆ
 ಪ್ರಾಧಾನ್ಯವೆಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಲಿಚ್ಛೆಯುಳ್ಳ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕಕಾರನು
 ವಾಮನಮತದಿಂದ ಅಕ್ಷೇಪಕ್ಕೂ ಭಾಮಹಮತದಿಂದ ಸಮಾಸೋ
 ಕ್ತಿಗೂ ಉದಾಹರಣೆಯಾದ ಒಂದೇ ಪದ್ಯವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು.
 ಅದನ್ನು ಶ್ರೀಮದಭಿನವಗುಪ್ತನು ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕದ ಲೋಚನಾಖ್ಯ
 ವಾದ ವ್ಯಾಖ್ಯಾನದಲ್ಲಿ ವಾಮನಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಇದು ಅಕ್ಷೇಪಾಲಂ
 ಕಾರ, ಭಾಮಹಾಭಿಪ್ರಾಯದಿಂದ ಸಮಾಸೋಕ್ತಿ—ಎಂಬೀಯಭಿಪ್ರಾ

ಯವನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿ ಇಟ್ಟುಕೊಂಡು ಸಮಾಸೋಕ್ತ್ಯಾಕ್ಷೇಪಗಳಿಗೆ ಈಯೊಂದೆ ಉದಾಹರಣೆಯನ್ನು ಗ್ರಂಥಕಾರನು ಕೊಟ್ಟಿರುವನೆಂದು ಸ್ಪಷ್ಟೀಕರಿಸಿರುವನು. ಅದರಿಂದ ಧ್ವನ್ಯಾಲೋಕಕಾರನಾದ ಶ್ರೀಮದಾನಂದವರ್ಧನಾಚಾರ್ಯನಿಗಿಂತಲೂ ಕಾರ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಕಾರನಾದ ವಾಮನನು ಪ್ರಾಚೀನನೆಂದು ಚೆನ್ನಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತವಾಗುವುದು.

ಶ್ರೀಮದಾನಂದವರ್ಧನಾಚಾರ್ಯನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದ ಉತ್ತರಭಾಗದಲ್ಲಿ ಅವಂತಿವರ್ಮರಾಜನು ಕಾಶ್ಮೀರದೇಶವನ್ನು ಪರಿಪಾಲಿಸುತ್ತಿರುವಾಗ ಪ್ರಾದುರ್ಭವಿಸಿದವನೆಂದು ರಾಜತರಂಗಿಣಿಯಿಂದ ತಿಳಿದುಬರುವುದು. ಅದರಿಂದ ಆತನಿಗಿಂತಲೂ ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಕಾರನು ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಾಚೀನನೆಂಬುದರಲ್ಲಿ ಸಂಶಯವೇನೂ ಇಲ್ಲ ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆ ವಾಮನನ ಉತ್ಪತ್ತಿಯೆಂದು ನಂಬಲಾಗುವುದು. ಆತನು ವೇಣೀಸಂಹಾರದ ಪದ್ಯಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವನು. ಅಶುದ್ಧಗಳೆಂದು ಭಾಸಿಸುವ ವೇಣೀಸಂಹಾರದ ಕೆಲವು ವಚನಗಳನ್ನು ತೋರಿಸಿ ಈ ರೀತಿ ಸಾಧುಗಳಾಗಿರಬೇಕೆಂದು ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಿಂದ ಉಪಪಾದಿಸಿರುವನು. ಇದರಿಂದಲೂ ವಾಮನನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಅತ್ಯಂತ ಪ್ರಚಾರದಲ್ಲಿದ್ದ ವೇಣೀಸಂಹಾರವನ್ನು ವಿದ್ವಾಂಸರು ಪ್ರಮಾಣವಾಗಿ ಅಂಗೀಕರಿಸಿದ್ದರೆಂದು ತೋರುವುದು. ಅರೀತಿಯಿಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ವಾಮನನು ಈ ಪ್ರಯೋಗಗಳಿಗೆ ಶುದ್ಧತೆಯನ್ನು ಕಲ್ಪಿಸದೆ ದೋಷಪ್ರಕರಣದಲ್ಲಿಯೇ ಸೇರಿಸಿಬಿಡುತ್ತಿದ್ದನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ವಾಮನನಿಗಿಂತಲೂ ವೇಣೀಸಂಹಾರನಾಟಕಕಾರನಾದ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಅತಿಪ್ರಾಚೀನನಾದಕಾರಣ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಅದಕ್ಕೆ ಹಿಂದೆಯೇ ಹುಟ್ಟಿದವನೇ ಹೊರತು ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನೆಂದಿಗೂ ಅಲ್ಲ.

ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯ ಪಂಡಿತರಲ್ಲಿ—

ಶ್ರೀಯುತರಾದ “ ಗ್ರೀಲ್ ” ಎಂಬವರು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ೧೮೭೧ ನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ಮುದ್ರಿತವಾದ ವೇಣೀಸಂಹಾರದ ಉಪೋದ್ಭೂತದಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣಕವಿಯು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಅರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು ಹೇಳಿರುವರು.

ಶ್ರೀಯುತರಾದ “ ವಿಲ್ಸ್ ” ಎಂಬವರು ಹಿಂದುಗಳ ರಂಗಪೀಠ ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಎಂಟನೆಯ ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಇದ್ದನೆಂದು ಪ್ರಕಟಿಸಿರುವರು.

ಶ್ರೀಯುತರಾದ “ ವೇಬರ್ ” ಎಂಬವರು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನನು ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನೆಂದು ಇಷ್ಟು ಮಾತ್ರವನ್ನೇ ಬರೆದಿರುವರು. ಇದು ಅವರು ಬರೆದಿರುವ “ ಹಿಸ್ಟರಿ ಆಫ್ ಸ್ಯಾನ್ ಸ್ಕ್ರಿಟ್ ಲಿಟರೇಚರ್ ” ಎಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿದೆ.

ಕೇಂಬ್ರಿಡ್ಜ್ ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಪೀಠದ ಸಂಸ್ಕೃತಾಧ್ಯಾಪಕರೆನಿಸಿದ ಶ್ರೀಯುತರಾದ ಮ್ಯಾಕ್ಲೋನ್‌ಲ್ಡ್ ಎಂಬವರು ಸಂಸ್ಕೃತಸಾಹಿತ್ಯವೆಂಬ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಯಾವುದೋ ಒಂದು ತಾಮ್ರಶಾಸನವನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವರು ಅದರಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನ ಹೆಸರನ್ನೂ ಎತ್ತಿರುವರು. ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಎಂಟನೂರು ನಾಲ್ಕತ್ತನೆಯ ವರ್ಷದಲ್ಲಿ ನಿರ್ಮಿಸಲ್ಪಟ್ಟುದು ; ಅದರಿಂದ ಅದೇ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣಕವಿಯು ಇದ್ದನೆಂದು ನಿಸ್ಸಂದೇಹವಾಗಿ ಅಭಿಪ್ರಾಯಪಡುವರು. ಅದರೆ ಇವರು ತಮ್ಮ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನವು ಎಲ್ಲಿ ದೊರೆಯಿತು ? ಇದನ್ನು ಯಾರು ಕೊಟ್ಟರು ? ಎಂಬಿದೆ ಮೊದಲಾದುದನ್ನು ಬರೆದೇ ಇಲ್ಲ. ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನದಲ್ಲಿ ಲಿಖಿತನಾಮನಾದ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನೇ ವೇಣೀಸಂಹಾರಪ್ರಣೀತೃವೆಂಬ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಪ್ರಮಾಣವೇನು ? ಅದುದರಿಂದಲೇ ಇದನ್ನು ಚೆನ್ನಾಗಿ ನಂಬಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಈ ತಾಮ್ರಶಾಸನದ ಅರ್ಥವಿದಲ್ಲವೆಂದು ಕೆಲವರು ಹೇಳುವರು.

ಇತರರಾದ ಭಾರತವರ್ಷಿಯರು—ಇಂತೆಂದಾಲಿಸಿ ಆ ಬ್ರಾಹ್ಮಣನೊಡನೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿ ಬಹುಮಾನಪುರಸ್ಕರವಾಗಿ, ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣ ದಕ್ಷ ಶ್ರೀ ಹರ್ಷಚ್ಛಾಂಡವದೇವ ಗರ್ಭನಾಮಕರನ್ನು ಕರೆಯಿಸಿ, ಒಂಬಯ್ಯಾರ ತೊಂಬತ್ತೊಂಬತ್ತನೆಯ ಶಕಾಬ್ದದಲ್ಲಿ ಮೊದಲೆ ಸಿದ್ಧಮಾಡಿದ್ದ ಪೀಠದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿದನು—ಎಂಬರ್ಥವುಳ್ಳ ಸಂಸ್ಕೃತ ಪ್ಲೀತೀಶವಂಶಾವಲಿ ಚರಿತ್ರದ ಪ್ರಥಮ ಪರಿಚ್ಛೇದದ ಗದ್ಯದಲ್ಲಿ ಆದಿಶೂರ ಭೂಪತಿವರ್ಣನ ಪ್ರಸ್ತಾವವಾಗಿ ಹೇಳಿರುವಕಾರಣ ವಂಗದೇಶೀಯನಾದ ಆದಿಶೂರಮಹೀಪತಿಯ ಸಮಕಾಲದವನೆನಿಸಿದ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಶಾಲಿವಾಹನಶಕದ ಹತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಅಥವಾ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಹನ್ನೊಂದನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ತಕ್ಕ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಲ್ಲದುದರಿಂದ ಇದೂ ಪರಿತ್ಯಾಜ್ಯವಾದುದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಇತರರು ಕೇವಲ ಪ್ಲೀತೀಶವಂಶಾವಲಿ ಚರಿತ್ರದಿಂದ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಆದಿಶೂರಸಮಕಾಲಿಕನೆಂದು ನಂಬಿ ಆದಿಶೂರಭೂಪತಿಯೂ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನೆಂದು ಇತರ ಪ್ರಮಾಣಗಳಿಂದ ನಿಶ್ಚಯಿಸಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿಯೇ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನಿದ್ದನೆಂದು ಸಾಧಿಸಿರುವರು. ಈ ಕಾಲವೂ ಹಿಂದೆ ನಾವು ತೋರಿಸಿ ಸಾಧಿಸಿದ ಕಾಲವೂ ಒಂದೇ ಆಗಿರುವುದೆಂದು ತಿಳಿಯತಕ್ಕದ್ದು.

ಶ್ರೀಯುತ ಮೋಕ್ಷಮೂಲರೆಂಬವರು—ಈ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಶ್ರೀಮದ್ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನೆಂದು ಹೇಳುವರು. ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಭಟ್ಟಪದವೊಂದಲ್ಲದೆ ಉಳಿದ ಪ್ರಮಾಣವಾವುದೂ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲ.

ಆದುದರಿಂದ ಈ ರೀತಿ ಕಾಶಿಕಾಕಾರನಾದ ವಾಮನನು ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಕರ್ತೃವಾದ ವಾಮನನಿಗಿಂತಲೂ ಬೇರೆಯಲ್ಲವಾದರೆ

ಅವನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಇದ್ದವನಾದಕಾರಣ ಅವನ ಗ್ರಂಥದಲ್ಲಿ ವೇಣೀಸಂಹಾರದ ವಚನಗಳನ್ನು ಉದಾಹರಿಸಿರುವುದರಿಂದ ಆ ಗ್ರಂಥದ ಕರ್ತೃವಾದ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು ಅವನಿಗಿಂತಲೂ ಪ್ರಾಚೀನನಲ್ಲದೆ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನಲ್ಲ. ಕಾವ್ಯಾಲಂಕಾರಸೂತ್ರಕಾರನು ಜಯಾಪೀಡನ ಸಭೆಯಲ್ಲಿದ್ದವನಾದರೆ ಜಯಾಪೀಡನು ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಹುಟ್ಟಿದವನಾದುದರಿಂದ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನೂ ಆಗಲೆ ಇದ್ದವನಲ್ಲದೆ ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನದ ಈಚೆಯವನಲ್ಲ.

ಹಿಂದೆ ಹೇಳಿದಂತೆ ಪಾಶ್ಚಾತ್ಯಸಂಹಿತರ ಅಭಿಪ್ರಾಯವನ್ನು ವಿಮರ್ಶಿಸುವಲ್ಲಿ ಶ್ರೀಮದ್ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣನು, ಗ್ರೀಕ್—ಎಂಬವರ ಅಭಿಮತದಲ್ಲಿ ಆರನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ, ವಿಲ್ಸನ್ ಎಂಬವರ ಮತದಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯ ಅಥವಾ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿದ್ದನೆಂದೂ, ನೆಬರ್ ಎಂಬವರ ಮತದಲ್ಲಿ ಎಂಟನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕೆ ಈಚೆಯವನಲ್ಲವೆಂದೂ, ಮ್ಯಾಕ್ಡೊನಾಲ್ಡ್ ಎಂಬವರ ಮತದಲ್ಲಿ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಒಂಬತ್ತನೆಯ ಶತಮಾನದವನೆಂದೂ ತಿಳಿಯಲಾಗುವುದು.

ವಾಸ್ತವಿಕವಾಗಿ ವೇಣೀಸಂಹಾರನಾಟಕಕರ್ತೃವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣಕವಿಯು ಎಂತೂ ಕ್ರಿಸ್ತಶಕದ ಏಳನೆಯ ಶತಮಾನಕ್ಕಿಂತಲೂ ಈಚೆಯವನಲ್ಲವೆಂದು ದೃಢವಾಗಿ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ವೇಣೀಸಂಹಾರವಲ್ಲದೆ ಆತನ ಗ್ರಂಥವಿನ್ನಾವುದೂ ಇದುವರೆಗೆ ನಮಗೆ ದೊರೆತಿಲ್ಲವಾದುದರಿಂದ ಈ ವಿಷಯದಲ್ಲಿ ಇನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬರೆಯಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೆಂದು ಇಲ್ಲಿಗೆ ಉಪಸಂಹರಿಸಿರುವೆವು.

ಮೈ. ಸೀ.

ಆಸ್ಥಾನಮಹಾವಿದ್ವಾನ್
ಯಂ. ಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿಗಳು

ಶ್ರೀರಸ್ತು.

|| ಶ್ರೀರಾಮಜಯ ||

ವೇಣೀಸಂಹಾರನಾಟಕಪ್ರತಿಕ್ಯತಿ.

ಸಿರಿಯರಸಂ ನಿಜನಾಭೀ |

ಸರಸಿಜಸಮುದಿತವಿರಂಚಿ ಜಗದಾಧಾರಂ ||

ಹರಿ ವಿಜಯಿಸುಗುಂ ನೈಜೋ |

ದರಗಹ್ವರನಿಹಿತನಿಖಿಲಜಗದಂಡನವಂ

||೧||

ಇಂಗಡಲ ನಡುವೆ ರಂಜಿಸು |

ಗುಂಗಡ ಬೇಟಾದದೊಂದುಕರ್ಗಡಲೆನೆ ಭೌ ||

ಜಂಗಾಧಿಪತನುವೇಟು ಮ |

ಲಂಗಿದವಂ ವಿಷ್ಣು ಕೃಷ್ಣವಿಭು ವಿಜಯಿಸುಗುಂ

||೨||

ಪರಿಹೃತಮಾದೊಡಂ ಮುಸುಟು ಬಂಡೆಬಿಡಾಡುವ ತುಂಬಿವಿಂಡಿನಿಂ |

ಪರಿವೃತಮುತ್ಪುಲ್ಲಮೊಳಗಿಂದುಕರಂ ತುಟುಗಿಪ್ಪುವೆಂಬಿನಂ ||

ಹರಿಚರಣಂಗಳೊಳ್ ಪರೆಸಿದೀಕುಸುಮಾಂಜಲಿಯುಂಟುಮಾಲ್ಕಿ ತಾಂ |

ನೆರೆದ ಸಭಾಸದಕ್ಕಳವರಕ್ಷಿಗಳುಲ್ಲಸಿಪಂತೆ ಸಿದ್ಧಿಯಂ

||೩||

ಜಗುನೆಯ ತಣ್ಣುಲಿ ಕೆಡೆಯೊಳ್ ಮುನಿದೊಲ್ಲದೆ ರಾಸಕೇಳಿಯಂ |

ಮಿಗೆ ಪನಿ ಕಣ್ಣೊಳ್ ಗಮಿಪ ರಾಧೆಯ ಬಿಂಗೊಳುತಾಕೆಯಂ ಘ್ರಪಾ ||

ಳಿಗಳೊಳೆ ಪಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟೊಗೆಯೆ ಪೊಂಪುಟ ಕಂಡೊಸೆದೊಪಳೇಕ್ಷಿಸಲ್ |

ಸೊಗಯಿಪ ಶೌರಿಯಾ ಅನುನಯಂ ಪರಿಪೋಷಿಕೆ ನಿಮ್ಮನೆಮ್ಮಮಂ ||

ಪಿರಿದುಂ ಮುನ್ನಾವನಂ ಮುಪ್ಪೊಲುರಿಪುವನಂ ಗೌರಿಯೊಲ್ಲೇನಿ

ದೆಂದಾ | ಸುರಿಯರ್ ಸಂಭ್ರಾಂತಿಯಿಂ ಬಿಚ್ಚುತೆ ದಯೆಗೊಳುತುಂ

ಶಾಂತಸುಜ್ಞರಾ ನಗುತ್ತಾಂ || ಹರಿಯುಕ್ಕಿಂ ಕೊಂಡು ಕೈದಂ ವಧುಗಳ
ಭಯಮಂ ತೂಳುತುಂ ದೈತ್ಯವೀರರ್ || ಸುರರಾನಂದಂಬಡುತ್ತಾಂ
ದರುಶಿಸಿದರವಂ ಶಂಭು ಪಾಲಿಕ್ಕೈ ನಿಮ್ಮಂ ||

|| ನಾಂದ್ಯಂತದೊಳ್ ಸೂತ್ರಧಾರಂ ||

ಸೂತ್ರಧಾರಂ—ಸಾಲ್ಕುಂ ಸಾಲ್ಕುಂ. ಅತಿಪ್ರಸಂಗದಿಂದೇಂ ?

ಶ್ರವಣಾಂಜಲಿಗಳನೀಂಟಲ್ |

ಸವನಿಪ ಭಾರತಮೆನಿಪ್ಪ ಸುಧೆಯಂ ರಚಿಸಿ ||

ಪ್ಪವನಂ ರಾಗೋಜ್ಞ ತನಂ |

ಸುವಿಮಲನಂ ವ್ಯಾಸಮುನಿಪನಂ ವಂದಿಸುವೆಂ ||೬||

ಪೂಜ್ಯರಾದ ಸಾಮಾಜಿಕವರ್ಯರಿರ ! ಆಂ ಬಿನ್ನವಿಪುದಿನಿಸಿಕ್ಕುಂ.

ಸಲಿಸಿದಪೆನಿಲ್ಲಿ ಕುಸುಮಾಂ |

ಜಲಿಯಿದು ಪೆಜಿತೊಂದೆನಿಪ್ಪದಂ ರೂಪಕಮಂ ||

ಅಲಿಗಳ್ ಮೆಧುವಂ ಕಿಣುದುಮ |

ನೊಲವಿಂ ಕೊಳ್ಳಂತೆ ಕೊಳ್ಳುದಣುವಂ ಗುಣವಂ ||೭||

ಮೃಗರಾಜಾಂಕನೆನಿಪ ಭಟ್ಟನಾರಾಯಣಕವಿಯ ಅಪೂರ್ವ
ಮಾದ ವೇಣೀಸಂಹಾರಮೆಂಬ ನಾಟಕಮನೀಗಳ್ ಆಸ್ಥಾನಮಹಾ
ವಿದ್ವತ್ಕವಿ ಮಹಿಶೂರಪುರೀಸೀತಾರಾಮಶಾಸ್ತ್ರಿ ಪೊಸತೆನೆ ಕನ್ನಡಿ
ಸಿಕ್ಕುಂ. ಅಮಿದನಭಿನಯಿಸಲ್ ತೊಡಗಿರ್ಪೆವು. ಅದಜುನಿತ್ತಲ್ ಕವಿ
ಪರಿಶ್ರಮಿಸಿದ್ ಪನೆಂಬುದಜುಂದನೊ, ಪೊಸನಾಟಕಮನವಲೋಕಿಸ
ವೆಯ್ಯಮೆಂಬ ಕುತೂಹಲದಿಂದನೊ, ಉತ್ತಮನಾಯಕಕಥಾಗೌರವ
ದಿಂದನೊ, ನೀಮವಧಾನಮನೀಯವೆಯ್ಯಮೆಂದು ಬೇಡಿದಪೆಂ.
(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್) ಭಾವ, ತ್ವರೆಗೆಯ್ ತ್ವರೆಗೆಯ್. ಆರೈವಿದುರನಾಣತಿ
ಯಿಂದಿವರ್ಗಳೆಲ್ಲರುಂ ನಟಗಿಂತು ಪೆಯ್ಯಂ—

ಆವುದುಮುಝುದುಡಿಲ್ಲೆಂಬಿನಂ ವಾದ್ಯವಿದ್ಯಾರಚನಾದಿವಿಧಾನ
ಮೆಲ್ಲಮುಂ ಪೊಣ್ಣುಗೆ. ಭರತಕುಲಕ್ಕೆ ಹಿತಮೆಸಗಲ್ ದೂದೊಪ್ಪಿ
ಬಿಜಯಂಗೈದವಂ ಭಗವಂತಂ ದೇವದೇವಂ ದೇವಕೀನಂದನಂ ಚಕ್ರ
ಪಾಣಿ ವ್ಯಾಸನಾರದಪರಶುರಾಮತುಂಬುರುಪ್ರಮುಖರ್ ಮಾಮುನಿಗಳ್
ಬಿಂಗೊಳೆ, ಮಹಾರಾಜದುರೈಧನನ ಸಿವಿರಮಂ ಪುಗುವಪೊಯ್ದು
ಗಡಿದು.

ಸೂತ್ರಧಾರಂ—(ಕೇಳ್ದು, ಆನಂದದಿಂಕೂಡಿ) ಅಹಹ ! ಎಲ್ಲಾ
ಲೋಕಂಗಳ ಪುಟ್ಟುಮಮ್ ವುಗಳ್ಗೆ ನಿಯಾಮಕನೆನಿಸಿದಂ ಭಗವಂತಂ
ಮಾವಿಷ್ಟು ಕಂಸಾರಿ ಈಕುರುಪಾಂಡವರ ಸಮರಸ್ತ್ರಳಯಾಗ್ನಿಯಂ
ಶಮನಂಗೊಳಿಸಲ್ಕೆ ಸಂಧಿಗೆಯ್ಯಲ್ ತಾನೆ ದೂದುಗೊಂಡು ಬಿಜಯಂ
ಗೈದು ಈಭರತಕುಲಮಂ ಮೇಣ್ ಸಕಲಮಂ ರಾಜಕುಲಮಂ ಅನು
ಗ್ರಹಿಸಿದಂ ; ಆದೊಡಂ, ಎಲೆಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಕ ! ಕುಶಲರ್ ಕುಶೀಲವ
ವೇರಸು ನೀನೇಕೆ ಗೀತಮನಿನ್ನುಮಾರಂಭಿಸೆ ?

ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಕಂ—(ಪ್ರವೇಶಿಸಿ) ಆವರಿತುವನಧಿಕರಿಸಿ ?

ಸೂತ್ರಧಾರಂ—ಬೆಟ್ಟಂಗಳಣ್ಣುಲ್ಗಳಿಂದಮುಂ ಕೊಂಚೆಯಂಚೆ
ವಕ್ಕಿಗಳಿಂದಮುಂ ಏಟಲೆವಾಟಿಯಿಂ ಕುಸದಿಂ, ಕಾಸೆ ಬೆಳ್ಳೆಯ್ದಿಲ್
ಬೆಳ್ಳಾದವೆರಮುಂತಪ್ಪ ಪೂಗಳಿಂದಮುಂ, ಬಾಂದೆಸೆಗಳ್ ಬೆಳರೆ, ಕೊಳಂ
ಗಳ್ ಸವಿನೀರನೊಳಕೊಳೆ ರಯ್ಯಮಪ್ಪ ಶರದಮನಿದನೆ ಅಧಿಕರಿಸಿ ಗಾನ
ಮೆಸಗು. ಅಂತುಗಡಾ ಈಶರತ್ಕಾಲದೊಳ್—

ವಿಲಸಿತಪಕ್ಷಯುತಂ ಮಂ |

ಜುಲಲಪಿತಂ ಮೇಣ್ ಪ್ರಸಾಧಿತಾಶಂ ಮದಸಂ ||

ಕಲಿತಕೃತಿ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಾ |

ವಲಿ ಬೀಡುಂ ಕಾಲವಶದೆ ಧರಣೀತಲದೊಳ್

||೮||

ಪಾರಿಸಾರ್ತ್ಯಕಂ—(ಸಂಭ್ರಮಂಜರಸು ಕೊಡಂಕೆಗಳಂ ಬಾಸಣಿಸಿ)
ಪಾಪಂ ಶಾಂತಮಕ್ಕೈ ಪಾಪಂ ಶಾಂತಮಕ್ಕೈ. ಅಮಂಗಲಂ ಪರಿಹೃತ
ಮಕ್ಕೈ ಅಮಂಗಲಂ ಪರಿಹೃತಮಕ್ಕೈ.

ಸೂತ್ರಧಾರಂ—(ಅಚ್ಚರಿವರಸುನಗುತೆ) ಮಾರಿಷ ! ಶರದಮಂ
ಬಣ್ಣಿ ಸವೇಬ್ಬುಮೆಂಬುದುಂ ಅಂಚೆವಿಂಡಂ ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರವಲಿಯೆಂದು
ವ್ಯಪದೇಶಿಸಿದಪೆಂ. ಅದೇಂ “ಪಾಪಂ ಶಾಂತಮಕ್ಕೈ ಪಾಪಂ ಶಾಂತಮಕ್ಕೈ
ಅಮಂಗಲಂ ಪರಿಹೃತಮಕ್ಕೈ ಅಮಂಗಲಂ ಪರಿಹೃತಮಕ್ಕೈ” ಎಂಬುದು ?

ಪಾರಿಸಾರ್ತ್ಯಕಂ—ಭಾವ ! ಆನುಯದನಾದೆನಿಲ್ಲಂ ; ಆದೊಡೆ
ನಿವ್ರಾಮಾತಿನೊಳಮಂಗಳಾಶಂಕೆಯಿಂದೆನ್ನೆದೆ ನಿಕ್ಕುವಂ ರ್ಗುಗೆನೆ
ಕಂಪಿಸಿದಂತಾಯ್ತು.

ಸೂತ್ರಧಾರಂ—ಮಾರಿಷ ! ತಾನೆ ದೂದಂ ಕೈಕೊಂಡನೆಂಬಿನಂ
ತೆರಳ್ಳು ಸಂಧಿಗೈವನಿಂ ಕಂಸಾರಿಯಿಂ ಅಮಂಗಲಮೆಲ್ಲಮುಮಿಗಳ್
ಪ್ರತಿಹತನೆಗಡ ? ಅಂತಲೆ—

ಅರಿಸಂಹಾರದೆ ಶಾಂತಿಯಂ ಪಡೆಯೆ ವಿದ್ವೇಷಾಗ್ನಿ ಪಾಂಡುಕ್ಷೀತಿ |
ಶ್ವರವುತ್ರರ್ ಸರಸೀರುಹಾಕ್ಷನೊಡನಾನಂದಂಬಡುತ್ತಿಕ್ಕೈ ಮೇಣ್ ||
ಉರುರಕ್ತಪ್ರಸರಪ್ರಸಾಧಿತಮಿದಾಗಲ್ ಭೂತಳಂ ವಿಗ್ರಹಂ |
ಪಜುಯಲ್ ಕೌರವರಾತ್ಮಭೃತ್ಯರೊಡನೆಲ್ಲರ್ ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿಕ್ಕೈ ತಾಂ ||೯||

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಆಕ್ಷೇಪದಿಂ) ಆಃ ! ಎಲೆ ದುರಾತ್ಮ ! ವೃಥಾ
ಮಂಗಲಪಾಠಕ ! ನಟಾಧಮ ! “ ಕುರುಸುತರ್ ಸೊಗಮಿರ್ಪರೆ ನಾಂ
ಬರ್ದುಂಕಿರಲ್ ”

ಅರಗಿನ ಮಾಡದಲ್ಲರಿಪಿ ಕೂರ್ವಿಸದನ್ನಮನಿಕ್ಕಿ ಮೇಣ್ ಸಭಾಂ |
ತರಕೆಬ್ಬಿದಿಬ್ಬು ನಮ್ಮಸುಗಳಂ ಸಿರಿಯಂ ಮಿಗೆ ಸೂಱಿಗೊಂಡುಮೆ ||
ಮ್ಮರಸಿಯ ಸೀರೆಯಂ ಸೆಳೆದುಮಿಬ್ಬಿಟ್ಟಿದಾಕೆಯ ಕೇಶಪಾಶಮಂ |
ದುರುಳರಿನಿಪ್ಪವಕ್ಕುರುಸುತರ್ ಸೊಗಮಿರ್ಪರೆ ನಾಂ ಬರ್ದುಂಕಿರಲ್ ||

(ಸೂತ್ರಧಾರಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಕರ್ ಕಿವಿಗೊಟ್ಟುಕೇಳ್ದರ್)

ಪಾರಿಪಾರ್ಶ್ವಕಂ—ಭಾವ ! ಇದೇಂ ?

ಸೂತ್ರಧಾರಂ—(ಪಿಂಚಿಕ್ಕಿಸಿ) ಅಹಹ ! ವಾಸುದೇವಂ ಕುರು ಸಂಧಾನಕೆ ಪೋದುದಂ ಸೈರಿಸದೆ ನಿಡುವಣೆಯೊಳ್ ಜವಹುರದ ಪೊಟಿ ವಾಗಿಲ ತಿಸುಳಂಗಳಂತಗುವಿಪ ಪುರ್ವಗಂಟುಗಳನಾಂತು ನೋಟದಿ ನೆಮ್ಮನೆಲ್ಲರಂ ಸರ್ರನೆ ಪೀರ್ದಪನೆಂಬಿನಂ ಕನಲ್ಕಿಗೊಂಡ ಭೀಮಸೇನನಿದೆ ಸಾದೇವನಿಂದನುಗಮ್ಯಮಾನನಾಗಿ ಇತ್ತಲೆ ಇದಿರ್ವಂದಪಂ ; ಅದಲುಂ ತಗದು ಕನಲ್ದೀತನಮುಂದಿರಲ್ ; ಅದುಕಾರಣಂ ನಾವಿತ್ತಬೇಟುಡೆಗೆ ಪೋಪಂ.

(ಎಂದಿರ್ವರುಂ ತರಲ್ದರ್)

|| ಇಂತಿದು ಪ್ರಸ್ತಾವನೆ ||

(ಬಲಕೆ ಕನಲ್ದಂ ಭೀಮಸೇನಂ ಸಹದೇವನಿಂದನುಗಮ್ಯಮಾನನಾಗಿ ಪುಗುವಂ)

ಭೀಮಂ—ಅಃ ! ಎಲೆ ದುರಾತ್ಮ ! ವೈರ್ಧಮಂಗಲಪಾಠಕ ! ನಬಾಧಮ !

(“ ಅರಗಿನವಾಡವಲ್ಲು ರಿಪಿ ” ಎಂಬಿದು ಮೊದಲಾದುದಂ ಮುನ್ನೆಂದುದನೆ ಪರಿಪಂ)

ಸಹದೇವಂ—(ಅನುನಯದಿಂ) ಆರ್ಯ ! ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು. ಭರತ ಪುತ್ರನ ನುಡಿಯೆಮಗಭಿಮತಮೆಗಡ ? ನೋಡು—

ಅರಿಸಂಹಾರದೆ ಶಾಂತಿಯಂ ಪಡೆಯೆ ವಿದ್ವೇಷಾಗ್ನಿ ಪಾಂಡುಕ್ಷೀತೀ |
ಶ್ವರಪುತ್ರರ್ ಸರಸೀರುಹಾಕ್ಷನೊಡನಾನಂದಂಬಡುತ್ತಿಕ್ಕಿ ಮೇಣ್ ||
ಉರುರಕ್ತಪ್ರಸರಪ್ರಸಾಧಿತಮಿದಾಗಲ್ ಭೂತಳಂ ವಿಗ್ರಹಂ |
ಪಟುಯಲ್ ಕೌರವರಾತ್ಮಭೃತ್ಯರೊಡನೆಲ್ಲರ್ ಸ್ವಸ್ಥರಾಗಿರ್ಕ್ಕಿ ತಾಂ ||

ಕೌರವರ್ ಭೃತ್ಯರೊಡನೆ ನೆತ್ತರಿಂ ನೆಲಮನಲಂಕರಿಸುತ್ತಂ ಒಡಲಯಿವಂ ಪಡೆದು ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥರಕ್ಕೆ—ಎಂದು ನುಡಿದಪಂ.

ಭೀಮಂ—(ತಿರಸ್ಕಾರದೊಡನೆ) ನೀಂ ಕೌರವರ್ಗಮಂಗಳಂಗಳಂ
ಬಗೆಯತಕ್ಕವರಲ್ಲಲ್ತು ; ಆಭ್ರಾತರರೊಡನೆ ಸಂಧಿಗೈವುದು ನಿಮಗೆ
ತಗುಗುಂ.

ಸಹದೇವಂ—(ಕೋಪಂಗೆೊಂಡು).

ಅಡಿಗಡಿಗಂ ವೈರಮನಿರ |

ದೊಡರಿಸ ಕೌರವರ ವಿಷಯದೊಳ್ ರಾಯನವಂ ||

ತಡೆಯಾಗಿ ಬಾರದೊಡೆ ನಿ |

ನ್ನೊಡವುಟ್ಟಿದನಾವನಹಹ ಸೈರಣೆಗೊಳ್ಳಂ ||೧೧||

ಭೀಮಂ—(ಕ್ರೋಧದಿಂ) ಇದಿಂತು; ಇದಱುಂದಮೆ ನಾಂ, ಇಂದು
ಮೊದಲನೆ ನಿಮ್ಮತ್ತಣೆಂ ಬೇಱುಯಾಗಿದವೆಂ ; ನೋಡು—

ಎನಗಿನ್ನುಂ ಬಾಲ್ಯಮೆಂಬಾಗಲೆ ಮಿಗೆ ಬಳೆದಾ ಕೌರವದ್ವೇಷ
ಕೆನ್ನಾ | ರೈನವಂ ತಾಂ ಹೇತುವಲ್ತಾರಯೆ ವಿಜಯನುಮಲ್ಲಲ್ತು
ನೀವಿರ್ವರುಂ ಮ || ತ್ತನುವಿಂ ಕೂಡಿರ್ದುದಂ ಮುಂ ಮುಱುದವೊಲೆ
ಜರಾಸಂಧನಾವಕ್ಷವಂ ಕಾ | ಯ್ವಿನಿಸೀಗಳ್ ಭೀಮಸೇನಂ ಬಿಡದೆ
ಮುಱುದಸಂ ಸಂಧಿಯಂ ಕೂಡಿಸಿಂ ನೀಂ ||೧೨||

ಸಹದೇವಂ—(ಅನುನಯದಿಂ ಕೂಡಿ) ಅರೈ ! ಇಂತು ನೀಡುಂ
ಕನಲ್ಕೆಯಂ ತಾಳ್ತಿದ ನಿಮ್ಮ ವಿಷಯದೊಳ್ ಗುರುವೆಂದಾನುಂ ಖೇದಂ
ಗೊಳ್ಳಂ.

ಭೀಮಂ—(ನಗುತ) ಏಂ ಗುರುವೆನ್ನವಿಷಯದೊಳ್ ಖೇದಂ
ಗೊಳ್ಳನೇ ? (ಕೋಪದಿಂ) ವತ್ಸ ! ಗುರು ಖೇದಮುಮಂ ಬಲ್ಲನೇ ?
ನೋಡು—

ಘನಸಭೆಯಲ್ಲಿ ನಮ್ಮರಸಿಯಾತೆಱನಾಂತುದನೆಂದು ಕಂಡೆನಾಂ |
ವನದೆ ಚರಂ ಪುಳಿಂದರೊಡನಿದ್ದೆವು ನಾರುಡೆಯುಟ್ಟು ಮೇಣ್ವಿರಾ ||

ಟನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗುತ್ತದೆ ಕುವೃತ್ತಿಯೊಳಿದೆವು ಖೇದವಿಂತು ಬಿ |
ನ್ನನೆನಿಸಿದೆನ್ನೊಳೋ ಗುರುಗೆ ಕೌರವವೃಂದದೊಳನ್ನು ಮಿಲ್ಲವೋ ||೧೩||

ಅದಲು ಮರಲ್ ; ಸಹದೇವ ! ಒಟ್ಟಿನೊಳ್ ರಾಯಂಗೆ ಬಿನ್ನ
ವಿಸ ಕೆನ್ನಂ ಬಳಿದ ಕೆನಿಸಿನಿಂ ಪಜ್ಜಳಿಸ ಭೀಮನ ನುಡಿಯಂ.

ಸಹದೇವಂ—ಆರ್ಯ ! ಏನೆಂದು ?

ಭೀಮಂ—

ಇನಿತುಂ ನಿಮ್ಮಯ ಶಾಸನಾಂಬುವನದೇಂ ದಾಂಟೆರ್ದೆನೇ ರೀತಿನೆ |
ತ್ತನುಜಾತಕ್ಕಳ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿಯುಮದೇಂ ನಾಂ ನಿಂದೆಗೀಡಾದೇನೇ ||
ಕೆನಿಸಿಂ ಜೃಂಭಿಸಿ ಕೆಂಪನೇಟು ಗದೆ ಕೆನ್ನೀರಿಂ ಕುರುಧ್ವಂಸಿಯ |
ಪೈನಗಿಂದೊಂದುದಿನಂ ದಲಲ್ತು ಗುರು ನೀನಲ್ತಾಂ ಭವನ್ನಮ್ರನುಂ ||

(ಎಂದುಧ್ವತನಾಗಿ ಪೊಜಮಟ್ಟಪಂ)

ಸಹದೇವಂ—(ಅವನನೆ ಬಿಂಗೊಳುತ, ಅತ್ತಗಂ) ಅಃ ಇದೇಂ
ಆರ್ಯಂ ದೇವಿಯ ನೆಲೆವೀಡಂ ಪೊಕ್ಕಪಂ ! ಅಕ್ಕೆ ; ಅನುಮಿಲ್ಲಿಯೆ
ನಿಂದಪೆಂ. (ಎಂದು ನಿಂತಪಂ)

ಭೀಮಂ—(ಮರಲ್ದ ಮೇಣ್ ನೋಡಿ) ಸಾಧೇವ ! ಪೋಗು ನೀಂ.
ಗುರುಜನಮನನುಮರ್ತಿಸು. ಅನುಮಾಯುಧಶಾಲೆಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಆಯು
ಧಮಂ ಕೈಕೊಂಡಪೆಂ.

ಸಹದೇವಂ—ಆರ್ಯ ! ಇದಾಯುಧಶಾಲೆಯಲ್ತು ; ದೇವಿಯ
ನೆಲೆವೀಡಿದು.

ಭೀಮಂ—ಏಂ ಇದಾಯುಧಶಾಲೆಯಲ್ಲೊ ? ದೇವಿಯ ನೆಲೆ
ವೀಡೊ ? (ಚಿಂತಿಸಿ) ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಅನೀದೇವಿಯಂ ಕಂಡಲುಪಲೆ
ವೇಯ್ಕುಂ (ಸಾಧೇವನಂ ಕೈಯೊಳ್ಪಿಡಿದು) ಸಾಧೇವ ! ಆರ್ಯಂ ಕೌರವ
ರೊಡನೆ ಸಂಧಿಗೈಯವೇಯ್ಕುಮೆಂದೆಮ್ಮಂ ಪೀಡಿಸಿದಪಂ ಗಡಾ ? ನೀನೆ
ನೋಡ.

(ಇವ್ವರುಂ ಪೊಕ್ಕಂಕಭಿನಯಿಸರ್)

ಭೀಮಂ—(ಕೋಪದಿಂ ನೋಡೋಳ್ ಕುಳ್ಳಂ)

ಸಹದೇವಂ—(ಅಸವಸದಿಂ) ಆರೈ! ಇದೇಕೊಳ್ಳಾ ಇತ್ತಲಾಸನಂ ಪಾಸಿಕ್ಕುಂ. ಆರೈನಿತ್ತಕುಳ್ಳಿದ್ದು ಕೃಷ್ಣಾಗಮನಮಂ ಪಾರ್ವುದು.

ಭೀಮಂ—ವತ್ಸ! ಕೃಷ್ಣಾಗಮನಮೆಂಬೀಪ್ರಸ್ತಾವದಿಂದಮೆ ನೆನೆಪಿಗೆ ಬಂದುದು. ಆರೈಂ ಭಗವಂತನನಾಕೃಷ್ಣನಂ ಅದಾವ ಪಣದಿಂ ಸಂಧಿಗೆಯಲ್ ದುಜ್ಜೋದನನ ಬಯ್ಯಗೆ ಬಯ್ಯಟ್ಟಿದಂ ?

ಸಹದೇವಂ—ಆರೈ! ಆಯ್ದಂ ಗ್ರಾಮಂಗಳಿಂ.

ಭೀಮಂ—(ಕೊಡಂಕೆಗಳಂ ಮಡಿಕೆಗೈದು) ಅಕಟಕಟ! ರಾಯಂ ಗಜಾತಶತ್ರುವಿಗೆ ಇಂತೀತೇಜೋಹಾನಿಯೆಂದೊಡೆ ನನ್ನಿಯಿಂ ನನ್ನೆದೊ ಕಂಪಿಸಿದಂತಕ್ಕುಂ (ಮೊಗಂದಿರುಪಿ) ವತ್ಸ! ಅನುಡಿಯಂ ನೀಂ ನುಡಿದು ದಿಲ್ಲ; ಆಂ ಕೇಳ್ಳುದುಮಿಲ್ಲ.

ಈಕ್ಷೆತಿಪತಿಯೋಳ್ ನೀಡುಂ |

ರೂಕ್ಷತರಂ ಕ್ಷಾತ್ರಮಾವುದಿದುರ್ದೊ ತೇಜಂ ||

ಅಕ್ಷಕ್ರೀಡೆಯನೆಸಗು |

ತ್ತಾಕ್ಷಣದಲ್ಲಂದು ಕಳೆದನದುಮಂ ನಿಸದಂ ||೧೫||

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್) ಭಟ್ಟನಿ! ಸಮಾಧಾನಂಗಳೊಳ್ಳುದು ಸಮಾಧಾನಂಗಳೊಳ್ಳುದು.

ಸಹದೇವಂ—(ಕೇಳ್ವು, ನೇಪಥ್ಯದತ್ತಲ್ ನೋಡಿ, ಸ್ವಗತಂ) ಆಃ! ಇದೇಂ? ಈದೇವಿಯಡಿಗಡಿಗಂ ತುಂಬಿತುಳುಂಕುತಿರ್ಪು ಕಣ್ಬನಿ ಗಡಣದಿಂ ಕೂಡಿ ಆರೈನಂ ಬಯ್ಯಸಾರ್ವಳ್; ಇದಱುಂದತಿಕಷ್ಟಮೊದವಿ ದತ್ತುಗಡ ?

ಮಸಗುತೆ ಕೋಪದಿನಾರೈನೊ |

ಳೆಸೆದವುದೋ ಮಿಂಚಿನಂತದಾವುದು ತೇಜಂ ||

ನಿಸದಮಿದಂ ನೀಡುಂ ಪೆ |

ಚೀಸುವಳ್ ವರ್ವರ್ತುವಂತೆ ಪಾಂಚಾಲಿಯಿವಳ್ ||೧೬||

(ಬಲುಕೆ ಅರೀತಿಯುಳ್ಳ ದ್ರೌಪದಿ ಚೀಟಿವರಸು ಪೊಕ್ಕ ಪಳ್)

ದ್ರೌಪದಿ—(ಕಣ್ಣಿನದುಂಬಿ) ನೀಡುಂ ಸುಯ್ಯಳ್.

ಚೀಟಿ—ಸಮಾಧಾನಂಗೊಳ್ ಸಮಾಧಾನಂಗೊಳ್ ; ಕೌರವ
ಗೈಂದುಂಸಗೆವ ಕುಮಾರಭೀಮಸೇನಂ ನಿನ್ನ ದುಗುಡಮಂ ತೂಳ್ ಪಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—(ನೀಡುಂ ಸುಯ್ದು) ಸಖಿ ! ಇದಕ್ಕುಂ ; ಮಾರಾಯಂ
ಪ್ರತಿಕೂಲನಾಗದೊಡೆ.

ಚೀಟಿ—ಇದೆ ಕುಮಾರನಿಲ್ಲಿದ್ ಪಂ ; ಅದಲುಂ ಭಟ್ಟಿನಿಯಾತನಂ
ಬಲು ಸಾರ್ವದು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಸಖಿ ! ಇಂತು ಮಾಲ್ಪುಂ. (ಎಂದವಳೊಡನೆ ಬಲು
ಸಾರ್ವ ಪಳ್.)

ಚೀಟಿ—(ಮುಂಬಂದು) ಕುಮಾರಭೀಮಸೇನಂಗೆ ಜಯಮಕ್ಕೈ.

ಭೀಮಂ—(ಕೇಳದೆ—ಈ ಕ್ಷಿತಿಪತಿಯೊಳ್ ನೀಡುಂ ಎಂಬುದಂ ಪರಿಪಂ)

ಚೀಟಿ—ಕುಮಾರಂ ಕನಲ್ದ ನಂತೆ ಕಾಣ್ಕುಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಚೀಟಿ ! ಇಂತಿದೊಡೆ ಈಯೇಳಿದಮುಮೆನ್ನಂ
ಸಂತವಿಡುಗುಂ. ಅದಲುಂ ಪತ್ತೆಸಾರ್ದು ಆರೈಪುತ್ತನ ಉಜ್ಜುಗಮಂ
ಕಿವಿಯಿಂ ಕೇಳ್ ಪೆಂ. (ಎಂದು ಅಂತುಮಾಲ್ಪುಳ್)

ಭೀಮಂ—(ಕ್ರೋಧದಿಂ) ವತ್ಸ ! ಎಂ ಅಯ್ಯುಂ ಗ್ರಾಮಂಗಳಿಂದೆ
ಸಂಧಿ ?

ಧುರದೊಳ್ ಕ್ರೋಧದಿನಾನದೇಂ ಕಡಿಯೆನೇ ಕೌರವೈರಂ
ನೂರ್ವರಂ | ಭರದಿಂದಂ ಬಿಸುನೆತ್ತರಂ ಕುಡಿಯೆನೇ ದುಶ್ಚಾಸನೋ
ರಸ್ಸುಮಂ || ಕುರುಪೋರುದ್ವಯಮಂ ಗದಾಪ್ರಹೃತಿಯಿಂ ಸಂಚೂ

ರ್ಣಮಂ ಗೆಯ್ಯೆನೇ | ಅರರೇ ನಿಮ್ಮಯ ರಾಯನಿಂದು ಪಣದಿಂ ಸಂಧಾ
ನನುಂ ಮಾಯ್ಕಿ ತಾಂ ||೧೭||

ದ್ರೌಪದಿ—(ಸಂತಸಂಗೊಂಡು, ಜನಾಂತಿಕಂ) ಎಲೆಪ್ರಿಯ ! ಇಂ
ತಪ್ಪುದಂ ಪ್ರಿಯವಚನಮನಾಂ ಮುನ್ನೆಂದುಂ ಕೇಳ್ವೆ ನಿಲ್ಲ. ಅದಲು
ನಿನ್ನೊರ್ಮೆ ಪೇಜ್.

ಭೀಮಂ—ವತ್ಸ ಸಾದೇವ ! ನೋಡು—“ ಧುರದೊಳ್
ಕ್ರೋಧದಿನಾನದೇಂ ” (ಎಂದು ಮತ್ತೆ ನುಡಿದಂ)

ಸಹದೇವಂ—ಆರ್ಯ ! ಅದೊಡೆ ಮಹಾರಾಜಂ ಪೇಜ್ವಿಟ್ಟಿದ
ಸಂದೇಶವನಿದಂ ಆರ್ಯಂ ಅಪಾರ್ಥತೆಯಿಂದಮೇ ಗ್ರಹಿಸಿದುದಾಯ್ತು.

ಭೀಮಂ—ಅದೊಡಿದಲು ಗ್ರಾಹ್ಯವಾದರ್ಥಮೇಂ ?

ಸಹದೇವಂ—ಆರ್ಯಂ ದುಜೋದನಂಗಿಂತು ಪೇಜ್ವಿಟ್ಟಿದಂ ;
ಎಂತೆನೆ—

ಎಮಗೂರ್ಗಲನಿಂದ್ರಪ್ರ |

ಸ್ಥವಂ ವೃಕಪ್ರಸ್ಥಮೆಂಬುದಂ ನೀಡು ಜಯಂ ||

ತಮನಂತು ವಾರಣಾವತ |

ಮುಮನಯ್ದನೆಯದನದಾವುದೊಂದನೊ ಕುಡು ನೀಂ || ಎಂದು.

ಇಂತು ಓರೊಂದುಂ ಗ್ರಾಮದ ಪೆಸರನುಸಿದುರ್ ಬೇಡಿರ್ಪುದಲುಂ
ಮತ್ತಮಯ್ದನೆಯದಲದನುಸಿರದಿರ್ಪುದಲುಂ ಬಿಸಗೂಡ್ ಅಲತಗೆವನೆ
ಜೂದು ಸಭೆಯ ಪುಗುತೆ ಮುಂತಪ್ಪಪಕಾರಂಗಳ ತಾಣಂಗಳಂ ಉದ್ಘಾ
ಟಿಸಿದಂತೆಯೆ ಆದತ್ತೆಂದಲುನೆವು.

ಭೀಮಂ—(ಅಟೋಪದಿಂ) ವತ್ಸ ! ಇಂತೆಸಗಿದುದಲುನೆನೆಸಗಿದು
ದಕ್ಕುಂ ?

ಸಹದೇವಂ—ಆರ್ಯ ! ದಾಯಾದರ್ಗ್ಗೆ ಕೇಡಂ ಬಗೆವ ಬಗೆಯ
ಬಗೆ ಲೋಕದೊಳ್ ಪ್ರಕಟಿತಮಕ್ಕುಂ ; ಕೌರವರಾಜಂ ಸಂಧಿಗೆ ತಗದ
ನೆಂಬುದುಂ ತೋಪುದುದಕ್ಕುಂ.

ಭೀಮಂ—ನಿರರ್ಥಮಿವೇರಡುಂ ; ಎಂದಾವೆಲ್ಲ ರುಮಿತ್ತಲ್
ವನಮನೆಯ್ತುತ್ತುಂ ಕುರುಕುಲಧ್ವಂಸಮಂ ಪೂಣ್ಣಿವೋ ಆಕೌರವಂ
ಸಂಧಿಗೆ ತಗದರೆಂಬುದಂದೆ ಅಜುಸಿದುದಾಯ್ತು. ಲೋಕದೊಳ್
ಧಾರ್ತರಾಷ್ಟ್ರಕುಲಕ್ಷಯಮೆಂಬುದುಂ ಪ್ರಸಿದ್ಧಂ.

ಸಹದೇವಂ—(ನಾಣನಭಿನಯಪಂ).

ಭೀಮಂ—ನಿಮಗಿದು ಲಜ್ಜಾ ಕರವೋ ? ಅದಲ್ಲದೆಯುಂ, ಎಲೆ
ಮೂಢ !

ಅರಿಕುಲಮಂ ಕ್ರೋಧದೆ ಸಂ |

ಹರಿವುದು ಜಗದಲ್ಲಿ ನಿಮ್ಮನದು ನಾಣ್ಣಿಸುಗುಂ ||

ಅರರೇ ನಾಣ್ಣಿಸದು ಸಭಾಂ |

ತರದೊಳ್ ಸಮನಿಸಿದ ಸತಿಯ ಕೇಶಾಕರ್ಷಂ ||೧೯||

ದ್ರೌಪದಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ಇವರ್ಗೆ ನಾಣಿಲ್ಲಂ ; ನೀನಾದೊಡಂ
ವಱಿಯದಿರ.

ಭೀಮಂ—ವತ್ಸ ! ದೇವಿಯದೇಕೆ ತಳ್ಳುಗುಂ ?

ಸಹದೇವಂ—ಬಟಿಸಾರ್ಧಕ್ಕೆ ಮಾನ್ಯೆಗೆ ಕಾಲಮೆನಿತ್ತೊ ಕಳೆ
ದತ್ತು. ಅದೊಡೆ ಆರ್ಯಂ ಕೋಪಾವೇಶವಶನಾದುದಜುಂ ಬಟಿಸಾರ್ಧ
ಳುಮಂ ಕಂಡನಿಲ್ಲಂ.

ಭೀಮಂ—(ದ್ರೌಪದಿಯಂ ಕಂಡು ಅಬ್ಬಯುಂ) ದೇವಿ ! ಮಹಾ
ಕ್ರೋಧಕಡರ್ಪಾದನಾಂ ಬಂದಳುಮಂ ನಿನ್ನಂ ನೋಡಿದೆವಿಲ್ಲಂ. ಇನಿ
ತಕ್ಕೇ ನೀಂ ಮುನಿವುದಾಗದು.

ದ್ರೌಪದಿ—ನಲ್ಲನೆ ! ಮುನಿಸು ಉದಾಸೀನರೊಳ್ ; ಕನಲ್ವ
ರೊಳ್ ನಿಮ್ಮೊಳಲ್ತು.

ಭೀಮಂ—ಇಂತಿದೊಡೆ ನಿನ್ನ ಪರಿಭವಂ ಪೋದುದೆಂದೆ
ತಜುಸಲ್.

ದ್ರೌಪದಿ—(ದುಗುಡದಿಂದ ನೇಡುಂ ಸುಯ್ಯಳ್).

ಭೀಮಂ—(ಕೈವಿಡಿದು ಪಕ್ಕದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರಿಸಿ ಮತ್ತಂ ಮೊಗಮಂ ನೋಡಿ) ಇದೇಂ ನೀಂ ಪಿರಿದುಮುಬ್ಬೆಗಂಗೊಂಡಿರ್ಪಳಂತೆ ಕಾಣೈ?

ದ್ರೌಪದಿ—ಇನಿಯ! ನೀಂ ಪತ್ತೆಸಾರ್ಪಿರ್ಪಿನಂ ಉಬ್ಬೆಗಂ ಗೊಳಲ್ ಕಾರಣಮೇನುಮಿರದು.

ಭೀಮಂ—ಅದೇಕೆ ನೀನುಪೆ? (ಕೇಶಪಾಶವಂ ನೋಡಿ) ಒಂದು ಪಕ್ಷದೊಳ್ ಅಜ್ಜುಸಿದುದುಂದೇಂ? ಏಕೆನೆ,

ಬುವಿಯೊಳ್ ಬರ್ದುಕಿರೆ ದೂರ |

ಪ್ರವಾಸಮೆಸಗದಿರೆ ಪಾಂಡುರಾಜಕುಮಾರರ್ ||

ಅವತೆಯನಿಂತಪ್ಪುದನನು |

ಭವಿಸುತುಮಿರ್ಪೆಗಡ ದುವದರಾಯನ ಸುತೆ ನೀಂ ||೨೦||

ದ್ರೌಪದಿ—ಚೀಟಿ! ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ! ಬಿನ್ನವಿಸ ನಲ್ಲಗೆ; ಈತ ನಲ್ಲ ಪೆಱಿನಾವನೆನ್ನೀಳಿದಕ್ಕೆ ಮಮ್ಮಲಮುಗುವಂ?

ಚೀಟಿ—ದೇವಿ ಬೆಸಸಿದಂತಕ್ಕೆ (ಭೀಮನಂ ಬಲಸಾರ್ಧ ಬದ್ಧಾಂಜಲಿ ಯಾಗಿ) ಕುಮಾರ! ದೇವಿಯ ಅದವಲೆ ಈಗಳಿನದಕ್ಕಂ ಪಿರಿದೆನಿಸ ಕಾರಣಮಿನ್ನೊಂದೊದವಿದತ್ತು.

ಭೀಮಂ—ಅದೇಂ ಈಗಳಿನದಕ್ಕಂ? ಅದಂ ಪೇಡ್ ಪೇಡ್.

ಕುರುವಂಶಕೆ ನಾಂ ಕಿಚ್ಚಿನಿ |

ಸಿರೆಯಿವಳಂ ಮುಕ್ತವೇಣಿಯಂ ಕೃಷ್ಣೆಯನಂ ||

ತರದುರಿವ ಧೂಮಶಿಖೆಯಂ |

ಸ್ವರುಶಿಪವೋಲ್ ಸೋಂಕಿ ಶಲಭವೆನಿಸವನಾವೊಂ ||೨೧||

ಚೀಟಿ—ಕೇಳ್. ಇಂದು ದೇವಿ ಮಾತೆವೆರಸು ಸುಭದ್ರಮುಂ ತಪ್ಪ ಸವತಿಯರುಂ ಕೂಡಿವರೆ, ಅರೈ ಗಾಂಧಾರಿಯ ಪಾದವಂದನೆಯ ನೆಸಗಲ್ ಪೋದಳ್.

ಭೀಮಂ—ಇದು ತಗುಗುಂ. ಪಿರಿಯರ್ ಅಭಿವಂದನೀಯರಲ್ಲೆ?
ಬಬ್ಬಾಕೆ ಬಬ್ಬಾಕೆ ?

ಚೇಟಿ—ಬಬ್ಬಾಕೆ ಮರಲ್ವಂದು ದೇವಿ ಭಾನುಮತಿಯ ಕಣ್ಣೆ
ವಂದಳ್.

ಭೀಮಂ—(ಕೋಪದಿಂ) ಆ! ಅದೆಂತು ಪಗೆವಡದಿಯ ಕಣ್ಣೆ
ವಂದಳ್? ಅಹಹ! ಇದು ಕೋಪಕ್ಕೆಡೆ. ಬಬ್ಬಾಕಂ ಬಬ್ಬಾಕಂ?

ಚೇಟಿ—ಬಬ್ಬಾಕವಳ್ ಕೆಳದಿಯರಂ ನೋಡುತ್ತೆ ದೇವಿಯಂ
ಕಂಡು ಬಿಂಕದಿಂ ನಸುನಕ್ಕು ನುಡಿದಳ್.

ಭೀಮಂ—ಕಂಡುದೆಅಲ್ಲು? ನುಡಿಯುಮಂ ನುಡಿದಳೇ?
ಅದೇನೆಂದು?

ಚೇಟಿ—“ ಎಲೆ ಪಾಂಚಾಲಿ! ನಿನ್ನ ಪತಿಗಳಯ್ಯುಂ ಗ್ರಾಮಂ
ಗಳಂ ಬೇಡಿದಪರಾ; ಬಿಚ್ಚಿದಕುರುಳ್ಳನೀಗಳುಂ ನೀನದೇಕೆ ಕಟ್ಟ
ದಿದಪೆ? ” ಎಂದು.

ಭೀಮಂ—ಸಾದೇವ! ಕೇಳ್ತಿಯಾ?

ಸಹದೇವಂ—ಆರ್ಯ! ಈವಿಷಯದೊಳ್ ಪೇಯ್ದುದೇಂ? ಇದವ
ಳ್ಳು ಚಿತಮೆವಲಂ. ಏಕೆನೆ, ಅವಳ್ ದುರ್ಮೋಧನನ ಮಡದಿಯಲ್ಲೆ?
ನೋಡು—

ಸತಿಯರ್ಗ್ಗೆ ಸಾಹಚರ್ಯದೆ |

ಪತಿಸದೃಶಮೆನಿಪ್ಪುದಲ್ಲೆ ಚಿತ್ತಂ ಜಗದೊಳ್ ||

ಅತಿಮಂಜುಲಮೆನಿಸುವೊಡಂ |

ಲತೆ ವಿಷತರಸಂಗದಿಂದೆ ಮೂರ್ಛೆಗೊಳಿಕ್ಕುಂ ||೨೨||

ಭೀಮಂ—ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ! ಅದಕ್ಕೆ ದೇವಿಯೇನೇಯ್ದಿಳ್ಳಾ?

ಚೇಟಿ—ಕುಮಾರ! ಪರಿಜನಮಿಲ್ಲದೊಡಲ್ಲೆ ದೇವಿಯಾಗಳ್
ಪೇಯ್ಯಂ.

ಭೀಮಂ—ಆದೊಡೆ ನೀನೇವೇಯ್ತಿ ?

ಚೇಟಿ—ಕುಮಾರ ! ಆನಿಂತು ಪೇಯ್ತಿಂ :—ಎಲೆ ಭಾನುಮತಿ ! ನಿಮ್ಮ ಕುರುಳ್ಳಳ್ ಬಿಚ್ಚದಿರಲೊಡಂ ಅದೆಂತು ಎಮ್ಮ ದೇವಿಯ ಕುರುಳ್ಳಳ್ ಕಟ್ಟುಗುಂ ? ಎಂದು.

ಭೀಮಂ—(ಸಂಕಸದಿಂ) ಸಾಧು ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ ! ಸಾಧು. ಎಮ್ಮ ಪರಿಜನಂ ಪೇಯ್ವನುಡಿಯಂ ಪೇಯ್ತಿ (ಎಂದು ತನ್ನ ತೊಡಂಗಂ ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆಗೆ ಕೊಟ್ಟಪಂ—ದ್ರೌಪದಿಯಂ ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಮಾನ್ಯೆ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಕನ್ಯೆ ! ಪಲವಾತಿನೇಂ ? ಆಲಿಸ ; ಇನ್ನಲ್ಪಕಾಲದೊಳೇ—

ಚಲಿತೋದ್ವೃತ್ತಭುಜಂಗಳಿಂ ತಿರುಪಿ ಪೊಯ್ವುದ್ಯದ್ಗದಾದಂಡದಿಂ |
ದಲಿತೋರುದ್ವಯನಾದ ಕೌರವನ ಗಾಢವ್ಯಾಪ್ತದಿಂ ರಕ್ತದಿಂ ||
ಸಲೆ ಚಿಂಬಣ್ಣಮನಾಂತು ರಂಜಿಸಿದ ಪಾಣಿದ್ವಂದ್ಯದಿಂ ಭೃಂಗಕುಂ |
ತಲೆಯೇ ನಿನ್ನಯ ಕೇಶಪಾಶಮನಿದಂ ಭೀಮಂ ವಲಂ ಕಟ್ಟುವಂ||೨೩||

ದ್ರೌಪದಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ನೀಂ ಕನಲ್ದೊಡೆ ಅದಾವುದು ಗೆಯಲಾಗದು ? ಆದೊಡೆ ನಿನ್ನೀತಪ್ಪಿಸಲವಂ ನಿನ್ನೊಡವುಟ್ಟಿದರುಮೊಪ್ಪವೇಯ್ಕುಂ.

ಸಹದೇವಂ—ಇದೆಮಗೆ ಸಂತಸಮೇಗಡ ?

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಪಿರಿದುಂ ಕಲಕಲಮಕ್ಕುಂ ; ಎಲ್ಲರುಂ ಬೆಕ್ಕುಸಂಬಡುತ್ತಾ ಲಿಸುವರ್).

ಭೀಮಂ—(ಹರಿಸಂಗೊಂಡು).

ಕಡೆಯಲ್ ಕ್ಷುಬ್ಧಂ ಕಡಲ್ನೀರಡಸೆ ಚಲಿಸಿದಾಮಂದರಂ ಬೊಲ್ಗು ಭೀರಂ | ಕಡು ಕೋಣಾಘಾತಮುಣ್ಮಿಲ್ಮೊಲಗಿ ಮಸೆವ ಕಲ್ಪಾಬ್ಧದಂ ತುದ್ಧತಂ ಮುಂ || ಗಡೆ ಸಾರ್ವಾಳ್ ದ್ರೌಪದೀಕ್ರೋಧಕೆ ಕುರುಶತ ಕುತ್ಪಾತಸಂಸೂಚಕಂ ಕೂ | ಸಿಡಿಲಸ್ಮೃತ್ತಿಂ ಹನಾದಪ್ರತಿರವಮೆನಿಸಿ ಫೇರಿಯಂ ಪೊಯ್ವನಾವೊಂ ||೨೪||

(ಬಬಾಕೆ ಕಂಚುಕಿ ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪೊಕ್ಕಪಂ)

ಕಂಚುಕಿ—ಕುಮಾರ ! ಪಾಂಡವಪಕ್ಷಪಾತವಂ ಕಂಡು ಕುಪಿತನಾದ ಕೌರವರಾಜಂ ಇದೆ ಭಗವಂತನಂ ಕೃಷ್ಣನಂ ಕಟ್ಟಿಲ್ ತೊಡಗಿದಂ.

ಎಲ್ಲರುಂ—(ಸಂಭ್ರಾಂತಿಗೊಂಡಪರ್).

ಭೀಮಂ—ಕಟ್ಟಿದನೇಂ ?

ಕಂಚುಕಿ—ಇಲ್ಲವಿಲ್ಲಂ ; ಕಟ್ಟಿಲ್ ತೊಡಗಿದಂ.

ಭೀಮಂ—ಬಲಿ ಕಂ ದೇವನೇಗೆಯ್ತಂ ?

ಕಂಚುಕಿ—ಬಲಿ ಕಮಾಮಹಾಮಹಿಮಂ ತನ್ನ ಮೆಚಿದ ವಿಶ್ವರೂಪದ ತೇಜದಿಂ ಹಮ್ಮದಂಬೋದ ಕುರುಬಲಮಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿ ಎಮ್ಮ ಸಿವಿರಕ್ಕೆ ನಡೆತಂದಂ ; ಅದಿಹಂದೆ ದೇವಂ ಕುಮಾರನಂ ತಳ್ಳದೆ ನೋಡಲಾಟಪಂ.

ಭೀಮಂ—(ನಕ್ಕು) ಅದುರಾತ್ಮಂ, ಭಗವಂತನಂ ವಾಸುದೇವನಂ ಕಟ್ಟಲುಜ್ಜುಗಿಸಿದನೇ ? (ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಆ ! ಎಲೆ ಕುರುಕುಲಾಧಮ ! ಇಂತು ಮರ್ಯಾದೆವಿಾಳು ನಡೆದ ನಿನ್ನ ವಿಷಯದೊಳ್ ಪಾಂಡವರ ಕನಲ್ಗೆ ನಿಮಿತ್ತವಾಗಿದೊಡೆ ಸಾಲ್ಗುಂ.

ಸಹದೇವಂ—ಆರ್ಯ ! ದುರಾತ್ಮಂ ದುಜೋದನನಿವಂ ಭಗವದ್ವಾಸುದೇವನ ಸ್ವರೂಪಮಂ ಅಹುದನಿಲ್ಲಮೇ ?

ಭೀಮಂ—ವತ್ಸ ! ಗಾಂಪನಲ್ತೆ ? ದುರಾತ್ಮನಿವಂ ; ಅದೆಂತು ಅಹುವೊಂ ? ನೋಡು—

ರಮಿಸುತ್ತುಂ ನಿಟ್ಟಿಯಿಂದಾತ್ಮನೊಳತವಿಶದಧ್ಯಾನದೊಳ್ ನಲ್ಮೆಯಂ ತಾ | ಕ್ಷಮಲಜ್ಞಾನದ್ಧಿಯಿಂದಂ ಮಿಗೆ ಪಳುಯೆ ತಮೋಗ್ರಂಥಿಗಳ್ ಸತ್ತ್ವನಿಷ್ಠರ್ || ತಿಮಿರಕ್ಕಂ ಜೋತಿಗಂ ದೂರದೆ ತೊಳಗುತು ಮಿರ್ಪಾವನಂ ನೋಪ್ಪರತ್ಯು | ತ್ತಮನಾಗಿರ್ಪಾಚಿರತ್ನಪ್ರಭುವನಜುವನೆಂತೀಯವಿದ್ಯಾಂಧಭೂತಂ || ೨೫ ||

(ಕಂಚುಕಿಯು ನೋಡಿ) ಆರ್ಯ ಮೈತ್ರೇಯ ! ಆರ್ಯನೀಗಳ್ ಏ ಗೆಯ್ಯುತಿರ್ದಪಂ ?

ಕಂಚುಕಿ—ಮಾರಾಜನ ಕಾರ್ಯಸನ್ನಿವೇಶಮಂ ಕುಮಾರನೇ ಬಿಜಯಂಗೈದು ತಿಳಿಯಲ್ವೇಯ್ಯುಂ. (ಎಂದು ಪೋಷಂ)

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಕಲಕಲವಾದಿಂಬಿಯುಂ) ಎಲೆಎಲೆ ದ್ರುಪದವಿರಾಟ ವೃಷ್ಟ್ಯಂಧಕಸಹದೇವಪ್ರಮುಖರೆಮ್ಮಕ್ಕೌಹಿಣೀಪತಿಗಳಿರಾ ! ಕಾರವ ಸೇನೆಯೊಳ್ ಪ್ರಧಾನರೆನಿಸಿರ್ಪ ಯೋಧರಿರಾ ! ನೀವೆಲ್ಲರುಂ ಕೇಳಿಂ.

ವರಸತ್ಯವ್ರತಭಂಗಕಂಜಿ ಲಘುಗೈದಂ ಯತ್ನದಿಂದಾವುದಂ | ಮಹಿಯಲ್ ವಾಂಛಿಸಿದಂ ಶಮಂ ಮಿಗೆ ಕುಲಕ್ಷೇಮೇಚ್ಛೆಯಿಂದಾ ವುದಂ || ಅರಣಿದ್ಯೂತದೆ ಸಂಭೃತಂ ನಿಜವಧೂಕೇಶಾಂಬರಾಕರ್ಷದಿಂ | ಪಿರಿದೀಧರ್ಮಜಕೋಪವಹ್ನಿ ಮಸಗಿಕ್ಕುಂ ಕೌರವಾರಣ್ಯದೊಳ್ || ೨೬ ||

ಭೀಮಂ—(ಅಲಿಸಿ, ಸಂತಸದಿಂಮೇಣ್ ಮುನಿಸಿನಿ ಕೂಡಿ) ಮಸಗುಗೆ ಮಸಗುಗೆ. ಈಗಳ್ ಆರ್ಯನ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ದಳ್ಳಿಸುತಿಕ್ಕುಂ.

(ಮತ್ತ ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಕಲಕಲಮವುದು)

ದ್ರೌಪದಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ಇದೇಂ ? ಕಡೆಗಾಲದ ಮುಗಿಲ ಮೊಯಗಿನಂತೆ ಗಂಭೀರವಾದೀರಣದುಂದುಭಿ ಅಡಿಗಡಿಗಂ ಮೊಯ್ಗುಂ.

ಭೀಮಂ—ದೇವಿ ! ಪೆಱಿತೇಂ ? ಜನ್ನಂ ಸಮನಿಕುಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಇದಾವುದು ಜನ್ನಂ ?

ಭೀಮಂ—ಜುದ್ದ ಜನ್ನಂ ; ಕೇಳ್.

ನೆರೆದಾಂನಾಲ್ವರುಮೃತ್ವಿಜರ್ಹರಿಯವಂ ಕರ್ನೋಪದೇಶಸ್ಥಿತಂ | ಧರೆಯಾಣ್ಣಂ ರಣಯಾಗದೀಕ್ಷಿತನೆನಿಸ್ಪಂ ನೀಂ ವ್ರತಂದಾಳ್ವಳ್ || ಕುರುಪುತ್ರರ್ ಪಶುಗಳ್ ಭವತ್ಪರಿಭವಕ್ಲೇಶಪ್ರಣಾಶಂ ಫಲಂ | ಕರೆಯಲ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯರಂ ವಿಜೃಂಭಿಸುಗುಮುದ್ಯುತೀರ್ತಿಭೀರೀರವಂ || ೨೭ ||

ಸಹದೇವಂ—ಆರ್ಯ! ಈಗಲ್ ಗುರುಜನದನುಜ್ಞೆಯಂ ಪಡೆದು
ವಿಕ್ರಮಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದನೆಸಗಲಾಂ ಪೋಪಂ.

ಭೀಮಂ—ಇದೆ ನಾವಾರ್ಯನ ಅನುಜ್ಞೆಯಂ ಈಡೇಪಿಸಲ್ ಸಿದ್ಧ
ರಾಗಿಯೇ ಇದ್ದಪೆವು. (ಏಬ್ಬ) ದೇವಿ! ಅವಿಗಳ್ ಕುರುಕುಲಧ್ವಂ
ಸಕೆ ತೆರಳ್ ಪೆವು.

ದ್ರೌಪದಿ—(ಕಣ್ಣೀರು ತಡೆಯುತ್ತ) ಅಸುರರೊಡನೆ ಪೊಣರಲ್
ತೆರಳ್ ಸಿರಿಯರಸಂಗೆ ಸಮನಿಸಿದ ಮಂಗಲಂ ನಿಮಗೆ ಸಮನಿಸುಗೆ.

ಚೇಟಿ—ಅಲ್ಲದೆಯುಂ ಯುದ್ಧರಂಗದತ್ತಣಿಂ ನೀಂ ಮರಲ್ದ
ಬಂದೆನ್ನಂ ಸಮಾಶ್ವಸಿವುದೆಂದು ದೇವಿ ಪಾಂಚಾಲಿ ನುಡಿಗುಂ.

ಭೀಮಂ—ದೇವಿ! ಈಗಲುಂ ಬಜ್ರದಪ್ಪ ಸಮಾಶ್ವಾಸನದಿನೇಂ?

ಪರಿಭವದೆ ಕಂದಿ ಲಜ್ಜಾ |
ಭರದಿಂದಂ ದುಗುಡಮಾಂತಮುಖಮುಳ್ಳವನಂ ||
ಕುರುಕುಲಮಂ ನಿಶ್ಚೇಷೀ |
ಕರಿಸದನಂ ಭೀಮನಂ ವಿಲೋಕಿಸೆ ಮಗುಬ್ಬಂ ||೨೮||

ದ್ರೌಪದಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರ! ಪಾಂಚಾಲಿಗಾದ ಪರಿಭವದಿಂ ಕೋ
ಪಾಗ್ನಿ ಪಜ್ವಳಿಸುತರ್ಪಿನಂ, ಶರೀರದ ಮೇಲೆಯುಂ ದಿಟ್ಟಿಯಿಲ್ಲದೆ ನೀಂ
ಸಂಚರಿವುದಾಗದು. ಏಕೆನೆ, ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದೊಳ್ ಅಪ್ರಮತ್ತರಾಗಿ ಸಂಚ
ರಿಸವೇಬ್ಬುಮೆಂದು ಕೇಳ್ವಿಪೆವು.

ಭೀಮಂ—ಏಂ ಭೀಮಸೇನನುಂ ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದೊಳ್ ಅಪ್ರಮತ್ತ
ನಾಗಿ ಸಂಚರಿಸವೇಬ್ಬುಮೇ? ಎಲೆ ಸುಕ್ಷತ್ರಿಯೆ! ನೋಡು ನೋಡು—

ಸಮಸಂದಾಸ್ಥಾಲದಿಂ ಪೋಬ್ಬ ಭತತಿಯ ವಸಾರಕ್ತಮಾಂಸಂಗಳ
ಳುತ್ಕ | ದ್ವಮದೊಳ್ ಪೂಜ್ವದ್ವತೇರಂ ತುಲಿದು ಚರಿಪ ಕಟ್ಟಾಳ್ಗಳಂ

ರಕ್ತಸಾನ || ಪ್ರಮಿಳತ್ನಾಜಜ್ಜಿವಾವಾದ್ಯದೆ ಕುಣಿವ ಕಬಂಧಂಗಳಿಂ
ಘೋರಮಾದಾ | ಸಮರಾಂಭೋರಾಶಿಸಾಧೋಂತರದೆ ಚರಿಯಿಸಲ್
ಪಂಡಿತರ್ ಪಾಂಡುಪುತ್ರರ್ ||೨೯||

(ಎಂದೆಲ್ಲರುಂ ತೆರಳ್ದರ್)

ಇಂತಿದು ಪ್ರಥಮಾಂಕಂ.

ದ್ವಿತೀಯಾಂಕಂ.

(ಬಲಕೆ ಕಂಚುಕಿ ಪೊಕ್ಕಪಂ)

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾರಾಜದುರೋಧನನೆನಗೆ—ವಿನಯಂಧರ !
ಅರಸಿಯಂ ಭಾನುಮತಿಯಂ ತುರಿಪದಿನಪು. ಮಾತೆಯ ಅಡಿಗಳೆ
ಅಭಿವಂದಿಸನಡೆವಳಿಯಂ ನೆಗಟ್ಟಿ ಅತ್ತಣಿಂ ಮರಲ್ದೋ ಮರಲ್ದ
ಳಿಲ್ಲಮೋ—ಎಂಬುದನಪು. ಏಕೆನೆ, ಈಗಲಾನಾಕೆಯಂ ಕಂಡು, ಬಯ
ಕ್ಕೊಡನೆಯೆ ರಣರಂಗಮನೆಯ್ತು, ಅಭಿಮನ್ಯುವಂ ಸದೆದ ಕರ್ಣಜಯ
ದ್ರಢಾದಿಗಳನರಸರಂ ಸಂಮಾನಿಸವೇಟ್ಟುಮಲ್ತೆ—ಎಂದು ಅಣತಿಯಿ
ತ್ತಿರ್ಪಂ. ಅದಪುನಾನೀಗಲಾ ಅತಿಶೀಘ್ರದೊಳೆ ತೆರಳಲ್ವೇಟ್ಟುಂ. ಮಹಾ
ರಾಜನ ಪ್ರಭಾವಮನೇನೆಂದಪೆಂ ! ಮುತ್ತಂಗೆನಗೆ ಅಂತವುರದೆಸಕಂ
ಮರ್ಯಾದಾವಾತ್ರಮೆವಲಂ. ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳಾ ಮುಪ್ಪನೇಕೆ ಜಪಿದಪೆಂ?
ಏಕೆನೆ, ಅಂತವುರದ ಎಲ್ಲಧಿಕಾರಿಗಳ ಉಡುಗೆತುಡುಗೆಯುಂ ನಡೆನುಡಿಯು
ಮಿದುವೆ. ಅಂತಲ್ತೆ—

ಇರೆಯುಂ ದಿಟ್ಟಗಳೆಯ್ತೆ ಮಾಲಿಸಲಸಾಧ್ಯಂ ಕೇಳ್ತೊಡಂ ಕೇಳ್ತುದಿ |
ಲ್ಲಿರೆಯುಂ ಶಕ್ತಿ ನಿಜಾಧಿಕಾರಪದಮೆಂದಾಂ ದಂಡಮಂ ತಾಳ್ತಪೆಂ ||
ಚರಿಪೆಂ ನಮ್ರತೆಯಿಂದಮೇ ಸ್ವಲನಮೆಲ್ಲಾ ದವುದೋ ಎಂದು ಮೇಣ್ |
ಪರಸೇವಾವಶಜೀವಿತಂಗೆನಗದೇಂಗೈದತ್ತು ಮುಪ್ಪಾರಯಲ್ ||೩೦||

(ಇನಿಸು ನಡೆದು, ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ವಿಹಂಗಿಕೆ! ವಿಹಂಗಿಕೆ! ದೇವಿ
ಭಾನುಮತಿ ಅತ್ತೆವಿರ ಪಾದವಂದನಮನಾಚರಿಸಿ ಮರಲ್ದ ಬಂದಳೇಂ?
(ಆಲಿಸಿ) ಏವೆಬ್ಬಪೆ? ಅರ್ಯ! ಈಭಾನುಮತಿದೇವಿ ಪತಿಯ ಸಮರ
ವಿಜಯಮಂ ಬಯಸಿ, ದೇವಕ್ಕಳ ಮೇಣ್ ಪಿರಿಯರ ಪಾದವಂದನಮಂ
ನೆಗಲ್ದ ಇಂದಿನಿಂ ನೇಮಂಗೊಂಡು ಅರಮನೆಯ ಬಾಲೋದ್ಯಾನದೊಳೆ
ಇಕ್ಕುಮೆಂದೋ? ಅದೊಡೆ ಭದ್ರೆ! ತೆರಳ್ ನಿನ್ನೆಸಕಮನೆಸಗಲ್.
ಅನುಂ ದೇವಿಯತ್ತಲಿಪುರ್ದಂ ಮಾರಾಯಂಗಿ ಅಪುಪುವೆಂ. (ಕಿಟಿದು
ದೂರಂ ಘೇಗಿ) ಸಾಧು ಎಲೆ ಹದಿಬದೆ! ಸಾಧು. ವೆಣ್ಣೆಡೆಯೊಳೆದೊಡಂ
ನಿನೆ ಮೇಲ್; ಮಾರಾಯನಲ್ಲ. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನ ನೆರಮಂ ನೆಮ್ಮಿದ
ಬಲ್ಲಿದರೆನಿಸಿದ ಪಗೆಗಳ್ ಪಾಂಡವರ್ ಯುದ್ಧಕ್ಕೆ ಸನ್ನದ್ಧರಾಗಿರ್ಪಿನಂ,
ಈತನಿಗಳುಂ ಅಂತವರದೊಳ್ ವಿಹಾರಸುಖಮನನುಭವಿಸುತಿದರ್ಪಂ.
(ಆಲೋಚಿಸಿ) ಮಹಾರಾಜನ ನಡೆವಳಿಯಿದೊಂದು ತಗದು. ಅದೇನೆನೆ—

ಕೈದಂ ತಾಳ್ತಂದಿನಿಂದಂ ಪರಶುಮೇಷದ ರಾಮಂಗವಂಗಂ
ವಿಭಂಗಂ | ಗೈದಂ ಗಂಗಾತನೂಜಂ ರಿಪುಶರಹತಿಯಿಂ ಬಿಟ್ಟೊಡಂ
ಖೇದಮಿಲ್ಲಂ || ಮೋದಂ ಭೂಪಂಗನೇಕೋದ್ಧತರಿಪುವಿಜಯಶ್ರಾಂತ
ನೇಕಾಕಿ ಮೇಣ್ ನಿ | ಸ್ಕೋದಂಡಂ ಬಾಲಕಂ ತಾನಿನೆನಿಸಿದ ಸೌಭ
ದ್ರನಾ ಘಾತದಿಂದಂ ||೩೧||

ಎಂತುಂ ದೈವವೆಮಗೊಳ್ಳತನೆಸಗದು. ದೇವಿಯಿತ್ತಲಿಪುರ್ದ
ನೊಡೆಯಂಗಿ ಬಿನ್ನವಿಪೆಂ. (ಎಂದು ಘೇಪಂ)

|| ಇದು ಶುದ್ಧವಿಷ್ಣುಂಭಂ ||

(ಬಲಾಘಾತನಕ್ಕೆ ಭಾನುಮತಿಯುಂ ಸಖಿಯುಂ ಚೀಟಿಯುಂ ಘೆಕ್ಕಪರ್)

ಸಖಿ—ಸಖಿ! ಭಾನುಮತಿ! ನೀಂ ಮಾನಶಾಲಿಯಾದ ಮಹಾ
ರಾಜದುರ್ಯೋಧನನ ಪಟ್ಟದರಸಿಯಾದೊಡಂ ಇಂದು ಕನಸುಗಂಡು
ದಕ್ಕೆಯೆ ಅದೇಕಿಂತು ಎರ್ದೆಗುಂದಿ ಬಂಬಬ್ಬಲಪೆ?

ಚೇಟಿ—ಒಡತಿ! ಸುವಚನೆ ಸಮುಚಿತವಚನಮಂ ವಚಿಸು
ವಳ. ಜನಂ ಕನಸುಗಂಡಂದು ಅದೇನಂ ಕನವರಿಸದು ?

ಭಾನುಮತಿ—ಇದುಂಟು. ಆದೊಡೆನ್ನ ಕನಸದು ಅಶುಭಕರ
ಮೆನೆ ತೋರುಗುಂ.

ಸಖಿ—ಪ್ರಿಯಸಖಿ! ಇಂತಿಪೊಡೆ ಕನಸಂ ಪೇಟ; ಏಕೆಂದೊಡೆ
ಅವಿವ್ವರುಂ ಅದಂ ಬಗೆದು, ಧರ್ಮಕಥಾಪ್ರಸಂಗದಿಂದನೋ ದೇವತಾ
ಸಂಕೀರ್ತನದಿಂದನೋ ಪಾರ್ವರ್ಗಿ ದಾನಮನೀವುದಪಿಂದನೋ ಪರ
ಹರಿಪೆವು.

ಚೇಟಿ—ಒಡತಿ! ಸುವಚನೆಯ ವಚನಂ ಸಮುಚಿತಮೆನಿಕುಂ.
“ ಕನಸುಗಳ್ ಅಶುಭಂಗಳಾದೊಡಂ ದೇವತಾಸಂಕೀರ್ತನದಿಂ ಶುಭಂ
ಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಕುಂ ” ಎಂದು ಕೇಳ್ಗುಂ.

ಭಾನುಮತಿ—ಅಪ್ಪೊಡೆ ಪೇಟಪೆಂ; ಅವಹಿತೆಯರಾಗಿಂ.

ಸಖಿ—ಪ್ರಿಯಸಖಿ! ಪೇಟ.

ಭಾನುಮತಿ—ಕೆಳದಿ! ಇಂದು ನಾಂ ಪ್ರಮದವನದೊಳಿರ್ಪಾ
ಗಳ್ ಎನ್ನಿದಿರೊಳ್ ಕಡುಚೆಲ್ವಿನ ನಕುಲನಿಂ ಸರ್ಪಶತಂ ಖಂಡಿತ
ಮಾದತ್ತು.

ಇವ್ವರುಂ—(ಮಹಿಯೊಳ್) ಶಾಂತಮಕ್ಕೆ ಪಾಪಂ ಶಾಂತಮಕ್ಕೆ ;
ಅಮಂಗಲಂ ಪರಿಹೃತಮಕ್ಕೆ ; ಅಮಂಗಲಂ ಪರಿಹೃತಮಕ್ಕೆ. (ಪ್ರಕಾಶಂ)
ಬಬ್ಬಿಯಂ ಬಬ್ಬಿಯಂ ?

ಭಾನುಮತಿ—ಕೆಳದಿಯಿರರಾ! ಭಯದಿಂ ಮಹಿಮಂತಿಕ್ಕುಂ,
ನಿಲ್ಲಿಂ; ನೆನೆಪುಗೊಂಡು ಪೇಟಪೆನೆಲ್ಲಮಂ. (ಎಂದು ಚಿಂತಯನಭಿನಯಿ
ಸುವಳ).

(ಬಬ್ಬಿಕೆ ದುರ್ದೋಧನನುಂ ಕಂಚುಕಿಯುಂ ಪೊಕ್ಕ ಪರ)

ದುರ್ಮೋಘನಂ—ಇದಾರ್ತೋ ನಲ್ಪುಡಿ—

ಮುಖಿಯೊಳ್ ಮೇಣ್ ಮುಂಗಡೆಯೊಳ್ |
 ಪಿರಿದೋ ಮೇಣ್ಕೊಡೊ ಬಿಡದೆ ತಾನೋ ಮೇಣ ||
 ನೈರೊ ತನ್ನ ಸಕಾರಿಗಳೊಳ್ |
 ಎರಚಿಸಿದ ಸಕಾರಮೊಡರಿಕುಂ ಕಡುನಲವಂ ||೩೨||

ಏಕೆನೆ, ಈಗಲ್ ದ್ರೋಣಕರ್ಣಜಯದ್ರಘಾದಿಗಳಿಂದ ಭಿಮನ್ಯು
 ಹತನಾದನೆಂಬುದನಾಲಿಸಲೊಡಮೆನ್ನ ಹೃದಯಮುಸಿರ್ವಂತಾಯ್ತು.

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾಪ್ರಭುವೆ! ಆಚಾರ್ಯರ ಅಸ್ತ್ರಪ್ರಭಾವಕ್ಕೆ
 ಇದು ಅತಿಮತ್ಸರಮಾದುದಲ್ಪು. ಈವಿಷಯದೊಳ್ ಕರ್ಣಜಯದ್ರ
 ಘರ್ಗಂ ಪ್ರೊಗಲಕ್ಕಿಯೇಂ ?

ದುರ್ಮೋಘನಂ—ವಿನಯಂಧರ! ಏನೆಂದವೆ ನೀಂ? ಏಕಾಕಿ,
 ಪಸುಳೆ, ಬಿಲ್ಲಿಲಿ; ಇಂತಸ್ವನಂ ಪಲಂಬರ್ ಸೇದು ಕೊಂದರೆಂದೋ?
 ನೋಡು—

ಮುಂದೆಡೆಯಲ್ಲಿ ಶಿಖಂಡಿಯ |
 ನಂದವನಂ ನಿಲಿಸಿ ಕೆವನಂ ಭೀಷ್ಮನುಮಂ ||
 ಕೊಂದುದಲುಂದಂ ಪಾಂಡುವ |
 ನಂದನರ್ಗಾವುದು ಪ್ರೊಗಲಕ್ಕಿಯದುವೆ ದಲೆಮಗಂ ||೩೩||

ಕಂಚುಕಿ—(ಬಿಕ್ಕಸಂಗೊಂಡು) ಒಡೆಯ! ಇದನಿಂತುಟು ಕಲ್ಪಿಸ
 ಲಾಗದು. ಪೆಪತೇನೆಂದೊಡೆ, ಬೀರಕ್ಕೆ ಕುಂದಕ್ಕುಮೆಂಬುದನಾಂ
 ಮುನ್ನಾಳೋಚಿಸಿದೆವಿಲ್ಲಮೆಂಬುದಲುನಿಂತು ಬಿನ್ನವಿಸಿದವೆಂ.

ದುರ್ಮೋಘನಂ—ಇದಿಂತು.

ಅನುಚರರಿಂ ಬಾಂಧವರಿಂ |
 ತನುಜರಿನನುಜರಿನೊಲರ್ದರಿಂ ಕೂಡಿದನಂ ||

ಅನುವರದೊಳ್ ಸದೇವಂ ಭೋಂ |

ಕನೆ ಬಲದಿಂ ಪಾಂಡುಸೂನು ದುರ್ರೋಧನನಂ ||೩೪||

ಕಂಚುಕಿ—(ಬೆಗಡನಾಂತು ಕೊಡಂಕೆಗಳಂ ಮುಚ್ಚಿ ಕೊಂಡು) ಶಾಂತಂ
ಪಾಪಂ ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ವಿನಯಂಧರ ! ಅನೇವೇಷ್ಠಂ ?

ಕಂಚುಕಿ—“ ಅನುಚರರಿಂ ಬಾಂಧವರಿಂ ” ಎಂಬ ಪದ್ಯ
ಮೊಡೆಯನಿಂ ವೃತ್ಯಸ್ತಮಾಗಿ ಪೆಂಬು ದಾಯು.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಇಂದು ಭಾನುಮತಿ ಮುನ್ನಂತೆವೊಲೆನಗೆ
ಪೇಬದೆ ಮುನ್ನೇಸಜ್ಜೊಳೆ ರುದ್ಧಾಂತದತ್ತಣಿಂ ತೆರಳ್ಳೆಂದು ಎನತು
ಮನವಾಕುಲವಾಗಿರ್ಪುದು. ಅದಲುಂದಾಕೆಯರ್ಪತಾಣಮನಲು.

ಕಂಚುಕಿ—ಸ್ವಾಮಿಯಿತ್ತಲಿತ್ತಲ್ ಬಿಜಯಂಗಿಯವೇಬ್ಬಂ.
(ಮುಂತೀಕ್ಷಿಸಿ ಸುತ್ತಲುಂ ಸೌಸವಮನಾಘ್ರಾಣಿಸಿ) ಸ್ವಾಮಿಯೆ ! ಮಾಲಿಸು
ಮಾಲಿಸು ; ಐಕಿಲ್ಲಂದಲ್ಲಳಿಂ ಕುಳಿದಲ್ ಎರಲ್ ತಿಡಿದುಡಲುನಳ್ಳಾಡಿ
ತೊಟ್ಟುವಿಟ್ಟುದಿದಲ್ ಲಕ್ಕಿವೂಗಳ ವಿಸರಮನೊಳಕೊಂಡುದುಂ ನಸುಗೆಂ
ಪೇಜುದ ಮುಗ್ಧಾಂಗನೆಯ ಕದಂಪಿನಂತೆ ಬೆಳಗೊಂಪುವೆತ್ತ ಪ್ರಿಯಂಗು
ಕುಸುಮಂಗಳಿಂ ವಿಜಿತಮಾದ ಶ್ಯಾಮಲತೆಯ ಸೊಬಗುಳ್ಳುದುಂ, ವೆಗ್ಗಳ
ಮೆನಿಪ ಮಲರ್ಧ ಮೊಲೆ ಮಲರ್ಗಳಿಂ ಮಗಮಗಿಸಿ ತಣ್ಣಿಡಿದು ಸೊಗಯಿ
ಪುದುಮಾದ ನಿನ್ನ ಬಾಲೋದ್ಯಾನಮಿದು ಮುಂನೇಸಜ್ಜೊಳದೇಂ ಕಣ್ಣೆ
ಡ್ಡವಾಗಿರ್ಪುದೋ !! ಅದಲುಂ ಮಹಾಪ್ರಭು ಕಟಾಕ್ಷಿಸವೇಬ್ಬಂ.
ಅಂತಲ್ತೆ :—

ಇರುಳಿನೊಳರಲ್ದ ಹಿಮಯುತ |

ಮರಂದಮಡಸಿದ ಸುಮಂಗಳೊಡನುರುಳ್ಳಳಿಗಳ್ ||

ತರಣಿಕರಪುಲ್ಲಮುಕುಳೋ |

ದರಗಂಧದಿನಜುತು ಪದ್ಮಕುಲಮಂ ಸೇರ್ಗುಂ

||೩೫||

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ವಿನಯಂಧರ ! ಈಮುಂಬಗಲೊಳ್ ವೆಹಿತಿ
ದೊಂದು ಕಡುರಯ್ಯಮಾಗಿ ಕಣ್ಣೊಪ್ಪುಗುಂ ; ನೋಡು—

ಅರಲುತೆ ಬಿತ್ತರಂಬಡೆದ ರಮ್ಯದಳಂಗಳುಪಾಂತಜಾಲದೊಳ್ |
ಪರೆಸಿದ ಪದ್ಮಮಿತ್ರನ ಕರಂಗಳ ಸೋಂಕಿನಿನ್ನೆಬ್ಬಿಹಾಂತು ಸ ||
ತ್ವರಿಮಳಭಾರದಣ್ವಿನಿಸು ಕಣ್ಣೊಳೆ ಪೆಣ್ಣೊಳೆನೊಂದಿ ರಾಜರಂ |
ತರಲುಣಿಗಳ್ ವಿಸರ್ಜಿಪುವು ಪದ್ಮಿನಿಯಾ ತತಗರ್ಭಶಯ್ಯೆಯಂ ||೩೬||

ಕಂಚುಕಿ—ಇದೆ ಭಾನುಮತಿ ಸುವಚನಾತರಳಿಕೆಯರಿಂ ಸೇವ್ಯ
ಮಾನೆಯಾಗಿ ಇತ್ತಲಿರ್ದಪಳ್. ಸ್ವಾಮಿ ಸನಿಹಕೆ ಬಿಜಯಂಗಿಯ
ವೇಯ್ಕುಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ವಿನಯಂಧರ ! ನೀಂ ತೆರಳ್ ; ಸಮರರಥ
ಮಂತಾರ. ಅನುಂ ದೇವಿಯಂ ಕಂಡು ಬೆನ್ನನೆ ಬಂದವೆಂ.

ಕಂಚುಕಿ—ಇದೆ ಸ್ವಾಮಿಯ ಬೆಸನನೆಸಗಿದೆಂ (ಎಂದು ಪೋಪಂ.)

ಸಖಿ—ಪ್ರಿಯಸಖಿ ! ನೆನೆಪಿಗೆ ಬಂದುದೇ ?

ಭಾನುಮತಿ—ನೆನೆಪಿಗೆ ಬಂದುದು. ಸಖಿ ! ಪ್ರಮದವನದೊ
ಳಾನಿರ್ಪಂದು ಎನ್ನಿದಿರೊಳ್ ಕಡುಚೆಲ್ವಿನ ರೂವಿನ ನಕುಲನಿಂ
ಸರ್ಪಶತಂ ಖಂಡಿತಮಾದುದು.

ಇವ್ವರುಂ—ಶಾಂತಂಪಾಪಂ ಶಾಂತಂಪಾಪಂ.

ಭಾನುಮತಿ—ಬೇಗುದಿಯಿಂ ಮನಮಾಕುಲಮೆನಿಸಿರೆ
ಮಗುಯ್ದುಂ ವಿಸ್ಮೃತಿಯೊದವಿದತ್ತು.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಅಹಹ ! ದೇವಿ ಭಾನುಮತಿ ಸುವಚನಾತರ
ಳಿಕೆಯರೊಡನೆ ಎನನೋ ಅಳೋಚಂಗಿಯ್ಯುತಿರ್ದಪಳ್. ಅಕ್ಕೆ ;
ಈಬಳ್ಳಿವಾಡದೊಳಗೆ ಮೆಹಗೊಂಡು ನಿಂದು ಈಕೆಗಳ ಸ್ವಚ್ಛಂದಾಲಾ
ಪಮಂ ಕೇಳ್ವೆಂ. (ಎಂದು ಅಂತು ಮಹಿತಿಯೊಳ್ ನಿಂತಪಂ)

ಸಖಿ—ಸಂತಪಿಸುವುದುನೇಂ? ಪ್ರಿಯಸಖಿ! ಪೇಟ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಅಜ್ಞೆಯೆಂಗಡಾ? ಇವಳ ಸಂತಾಪಕ್ಕೆ ಕಾರಣ ಮೇನಿಕುಂ? ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಇಂದೆನಗೆ ಅಜ್ಞತದೆ ಅಂತವುರದ ತ್ತನೆಂ ತೆರಳ್ ಕೆಂಬುದಜ್ಞಂದಮೆ ಇವಳ ಮುನಿಸು ನಿಶ್ಚಿತಮಾಗಿಕ್ಕುಂ. ಎಲೆ ಭಾನುವತಿ! ನಿನ್ನ ಮುನಿಸಿಗೆ ದುರ್ಮೋಧನಂ ವಿವಯನಲ್ತು ಗಡಾ? ನೋಡು—ಪ್ರಿಯೆ!

ಅಜ್ಞೆಯದೆ ಕಂಠದಿಂದೆ ನಳಿತೋಳ ಸಡಿಲ್ವಿದೆನೇಂ ಸುಮುಪ್ಪಿ ಕುಂ |
ದಿರೆ ಪೊರಳ್ವಂದು ಮನ್ನಿಸೆನೆ ನಿನ್ನದಿರೊಳ್ ಮೊಗಮಿಕ್ಕಿ ಪೋದಿರುಳ್ ||
ಪರಸತಿಗೊಲ್ದ ಕೀಟನೆನಿಸಿ ಸೊಪ್ಪದೆ ನಿನ್ನಯ ಕಣೆ ಬಿಟ್ಟಿದೇಂ |
ಪರಿಜನದಂತೆ ಭರ್ತ್ಯನೆನಿಸೆನ್ನೊಳಗೀಕ್ಷೆಪೆಯಾವದೋಷಮಂ ||೩೭||

(ಚಿಂತಿಸಿ) ಅಂತಲ್ಲದೊಡೆ—

ಮನದೊಳಗೆನ್ನನೆ ನಚ್ಚಿದ |
ವನಿತೆಯಿವಳ್ ಪ್ರಣಯಮತ್ಸರಂಬಡೆದೀಗಳ್ ||
ಅನುರಕ್ತತೆ ಘನವೆನಿಸಿರ |
ಲಿನಿಸೆನ್ನೊಳ್ ತಪ್ಪನೆಣಿಸಿ ಮುನಿದವಳಕ್ಕುಂ ||೩೮||

ಅದೊಡಮದೇನಂ ನುಡಿದಪಳೋ ಕೇಳ್ವೆಂ.

ಭಾನುವತಿ—ಬಲಿಯಂ ಕಡುಚಿಲ್ವಿನ ರೂಪಿನ ಅನಕುಲನಂ ನೋಡಲೆನಗೆ ಕುತೂಹಲಮಾದತ್ತು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಎಂ? “ಕಡುಚಿಲ್ವಿನ ರೂಪಿನ ಅನಕುಲನಂ ನೋಡಲೆನಗೆ ಕುತೂಹಲಮಾದತ್ತು” ಅದೊಡೆ ಅದೆಂತು ಮಾದ್ರಿಸುತ ನೊಳನುರಕ್ತಿಯಾದೀಪಾಪಿನಿಯೆಮ್ಮನೆ ಅಲಗೊಂಡಳ್? (ಊಹಿಸಿ, “ಮನದೊಳಗೆನ್ನನೆ ನಚ್ಚಿದ” ಎಂಬ ಪದ್ಯಮಂ ಪಠಿಸಿ) ಎಗ್ಗ ದುರ್ಮೋಧನ! ಸ್ವೈರಿಣೀವಂಚಿತನಂ ತನ್ನಂ ಬಹುಮಾನಿಸಿದನೀಗಕೇನೆಂದಪೆ? ಅದಕ್ಕೇ

ಇವಕ್ಕೆ ಬೆಳಗವುದುಂ ವಿಜನಮಪ್ಪ ತಾಣದಭಿಲಾಷೆ. ಅಲ್ಲದೆಯುಂ
ಕೆಳದಿಯರಾಡುವ ನುಡಿಗಳಲ್ಲೊಲವರಂ. ದುರ್ಮೋಧನನಾದೊಡೆ
ಮೋಹದತ್ತಣೆಂ ಸಿತಗೆಯ ಹೃದಯಸಾರಮನಜುಯದೆ ಎಲ್ಲಿಯೋ
ಭ್ರಾಂತುಗೊಂಡಂ. ಆಃ ಎಲೆ ಪಾಪೆ! ಎನ್ನ ಮಡದಿಯಾಗಿಯುಂ
ದುಶ್ಚರಿತೆಯೆನಿಸಿದವಳೆ!

ಕಡಿದಾಭೀರುತೆಯೆನ್ನ ಮುಂದೆ ನಿನತೀಸಾಸಂಗಳಿಂತಪ್ಪುವೆ |
ನೊಡಲೊಳ್ ಶ್ಲಾಘನೆಯಂತುಟೆಯೊಲವು ಸಚ್ಚಾರಿತ್ರಮಂ
ಬಿಟ್ಟರಲ್ || ಜಡನೆನ್ನಲ್ಲದುದಾರವೃತ್ತಿ ಪೆಜಿತಿಚಾಪಲ್ಯಮಾರ್ಗಂ
ಜಸಂ | ಬಡಿದಾನಿರ್ಮಳವಂಶದೊಳ್ ಜನನವೀಲೋಕಾಪವಾದಂ
ವಲಂ ||೩೯||

ಸಖಿ—ಬಯ್ಯೆ ಕೆ ಬಯ್ಯೆ ಕೆ ?

ಭಾನುಮತಿ—ಬಯ್ಯೆ ಕೆ ಆಸನಮನದನುಬದು ಈ ಬಳ್ಳಿವಾಡಕ್ಕೆ
ನಡೆತಂದೆಂ. ಬಯ್ಯೆ ಕಂ ಬೆನ್ನನೆ ಬಂದಾನಕುಲಂ ಈಲತಾಮಂಟಪವನೆ
ಪುಗುಗುಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಅಹಹ ! ಈಪಾತಕಿನಿಯ ಕಿಡುನಡೆವಳಿ
ಪಾಣ್ಣಿಯರ್ಗೆ ತಕ್ಕುದು. ಎಲೆ ಕೆಟ್ಟಿದೆಯಳೆ !

ಬಳಿದೊಲವಿಂ ರಾಗಂ ಮಿಗೆ |

ತಿಳಿಪಿದೆಯಾರಲ್ಲಿ ರಹದೊಳೆನ್ನಯ ಸುಸಿಲಂ ||

ಕೆಳದಿಯರಿವರೊಳೆ ನೆರೆದಿಂ |

ದಯೆಗಜ್ಜಮನಜುಪುತಿರ್ಪ್ಪ ನಿನಗಿಲ್ಲಮೆ ನಾಣ್ ||೪೦||

ಸಖೀ ಚೇಟಿಯರ್—ಬಯ್ಯೆ ಕೆ ಬಯ್ಯೆ ಕೆ ?

ಭಾನುಮತಿ—ಬಯ್ಯೆ ಕೆ ಆನಕುಲಂ ಬಿಂಕದಿಂ ಕರತಳಮಂ
ನೀಡಿ ಎನ್ನ ಮೇಲುದನಿಬ್ಬಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಎಂ ? “ ಬಿಂಕದಿಂ ಕರತಳಮಂ ನೀಡಿ
ಮೇಲುದನೀಯ್ಗಂ ” ಇಂ ಕೇಳ್ವುದು ಸಾಲ್ಗಂ. ಅಕ್ಕೆ ; ಪರವನಿತೆಯ
ನಾಕ್ರಮಿಪುದಜ್ಜೊಳ್ ಬಿತ್ತಿಗನಾದ ಈಮಾದ್ರೀಪುತ್ರನ ಹರಣಮಂ
ಕೊಳ್ಳೆಂ. (ಕಿಟಿದಂಕರಂ ಸಾರ್ಧ, ಬಗೆದು) ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಈಪಾಸೆ
ಯನೆ ಮೊತ್ತಮೊದಲ್ ದಂಡಿಸವೆಯ್ಕುಂ. (ಎಂದು ಪಿಂಚಣೆ ಸರಿವಂ)

ಸಖೀ ಚೇಟಿಯರ್—ಬಟು ಕಂ ಬಟು ಕಂ ?

ಭಾನುಮತಿ—ಸಖಿಯರಿರ ! ಬಟು ಕಂ ಆರೈಪುತ್ರಂಗೆಂದು
ಬಳೆದ ಬೆಳಗಿನ ಬದ್ದವಣದ ದನಿಯೊಡನೆ ಸೇರ್ದ ವಾರವಿಲಾಸಿಸಿಯರ
ಗಾಯಣಸಬುದದಿಂದೆಟ್ಟುತ್ತೆಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಸಂದೆಗಂಗೊಂಡು) ಏನಿದು ? ಎಟ್ಟುತ್ತೆನೆಂದು
ಕನಸುಗಂಡುದನಿವಳು ಬಣ್ಣಿಸಿದಳೋ ? ಅಕ್ಕೆ ; ಸಖಿಯರ ಮುಖ
ನುಡಿಯಿಂ ಸ್ಪಷ್ಟಮಕ್ಕುಂ.

ಸಖೀ ಚೇಟಿಯರ್—(ದುಗುಡಂಗೊಂಡು, ಪರಸ್ಪರಂ ವಿಲೋಕಿಸರ್)

ಸಖಿ—ಇದೇನಾದೊಡಮತಾಹಿತಮೆನಿಪೊಡೆ ಗಂಗಾದಿಮಹಾ
ನದೀಜಲದಿಂ ಪರಿಹೃತಮಕ್ಕೆ. ಪೂಜ್ಯರವನೀಸುರರ್ ಬೇಳ್ವ ಪಜ್ಜಳಿಸಿದ
ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಿಂ ದಗ್ಧಮಾಗುಗೆ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಸಾಲ್ಗಂ, ಸಂದೆಗಂಬಡಲಾಗದು ; ಇದಿವಳ್
ನಿರವಿಸಿದುದು ಕನಸುಗಂಡ ವಿಚಾರಮೆ ದಲ್ ; ಅನಾದೊಡೆ ಮೂಢ
ಬುದ್ಧಿಯಿಂದಮೆ ಬೇಟಿಗೆತ್ತೆಂ. ಅಹಹ !

ವಿಧಿಯಿಂ ಸಂವಾದದರ್ಥವಣದೆ ಮುಳಿಸಂ ತಾಳ್ವು ನಾಂ
ಸಾರ್ಧೆನಿಲ್ಲಂ | ವಿಧಿಯಿಂದಧೋಕ್ತಿಯೊಳ್ ಕ್ರೋಧದೆ ಪರುಷಮನಾ
ನೇನುಮಂ ಪೇಯ್ತೆನಿಲ್ಲಂ || ವಿಧಿಯಿಂ ಸಂಪೂರ್ತಿಯಂ ತಾಂ ಪಡೆದುದು
ಕಥನಂ ನಂಬಿಸಲ್ಗಾಂಪನೆನ್ನಂ | ವಿಧಿಯಿಂದೀಗಳ್ ಮೃಪಾದೂಷಣೆ
ವಡೆದಿವಳಿಂ ಶೂನ್ಯಮಾಯ್ತಿಲ್ಲ ಲೋಕಂ ||೪೧||

ಭಾನುಮತಿ—ಸಖಿ ! ಪೆಂಟ ; ಇದೇಂ ಶುಭಸೂಚಕವೋ ?
ಮೇಣಶುಭಸೂಚಕವೋ ?

ಸಖೀ ಚೇಟಿಯರ್—(ಪರಸ್ಪರಂ ನೋಟುರ್).

ಸುವಚನೆ—(ಮುಖ್ಯೋಳ್) ಇದಱುಲೊಂದಿನಿತುಂ ಶುಭಸೂಚಕ
ಮಲ್ತು ಪುಸಿಯನುಸಿರ್ವನಾದೊಡೆ ಪ್ರಿಯಸಖಿಗೆ ಅಪರಾಧಮನೆಸಗಿದ
ಳಾದವೆಂ ; ಬೆಸಗೊಳೆ, ಬೆಟ್ಟತೆನೆಯುಂ ಹಿತಮನೆ ಪೆಂಟು ಮದಾರವಂದಿ
ರಲ್ತೆ ನೇಹಿಗರ್. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಸಖಿ ! ಇದೆಲ್ಲಮನಿಷ್ಟಸೂಚಕಂ ;
ಅದುದಱುಂ ದೇವರ್ಗ್ಗೆ ವಂದನಂಗೆಯ್ದದಱುಂ ಮೇಣ್ ಪಾರ್ವರ್ಗ್ಗೆ ದಾನ
ವಿಾವುದಱುಂ ಇದು ಪರಿಹೃತಮಾಗುಗೆ. ಕನಸಿನೊಳ್ ನರಿ ಮುಂಗುರಿ
ಕೋಡಗಂ ಪುಲಿಯೆಂಬಿವಂ ಕಾಣ್ಬುದುಂ ಸರ್ಪಶತಮಂ ಕೊಲ್ವುದುಂ
ಪ್ರಶಸ್ತಮೆನ್ನರಭಿಜ್ಞರ್.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ತಥ್ಯಮಂ ವಚಿಸುವಳ್ ಸುವಚನೆ. ನಕುಲಂ
ಸರ್ಪಶತಮಂ ಕೊಂದುದು, ಮತ್ತಮೆದೇಸೆಂಬಂಗೆಂ ಸೆಳೆದುದೆಂಬಿವರಡುಂ
ನಿಕ್ಕುವಂ ಮುಂದಪ್ಪುದಂ ಮೊಲ್ಲದಂ ಸೂಚಿಪುವೆಂದೆನಗೆ ತೋಟುಗುಂ.

ಆದವು ಗಡ ಕನಸುಗ |

ಳಾದಂ ತರದಿಂ ಶುಭಂಗಳಂತಶುಭಂಗಳ್ ||

ಆದೊಡೆಯೀಶತಸಂಖ್ಯೆ ಸ |

ಹೋದರಯುತನೆನ್ನ ಸೋಂಕುವಂತೆವೊಲಿಕ್ಕುಂ ||೪೨||

(ಎಡಗಣ್ಣದಿವ್ವದನಭಿನಯಿಸಿ) ಆಃ ! ದುರ್ಮೋಧನಂಗೆನಗಂ ಅಶುಭ
ನಿಮಿತ್ತಂಗಳ್ ಮನದ ತಳ್ಳಂಕಮಂ ಸೂಚಿಕುವೇ ? (ದರ್ಶನಂ)
ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಪಂದೆಗಳ್ಳಪ್ಪ ಇಂತಹ ಹೃದಯಕಂಪನಂಗಳೊಳ್
ದುರ್ಮೋಧನಂಗೆದೇನೆಣಿಕೆ ? ಈಯರ್ಥಮನಂಗಿರನುಂ ಪೆಂಟು ಪಂ—

ರವಿಮುಖ್ಯಗ್ರಹಗತಿಯುಂ |

ಸವನಿಪ ಕನಸುಂ ನಿಮಿತ್ತಮುಪವಾಚಿಕವೆಂ ||

ಬಿವು ಜಗದೆ ಕಾಕತಾಳೀ |

ಯವೆನಲ್ ಫಲಿಸುಗುಮವಕ್ಕೈ ಸೂರಿಗಳಂಜರ್ ||೪೩|| ಎಂದು.

ಅದುದುಂ ಪೆಣ್ಣಳ ಸ್ವಭಾವಕಿದು ಸುಲಭಮೆಂಬಿನಂ ಭಾನು
ಮತಿಗಂ ನಿರ್ನೇರಂ ಸವನಿಸಿದ ಶಂಕೆಯಂ ಕಳೆವೆಂ.

ಭಾನುಮತಿ—ಸಖಿ ! ಸುವಚನೆ ! ತನತ್ತು ಮಾರಥಮುದ
ಯಾಚಲಶಿಖರಮಧ್ಯಮನೆಯ್ತರಲೊಡಂ ಬೆಳಗಿನ ಸಂಜೆಗೆಂಪು ಜಗುಟ್ಟು
ದುಂ ಭಗವಂತಂ ಗಭಸ್ತಮಂತಂ ತಳತಳನೆ ಕಣ್ಣೊಳುತಿರ್ದಪಂ.

ಸುವಚನೆ—ಒಡತಿ ! ಪುಟವಿಟ್ಟ ಪೊನ್ನ ಪುಡಿಗಳ ಪಸರದಂತೆ
ಪರಿಶೋಭಿಸುತ್ತೆ ಬಳ್ಳಿವೊದಕು ಸಂದಣಿಯ ಸಂದುಗಳೊಳಗೆ ಪುದಿದು
ಪಸರಿಸಿದ ಕದಿಗಳ ವಿಸರದಿಂದಾರನೆಯನೆಲ್ಲಮಂ ಸಿಂದುರಂಬೊರೆ
ದಂತೆ ಗೈದು, ಪೂಣೈಯಂ ಪೂರಿಸಿದವನಂತೆ ಬಿಸುಗದಿರಂ ನೋಡ
ಲಸದಳಮೆನಿಸಿದಂ. ಅದುಂ ರಕ್ತಚಂದನದಿಂದೆಯುಂ ರಕ್ತಕುಸುಮ
ದಿಂದೆಯುಂ ಮಿಶ್ರಮಾದಘ್ನದಿಂದಾರಾಧಿಸಲ್ ನಿನಗಿದು ಸಮಯಂ.

ಭಾನುಮತಿ—ಸಖಿ ತರಳಿಕೆ ! ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರಮಂ ತಾರ ; ಭಗ
ವಂತನಾದ ಸಾಸಿರ್ಗದಿರನ ಪೂಜೆಯನೀಡೆಱುಪೆಂ.

ಚೇಟಿ—ಒಡತಿ ಬೆಸಸಿದಂತೆ (ಎಂದು ಪೋಗಿ ಮಗುಟ್ಟಿಕೊಂಡು)
ಒಡತಿ ! ಇದೆಕೊಳ್ ಅರ್ಘ್ಯಪಾತ್ರಂ ; ಪೂಜ್ಯನಾದ ಸಾಸಿರ್ಗದಿರನ
ಸಪರೈಯನೀಡೆಱುಸು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಇನಿಯಳ ಬಲಗೈಯ್ದು ಲಿದುವೆ ತಕ್ಕವಸರಂ
(ಎಂದು ಬಲಸಾರ್ದಪಂ).

ಸಖಿ—(ನೋಡಿ, ಆಶ್ಚರ್ಯಂ) ಇದೇಂಗಡ ? ಮಾರಾಯಂ ಬಿಜ
ಯಂಗೈದಂ ; ಆಕಟ ! ಈಕೆಯ ನೋಂಪಿಗೆ ಬನ್ನಮೊದವಿತು.

ಭಾನುಮತಿ—(ನೇಸರದಿರೊಳ್ ನುಂದು) ಆಕಾಶಮಹಾಸರೋವರ
ಕ್ಕೊಂದೆ ಪದುಮವುಂ, ಪೂರ್ವದಿಗಂಗನಾವದನಕೆ ಪಸದನಮಾದ

ಕುಂಕುವಬಟ್ಟುಂ, ಜಗಕೆಲ್ಲನೊಂದೆ ರನ್ನವೆಳಗುವಾದೆಲ್ಲೆ ಭಗವಂತನೆ!
ಈಕನಸಂ ಕಂಡುದಜುಂದತೃಹಿತಮೇನಾನುಮಿರ್ಪೊಡೆ ಪೂಜ್ಯನಪ್ಪ
ನಿನ್ನ ಹಸಾದದಿಂದದು ಸಹೋದರಸಮೇತಂಗಾರ್ಯಪುತ್ರಂಗೆ ಶುಭಕರ
ಮಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಕೆ. (ಎಂದರ್ಪ್ಯಮನಿತ್ತು) ಸಖಿ! ತರಳಿಕೆ! ಇತರ
ದೇವತೆಗಳ ಪೂಜೆಯನೊಡರಿಸಲ್ಕೆ ಪೂಗಳನೆನಗೆ ತಂದುಕುಡ (ಎಂದು
ಕೈಗಳಂ ನೀಡುವಳ್.)

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಸನ್ನೆಯಿಂ ಪರಿಜನಮನಟ್ಟಿ ತಾನೆ ಕಂದಿದುತ್ತೆ
ಸ್ವಶಸುಖಮನನುಭವಿಸಿ ಪೂಗಳಂ ನೆಲಕ್ಕೆ ಕೆಡೆವುವಂ)

ಭಾನುಮತಿ—(ಕನಲ್ದ) ಎಬ್ಬುಣುಲ್ಲಂ ಪರಿಜನಕೆ (ಮರಲ್ದ
ರಾಯನಂ ಕಂಡು ಭಯಮಂ ನಾಣಂ ನಟಿಪಳ್.)

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ದೇವಿ! ಇಂತಪ್ಪ ಸೇವಾಸಂದರ್ಭದೊಳ್ ಈ
ಪರಿಜನಂ ಅನಿತುಜಾಣ್ಣೆಯುಳ್ಳುದಲ್ತು; ನೆಟ್ಟನೆ ಸೇವಿಸಂತೆ ದೇವಿ ಬೆಸಸ
ಲಪ್ಪುದು. ಎಲೆ ಪ್ರಿಯೆ!

ನಿಡುವೆಳ್ಗೆ ಡೆಗಣ್ಣೊಟಮ |

ನಿಡು ಪರಿಜನಮೆನಿಸ ನನ್ನೊಳಂಜಿಕೆವಿಡು ನೀಂ ||

ನಡೆ ನುಡಿ ನಗುತಿನಿದನೆ ನ |

ನ್ನೊಡನೀಕೈವೊಗಸೆ ನಿನ್ನ ಸೇವೆಗೆ ನೆಪುಗುಂ ||೪೪||

ಭಾನುಮತಿ—ಆರೈಪುತ್ರನನುಜ್ಞೆಯನೀಯವೇಟ್ಟುಂ ಎನಗಾ
ವುದಜುಲೋ ಒಂದುನೋಂಪಿಯೊಳ್ ಅಭಿಲಾಷೆಯಿಕ್ಕುಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ನಿನ್ನ ಕನಸಿನ ವೃತ್ತಾಂತವನೆಲ್ಲಮನಾಂ
ಬಿತ್ತರದಿನಾಲಿಸಿದೆಂ; ಅದಜುಂ ಸ್ವಭಾವಸುಕುಮಾರಮನೀಯೊಡಲಂ
ಕೇಶಂಗಳೊಳಪುದು ಸಾಲ್ಗುಂ.

ಭಾನುಮತಿ—ಆರೈಪುತ್ರ! ಎನಸುಮೆನಗೆ ಶಂಕೆ ಬಾಧಿಕುಂ
ಅದಜುನಾರೈಪುತ್ರನನುಮತಿಪುದು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಸಂತಸದಿಂ) ದೇವಿ! ಸಾಲ್ಕುಂ; ಈಶಂಕೆಬೇಡಂ.

ಎಲೆ ನೀನಿಂತು ಬಜಲ್ವೊಡಾವರಿಸಿ ಭೂವಂ ಕಂಪಿಸುಕೊಪಿಣೀ |
ಬಲಸಂದೋಹದಿನೇನದೇಂ ಗುರುವಿನಿಂದೇಂ ಕರ್ಣಬಾಣಂಗಳಿಂ ||
ನಲವಿಂದಿದಪೆ ಮತ್ಸ್ಯಹೋದರಮಹಾಬಾಹಾವನಚ್ಚಾಯೆಯೋಳ್ |
ವಿಲಸತ್ಕೌರವಕೇಸರಿಂದ್ರಸತಿ ನೀನೇಂಕಾರಣಂ ಶಂಕಿಸಲ್ ||೪೫||

ಭಾನುಮತಿ—ಆರೈಪುತ್ರ ! ನೀಂ ಸನಿಹದೋರೆ ಶಂಕೆಗೇನುಂ
ಕಾರಣಮಿರದು. ಕೆಳತೇನೆನೆ, ಆರೈಪುತ್ರನ ಮನೋರಥಂಗಳ್ ಸಿದ್ಧಿ ಸು
ಗಿಂದು ಅಭಿನಂದಿಸೆಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಎಲೆ ಪ್ರಿಯೆ! ಆಂ ನಿನ್ನೊಡಗೂಡಿ ಸ್ವಚ್ಛಂ
ದದಿಂ ಬಿನದಿಸುತಿದಪೆಂಗಡಾ. ಎನ್ನ ಮನೋರಥಂಗಳಿನಿತೆ ದಲ್.
ನೋಡು—

ಪುದಿದುದೈತ್ತೇಮದಿಂ ನಿಶ್ಚಲತೆದಳೆದ ನೇತ್ರಂಗಳಂ ತಾಳ್ವು
ರಾಜೀ | ವದ ಚೆಲ್ವಂ ತಾಳ್ವು ನಾಣಿಂ ಮೆಱಿಯದೆ ನುಡಿಯಂ ಸುಸ್ಥಿ
ತಂಬೆತ್ತು ಕಣ್ಣೊ || ಪ್ಪಿದ ನಿನ್ನಾಸ್ಯೇಂದುವಂ ನಾಂ ವ್ರತಪರಿಹೃತಲಾ
ಕ್ಷಾಂಕಬಿಂಬೋಷ್ಠಮಂ ಚೆಂ | ದದಿನೀಂಟಲ್ ವಾಂಭಿಸೆಂ ದುರ್ಲಭ
ನೆನಿಪುದು ದುರ್ಮೋಧನಂಗಿನ್ನದೇಂ ಪೇಯ್ ||೪೬||

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಪಿರಿದುಂ ಕಲಕಲಮಪ್ಪುದು; ಎಲ್ಲರುಮಾಲಿಪರ್)

ಭಾನುಮತಿ—(ರಾಯನಪ್ಪುಗೊಂಡು) ಆರೈಪುತ್ರಂ ರಕ್ಷಿಸುಗೆ; ಆರೈ
ಪುತ್ರಂ ರಕ್ಷಿಸುಗೆ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಸುತ್ತಲುಂ ನೋಡಿ) ಪ್ರಿಯೆ! ಸಾಲ್ಕುಂ, ಅಂಜ
ವೇಡ; ನೋಡ, ಎಲೆ ಭೀರು!

ಪರಿದೀಡಾಡಿ ಮರಂಗಳಂ ದೆಸೆಗಳೊಳ್ ಬಾನೋಳ್ ತೃಣವ್ಯಾ
ಪ್ತಲೋ | ಲರಜೋಡಂಡಮೊಡಚ್ಚಿ ಮೇಣ್ ನೆಱುಜುಗಲ್ಲುಯ್ದಧ್ವ

ದೊಳ್ ರೊಯ್ಯೆನಲ್ || ತರುಸಂಘರ್ಷದೆ ಧೂಮಮೊಂದಿ ಜಲದಂ
ಬೊಲ್ ಸೌಧಕುಂಜಂಗಳೊಳ್ | ಕರಮುದ್ಘೋಷಿಸಿ ಚಂಡಕೃತ್ಯಮೆಲ
ರೆತ್ತಂ ತೀಡುಗುಂ ಭೀತಿಯೇಂ ? ||೪೭||

ಸಖ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಮಂದಾರಪರ್ವತಮೆಂಬೀಕರುಮಾ
ಡಕೆ ಬಿಜಯಂಗಿಯವೇಬ್ಬಂ. ಪಿರಿದುಂ ಮುಸುಕಿದ ಪರಾಗದಿಂ ದಿಟ್ಟ
ಮಸುಳ್ವಂತೆಯುಂ, ಪಟಪಟನೆ ಮುಖದ ಮರಗಳ ಸವ್ವುಳ್ಗೆ ಪೆಳಪು
ಲಾಯದತ್ತಣೆಂದೋಡುತಿರ್ಪ ಕುಲೀನಂಗಳನಿಪ ಕುದುರೆಗಳಿಂ ಜನದ
ದಾರಿ ಪರ್ಯಾಕುಲಮವ್ವಂತೆಯುಂ ಗೆಯುತಗುವಿಸಿಯೆಡೆವಿಡದೆ ತೀಡುತೀ
ಬಿಜುಗಾಳಿಯುಬೈಗಮನೊಡಚ್ಚುತಿಕ್ಕುಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಸಂತಸದಿಂ, ಸ್ವಗತಂ) ಈ ಸುಟ್ಟುರೆ ನೆರವಿ
ದುರ್ರೋಧನಂಗುಪಕಾರಿಯಲ್ಲೆ ? ಯತನಮೇನುಮಿಲ್ಲದಿರೆಯುಮಿಡಪ
ಹಸಾದದಿಂ ದೇವಿ ನೋಂಪಿಯನುಟಿದು ಎನ್ನಿಮನೋರಥಮ
ನಿಡೇಪಿಸಿದಳ್. ಅದೆಂತೆನೆ—

ಧರಿಸಿದಳಿಲ್ಲ ಭ್ರೂಕುಟೆಯನಶ್ರುವನಾಂತಳುಮಿಲ್ಲ ಮೇಣ್ ಮೊಗಂ |
ದಿರುಪಿದಳಿಲ್ಲ ಬಾರಿಸಿದಳಿಲ್ಲ ದೇಸೋಂಕುವ ನನ್ನನಾಣೆಯಿಂ ||
ಇಪುಕೆ ಕುಚದ್ವಯಂ ಭಯದಿನಪ್ಪಲುಪಕ್ರಮಿಸಿರ್ಪಳೀಗಳೇ |
ಯರಸಿಯ ನೋಂಪಿಯಂ ಕಿಡಿಪ ಕೂರೆಲರೆನ್ನಯ ಮಿತ್ರನಲ್ಲಮೇಂ||೪೮||

ಅದಪುಂ ಪೂರ್ಣಮನೋರಥನಾದ ನಾನೀಗಳ್ ಮನಮೊಲ್ವಂತೆ
ವಿಸಟೆಂಬರಿದು ವಿಹರಿಸಲಕ್ಕುಂ (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೆದೇವಿ ! ಆದೊಡೆ
ಇತ್ತಲ್ ಮಂದಾರಪರ್ವತಪ್ರಾಸಾದಮನೆ ಎಯ್ದುವಂ.

(ಎಲ್ಲರುಂ ಸುಟ್ಟುರೆಯ ಬಾಧೆಯನಭಿನಯಪರ್)

ದುರ್ರೋಧನಂ—

ನಡೆ ಮೆಲ್ಲಮೆಲ್ಲನಡಿಗಳ |

ನಿಡುತೆ ಘನೋರುವೆ ! ಬಿಡಿಂತು ನಡುಕದ ನಡೆಯಂ ||

ಪಿಡಿದು ನಳತೋಳಿ ಳಿಂದಂ |

ಬಿಡದಾಲಿಂಗಿಸು ಮದೀಯವಕ್ಷಸ್ಥಲಮಂ ||೪೯||

(ಪ್ರಾಸಾದಪ್ರವೇಶಮನಭಿನಯಿಸಿ) ಈಗಭಗೃಹಂ ಸುತ್ತಲುಂ ನೀ
ರಂಧ್ರವಾಗಿಪ್ಪುದುಂ ಎಲರ್ ಒಳವುಗಲಾಗದು. ದೂಳಿ ಡಣಮಂ
ಕೊಡೆಪಿ ನೆಟ್ಟನೆ ಕಣ್ವಿಡು.

ಭಾನುವುತಿ—(ಸಂತಸದಿಂ) ಬಿಡದೆ ಬಿಟ್ಟನೆ ಬೀಸುತಿದ್ದ ಬಿಜು
ಗಾಳಿಯ ಪೊಯ್ಲು ದೈವಯೋಗದಿನಡಂಗಿದುದು.

ಸಖಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಭೋಂಕನೆ ಪತ್ತಿದುದುಂ ಪ್ರಿಯ
ಸಖಿಯ ತೊಡೆಯೆರಡುಂ ನಡುಗುಗುಂ ; ಮಹಾರಾಜನದೇಕೆ ಪೀಠ
ವೇದಿಯನಳಂಕರಿಸದಿಪ್ಪುದು ?

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ದೇವಿಯಂ ನೋಡಿ) ಬಿಜುಗಾಳಿಯ ರಭಸದಿಂ
ದೇವಿಗೆ ಸಮನಿಸಿದ ಬನ್ನಂ ಕಿಜುದೆ ವಲಂ. ಅಂತಲ್ತೆ—

ಕಿಜುದೆನೆಯುಂ ರಜಂ ಪಿರಿದುಬಾಧೆಯನೀವುದು ನೇತ್ರದೈರ್ಘ್ಯದಿಂ |
ಸರಮಲೆದಾಡೆ ಪೊಯ್ಗು ಮುರಮಂ ಮೊಲೆವಿಣ್ವಿನಿನಲ್ಪಕಂಪಮುಂ ||
ಗುರುಜಘನಂಗಳಿಂ ನಡುಗುಗುಂ ತೊಡೆಗಳ್ ನಸು ಪಜ್ಜೆಯಿಟ್ಟೊಡಂ |
ಮರುತನೊಡಚ್ಚುಗುಂ ಮಿಗೆ ಕೃಶಾಂಗಿಗೆ ಖೇದಮನಂಗಸಾಹ್ಯದಿಂ ||

(ಎಲ್ಲರುಂ ಕುಳ್ಳರ್)

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ದೇವಿಯದೇಕೆ ಬಿಜುದಪ್ಪ ಕರಿನಶಿಲಾತಲ
ದಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳುಂ ? ಎಲೆ ಕರಭೋರು !

ಚೇಲಂ ಚಲಿಸುವಿನಂ ನ |

ನ್ನೀಲೋಚನಕೆಸೆವ ನಿನ್ನ ಜಘನಮನಿರಿಸಲ್ ||

ಲೋಲಾಂಬರಮೆನಿಸುತೆ ನಿ |

ನ್ನಾ ಲಿಯನೆಲೆವಿದುವೆ ಸಾಲು ಮೆನ್ನೂರುಯುಗಂ ||೫೦||

(ಬಿಜುಕೆ ಕಂಚುಕಿ ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪಟಾಕ್ಷೇಪದಿಂ ಪುಗುವಂ)

ಕಂಚುಕಿ—ಮುಱುದುದು ಮುಱುದುದು ; ಮಹಾರಾಜನೆ !

(ಎಲ್ಲರೂ ಭಯಾಕುಲರಾಗಿ ನೋಡ್ವರ್)

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಅವುದು ?

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಭೀಮನಿಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಆಃ ! ಏನಂ ಬಗುಳ್ಳವೆ ?

ಭಾನುಮತಿ—ಅರ್ಯ ! ಏನತ್ಯಾಹಿತಮಂ ಬಗೆವಾ ?

ಕಂಚುಕಿ—(ಭಯಂಗೆಡುಂಡು) ದೇವಿ ! ಪೇಟ್ಟು ಪೆಂಗಡಾ ! ಎಲ್ಲಮುಂ ಮುಱುದುದು ಭೀಮನಿಂ—ಎಂದು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಚೀಃ, ಮಾತುವಣಿಗ ! ಜರತಾಧನು ! ಈಗ ಳದೇಂ ನಿನಗಣುಯವೆ ?

ಕಂಚುಕಿ—ಅಣುಯಮೆಯೇನುಮಿಲ್ಲಂ ; ನನ್ನಿಯಿದು.

ಮುಱುದುದು ಭೀಮನಿನಿನಿನಿ |

ನರಸನೆ ನಿನ್ನೆಸೆವ ತೇರ ಪಟುಯಿಗೆಯಾಗಳ್ ||

ಧರಣೀತಲದೊಳ್ ಬಿಬ್ಬುದು |

ಕಿಣುಗಂಟಿಗಳುಲಿಯೆ ರೋದನಂವಾಡುವವೋಲ್ ||೫೨||

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಬೆಟ್ಟತಪ್ಪಲರ ರವಸಿನಿಂ ಜಗಮೆ ಕಂಪಿ ಸುತ್ತಿರೆ ತೇರ ಪಟವಿಗಿಯೊಂದು ಮುಱುದುದಕ್ಕೆ ಅದೇಂ “ ಮುಱುದುದು ಮುಱುದುದು ” ಎಂದು ಉದ್ಧತನಾಗಿ ಬಗುಳ್ಳವೆ ?

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಏನುಮಿಲ್ಲಂ. ಪೆಟಿತೇನೆನೆ, ಈ ವೃತ್ತಾತದ ಪರಿಹಾರಕೆ ಒಡೆಯನೊಳ್ ಬಿನ್ನವಿಸವೇಟ್ಟುಮೆಂದು ರಾಯ ವಕುತಿಯೆನ್ನಂ ನುಡಿಯಿಕುಂ.

ಭಾನುಮತಿ—ಆರ್ಯಪುತ್ರ ! ಉತ್ಪಾತಮಿದು ಒಸೆದ ವಸು ಮತಿಸುರರ ಸ್ಪಸ್ತಿವಾಚನದಿಂ ಪರಿಹೃತಮಕ್ಕೆ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ತಿರಸ್ಕಾರಭಾವದಿಂ) ಪೋ ; ಪುರೋಹಿತ
ಸುಮಿತ್ರಂಗಜುಪು.

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾರಾಜಂ ಬೆಸಸಿದಂತೆ (ಎಂದು ಪೋಷಂ).

(ಬಲಕೆ ಪಡಿಯುತಿ ಪುಗುವಳ್)

ಪಡಿಯುತಿ—(ಭಯಾಕುಲಜಾಗಿ ಬಲಸಾದುರ್) ಜಯಮಕ್ಕೈ
ಮಹಾರಾಜಂಗೆ ಜಯಮಕ್ಕೈ. ಮಹಾರಾಜ ! ಅಳಿಯಂದಿರಾದ ಜಯ
ದ್ರೂಪಮಹಾರಾಜರ ಮಾತೆಯುಂ ದುಶ್ಯಳೆಯುಂ ಪುದಿಯೊಳ್
ನಿಂದಿದಪರ್.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಆಶ್ಚರ್ಯದಿಂದ) ಏಂ ಜಯದ್ರೂಪಜನನಿಯುಂ
ದುಶ್ಯಳೆಯುಂ? ಅಭಿಮನ್ಯುವಂ ಕೊಂದುದಜುಂ ಪಿರಿದುಂ ಕನಲ್ದ ಪಾಂಡ
ವರ್ ಎನಾನುಮತ್ಯಾಹಿತಮಪ್ಪಂತೆ ಚೇಷ್ಟೆಗೆಯ್ದಿರ್ಪರಕ್ಕುಂ ; ಇಕ್ಕೈ.
(ಪ್ರಕಾಶಂ) ಪೋಗು ; ಬೇಗದಿಂ ಪುಗಿಸು.

ಪಡಿಯುತಿ—ಸ್ವಾಮಿಯ ಆಣತಿಯಂತೆ (ಎಂದು ಪೋಷಳ್)

(ಬಲಕೆ ಜಯದ್ರೂಪನ ಮಾತೆಯುಂ ದುಶ್ಯಳೆಯುಂ ಪೋಕ್ಕಪರ್)

ಇವರ್ರುಂ—(ಕಣ್ಣೀರಿಕ್ಕತ್ತೆ ದುರ್ರೋಧನನ ಕಾಲ್ಗಳೊಳ್ ಬೀವ್ವರ್)

ಜಯದ್ರೂಪನ ಮಾತೆ—ಕೌರವೇಂದ್ರಂ ರಕ್ಷಿಕೆ ರಕ್ಷಿಕೆ.

ದುಶ್ಯಳೆ—(ಅವ್ವಳ್)

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಭೀಂಕನುಬ್ಬಿ) ತಾಯೆ ! ಸಮಾಧಾನ
ಮೊಂದು ಸಮಾಧಾನಮೊಂದು. ಅದೇಂ ಮಹಾಭಯಂ? ಸಮರಾಂ
ಗಣದೊಳ್ ಅಪ್ರತಿಹತರಥಂಗೆ ಜಯದ್ರೂಪಂಗೆ ಪದುಳಂ ಗಡಾ?

ಮಾತೆ—ವತ್ಸ ! ಅವಂಗೆ ಪದುಳಮೆಲ್ಲಿ?

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಅದೇಕೆ ?

ಮಾತೆ—(ದುಗುಡದಿಂ) ಕುವರನ ವಧೆಯಿಂ ಕನಲ್ದ ಕಿಡಿಕಿಡಿ
ಮೋಗಿ ಪಜ್ಜಳಿಸುತಿರ್ಪ ಗಾಂಡೀವಿಯಿಂದು ಬೆಂಗದಿರಂ ಮುಯುಗ
ದಿರ್ಪನಿತಯೊಳ್ ಅವನಂ ಕೊಲ್ಪಿನೆಂದು ಪೂಣಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—(ನಗುತ್ತ) ಮಾತೆಯುಂ ದುಶ್ಯಳೆಯುಂ ಕಣ್ಣೀರಿಡಲಿದುನೆ ಕಾರಣಮೋ? ಪುತ್ರಶೋಕೋನ್ಮತ್ತನರ್ಜುನಂ ಮನಕೆ ತೋಪುದಂತೆ ಜಪುಚಿದುದಪುಂದೀಯವತೆಯೋ? ಅಬಲೆಯರ ಬೆಳ್ತನ ಮಚ್ಚರಿಯನೊಡರಿಕುಂ. ಮಾತೆ! ಸಾಲ್ಗುಂ; ಮಮ್ಮಲಂಮಪುಗುವು ದೇಕೆ? ವತ್ಸೆ! ದುಶ್ಯಳೆ! ಸಾಲ್ಗುಂ; ಇಂ ಕಣ್ಣೀರಿಡವೇಡ ದುರ್ಯೋಧನನ ಬಾಹುದಂಡದಿಂ ಪರಿರಕ್ಷಿತನಾದ ಜಯದ್ರಥಂಗೆ ಕೇಡನೆಸಗುವನಿತ್ತು ಆರ್ಪು ಆರ್ಜುನಂಗೆತ್ತಣ್ತು?

ಮಾತೆ—ವತ್ಸ! ಬಂಧುಜನಸಂಹಾರದಿಂ ದಳ್ಳಿಸುವ ಕೋಪಾನ್ನಿಗಡರ್ಪಾಗಿ ತುಟಲಾಳ್ಗಳ್ ಒಡಲ ಮೇಲೆಯುಂ ದಿಟ್ಟಯಿಲ್ಲದೆ ತಮ್ಮದಟಂ ಮೆಪುದಪರ್.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—(ಹಾಸ್ಯದಿಂ) ಅವುದು; ಪಾಂಡವರ ಕೋಪಂ ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧಮೆ ಆಗಿಕ್ಕುಂ ನೋಡ; ತಾಯೆ!

ಜನಪಾಲಸ್ತೋಮಮಾಸ್ಥಾನದೆ ನೆರೆದಿರೆಯನ್ನಾಜ್ಞೆಯಂ ತಾಳ್ವುದುಶ್ಯಾ | ಸನನೆಯ್ತೊಲೋಲಕೇಶಾಂಬರಮೆಟಿಯುತುಮಲ್ಲಯ್ದ ಪಾಂಚಾಲಿಯಂ ನೆ || ಟ್ಟನೆ ಗೌರ್ಗೌಃ ಎಂದೆವಂದರ್ಜುನನಿರನೆ ಲಸದ್ಗಾಂಡಿವಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯಂ ಜೌ | ವನಿಗಂ ಕಟ್ಟಾಳೆನಿಪ್ಪಂಗದು ಬಗೆವೊಡೆ ಪೇಟಲ್ಲಮೇ ಕೋಪಮೂಲಂ ||೫೩||

ಮಾತೆ—ವತ್ಸ! ಕಡಿದಪ್ಪ ಪೂಣೈ ಪೂರ್ಣಮಾಗದೊಡೆ ಆತ್ಮಹತಿಯುಮಂ ಪೂಣೈಪ್ಪಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಇಂತಿಪ್ಪೊಡೆ ಸಂತಸಂಬಡುವೆಡೆಯೊಳ್ ದುಗುಡಂಗೊಳ್ವುದೇಕೆ? ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಸಹೋದರರ್ವರಸು ಮಡಿದನೆಂದು ಪೇಟವೇಯ್ದುಂಗಡಾ? ಅನಿತೆ ಅಲ್ಲು; ಮಾತೆ! ನೂರ್ವರ್ ಕೌರವರ್ ನೆರವಾಗಿರ್ಪುದಪುಂ ಮಾಮೈಮೆನೆಚ್ಚಿ ಕೃಪಕರ್ಣದ್ರೋಣಾಶ್ವತ್ಥಾ ಮಾದಿಮಹಾರಥರಿಂದಿರ್ವಡಿವೆತ್ತ ವಿಕ್ರಮಮಂ ಪಡೆದಿರ್ಪ

ನಿನ್ನ ಕುವರನ ಪೆಸರನೆತ್ತಲುಂ ಅರ್ಜುನಂಗಮೊ ಮೇಣ್ ಪೆಪಿಂಗಮೊ
ಶಕ್ತಿಯೆತ್ತಣ್ತು ? ಎಲೊ ಮಗನದಟನಪುಯದಳೆ !

ಬಿಡುಬಿಡು ಧರ್ಮನಂದನನ ಮೇಣ್ ಯಮಳಕ್ಕಳ ಮಾತನೇಂ
ಗಡಾ | ನುಡಿವುದು ಭೀಮಪಾರ್ಥರೊಳವಂದಿರೊಳಾರಯಲೊರ್ವನಾ
ದೊಡಂ || ಗಡಣದೆ ನಿಂದ ಬಿಲ್ವಡೆಯ ಮಧ್ಯದೊಳೊಪ್ಪುವ ಸಿಂಧು
ರಾಜನಂ | ಪಡೆಯೊಡಗೂಡಿ ಮುಂಬರಿದಿಡಿಚ್ಚಿ ನಿರೋಧಿಸಲಾವ
ನಾರ್ತಪಂ ||೫೪||

ಭಾನುಮತಿ—ಆರೈಪುತ್ತ ! ಇದುಂಟು. ಆದೊಡಂ ಅರ್ಜುನಂ
ಕಡಿದನೆ ಪೂಣೈಗೆಯ್ದಿ ಪ್ಪನೆಂಬುದಪುನಂಜವೇಯ್ಕುಂ.

ಮಾತೆ—ವತ್ತೆ ! ಸಾಧು; ನೀಂ ಸಮಯಕೆ ತಕ್ಕುದಂ ಬಗೆ
ದಯ್.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಆಃ ! ಈದುರ್ರೋಧನನುಂ ಪಾಂಡವಗ್ಗಂಜ
ವೇಯ್ಕುಮೆ ? ನೋಡ ;

ಧೃತಚಾಪಜ್ಯಾಕಿಣರ್ ಮೇಣಗಣಿತರಿಪುಗಳ್ ವರ್ಮವಿಭ್ರಾಜಿತರ್
ಶ್ಲಿ | ಸ್ವತತಚ್ಚುತ್ರಂಗಳಿಂ ಪಾಂಡುರವನಜವನಭ್ರಾಂತಿಯಂ ಗೈವ
ರಾದು || ದ್ಧತಮತ್ತೋದರೈರಿದಂ ಮೆಪುವ ಪಡೆಗಳಾ ಕೊಟೆಗಳ್
ನೇಸಪಿಂ ಮು | ಚ್ಚುತೆ ದೂಳಿಂ ಬಾಳ್ಗಳಂ ಬಿಚ್ಚುತೆ ಮಿಗೆ ರಣ
ದೊಳ್ ಸುತ್ತಲುಂ ಬಂದು ಸೇರ್ಗುಂ ||೫೫||

ಅಲ್ಲದೆಯುಮೆಲೆ ಎಲೇ ಭಾನುಮತಿ ! ಪಾಂಡವರದಟನಪುತ
ವಳೆ ! ನೀನುಮಿಂತು ಶಂಕಿಪೆಯಾ ?

|| ಪಿರಿಯಕ್ಕರಂ ||

ಭರದೆ ದುಶ್ಯಾಸನೋರಸ್ಥಲಸ್ಥಿತಮಂ ಬಿಸುನೆತ್ತರಂ ಪೀರ್ಪುದ
ಪುರ್ಣಾ | ಕರದ ಗದೆಯಿಂದೆ ಮೊಯ್ದಪ್ಪಳಿಸಿ ದುರ್ರೋಧನನಾರು

ಯುಗಮಂ ಸೀಳ್ವದಱುಳಾ || ಅರರೆ ತುಟಲಾಳ ಳೆನಿಸಿಕೊಂಡಿರ್ಪ್ಪ
ಪಾಂಡುಕುಮಾರರಾ ಪೂಣೈಯೇತೆನೋ | ಧುರದೊಳಾಜಯದ್ರಥನಂ
ಕೊಲ್ವದಱುಳಮಾತೆನಂದು ತಿಳಿಯವೇಬ್ಬಂ || ೫೬ ||

ಎಲೆ ! ಅದಾವನಿಲ್ಲಿ ? ಎನ್ನ ವಿಜಯರಥಮಂ ತಾರ. ಆಂ ಜಯ
ದ್ರಥನಂ ರಕ್ಷೆಪುದಱುಂದಮೆ ಪಂದೆಯಾಅರ್ಜುನಂ ಪುಸಿವೂಣೈಯಿಂ
ನಾಣ್ಣಿ ಶಸ್ತ್ರಪರಿಪೂತಮಲ್ಲದ ಮೃತಿಯನೊಂದುವಂತೆ ಮಾಟಪ್ಪಂ.

ಕಂಚುಕಿ—(ಘೊಕ್ಕು).

ನೆಲದಭಿಘಾತದಿಂ ಚಲಿಸಿ ನಾದಿಸ ಪೊಂಗಿಱುಗಂಟೆಸಾಲ್ಗಳಿಂ |
ವಿಲಸಿತಲಂಬಕದ್ವಿಗುಣಿತೋತ್ತಮಚಾಮರಭೂಷಣಂಗಳಿಂ ||
ಚಲಿಸುತುಮಾಕುಲಿಪ್ಪ ನಿಗೃಹೀತಮಹಾತುರಗಂಗಳಿಂ ಸಮು |
ಜ್ಜ್ವಲಿಸಿದು ಸಜ್ಜಮಿರ್ಪ್ಪುದು ನಿನತ್ತು ಹತಾರಿಮನೋರಥಂ ರಥಂ ||

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಭಾನುಮತಿಯಂ ಕುಱಿತು) ದೇವಿ ! ನೀವೊಳ
ಗನೆ ಪುಗಿಂ. ಅನಾಜಯದ್ರಥನಂ ರಕ್ಷೆಪುದಱುಂದಮೆ ಪಂದೆಯಾ
ಅರ್ಜುನಂ ಪುಸಿವೂಣೈಯಿಂ ನಾಣ್ಣಿ ಶಸ್ತ್ರಪರಿಪೂತಮಲ್ಲದ ಮೃತಿಯ
ನೊಂದುವಂತೆ ಮಾಟಪ್ಪಂ.

(ಎಂದೆಲ್ಲ ರೊಡನೆ ಪೋಪಂ)

ಇಂತಿದು ದ್ವಿತೀಯಾಂಕಂ.

ತೃತೀಯಾಂಕಂ.

(ಬಟಾಕೆ ವಿಕೃತವೇಷೆಯಾದ ರಕ್ಕಸಿ ಪುಗುವಳ್)

ರಕ್ಕಸಿ—(ಗಹಗಹನೆ ನಕ್ಕು, ಸಂತಸದಿಂದೆ)

ಹತಮನುಜಮಾಂಸದುಣಿಸಾ |

ಜ್ಞಾತಮಾಯ್ತು ಸಹಸ್ರಘಟವಸಾಸಂಸಿಕ್ತಂ ||

ಸತತಂ ಕುಡಿದವೆನಾಂ ಶೋ |

ಣಿತಮಂ ಶತವತ್ಸರಂಬರಂ ಬಳೆಗೆ ಧುರಂ

||೫೮||

(ಸಂತಸದಿಂ ಕುಣಿಯುತ್ತ) ಅರ್ಜುನಂ ಜಯದ್ರಥನ ವಧಿಯ ದಿನದಂತೆ ಆನವರತಂ ಅನುವರಮನನುಗೊಳಿವೊಡೆ ಬಾಡುನೆತ್ತರ್ಗಳನೆನ್ನ ಬೀಡು ನೀಡುಮೋವರಿವರಂ ತೆಕ್ಕನೆ ತೀವುಗುಂ (ಸುತ್ತಲುಂ ನೋಡಿ) ರುಧಿರ ಪ್ರಿಯನೆತ್ತಲಿರ್ಪ್ಪನಕ್ಕುಂ? ಅಕ್ಕೆ; ಕರೆವೆಂ. (ಎಂದು) ರುಧಿರಪ್ರಿಯಾ! ರುಧಿರಪ್ರಿಯಾ!! ಇತ್ತಬಾ.

(ಬಟಾಯಂ ರುಧಿರಪ್ರಿಯನೆಂಬಂ ರಕ್ಕಸನವಂ ಪುಗುವಂ)

ರಕ್ಕಸಂ—(ಪೊಕ್ಕು ಆಯಸಮನಭಿನಯಿಸುತ್ತ) ಈಗಲೆ ಹತರಾದವರ ಅಡಗುಂ ಬಿಸುನೆತ್ತರುಂ ಲಭಿಸಿದೊಡೆ ಆಗಲೆನ್ನೀಯಾಯಸಂ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದೊಳೆ ಲಘುವೆಂಬಿನಮಡಂಗುಗುಂ.

ರಕ್ಕಸಿ—(ಮತ್ತಮಾರ್ಪಳ್)

ರಕ್ಕಸಂ—(ಅಲಿಸಿ) ಅಹಹ! ಅದಾವನೆನ್ನಂ ಕೂಗುಗುಂ (ನೋಡಿ) ಆ! ಇದೇಂ? ವಸಾಗಂಧೆ; (ಬಟಾಸಾರ್ಪ) ವಸಾಗಂಧೆ! ಏಕೆನ್ನಂ ಕೂಗಿದೆ?

ರಕ್ಕಸಿ—ರುಧಿರಪ್ರಿಯ! ಈಗಲೆ ಹತನಾದನದೊವ್ವಂ ರಾಯ ರಿಸಿಯ ಒಡಲವಯವಂಗಳೊಳ್ ಸಿಲ್ಕಿದ ಬಸೆಯ ನೇಹದಿಂ ನುಣ್ಪುವೆತ್ತು

ಇನ್ನುಂ ಕದುಷ್ಟ ಮೆನಿಸಿರ್ಪ್ ನೆತ್ತರುಮಂ ಮೇಲಾದ ಮಾಂಸಮುಮಂ
ಇದೆಕೊಳ್ ನಿನಗೆಂದಿದಂ ತಂದಿರ್ಪೆಂ ; ಆದುದುಂ ಪೀರೀರಕ್ತಾಸ
ವಮಂ.

ರಕ್ಕಸಂ—ಸಾಧು ; ವಸಾಂಗಧೆ ! ಸಾಧು. ನೀನೊಳ್ಳ ತಂ ಗೈದೆ.
ಬಲ್ಲಿತೆನೆಗೆ ತೃಪೆ.

ರಕ್ಕಸಿ—ಹೀಹೀ !! ರುಧಿರಪ್ರಿಯ ! ನಿಹತರಪ್ಪ ಮಾನಸರ
ಮತ್ತಮಾನೆಕುದುರೆಗಳ ನೆತ್ತರ್ನೆಣಂಗಳ್ ಕಡಲಂತಿವ್ವುದುಂ ಗಮಿಸ
ಲರಿದೆನಿಸ ಸಮರಾಂಗಣದೊಳ್ ಸುತ್ತತ್ತಿದ್ದೊಡಂ ನಿನಗೆ ತೃಪೆ ಬಲ್ಲ
ತೆಂದೊಡೆ ಅಹಹ ! ಅಚ್ಚರಿಯಕ್ಕುಂ.

ರಕ್ಕಸಂ—ಸಖಿ ! ವಸಾಂಗಧೆ ! ಪುತ್ರಶೋಕದಿಂ ಮಮ್ಮಲ
ಮುಗುತಿರ್ಪಳಂ ಒಡತಿಯಂ ಹಿಡಿಂಬಾದೇವಿಯಂ ನೋಡಲ್
ಪೋಗಿದ್ದೆಂ

ರಕ್ಕಸಿ—ರುಧಿರಪ್ರಿಯ ! ಒಡತಿ ಹಿಡಿಂಬಾದೇವಿಗೆ ಘಟೋ
ತ್ಕಚಶೋಕಮಿನ್ನುಮುಸಶಾಂತಮಾಯ್ತಿಲ್ಲಮೇ ?

ರಕ್ಕಸಂ—ಎಲಾ ! ಅದೆಂತು ಅಬಲಿದುಪಶಾಂತಮಕ್ಕುಂ ?
ಆದೊಡೆ, ಅಭಿಮನ್ಯುಶೋಕದಿಂ ಸಮಾನದುಃಖಿಯಾದ ಸುಭದ್ರಾದೇವಿ
ಯುಂ ದ್ರೌಪದಿಯುಂ ಸಂತವಿಡುತಿದ್ದಪರ್.

ರಕ್ಕಸಿ—ರುಧಿರಪ್ರಿಯ ! ಆನೆದಲೆಯೋಡಿನೊಳ್ ತೆಕ್ಕನೆತೀವಿದ
ನಲ್ವಾಡಿನ ಬೆಂಜನಮನಿದಂ ಕೊಳ್ ; ಪೊಸತಂ ರಕ್ತಮದ್ಯಮುಮನಿದ
ನೀಂಟು.

ರಕ್ಕಸಂ—ವಸಾಂಗಧೆ ! ನೀನಳುಂಬಮೆನಿತ್ತು ನೆತ್ತರಂ ಮತ್ತು
ಮೆನಿತು ನಲ್ವಾಡಿನ ಬೆಂಜನಮಂ ಗಟಿಯಿಸಿರ್ಪೆ ?

ರಕ್ಕಸಿ—ರುಧಿರಪ್ರಿಯ ! ಮುಂ ಗಟಿಯಿಸಿಟ್ಟುದಂ ನೀನೆ ಬಲ್ಲಿ ;
ಪೊಸತೆನೆ ಗಟಿಯಿಸಿರ್ಪುದನಾಲಿಸು ; ಭಗದತ್ತನ ನೆತ್ತರ ಹರವಿಯುಂ

ಜಯದ್ರಥನ ಬಸೆಯ ಗಡಿಗೆಯುಂ ದ್ರುಪದವಿರಾಟಭೂರಿಶ್ರವ
ಸ್ತೋಮದತ್ತಬಾಹೀಕರ್ ಮುಂತಪ್ಪರಸರ ಮತ್ತಂ ಮತ್ತಿನ ತುಲಿ
ಲಾಳ್ಗಳ ರಕ್ತವಸಾಮಾಂಸಗಳ ಕೊಡಗಡಣಂಗಳುಂ ಎನ್ನ ಮನೆಯೊಳ್
ನೆರೆದಿಕ್ಕುಂ.

ರಕ್ಕಸಂ—(ಹರಿಸದಿಂ ತುಲಿಗೈದು) ಸಾಧು, ಸುಗುಣೆ ಮಡದಿ !
ಸಾಧು. ನಿನ್ನೀನಲ್ಪಡದಿತನದಿಂದಮುಂ ಒಡತಿ ಹಿಡಿಂಬಾದೇವಿಯ
ಸಂಧಾನದಿಂದಮುಂ ಎನತು ಬಡತನಂ ಪಿಂಗಿದುದು.

ರಕ್ಕಸಿ—ರುಧಿರಪ್ರಿಯ ! ಒಡತಿ ಗೈದ ಸಂವಿಧಾನಮದೆಂ
ತಹುದು ?

ರಕ್ಕಸಂ—ಒಡತಿ ಹಿಡಿಂಬಾದೇವಿಯಿಂದ ಎನ್ನಂ ಸಬಹು
ಮಾನಂ ಕೂಗಿ “ ಎಲೆ ರುಧಿರಪ್ರಿಯ ” ಇಂದು ಮೊದಲಿನೆ ಯುದ್ಧಾಂ
ಗಣದೊಳ್ ಆರೈವುತ್ರಭೀಮಸೇನನ ಪಿಂಡೆಪಿಂಡೆ ಸುತ್ತಿರೆಂದು
ಆಣತಿಯಿತ್ತಳ್. ಅದಱುಂದಾತನಂ ಬೆಂಗೊಂಡು ಪೋಗುತ್ತಂ ಹತ
ರಾದ ಮಾನಸರ ನೆತ್ತರ್ಪೊನಲಂ ನೋಡಿದುದಱುಂದಮೆ ಪಸಿವುಂ
ತೃಷೆಯುಮಡಂಗಿರೆ ನನಗಿಲ್ಲಿಯೆ ಸಗ್ಗಮಾಗಿಕ್ಕುಂ. ನೀನುಂ
ನಿಶ್ಚಯಕೆಯಾಗಿ ರಕ್ತವಸಾಮಾಂಸಗಳಿಂ ತೀವಿದ ಅನೇಕಶತಸಹಸ್ರ
ಘಟಂಗಳಂ ಗಲಿಯಿಸಿಡು.

ರಕ್ಕಸಿ—ರುಧಿರಪ್ರಿಯ ! ಕುಮಾರಭೀಮಸೇನನ ಪಿಂಡೆ
ಪಿಂಡೆಯೇ ಅದೇಕೆ ಸುತ್ತವೇಯ್ಕುಂ ?

ರಕ್ಕಸಂ—ವಸಾಗಂಧೆ ! ಒಡೆಯಂ ಭೀಮಸೇನಂ ದುಶ್ಯಾಸನನ
ರುಧಿರಮಂ ಪೀರಲ್ ಪೂಣ್ಣಂ. ಅದಕ್ಕೈ ರಕ್ಕಸರಾಂ ಆತನೊಳನು
ಪ್ರವೇಶಂಗೈದು ಪಾನಂಗೆಯವೇಯ್ಕುಂ.

ರಕ್ಕಸಿ—ಸಾಧು ಒಡತಿ ! ಸಾಧು. ನೀನೆನ್ನ ನಲ್ಲಂಗಿ ತಕ್ಕ
ಸಂವಿಧಾನಮನೆ ಗೆಯ್ದೆ.

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಮಹಾಕಲಕಲಮಕ್ಕುಂ)

ರಕ್ಕಸಂ—(ನೋಡಿ) ವಸಾಗಂಧೆ! ಇದೆ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ಮನಿವಂ ಶಿಖೆವಿಡಿದು ದ್ರೋಣನಂ ಬಾಳಿನರಿಯುತಿದ್ದಪಂ.

ರಕ್ಕಸಿ—(ಸಂತಸದಿಂ) ರುಧಿರಪ್ರಿಯ! ಆಮುಂ ಪೋಗಿ ದ್ರೋಣನ ನೆತ್ತರಂ ಪೀರ್ವಂ.

ರಕ್ಕಸಂ—ವಸಾಗಂಧೆ! ಇದು ಪಾರ್ವನ ನೆತ್ತರಲ್ಲಿ? ಗಂಟಲಂ ಸುಡುತೊಳವುಗುಗುಂ. ಅದಲುನಿಡಲುನೇಂ?

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಮತ್ತೆ ಕಲಕಲಮಕ್ಕುಂ)

ರಕ್ಕಸಿ—ರುಧಿರಪ್ರಿಯ! ಮತ್ತವಿಾಕೇಳ್ಕುಂ ಮಹಾಕಲಕಲಂ.

ರಕ್ಕಸಂ—ವಸಾಗಂಧೆ! ಇತ್ತಲೆ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ ಕರವಾಲಂ ಹಿರಿದುಕೊಂಡಿಬಂದಪಂ. ಇವನಹಹ! ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ಮನಿ ರೋಷದಿ ನೆಮ್ಮುಮನೊಮ್ಮೆ ಕೊಲ್ವನಕ್ಕುಂ. ಅದುದಲುಂ ಬಾ; ಒಡತಿ ಹಿಡಿದಿ ಬಾದೇವಿಯ ಆಣತಿಯನೊಡಚ್ಚುವಂ. (ಎಂದಿವ್ವರಂ ಪೋಪರ್).

|| ಇಂತಿದು ಪ್ರವೇಶಕಂ ||

(ಬಲಿಕಶ್ಚತ್ವಾಮಂ ಕಡುಗಮಂ ಬಿಚ್ಚಿಕೊಂಡು ಕಲಕಲಮನಾಲಿಸುತ್ತೆ ಪುಗುವಂ).

ಪ್ರಳಯೋದ್ಭೂತಮಹಾಮರುತ್ ಕ್ಷುಭಿತಮಾದಾಪುಷ್ಕರಾವರ್ತಕಂ |
ಗಲನುಜ್ಜ್ವಲಂಭಿಸಿದುಗ್ರಮಾದ ಮೋಲಗಂ ಪೋಲುತ್ತೆ ಮುಚ್ಚುತ್ತೆ ಬಾಂ ||
ದಳಮಂ ಭೂತಳಮಂ ಶ್ರುತಿಪ್ರಕಟುವಾಗಿರ್ಸೀಮಹಾರಾವವಿಾ |
ಗಲಪೂರ್ವಂ ಪಲಸೂಬದೇಕೆ ಸಮರಾಂಭೋರಾಶಿಯಿಂದುಣ್ಣುಗುಂ ||

(ಚಿಂತಿಸಿ) ನಿಕ್ಕುವಂ ಪಾರ್ಥನೋ ಸಾತ್ಯಕಿಯೋ ಭೀಮಸೇನನೋ ಹರಯದ ಕೊರ್ವಿನಿಂ ಮರಾಬದಿವಿಾಲು ಕನಲೈಯನೊಡಚ್ಚಿದುದಕ್ಕೇ ತಾತಂ ಶಿಷ್ಯಪ್ರೀತಿಯನುಡಿದು ತನಗೆ ತಕ್ಕದೆನಿಪುದನೆಸಕಮನೆಸಗಲಾರಂಭಿಸಿರ್ಪಂ ; ಇದಿಂತೆ ದಲ್—

ಮಿಗಿ ದುರ್ರೋಧನಪಕ್ಷಪಾತಕುಚಿತಂ ತಾನಾವುದಂತಾವುದೋ |
 ಪ್ಪುಗುಮಸ್ತ್ರಗ್ರಹಣಕ್ಕದಾವುದನುರೂಪಂ ರಾಮನಿಂ ಕೊಂಡ ಕೈ ||
 ದುಗಳಿಂ ಪೆಚ್ಚಿದ ಬೀರಕಾವುದು ಧನುರ್ಧಾರಿಂದ್ರನಾಕ್ರೋಧಕೋ |
 ಪ್ಪುಗುಮಾರಂಭಿಸಿದಂ ದಲಂತಹುದನೆನ್ನಯ್ಯಂ ರಿಪುಧ್ವಂಸಕಂ ||೬೦||

(ಪಿಂತ ನೋಡಿ) ಈಗಲಿನ್ನುಂ ರಥವ ನಿರೀಕ್ಷಣೆಯೇಕೆ? ನೀದೀ
 ವಿದ ಮುಗಿಲಂತೆ ಕರ್ವೆಳಗಿನಿಂ ಕಣ್ಣೊಳುತ್ತೆ ಪಿಡಿತಕೆ ಪವಣೆನಿಸ
 ಮಿಸುಪ ಮಿಸುನಿಯ ಪಿಡಿಯ ಕಡುಗದಿನಿದಜಿನಾಂ ಸಶಸ್ತ್ರನೆಂ. ರಣ
 ರಂಗಮನೆಯ್ದು ವೆಂ. (ಕಿಞ್ಞಾದೂರಂ ನಡೆದು, ಎದಗಣ್ಣದಿವುಡು ಸೂಚಿತಿ)
 ಆ! ಇದೇಂ? ರಣಮಹೋತ್ಸವಪರಿತೋಷದಿಂ ಪರಿಪೂರ್ಣನಾದ
 ತಾತನ ಪರಾಕ್ರಮಮಂ ನೋಡಲ್ ತವಕಿಸುತಿರ್ಪ್ಪಶ್ಚತ್ಕಾಮಂಗನಗಂ
 ಸಮರಭೂಮಿಯನೆಯ್ದಲ್ ಅಪಶಕುನಂಗಳೆಡಲಿನೊಡರಿಕುಂ. ಇರ್ಕ್ಕೆ;
 ಎಯ್ದು ವೆಂ (ಎಂದು ದರ್ಪದಿಂ ಪೊಲಮಟ್ಟು, ಮುಂದೆ ನೋಡಿ) ಇದೇಂ? ಕ್ಷತ್ರ
 ಧರ್ಮಮನವಗಣಿಸಿ ವೀರಪುರುಷರ್ಗ್ಗೆ ತಕ್ಕ ನಾಣೆಂಬ ಮುಸುಕ
 ನುಡಿದು, ಸ್ವಾಮಿಭಕ್ತಿಯುಮಂ ಸ್ವಾಮಿಗೈದ ಸತ್ಕಾರಮುಮಂ
 ಮುಖಿತು ಕೀರ್ತಿದೆಯರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಕುಲಕಂ ಬಲಕಂ ತಕ್ಕದೆನಿಪುದ
 ನಾರ್ಪಂ ಲಕ್ಕಿಸದೆ, ತಮಗಿರತಕ್ಕದಂ ಧೈರ್ಯಮನುಯದೆ, ಸಮರಾಂ
 ಗಣದತ್ತಣಿಂ ಪೆಡಮಗುಟ್ಟಿ ತರುತಿರ್ಪ್ಪ ಪಡೆಯಿಲರ ಕೋಲಾಹಲಂ.
 (ಸಮಂತವಲೋಕಿಸಿ) ಅಹಹ! ಚಿಃ ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ!! ಕರ್ಣಾದಿಗಳೀ
 ಮಾರಥಿಕರ್ ಸಮರಾಂಗಣದತ್ತಣಿಂ ಪೆಡಮಗುಟ್ಟಿದ್ದರ್ಪರ್. ತಾತ
 ನೊಡೆಯನಾಗಿರಲೊಡಂ ಮೇಘವೀಪಡೆಗಳ್ಗೆ ಅದೆಂತಿಯವತೆ? ಅಕ್ಕೆ;
 ಇಂತು ಪೇಯ್ದು ಪೆಂ—

ಎಲೆಎಲೆ ಕೌರವರ ಪಡೆಯೆಂಬ ಕಡಲಂ ದಡಂ ಮೀಟದಂತೆ
 ತಡೆದು ಕಾಪಿಡುವುದಜೊಳ್ ಪೆರ್ವೆಟ್ಟುಗಳೆನಿಸ ರಾಯರಿರಾ! ಧುರ
 ವುಡುವ ನಿಮ್ಮ ಸಾಸಂ ಸಾಲ್ಕುಂ ಸಾಲ್ಕುಂ.

ಧುರವೃಷ್ಣವೃದ್ಧಿಂ ಮೃತಿಭಯಂ |
 ಮಿರದೊಡೆ ಪೆಱಿಸಾರ್ವದುಚಿತಮಿತ್ತಣಿನೆಂತುಂ ||
 ಮರಣಂ ಶರೀರಿಗುಂಟೆಂ |
 ದಜುವೊಡೆ ನೀಂ ಬಜುದೆ ಜಸಕೆ ಕಷಯೆಸಗದಿರಿಂ ||೬೦||
 ಅಲ್ಲದೆ—

ಘನಶಸ್ತ್ರಜ್ಞಾಲಯೆತ್ತಂ ಬಳಸಿರೆ ರಿಪುಸೇನಾಬ್ಧಿಗೌರ್ವಾನಲಂ
 ಮೇಣ್ | ಧನುವಂ ತಾಳ್ತೆಲ್ಲರೋಜಂ ಪಡೆಗಧಿಪತಿಯಾಗೊಸ್ಪಿರಲಾ
 ನನ್ನ ತಾತಂ || ಇನಿತೇಂ ಕರ್ಣಾ ಬಿಗುರ್ ಯುದ್ಧಕೆ ನಡೆ ಕೃಪ
 ಹಾರ್ದಿಕೃ ಮಾಣ್ ಭೀತಿಯಂ ಮ | ಜ್ಜನಕಂ ಬಿಲ್ಲೊಂಡು ಭಾರಂದಳೆ
 ದಿರೆ ರಣದೊಳ್ ಭೀತಿಗಿಂತೆಂ ನಿಮಿತ್ತಂ ||೬೧||

(ಆಗಸದಲ್ಲಿ) ಇನ್ನುಂ ನಿನ್ನ ಜನಕನೇ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಆಲಿಸಿ) ಎವೇಬ್ಬಪಿರಾ? “ಇನ್ನುಂ ನಿನ್ನ
 ಜನಕನೇ” ಎಂದೋ? ಆ! ಎಲೆಎಲೆ ರಣಭೀರುಗಳೆನಿಸ ಪಂದೆಗ
 ಳಿರಾ! ಇಂತು ಜಱುಚುವ ನಿಮ್ಮನಾಲಗೆಯಿದು ಸಹಸ್ರಭಾಗಮಾಗೆ
 ಅದೇಕೆ ಸಿಕ್ಕು ಪೋಯ್ತಿಲ್ಲ?

ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಂ ಜಗಮಂ ಸುಡಲ್ಕುದಯಿಸಿಲ್ಲಂ ದ್ವಾದಶಾದಿತ್ಯರೆ |
 ತ್ತಲುಮೇಯಂತೆಱಿನುಳ್ಳವೇಯುಮೆಲರ್ಗಳ್ ತೀಡಿಲ್ಲ ಮತ್ತಂ ನಭ ||
 ಸ್ತಲಮಂ ಬಾಸಣಿಸಿಲ್ಲ ಪುಷ್ಕರಮುಖಾಂಭೋದಂಗಳುಂ ಪೇಬ್ಬರೆಂ |
 ತೆಲೆಪಾಪಾತ್ಮರೆ ಶೌರ್ಯರಾಶಿಯೆನಿಪೆಮ್ಮಯ್ಯಂಗೆ ನೀಂ ಪೊಲ್ಲದಂ ||೬೨||

(ಬಲಕೆ ಪ್ರಹಾರಂದಳಿದ ಸೂಕಂ ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪ್ರವೇಶಿಸಂ)

ಸೂತಂ—ಕುಮಾರಂ ರಕ್ಷಕೆ ರಕ್ಷಕೆ.

(ಎಂದು ಕಾಲ್ಗಳ ಮೇಲೆ ಬೀಬ್ಬಂ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಸೋಡಿ) ಆ! ಇದೇಂ? ತಾತಸಾರಧಿಯಶ್ವ
 ಸೇನಂ. ಅರ್ಯ! ಮೂಲೋಕಂಗಳಂ ರಕ್ಷಿಸಲಾರ್ಪ ಮಜ್ಜನಕನ ಸಾರಧಿ
 ಯೆನಿಸಿದ್ದಪೆ. ಆದೊಡಮದೇಂ ಪೆಱಿನತ್ತಣಿಂ ಕಾಪನಪೆಕ್ಷಿಸಯ್ ?

ಸೂತಂ—(ದುಗುಡದಿಂ) ಇನ್ನುಂ ನಿನ್ನ ಜನಕನೇ ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಏಂ ಜನಕನೆ ಇರನೆ ? ಹಾ ಜನಕ !

(ಎಂದು ಮುಚ್ಚಿ ಪೋಪಂ)

ಸೂತಂ—ಕುಮಾರ ! ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತನಾಗು : ಸಮಾಹಿತಚಿತ್ತ ನಾಗು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಎಬ್ಬುತ್ತ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ) ಹಾ ತಾತ ! ಹಾ ಪುತ್ರವತ್ಸಲ ! ಹಾ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಧನುರ್ಧರ ! ಹಾ ಪರಶುರಾಮನಸ್ತ್ರ ಸರ್ವಸ್ವಮುಮನಬ್ಧುಣಂ ಕೈಕೊಂಡವನೆ !

ಸೂತಂ—ಸಾಲುಂ ಸಾಲು ಮಾಯುಷ್ಮಂತನೆ ! ಈಪೇರಬ ಲಿನೇಂ ? ತಾತಂ ಬೀರಗುರ್ಗಚಿತಮಪ್ಪಿರವಂ ಪಡೆದಿಸ್ಥಿನಂ ನೀನುಮ ದಕ್ಷ ತಕ್ಕ ಬೀರದಿಂ ದುಗುಡಗಡಲಂ ದಾಂಟಿ ಪದುಳಮಿರು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಕಣ್ಣಿನಿಟ್ಟು) ಆರ್ಯ ! ನುಡಿನುಡಿ. ಅಂತಪ್ಪ ತೋಳ್ಬಲೈಯುಮಂ ಕಡಲಂತಪಾರಮಾದ ಅಂತಸ್ಪ್ರಪ್ರಭಾವಮುಮಂ ಪಡೆದ ತಾತನುಮದೆಂತು ಆಲಿದಂ ?

ಗುರುಗದಭೀಮನಿಂದೆ ಗುರುದಕ್ಷಿಣೆಗೊಂಡನೊ ಭೀಮಸುಪ್ತಿಯಂ |

ಸೂತಂ—ಕುಮಾರ ! ಇಂತಲ್ತು. ಶಾಂತಂ ಸಾಪಂ ಶಾಂತಂ ಪಾಪಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—

ನರನಿನದೇಂ ವಿಮುಕ್ತನಯನಿಂ ಹತನಾದನೊ ಶಿಷ್ಯವತ್ಸಳಂ ||

ಸೂತಂ—ಇದೆಂತು ಸಂಭವಿಕುಂ ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—

ಮುರರಿಪು ಲಕ್ಷ್ಯವಾಗಿಸಿದನೋ ಶಿತಚಕ್ರದ ಧಾರೆಗಾತನಂ |

ಸೂತಂ—ವತ್ಸ ! ಇದುವುಮಲ್ತು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—

ಗುರುಗಿವರಿಂದೆ ನಾಲ್ಕನೆಯನಿಂ ಪೆಜಿನಿಂದೆಣಿಸೆಂ ವಿಪತ್ತಿಯಂ ||೬೪||

ಸೂತಂ—ನೋಡು—

ಕರದೊಳ್ ತಾಳ್ ಮಹಾಸ್ತ್ರಮಂ ಹರನವೋಲ್ ಸಂಗ್ರಾಮ
ದೊಳ್ ಕ್ರೋಧಮಾಂ | ತಿರಲಾತಂಗೆ ಸಮಾನರಾದಪರೆ ತಾಂ ನೀಂ
ಪೇಟ್ಟಿವರ್ ಮೂವರುಂ || ಪಿರಿದುಂ ಮಾನಸಮಂ ನಿರೋಧಿಸಿದ
ಶೋಕೋದ್ರೇಕದಿಂ ಶಸ್ತ್ರಮಂ | ತೊಟ್ಟದಿಷ್ಟಂದೆಡೆಗೆಯ್ದಿ ವೈರಿಯಕಟಾ
ಗೈದಂ ಮಹಾಘೋರಮಂ ||೬೫||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಅದೊಡೆ ಶೋಕೋದ್ರೇಕಕೆ ಮೇಣ್ ಅಸ್ತ್ರ
ಪರಿತ್ಯಾಗಕ್ಕೆ ನಿಮಿತ್ತಮೇಂ ?

ಸೂತಂ—ಎಲೈ ! ಕುಮಾರನೇ ನಿಮಿತ್ತಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಅದೆಂತು ನಾಂ ?

ಸೂತಂ—(ಕಣ್ಣಿನಿಗುಡಿದು) ಕೇಳ್—

|| ಪಿರಿಯಕ್ಕರಂ ||

ಪುಸಿಯನಾಡದ ಧರ್ಮಜನಶ್ವತ್ಥಾಮಾ ಹತಃ ಎಂದತಿಪ್ಪಸ್ವ
ಮಪ್ಪಂ | ತುಸಿದುರ್ ಕಡೆಯಲ್ಲಿ ಕುಂಠಿತಧ್ವನಿಯಿಂದವಂ ಗಜವಂದು
ನುಡಿದಂ ಗಡಾ || ವಸುಧೆಯಾಣ್ಣನಾನುಡಿಯಂ ಕೇಳ್ವವನಲ್ಲಿ
ನಂಬುಗೆಯಿಂದೀತಂ ಸುತವತ್ಸಲಂ | ವ್ಯಸನಮೊಂದಿ ಸಂಗ್ರಾಮದ
ಲ್ಲಸ್ತ್ರವನಶ್ರುವಂ ಬಿಟ್ಟನೊರ್ಮೊದಲೊಳ್ ||೬೬||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಹಾ ತಾತ ! ಹಾ ಸುತಪ್ರಿಯ ! ಹಾ ಎನ
ಗಾಗೆ ನಿರರ್ಥಂ ಜೀವವುಟಾದಾತನೆ ! ಹಾ ಶೌರ್ಯರಾಶಿಯೆ ! ಹಾ ಶಿಷ್ಯ
ಪ್ರಿಯನೆ ! ಹಾ ಯುಧಿಸ್ಥಿರಪಕ್ಷಪಾತಿಯೆ ! (ಎಂದು ರೋದಿಪಂ)

ಸೂತಂ—ಕುಮಾರ ! ಸಾಲ್ಕುಂ ; ಒಟ್ಟದೆ ಪಿರಿದುಂ ರೋದಿಪ
ಪಂಬಲಿನೇಂ ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—

ಸುತವಾತ್ಸಲ್ಯದೇ ಕೂಡಿದಂ ಪುಸಿಯ ಸಾವಂ ತಾತ ಕೇಳ್ದೆನ್ನದಂ |
 ಧೃತಬಾಣಂಗಳನಂತು ನೀನೊಡನೆಯೇ ಪ್ರಾಣಂಗಳಂ ನೀಗಿದೈ ||
 ಮೃತಿಯಂ ನೀಂ ಪಡೆದಿದ್ದೊಡಂ ದಿಟದೆ ಕೇಳ್ವಾಂ ಜೀವಿಸೆ ನಿನ್ನಗ |
 ಲ್ಪತಿಸಂಪ್ರೀತಿ ನಿನತ್ತು ಕಲ್ಲೆರ್ದೆಯನಾದೆನ್ನೊಳ್ ನಿರರ್ಥಂ ಗಡಾ ||

(ಎಂದು ಮೂರ್ಛೆಗೊಳ್ಳಂ)

ಸೂತಂ— ಕುಮಾರ! ಸಮಾಧಾನಂಗೊಳ್ ಸಮಾಧಾನಂಗೊಳ್.

(ಬಿಡು ಕೆ ವ್ಯಾಕುಲಂ ಕೃಪಂ ಪುಗುವಂ)

ಕೃಪಂ—

ಜನಪಾಲಾಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಮುಂ ದ್ರುಪದಸುತೆಯ ಮೇಣೆಂದು
 ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳ್ ದ್ರೋಣನ ಕೇಶಾಕರ್ಷಮಂ ಚಿತ್ರದೆ ಲಿಖಿತರ
 ವೋಲ್ ನೋಡುತ್ತಾರಿದ್ದರೋ ತಾಂ || ಅನುಜಾತೋಪೇತನಂ ಚೀಃ
 ಕುರುಪನನವನಂ ಚೀಃ ಅಜಾತಾರಿಯಂ ಸು | ಮ್ಮನೆ ಕೈದಾಂತಿ
 ಪರಂ ಚೀಃ ಕ್ಷೀತಿಪರನವರಂ ಚೀಃ ಎನಲ್ವೆಯುಮೆಮ್ಮಂ ||೬೮||

ಅದೊಡೆ ವತ್ಸನಶ್ವತ್ಥಾಮನನಾದೆಂತು ನೋಟಪ್ಪಂ ? ಒಂದು
 ಪಕ್ಷದೊಳ್ ಧೈರ್ಯದಿಂ ಹಿಮವತ್ಪರ್ವತಂಬೊಲ್ ಅಚಲಿತಮಾದ
 ಮಹಾಹೃದಯಮುಳ್ಳನೆನಿಸಿ ಲೋಕಸ್ಥಿತಿಯನಣುತನಶ್ವತ್ಥಾಮನವಂ
 ಅನಿತ್ತದವುಳ್ಳಡೆಯಾಗನೆಂದೂಹಿಸೆ ; ಪೆಚಿತೆನೆನೆ, ತಗದ ಪಿತೃವಿನೇಳಿ
 ದಮಂ ಕೇಳ್ವ ತಾನದಿಂಗೆಯವೇಟ್ಟದೆಂದು ತಪುಸಂದಿರ್ಪನೋ
 ಆಜ್ಞೆಯೆಂ. ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್—

ಪರಿಪಾಕಮದೊಂದಹದೇ |

ಧರಣೀತಲದಲ್ಲಿ ಘೋರಮೆನಿಸಿಕ್ಕುಂ ಮ ||

ತ್ತಿರಡನೆಯ ಕಚಗ್ರಹಮೊದ |

ವಿರಲಿದು ನಿಶ್ಚೇಷಮೇ ವಲಂ ಪ್ರಜೆಯೆಲ್ಲಂ

||೬೯||

(ನೋಡಿ) ಇದೆ ವತ್ಸನಿತ್ತಲೆ ಇದ್ದಪಂ. ಬಬ್‌ಸಾರ್‌ಪೆಂ. ಎದು ಬಬ್‌ಸಾರ್‌ ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ) ವತ್ಸ! ಸಮಾಧಾನವೊಂದು, ಸಮಾಧಾನವೊಂದು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಎಲ್ಲಕ್ಕೂ ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ) ಹಾ ತಾತನೆ! ಸಕಲ ಲೋಕೈಕಗುರುವೆ! (ಮೇಲೆ ನೋಡಿ) ಯುಧಿಷ್ಠಿರ! ಯುಧಿಷ್ಠಿರ!!

ಜನಿ ಮೊದಲಾಗೆ ನೀಂ ಪುಸಿಯನಾಡಿದುದಿಲ್ಲಮದೆಂದುಮಾರೊಳಂ |
ನಿನಗಿರದಲ್ತೆ ವೈರಮದುಕಾರಣದಿಂದಮಜಾತಶತ್ರು ನೀಂ ||
ಜನಕನೊಳೋಜನೊಳ್ ದ್ವಿಜವರೇಣ್ಯನೊಳನ್ನಯ ಭಾಗ್ಯದೋಷದಿಂ |
ಜನಪನೆಯೆಂತುಟೀಕಪದದಲ್ಲಿಯೆ ನಾಶಿತಮಾಯ್ತದೆಲ್ಲಮುಂ ||೭೦||

ಸೂತಂ—ಕುಮಾರ! ಇದೆ ನಿಮ್ಮ ಮಾತುಳಂ ಕೃಪಂ ಪಕ್ಕದೊಳ್ ನಿಂದಿದ್ದಪಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಪಕ್ಕದೊಳ್ ನೋಡಿ, ಕಣ್ಣೀರಿಡುತ್ತ) ಮಾವ! ಮಾವ!

ಅನುವರಕಿಂದದಾವಬಲನಾಯಕನಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪೋದೆ ನೀಂ |
ಘನರಣಕಂಡುವಂ ಕಳೆವನಾವನದೊರ್ವನೆ ವಿಕ್ರಮಾಧ್ಯರಾ ||
ಬಿನದಿಸುತಿದ್ದೆ ನೀಂ ವಿವಿಧಮಂ ಪರಿಹಾಸಮನಾಡಿ ನಿಚ್ಚಮಾ |
ವನೊಳೆಲೆಮಾವ ನಿನ್ನನುಜೆಯಾಣ್ಣನವಂ ಘನನೆತ್ತಲೆಯ್ದಿದಂ ||೭೧||

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ! ನೀನಣುವುದನಣುತಿರ್ಪನಯ್. ಅದಣುಂ ಸಾಲ್ಗುಂ; ಅತ್ಯಂತಶೋಕಾವೇಗದಿಂ ಫಲಮೇಂ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಮಾವ! ಶೋಕವುದಂ ಬಿಟ್ಟಿನೆವಲಂ. ಇದೆ ನಾಂ ಪುತ್ರವತ್ಸಳನಂ ಪಿತೃವನೆ ಬಿಂಗೊಂಡಪೆಂ.

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ! ಇಂತಪ್ಪುದು ನಿಮ್ಮಂತಪ್ಪರ್ಗ್ಗೆ ತಗದು.

ಸೂತಂ—ಕುಮಾರ! ಅತಿಸಾಹಸಂ ಸಾಲ್ಗುಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಆರ್ಯ! ಏನೆಂದಪೆ?

ತಾತಂ ನನ್ನ ವಿಯೋಗದ |
 ಭೀತಿಯಿನಿರದಿತ್ತಣೆಂ ಪರತ್ರಕೆ ಪೋದಂ ||
 ಜಾತನೊಳತಿವತ್ಸಳನೆನಿ |
 ಪಾತಂಗಾನೀಗಳೆಂತು ವಿರಹಂಗೈವೆಂ ||೨೨||

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ ! ಈಸಂಸಾರಮಿರ್ಪನ್ನಂ ಪುತ್ರರಿಹದೊಳಂ
 ಪರದೊಳಂ ಪಿತೃಗಳನನುವರ್ತಿಸಿ ನಡೆಯವೇಬ್ಬಮೆಂಬ ಲೋಕದ
 ನಡೆಯಿದು ಸುಪ್ರಸಿದ್ಧಮೆಗಡಾ ? ನೋಡು—

ಉದಕಾಂಜಲಿಯಿಂ ಧರ್ಮದ |
 ಸದನಂಗಳಿನಂತು ಶ್ರಾದ್ಧಕರ್ಮದ ಪರಲೋ ||
 ಕದ ಸೌಖ್ಯಮನಾತಂಗೀ |
 ವುದರ್ಕ್ಕೇ ನೀಂ ನೆಪುವುದಿದ್ದೊ ಅಂತಲ್ಲದೆಯೋ ||೨೩||
 ಸೂತಂ—ಅಯುಷ್ಕಂತನೆ ! ಶಾರದ್ವತಂ ಪೇಟ್ಟಂತೆ ವಲಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಅರ್ಯ ! ಇದೆಲ್ಲಮಿಂತು. ಪೆಹಿತೇನೆನೆ, ಕಟ್ಟ
 ಲಲ್ ಸಹಿಸಲಸದಳಮಾದುದು ತಾತನನಗಲ್ಲ ಒಚ್ಚಣಮುಂ ಹರ
 ಣಂಗಳಂ ತಾಳಲಾಪುಂ; ಅದಪುನಂತಪ್ಪವತೆಗಡಪ್ಪಾದನನೆನ್ನತಂದೆಯ
 ನೆತ್ತನೋಡಲಕ್ಕುಮೋ ಅತ್ತಲೆ ನಾನೆಯ್ದುವೆಂ. (ಎಂದೆಬ್ಬುತ್ತಂ ಕಡುಗ
 ಮಂ ನೋಡಿ, ಚಿಂತಿಸಿ) ಈಗಳುಂ ಕೈದುವಿಡಿನ ವಿಡಂಬನದಿನೇಂ? ಎಲೆಪೂಜ್ಯ
 ಶಸ್ತ್ರಮೆ !

ಪರಿಭವಕಂಜಿ ನಿನ್ನ ಪಿಡಿದಿದ್ದ ನದಾವನನರ್ಹಮಾದೊಡಂ |
 ಧರೆಯೊಳಲಕ್ಷ್ಮಣೊಂದುಮಿರದೋ ನಿನಗಾವನದೊಂದುಶಕ್ತಿಯಿಂ |
 ಉರುಸುತಲೋಕದಿಂದುಲಿದನಾಗುರು ನಿನ್ನನಧೈರ್ಯದಿಂದಮ |
 ಲೈಹಗುತೆ ನಿನ್ನನಾನುಮುಲಿದೇನಿದಪುಂ ನಿನಗಕ್ಕೆ ಮಂಗಳಂ ||೨೪||
 (ಎಂದುಲೆಯಲಾಟಪಂ).

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್) ಎಲೆಎಲೆ ರಾಯರಿರಾ ! ಪೂಜ್ಯನುಂ ಗುರುವು
ಮಾದ ಭಾರದ್ವಾಜಂಗೆ ಈಯಲುಗುಲಿ ಗೆಯ್ದ ಸಲ್ಲದೇಳಿದಮನದೆಂತು
ನೀವೆಲ್ಲರುಮುಪೇಕ್ಷಿಸಿರಾ ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಆಲಸಿ, ಮೆಲ್ಲನೆ ಶಸ್ತ್ರವುಂ ಸೋಂಕುತ್ತ) ಏಂ
ಎನ್ನ ತಂದೆ ಭಾರದ್ವಾಜಂಗಮೇಳಿದವೇ ?

(ಮತ್ತ ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್)

ಧನುರಾಚಾರ್ಯಂ ತ್ರಿಲೋಕೀಗುರು ಕಲಶಭವಂ ಜುದ್ಧದೊಳ್
ಶೋಕದಿಂದಾ | ನನವುಂ ಕಣ್ಣೀರ್ಗಲಿಂದಂ ಮಿಗೆ ನನೆಯಿಸುತುಂ
ಕೈದುವಂ ನೀಗಿರಲ್ ಭೋಂ || ಕನೆ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ಮನೆಯ್ತಂದಕಟ
ನರೆತ ತನ್ನಾಳಿಯಲ್ಲಿಟ್ಟು ತಾಂ ಕೈ | ಯನವುಂ ಕೂರ್ಗೆಯ್ತಮಂ
ಗೈದೊಡನೆಯೆ ಸಿವಿರಂಬೊಕ್ಕಪಂ ಸೈಸಿಮೆಲ್ಲರಾ ||೭೫||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಕೋಪದಿಂ ಕಂಪಿಸುತ್ತ, ಕೃಪಸೂತರಂ ನೋಡಿ)
ಇದೇಂ ?

ಕರದೊಳ್ ತಾಲ್ದಿದ್ದ ಕೈದಂ ಪರಿಹರಿಸಿ ಮುಗುಳ್ಳಾಡಿ ನೇತ್ರಂ
ಗಳಂ ನಿ | ಭರದಿಂ ಪ್ರಾಯೋಪವೇಶವ್ರತಕೆ ಸದೃಶಮಾಗಿರ್ಪುದಂ
ಶಾಂತಿಯಂ ಸ್ವಾಂ || ತರದೊಳ್ ಕೈಕೊಂಡ ನಮ್ಮಯ್ಯನ ನರೆತ
ಶಿರೋದೇಶದೊಳ್ ಕೈದನಾಂತಿ | ಪರ್ವರಸರ್ ಕಣ್ಣಾಣಿ ನೋಡುತ್ತಿರ
ಲೊಡಮವನಿಂದಾಯ್ತೆ ಶಸ್ತ್ರಪ್ರಯೋಗಂ ||೭೬||

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ ! ಇಂತು ಜನಮೆಂಗುಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಏಂ ದುರಾತ್ಮಂ ತಾತನ ಸಿರವುಂ ಸೋಂಕಿ
ದನೇ ?

ಸೂತಂ—(ಭಯಂಗೊಂಡು) ಕುಮಾರ ! ತೇಜೋರಾಶಿಗಾದೇವಂಗೆ
ಇದೊಂದು ಪೊಸತಪ್ಪೇಳಿದಮೊದವಿದತ್ತು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಹಾ ತಾತ! ಹಾ ಪುತ್ರಪ್ರಿಯ! ನಿರ್ಭಾಗ್ಯ ನೆನ್ನ ನಿಮಿತ್ತದಿಂ ಶಸ್ತ್ರಮನುಯಿದು ನೀನಂತಪ್ಪ ಕೀಟತ್ತಣೆಂದೊಡಲ ನೇಳಿದಂಗಳಿಸಿದೆ. ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್—

ಧುರದೊಳ್ ದುಃಖದಿನಂಧವಾದ ಮನದಿಂ ನೀನಸ್ತ್ರಮಂ ನೀ ಗಿರಲ್ | ಸಿರಮಂ ಸೋಂಕುಗೆ ನಾಯೊ ವಾಯಸಮೊ ಮೇಣ್ ಪಾಂ ಚಾಲಸಂಜಾತನೋ || ಸ್ಫುರದಸ್ಮೃಘಧನರ್ಥಿಯಿಂ ಮದಿಸಿದಾಪ್ರತ್ಯರ್ಥಿಯಾ ಮಂಡೆಯೊಳ್ | ಭರದಿಂದೆನ್ನಯ ವಾಮಪಾದವನೆ ನಾನಿಟ್ಟೀ ನಿಡೆಂ ಪಾಣಿಯಂ ||೭೭||

ಆಃ! ದುರಾತ್ಮ! ಪಾಂಚಾಲಾಧಮ!

ಗುರುವಿನ್ನೆಂತುಟುಮಸ್ತ್ರಮಂ ಪಿಡಿವನಲ್ತೆಂಬರ್ಥಮಂ ಚಿತ್ತದೊಳ್ | ತಪುಸಂದಳ್ಳದೆ ತಚ್ಚಿರಸ್ತಟದೆ ಕೈಯಿಟ್ಟೆಂದು ನಿನ್ನಾತ್ಮದೊಳ್ || ಕರದೊಳ್ ಚಾಪಮನಾಂತು ಪಾಂಡವರ ಮೇಣ್ ಪಾಂಚಾಲನಾ ಸೈನ್ಯಮೆಂ | ಬುರುಕಾರ್ಪಾಸಕೆ ಕಲ್ಪವಾಯುವೆನಿಪಶ್ವತ್ಥಾಮನೇಂ ಬಾರನೇ ||೭೮||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಾ! ಅಜಾತಶತ್ರು! ಅಮೃಷಾ ವಾದಿಯೆ! ಧರ್ಮಪುತ್ರಾ! ನಿನಗೊ ನಿನ್ನೊಡವುಟ್ಟಿದರ್ಗೋ ಈತನೇನಪ ಕೃತಿಯಂ ಗೈದಂ? ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಅಸತ್ಯಸ್ವಭಾವದಿಂ ಕೊಂ ಕರ್ದೆಯನಾದಿವನಿಂದೇಂ? ಅರ್ಜುನ! ಅರ್ಜುನ! ಸಾತ್ಯಕೀ! ಸಾತ್ಯಕೀ! ಭುಜಶಾಲಿ ವೃಕೋದರ ವೃಕೋದರ! ಕೃಷ್ಣ ಕೃಷ್ಣ!! ತ್ರೈಲೋಕ್ಯೈಕಧನುರ್ಧರನುಂ ಪಾರ್ವನುಂ ಮುತ್ತುನುಂ ಸರ್ವರಾಚಾರ್ಯನುಂ ಆಗಿ, ಅದಜುಗಳಂ ಎನ್ನ ಜನಕನೆನಿಸಿದ ಈತನ ಉತ್ತಮಾಂಗಮಂ ದ್ರುಪದಕುಲಕಳಂಕಭೂತನೀನರಪಶು ಸೋಂಕುತಿದ್ದೊಡೆ ನೀಮೆಲ್ಲರುಂ ಮಿಟಮಿಟನೆ ನೋಡುತೆ ಕೆಮ್ಮನಿದ್ದುದು ತಗುಗುನೇ?

ಒಂದುಸಕ್ಷದೊಳ್ ಇವರೆಲ್ಲರುಂ ಮಹಾಪಾಪಿಗಳ್. ಇವರಿಂದಾಗ ವೇಬ್ಬುದೇಂ ?

ಕರದೊಳ್ ಕೈದಾಂತವರ್ ಮಾನುಷಸಶುಗಳದಾರೀಮಹಾ ಪಾಪಮಂ ಗೆ | ಯ್ವಿರೊ ಮೇಣಾರ್ ಕಂಡಿರೋ ಮೇಣನುಮತಿಸಿದಿರೋ ನೋಣು ಮರ್ಯಾದೆಯೊಳ್ವಂ || ಹರಿಯಿಂದಂ ಭೀಮನಿಂದಂ ಸುರಸತಿಸುತ ನಿಂದಂ ನೆರಂಗೊಂಡ ನಿಮ್ಮೆ | ಲ್ಲರ ಮೇದೋರಕ್ತಮಾಂಸಪ್ರಕರದೆ ಬಲಿಯಂ ದಿಕ್ಕುಗಳ್ಗೆ ಕ್ಕುವೆಂ ನಾಂ || ೮೯ ||

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ ! ಭುಜಬಲಶಾಲಿಯುಂ ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಜಾಲಕೋ ವಿದನುಂ ಆಗಿ ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯಂಗೆಣೆಯೆನಿಸಿದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಅದಾವುದು ಮಸಂಭಾವ್ಯಮಲ್ತು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಎಲೆ ಎಲೆ ಪಾಂಡವವಿರಾಟದ್ರುಪದಜಯ ದ್ರಥಾದಿಕ್ಷತ್ರಿಯಾಧಮರಿರಾ !

ಘನವಟ್ಟಿಜ್ವಲಿತಾಂಶುವಂ ಸರಶುವಂ ಕೈಕೊಂಡ ರಾಮಂ ಸ್ವತಾ | ತನ ಶೀರ್ಷಂ ಪರಿಮೃಷ್ಟವಾಗೆ ನೆಗಟ್ಟಂ ಮುನ್ನಾವುದಂ ಕೇಳಿರೇಂ || ಮೊನೆಯೊಳ್ ಬೀಟ್ಟಿರಿರಕ್ತಧಾರೆ ಪಿತೃಭುಕ್ತೋತ್ಕೃಷ್ಟ ಮಪ್ಪಂತೆ ಚಂ | ಡನಿವಂ ಕಜ್ಜಮನಿಂದದಂ ನೆಗಟಲಶ್ವತ್ಥಾಮನೇಂ ಸಾಲನೇ || ೯೦ ||

ಸೂತ ! ಪೋಗು ; ಮಹಾಹವಲಕ್ಷಣಮೆಂಬೆಮ್ಮ ಸಾಂಗ್ರಾಮಿಕ ರಥಮಂ ಸಜ್ಜುಗೆಯ್ದುತಾರ.

ಸೂತಂ—ಕುಮಾರನಾದೇಶಿಸಿದಂತೆ. (ಎಂದು ಘೋಷಂ.)

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ ! ಎಂತುಂ ಪಡಿಗೆಯಲೆವೇಬ್ಬ ಕ್ರೂರಮಾದೀ ತಿರಸ್ಕಾರಮೆಂಬ ಕಿಚ್ಚಿನೊಳ್ ಸಿಲ್ಕಿದರ್ಗ್ಗೆ ಎಮಗೆಲ್ಲರ್ಗಂ ನೀನಲ್ಲದೆ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಗೆಯ್ಯಲ್ ನೆಣುವಂ ವೆಣನಾವೊಂ ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಇಂ ಬಟಾಯಮೇಂ ?

ಕೃಪಂ—ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತ್ಯಾಭಿಷಿಕ್ತನಂ ನಿನ್ನಂ ಕೊಳುಗುಳಕೆ ಕರೆ
ದುಯ್ಯವೇಟ್ಟುಮೆಂದಾಶಿಸುವೆಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಮಾವ ! ಇದು ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲದುದು ;
ಮೇಣ್ ಪರಾಧೀನಮಾದುದು.

ಕೃಪಂ—ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲದುದುಮಲ್ಲು ; ಪರಾಧೀನಮಾ
ದುದುಮಲ್ಲು. ನೋಡು—

ಘನಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಗೈಣೇ |

ಯೆನಿಸುವ ನೀಂ ಭಾರಮಂ ವಹಿಪೊಡೆಯಾಯೋ ||

ಧನದಲ್ಲದೆಂತು ದುರೋ |

ಧನಬಲಮವರಿದೆ ಶೂನ್ಯಮಾದುದೆನಿಕ್ಕುಂ ||೮೧||

ಶಸ್ತ್ರಾದ್ಯುಪಕರಣಂಗಳಂ ಕೈಕೊಂಡಂಗೆ ನಿನ್ನಂತಪ್ಪಂಗೆ ಮೂ
ಲೋಕಮುಮಿದಿರಾಂತು ನಿಲಲಾಜಿದು : ಇಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪಡೆಯೆನಿ
ತದಿದು ? ಅದಜುಂದೆನಗಿಂತು ತೋಜುಗುಂ—ಅಭಿಷೇಚನಕೆ ಬೇಟ್ಟುವಂ
ಸಾಮಗ್ರಿಗಳಂ ಸಜ್ಜುಗೆಯ್ದು ಕೌರವರಾಜಂ ತಳ್ಳದೆ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆಯ್ತುರ್ಪ
ನೆಂದು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಇಂತಿಪೊಡೆ ತಿರಸ್ಕಾರಾಗ್ನಿಯಿಂ ಬೇಗುದಿ
ಗುದಿವೆನ್ನ ಮನಮಿದು ಪ್ರತೀಕಾರಮೆಂಬ ಜಳದೊಳ್ ಮಜ್ಜಣಂಗೆಯಲ್ಕೆ
ತವಕಿಸುಗುಂ : ಅದುದಜುನಾನೆ ಪೋಗಿ, ತಾತನಟವಿನಿಂದಮು
ಮ್ಮಳಿಸುತಿರ್ಪನಂ ಕೌರವೇಂದ್ರನಂ ಕಂಡು ಸೇನಾಧಿಪತಿತ್ವಮಂ
ಅಪ್ರಾರ್ಥಿತನಾಗಿ ನಾನೆ ಕೈಕೊಳ್ಳದಜುನಪೊಲವಂ ಮೆಜಿದು ಸಂತ
ವಿಟ್ಟು ಅವನದವಲಲಂ ತಟ್ಟು ಪೆಂ.

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ ! ಇದಿಂತು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಅದಹುನತ್ತಣ್ಣೀಯೆ ಪೋಪಂ.

(ಎಂದವರೊಡನೆ ಪೋಪಂ.)

(ಬಬ್ಬಿಕ್ಕುಂ ಕರ್ಣದುರೈಧನರ್ ಪುಗುವರ್.)

ದುರೈಧನಂ—ಅಂಗರಾಜ !

ಅರಿನಿಹತಬಂಧುದುಃಖದ |

ತೊಪ್ಪಿಯನುದಸ್ತ್ರಪ್ಪವಂಗಳಿಂ ತೋಳ್ಳಿಳಿನು ||

ತ್ತರಿಪಂ ಕಲಿ ಮಗನಟವಂ |

ಗುರು ಕೇಳಿ ಪುವಾಂಪ ಪದದೊಳದನುಟದನದೆಂ ||೮೨||

ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ “ ಪ್ರಕೃತಿರ್ದುಸ್ತ್ಯಜಾ ನಾಮ ” ಎಂದು ಸಲೆ ನುಡಿದರಭಿಯುಕ್ತರ್. ಏಕೆನೆ, ಇವಂ ಶೋಕಾಕುಲಮಪ್ಪ ಮನದಿಂ ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮೋಚಿತಮಂ ಕಡುಪನುಟದು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸುಲಭಮಂ ಮೆಲ್ಲಂ ಕೈಕೊಂಡಂ.

ಕರ್ಣಂ—ರಾಯನೆ! ಇದಿಂತಲ್ತು.

ದುರೈಧನಂ—ಆದೊಡೆ ಇನ್ನೆಂತು ?

ಕರ್ಣಂ—ಇಂತಲೆ ಅವನಾಶಯಂ ? ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನಾಂ ಭೂಮಂಡಲಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದೊಳಭಿಷೇಚಿಸವೇಯ್ಕುಮೆಂದು. ಅವನೆ ಅಬ್ಬದಿಂ ಬಬ್ಬಿಯಂ ಕೆಲವಂ ಪಾರ್ವನೆನಗೆ ಕೈದುವಿಡಿವುದು ನಿರರ್ಥಮೆಂದೆಂತು ಗೆಯ್ಯಂ.

ದುರೈಧನಂ—(ಶಿರಕಂಪದಿಂ ಕೂಡಿ) ಇಂತಿದು.

ಕರ್ಣಂ—ರಾಯನೆ! ಇದಕ್ಕೈವಂ ಪಾಂಡವಕೌರವರೊಳ್ ಪಕ್ಷಪಾತಂಗೊಂಡು ಪೊಣರಲ್ಕೆ ತೊಡಗಿದ ರಾಜಕುಲಂ ಪರಸ್ಪರಂ ಮೊಯ್ದುಗೊಂದು ಮನದೊಳಾಟಿಸಿ ತಾನುಸಿಕಮಿದಂ ಪ್ರಧಾನವುರುಷಂ ಹತನಾಗುತ್ತಿದ್ದೊಡಂ.

ದುರೈಧನಂ—ಇದು ತಗುಗುಂ.

ಕರ್ಣಂ—ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ ಬಾಲ್ಯದಿಂದಮುಂ ಇವನಿಂಗಿತಮು
ನಱುತವಂ ದ್ರುಪದಂ ಇವಂಗೆ ತನ್ನ ರಾಷ್ಟ್ರದೊಳಿರಲುಮೆಡೆಯಿತ್ತು
ನಿಲ್ಲಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಸಾಧು ಅಂಗರಾಜ ! ಸಾಧು. ಒಪ್ಪುವಂತೂ
ಹಿಸಿದೆ.

ಕರ್ಣಂ—ಇದೆನ್ನೊರ್ವನಭಿಪ್ರಾಯಮಲ್ಲು ; ಸೆಱರ್ ಅಭಿಯು
ಕ್ತರುಮಿಂತಲ್ಲದೆ ಬೇಟೆ ತಾಮಿದಂ ಬಗೆಯರೆವಲಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಇದಿಂತು ; ಸಂದೆಗಮೇಂ ?

ಇಂತಲ್ಲದಿದ್ದೊಡರ್ಜುನ |

ನಾಂತು ಜಯದ್ರಥನನೆಚ್ಚು ಸಂಹರಿಸುತಿರಲ್ ||

ಅಂತಭಯದಾನಮಂ ಗೈ |

ದಂತಪ್ಪತಿರಥನದೇಕುಪೇಕ್ಷಿಸ್ವನವಂ ||೮೩||

(ಕೃಪಾಶ್ವತ್ಥಾಮರ್ ಪುಗುವರ್)

ಕೃಪಂ—(ನೋಡಿ) ವತ್ಸ ! ದುರ್ಯೋಧನಂ ಸೂತಪುತ್ರಂ ಬೆರಸು
ಈವಟವಿಟಪಿಯ ನೆಲಲೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿರ್ಪಂ ; ಅದಱುಂ ಬಯಸಾರ್ವಂ.
(ಎಂದಶ್ವತ್ಥಾಮನೊಡನೆ ಬಯಸಾರ್ದು) ಕೌರವೇಂದ್ರಂಗೆ ವಿಜಯಮಕ್ಕೈ.

ಕರ್ಣಂ—(ನೋಡಿ) ಆ ! ಕೃಪನಶ್ವತ್ಥಾಮನುಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—(ಪೀಠದತ್ತಣಿಯೆದು) ಗುರುವೆ ! ಅಭಿವಂದಿ
ಸುವೆಂ. ಆಚಾರ್ಯಪುತ್ರ !

ಸನಿಹಕೆ ಬಾರೆಲೈ ಪಿತೃವಿಯೋಗಮನೆನ್ನ ನಿಮಿತ್ತದಿಂದಮಾಂ |
ತನೆಯಬಲಿಂ ಬಬಲೊಡಲಿನೆನ್ನೊಡಲಂ ದೃಢದಿಂದೆ ತಬ್ಬಿಗೈಯ್ ||
ಜನಿಸಿರೆಯುಂ ವಿಷಾದಮುಱು ವೊಂಪುಟಗೈವುದು ನಿನ್ನ ತೋಳ ಸೋಂ |
ಕೆನಗಿದು ತಾಂ ಭವಜ್ಜನಕನಾ ನಿಡುದೋಳ್ಗಳ ಸೋಂಕಿನಂತೆವೋಲ್ ||
(ಎಂದು ತಬ್ಬಿಗೈದು ಮಗುಲಲ್ಲಿ ಕುಳ್ಳಿರಿಪಂ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಕಣ್ಣೀರಿಡುವಂ)

ಕರ್ಣಂ—ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೆ! ಸಾಲ್ಕುಂ; ಮನಮಂ ನೀಡುಂ
ಶೋಕಾಗ್ನಿಗೀಡಾಗಿಪುದುನೇಂ?

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಆಚಾರ್ಯಪುತ್ರ! ಈದುಗುಡಗಡಲೋಳ್
ಎವಗಿರ್ವರ್ಗ್ಗಂ ವಿಶೇಷಮೇಂ? ನೋಡು—

* ಆತಂ ಭವತ್ಪ್ರಣಯತಾತನೆನಿಪ್ಪನೆನ್ನಾ |

ತಾತಂಗೆ ಮಿತ್ರನೆನಗಂ ನಿನಗಸ್ತದೋಜಂ ||

ಆತಂ ದಿವಕ್ಕಡರೆ ದುಃಖಮನೇನನೆಂಬೆಂ |

ಚೇತಸ್ಸಿನಿಂದಳು ಸುದುಃಖಿತದಿಂದೆ ನೀನೇ ||೮೫||

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ! ಕೌರವೇಂದ್ರನೆಂತು ನುಡಿಗುಮಂತುಟೆವಲಂ.

ಕರ್ಣಂ—ಇಲ್ಲಿ ವಿಚಾರದಿನೇಂ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ರಾಯನೆ! ನೀನಿಂತು ನುಡಿದ ಒಬ್ಬ ಕಂ
ದುಗುಡಮಂ ತಬ್ಬಿ ಪುದು ಯುಕ್ತಮೆ. ಆದೊಡೆ,

ಪೊಡವಿಯೊಳಾನಸುವಿಡಿರ |

ಲೊಡಮೆನ್ನಯ ಜನಕನಕಟ ಕೇಶಗ್ರಹಣ ||

ಕ್ಕಡೆಯೆನಿಸಿದನೆನೆ ಸುತರಂ |

ಪಡೆಯಲ್ ಸುತರಹಿತರಿತರರೆಂತಾಶಿಸುವರ್ ||೮೬||

ಕರ್ಣಂ—ನೀಂ ಏಗೆಯ್ದೆಪೆ? ಪರಿಭವಮೇನೊದವಿದೊಡಂ
ಅದನೆಲ್ಲಮಂ ಪರಿಹರಿಸಿ ಪೊರೆಪುದಂ ಕೈದಂ ತೊಪುದು ಆತನೇ
ಅಂತಪ್ಪ ದಶೆಗೊಳಗಾದಂ.

* ಆತಂ ತ್ವತ್ಪ್ರಿಯತಾತಂ |

ತಾತಸಖಂ ನನಗೆ ಶಸ್ತ್ರಗುರು ನಿನಗೆನಗಂ ||

ಆತನ ಮೃತಿಯುಬಲಿನಲಳ |

ವೇ ತಿಳಿ ಕಡುದುಗುಡವಿಡಿದ ಮನದಿಂ ನೀನೇ ||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಅಂಗರಾಜ ! ನೀನೇನೆಂದೆ ? “ ಏಗೆಯ್ದವೆ”
ಎಂದೋ ? ಗೆಯ್ದುದನಾಲಿಸು—

ಮೆಚುವಂ ತೋಳ್ವಲ್ವಿಯಿಂ ಪಾಂಡವರ ಪಡೆಗಳೊಳ್ ಕೈದನಾಂ
ತಾವನಾವಂ | ಜರತಂ ಕೂಸಾವನಾವಂ ದ್ರುಪದಕುಲದೆ ಗರ್ಭಸ್ಥನುಂ
ಕಂಡನಿಂದಾ || ಪರಿಯಂ ತಾನಾವನಾವಂ ಧುರದೊಳೆನಗೆ ಮಾಲುಾಂತ
ನಿನ್ನಾವನಾವಂ | ಪರಮಕ್ರೋಧಾಂಧನೆಲ್ಲರ್ಗರ್ಗ ಕಡೆಗೆ ಲೋಕಾಂತ
ಕಂಗಂತಕಂ ನಾಂ ||೮೭||

ಅನಿತೆ ಅಲ್ಲು ; ಎಲೆ ಪರಶುರಾಮಶಿಷ್ಯ ಕರ್ಣ !

ಅರಿರಕ್ಕೋದಕದಿಂದದೆಲ್ಲಿ ಮಡುಗಳ್ ತೀವಿದುರ್ವಾಬೀಡಿದೇ |
ಅರಸಂ ಕೇಶವನಿಬಿಡ್ಡ ಚಿದಪಮಾನಂ ತಂದೆಗಂತಪ್ಪುದೇ || ಪರ
ಶಸ್ತ್ರೋದ್ಧಳನಂಗಳೆನ್ನೊಳವೆ ಭಾಸಿಕ್ಕುಂ ಮಹಾಸ್ತ್ರಂಗಳಂ | ದಿರದೇಂ
ಗೆಯ್ದನೊ ರಾಮನಿಂದದನೆ ಗೈವಂ ಕ್ರೋಧನಂ ದ್ರೋಣಜಂ ||೮೮||

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಆಚಾರ್ಯಪುತ್ರ ! ಅಂತಪ್ಪೇಳಿದಕ್ಕಂ ಅನಿತರ
ಸಾಧಾರಣಮಪ್ಪ ನಿನ್ನ ಬೀರಕ್ಕಂ ಸದೃಶಮಾದುದು ಪೆಣತಾವುದು ?

ಕೃಪಂ—ರಾಯನೆ ! ಈಮಹಾಯುದ್ಧಭಾರವುಂ ನಿರ್ವಹಿಸೆ
ನೆಂದು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ ನಿಶ್ಚಯಂಗೊಂಡಿರ್ಪುಂ ; ಅದಲುನೆನಗೆ ತೋಲು
ಗುಂ :—ನೀನೀತನಂ ಪುರಸ್ಕರವುದಾದೊಡೆ ಈತಂ ಮೂಲೋಕಮನಾ
ದೊಡಂ ಧ್ವಂಸಿಸಲಾರ್ಪುಂ ; ಇನ್ನಾಯುಧಿಷ್ಠಿರನ ಪಡೆಯಂ ವಿದಳಿ
ಸಲ್ ನೆಚುವನೆಂದು ಪೆಟ್ಟುದೇಂ ? ಸೈನ್ಯಾಧಿಪತ್ಯದೊಳ್ ಅಭಿಷೇಚಿಸು.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ನೀವೀತನ ವಿಷಯದೊಳ್ ನೆಚು ತಕ್ಕುದನೆ
ಪೆಟ್ಟುರ್ ; ಅದೊಡಿದು ಅಂಗರಾಜಂಗಿಂದು ಮೊದಲೆ ಒಪ್ಪುಗೆಯಾ
ಗಿಕ್ಕುಂ.

ಕೃಪಂ—ರಾಯನೆ ! ಇಂತಪ್ಪ ಶೋಕಸಾಗರದೊಳ್ ಅಪ್ಪನಂ
ಈತನಂ ಅಂಗರಾಜನ ದೂಸಲುಂದುಪೇಕ್ಷಿ ಪುದೆಂತುಂ ತಕ್ಕುದಲ್ಲು.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಅದೇ ಶತ್ರುಕುಲಮಲ್ತೆ ಈತನಿಂದಮುಂ
ಸದೆಯವೇಬ್ಬುದು ? ಇದಜುಂ ಕುಂದೇಂ ? ಈತಂಗೆ ಬಾಧೆಯೇನುಮಾ
ಗದು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ರಾಯನೆ ! ಈಗಳುಂ ಯುಕ್ತಾಯುಕ್ತವಿಚಾ
ರದಿನೇಂ ?

ಸ್ತುತಿಕಾರರ್ ಯತ್ನದಿಂದೆಬ್ಬಿರಿಪವೊಲೆಲೆ ನೀನಿಂದಿರುಳ್ ನಿದ್ರಿ
ವೈ ಶ್ರೀ | ಪತಿಯುಂ ಪಾಂಚಾಲರುಂ ಪಾಂಡುವ ತನುಜರುಮಿಂದು
ರ್ದಿಯಲ್ಲಿಲೆ ನಿಪ್ಪೆಂ || ಧೃತಶೌರ್ಯೋದ್ವಂಡದೋದ್ವಂಡರ ರಣಕಥೆ ತಾ
ನಿಂದು ಸಂಪೂರ್ಣಮಕ್ಕುಂ | ಸ್ತುತಿಪಾರಣ್ಯಂಗಳಿಂ ವೆಗಳವೆನಿಸಿದ
ಭೂಭಾರಕಿಂದಕ್ಕೆ ನಾಶಂ ||೮೯||

ಕರ್ಣಂ—(ನಕ್ಕು) ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನೆ ! “ ಶ್ರೀಪತಿಯುಂ ಪಾಂಚಾ
ಲರುಂ ಪಾಂಡುವ ತನುಜರುಮಿಂದುರ್ದಿಯಲ್ಲಿಲೆ ನಿಪ್ಪೆಂ ” ಎಂಬು
ದೇನುಂ ದುಷ್ಕರವುಲ್ಲು ; ಈಕಜ್ಜಮಂ ನಿರ್ವಹಿಸಲಾರ್ಪರ್ ಕೌರವ
ಬಲದೊಳ್ ಪಲಂಬರಿಪರ್.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಅಂಗರಾಜ ! ಈಕೌರವಬಲದೊಳ್ ಇಂತಪ್ಪ
ತುಱಿಲಾಳ್ಗಳ ಪಲಬರಿಕ್ಕುಂ ; ಆದೊಡಾಂ ದುಃಖಾಕುಲನಾಗಿ
ಕ್ರೋಧಾವೇಶದಿಂ ಪೆಟ್ಟಿ ನಲ್ಲದೆ ವೀರಜನಮನಧಿಕ್ಷೇಪಿಸವೆಯ್ಯುಮೆಂ
ಬುದಜುನಲ್ಲು.

ಕರ್ಣಂ—ಮೂಢ ! ದುಃಖಾಕುಲಂಗೆ ಕಣ್ಣೀರ್ಗಟ್ಟುವುದುಂ
ಕ್ರೋಧಾವಿಷ್ಟಂಗೆ ಕೈದುನೆರಸು ರಣರಂಗಮನೆಯ್ದು ವುದುಮುಚಿತಂ ;
ಇಂತಪ್ಪ ವೈರ್ಥಾಲಾಪಂಗಳ ತಗವು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಕೋಪದಿಂ) ಎಲೆ ಎಲೆ ರಾಧಾಗರ್ಭಭಾರ
ಭೂತ ! ಸೂತಾಧಮ ! ದುಃಖಾಕುಲಂಗೆ ಕಣ್ಣೀರ್ಗಟ್ಟುವುದೇ ಪ್ರತೀ

ಕಾರಮೆಂದು ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂಗಿನಗಂ ಉಪದೇಶಂಗಿಯ್ಯಾ? ಶಸ್ತ್ರದಿ
ನಲ್ಲೊ ಪ್ರತೀಕಾರಂ? ನೋಡು—

ಗುರುಶಾಪಂಜೆತ್ತ ನಿನ್ನಸ್ತ್ರದಮೊಲಹಹ ನಿರ್ವೀರ್ಯಮೇನೆನ್ನದೀ
ಗಳ್ | ಶರಘಾತಕ್ಕಂಜಿ ನಾಂ ಬಂದನೆ ಕೊಳುಗುಳಮಂ ಬಿಟ್ಟು
ನಿನ್ನಂತೆ ನಿನ್ನಂ || ತಿರೆ ನಾಂ ಸ್ತೋತ್ರಜ್ಞಸೂತಾನ್ವಯದೆ ಜನನ
ಮಾಂತಿರ್ಪೆನೇ ಕ್ಷುದ್ರನಾಗಿ | ಪ್ವರಿಗೆಯ್ದಾಗಿಯ್ತಕಾಂ ಮುಯ್ಯೊಡ
ರಿಸುವುದು ಕಣ್ಣೀರಿನೋ ಕೈದಿನಲ್ಲೋ ||೯೦||

ಕರ್ಣಂ—(ಕೋಪದಿಂ) ಎಲೆ ಬಹುವಾತುಗಾರನೆ ! ಬಹುದೆ
ಕೈದುವಿಡಿದು ಆನುಮಾಕೆವಾಳನೆಂದು ತಿಳಿದಿರ್ಪೆಲೆವಟುವೆ !

ಗತವೀರ್ಯಂ ಮೇಣ್ ವೀರ್ಯಾ |
ಸ್ವಿತಮೆನಿಸುಗೆ ಕೈದು ತೊಡುನೆನ್ನಿಲ್ಲಮಿದಂ ನಾಂ ||
ನುತಬಾಹುಬಲಂ ನಿನ್ನಯ |
ಪಿತರಂ ಪಾಂಚಾಲಭಯದೆ ತೊಡುನೆನ್ನಿರೆನೋಲಾ ||೯೧||
ಮತ್ತಂ—

ಸೂತನೊ ಮೇಣ್ ಸೂತನ ತನು |
ಜಾತನೊ ನಾನಾವನೊವ್ವನೋ ಎನಿಸಿದಪೆಂ ||
ಭೂತಲದೊಳ್ ತತ್ತತ್ಕುಲ |
ಜಾತಿ ಬಿದಿಯಧೀನಮೆನ್ನಧೀನಂ ಬೀರಂ ||೯೨||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಎಲೆ ಎಲೆ ರಥಕಾರಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳಂಕಭೂತ
ನಾದವನೆ ! ಆಯುಧಾನಭಿಜ್ಞನೆ ! ತಂದೆಯುಮಂ ತೆಗಲವ್ವಾ? ಒಂದು
ಪಕ್ಷದೊಳ್—

ಭುವನಪ್ರಖ್ಯಾತಬಾಹುಬಲಲಸಿತನವಂ ಭೀರುವೋ ಶೂರನೋ
ಆ | ಹವದಲ್ಲೇಗೆಯ್ದನೋ ನಿಚ್ಚಲುಮವನದನೀಮೇದಿನೀದೇವಿ ಬಲ್ಲ
ಳ್ || ಅವನಾಗಳ್ ಕೈಯೊಳಿದ್ದಸ್ತ್ರಮನುಡಿದನದೇತಕ್ಕೇನಲ್ ಸಾಕ್ಷಿ

ಸತ್ಯ | ಪ್ರವಣಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಜಂ ತತ್ಸಮರಸಮಯದೋಳಾ ಭೀರುವೆಲ್ಲಿ
ದ್ವೈಯೋ ನೀಂ ||೯೩||

ಕರ್ಣಂ—(ನಕ್ಕು) ಅಂ ಭೀರುವೆ ವಲಂ ; ಅದೊಡೆ ಕೇವಲ
ಶಸ್ತ್ರಬಲಸಂಪನ್ನನಂ ನಿನ್ನ ತಂದೆಯಂ ನೆನೆಯಲೊಡಂ ಎನಗೆ ಬಲ್ಲಂ
ದೆಯಮಕ್ಕುಂ. ಅಲ್ಲದೆಯುಮೆಲೆ ಗಾಂಪ !

ತೊಪ್ಪಿದೊಡಮಸ್ತ್ರಮನದಟು |

ಳ್ಳರದೇಂ ಕೈದಾಂತ ಪಗೆಗಳಂ ಬಾರಿಸರೇ ||

ಸಿರಿವರಿವಂದುಂ ಚಿರಮರ |

ಸರ ಸರಿಸದೆ ಪೆಣ್ಣೊಲುಸಿಕನವನ್ನಿದ್ವನದೇಂ ||೯೪||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಕ್ರೋಧದಿಂ ಕಂಪಿಸುತ್ತ) ದುರಾತ್ಮನೆ ! ಆರಸ
ನೊಲವಿಗೆ ಪಾತ್ರಮಾದುದುಂ ಬಿತ್ತಿಗನೆನಿಸಿರ್ಪನೆ ! ಸೂತಾಧಮನೆ !
ಅಸಂಬದ್ಧಪ್ರಲಾಪಿಯೆ !

ಗುರುವಲಿನೊ ಭಯದಿನೊ ತ |

ತ್ಕರಮನದೇತುನೊ ತಡೆಯನೆಲೆ ಭುಜಮದದಿಂದಂ ||

ಜುಜುವ ನಿನ್ನಯ ಸಿರದ |

ಲ್ಲಿರಿಸುವೆನೆಡಗಾಲನೀಗಳಿದನಾಂ ತಡೆ ನೀಂ ||೯೫||

(ಎಂದೇಬ್ಬಂ)

ಕೃಪಂ—ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು. (ಎಂದು ತಡವಂ)

ದುರೋಧನಂ—ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು (ಎಂದು ಕರ್ತನಂ ತಡವಂ)

ಕರ್ಣಂ—(ರೋಷದಿಂದೆಬ್ಬ ಕರವಾಲನಿಬ್ಬ) ಎಲೆ ದುರಾತ್ಮನೆ !
ಬ್ರಹ್ಮಬಂಧುವೆ ! ಅತ್ಮಶ್ಲಾಘೆಯೆ !

ಅವನಿಸುರಜಾತಿಯಿಂ ನೀ |

ನವಧ್ಯನೆನಿಸಿದಪೆ ಮಾಯ್ದಿದೇನೆತ್ತಿದ ಪಾ ||

దవనిదనికొరసియిం |

దవే కడివేం నేలదే బిల్బుదుం నిఁనఱువ్వే ||౯౬||

అశ్శత్థామం—ఎలేఎలేమూడ! ఏం జాతియిందాం నిన్
గవధ్యసో? ఇదే బిట్టినాజాతియం(ఎందు యజ్ఞోపవీతమం కేట్టం)

కృపం—(తడవం)

అశ్శత్థామం—

ఈగోత్రభిత్తుమారన |

నిగళ్ మిథ్యాప్రతిజ్ఞనం మాడువేనాం ||

బేగం కృకొళ్ళస్త్రమ |

నాగదొడిదనుటోదు సిరదొళేశగంజళియం ||౯౭||

(ఇవరుం కడుగమనిల్బు ఓరొవరం పోయ్యల్ తొడగువర్)

కృపదుర్మోధనర్—(తడవర్)

దుర్మోధనం—అచార్యపుత్ర! సాల్గుం; కృయోళిష్ట
కృదనుటో.

కృపం—ఎలేవత్స! ఎలేసూతపుత్ర! సాల్గుం; శస్త్రమ
నుటోయిం.

అశ్శత్థామం—మావ మావ! అదేకే తడవ్వే? అయ్యనం
తేగట్టుదఱుకో బిత్తేగనాదీసూతకులాధమం నిఁజధృష్టద్యుమ్న
పక్షపాతియే అల్తే?

కణం—రాయనే! బిడు బిడు ఇవనం కేలల్.

అశ్శత్థామం—ఎన్న తోళ్ళ నడువే తీడి తిక్కువు
దఱుం ఇవన హరణంగళ హరణం సుకరమాగిక్కుం. అంతల్ల
దేయుం, రాయనే! కేళేతనదిందమో కజ్జమాగవేయ్యమేంబుద
ఱుందమో నిం అయ్యనం తేగట్టునం ఈకేడిగనం ఎన్నత్తణిం
సలకలాటివే. ఇవేరడుం నిరథమల్తే? నోడు—

ಪಾತಕಿ ಸೂತಸಂಭವನಿವಂ ಗುಣಶಾಲಿ ಸುಧಾಕರಾನ್ವಯೋ |
 ದ್ವೌತನೆನಿಪ್ಪೆ ನೀಂ ನಿನಗದೆಂತುಟಿವಂ ಕೆಳೆಯಂ ಸಹಾಯನುಂ ||
 ಘಾತಿಸನೇನಿವಂ ವಿಜಯನಂ ಬಿಡು ಭೂಪನೆಯಿಂದು ಕೋಪದಿಂ |
 ಭೂತಲದಲ್ಲಿ ಕರ್ಣನಿವನಿಲ್ಲ ಧನಂಜಯನಿಲ್ಲೆ ನಿಪ್ಪೆನಾಂ ||೯೮||

(ಎಂದು ಪ್ರಹರಿಸಲುಜ್ಜುಗಿಸುವಂ).

ಕರ್ಣಂ —(ಕಡುಗಮನುಬಿಡು) ಎಲೆ ಬಹುವಾತುಗ ! ಇನ್ನಾಯ್ತು
 ನಿನ್ನವತಾರಂ. ರಾಯನೆ ! ಬಿಡು ಬಿಡು. ಎನ್ನನೀಗ್ಲೆ ತಡೆಯಲಾಗದು.

ವರಧೀರಸತ್ತ್ವಶಾಲಿಗ |

ಉಪ್ಪಿ ಕೋಪಂದಾಳ್ಳು ಭಯಮನೊಡರಿಸದೆಯನಾ ||

ದರದಿಂದಮುಪ್ಪೇಕ್ಷಿಸೆಯಾ |

ಪರಿಯೊಳ್ ಸ್ವಚ್ಛಂದದಿಂದೆ ಜಙ್ಗುಚುವರಲ್ಪರ್ ||೯೯||

(ಎಂದು ಪೂಯ್ಯಲಿಚ್ಛಿಪಂ).

ಇವ್ವರುಂ—(ತಡೆವರ್).

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಕರ್ಣಗುರುಪುತ್ರರರ ! ಈಗ್ಲೆ ನಿಮಗಿದೇಂ
 ಮರುಳ್ ?

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ ! ಪೆಹಿತೆವಲಂ ತೊಡಗಿದುದು ; ಪೆಹಿತೊಂದ
 ಷೂಳಭಿನಿವೇಶಂ. ಇದೇಂ ಗಾಂಪತನಂ ? ಈವೊಲ್ತೊನೊಳೆನಿಜಸೈ
 ನ್ಯೋಪಪಾತವಿರಾಜಕುಲಕ್ಕೆ ನಿಮ್ಮತ್ತಣಿಂದಮೆ ಉಂಟಪ್ಪದೆಂಬುದು
 ಪ್ರತಿಕೂಲವಪ್ಪ ದಾರಿ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಮಾವ ! ಕರ್ಣಕರೋರಮಪ್ಪಿನಂ, ಜಙ್ಗುಚು
 ತಿರ್ಪೀರಥಕಾರಕುಲಾಧಮನ ಬಿಂಕಮನಡಂಗಿಸಲೊದವಿಲ್ಲಂ.

ಕೃಪಂ—ಅಣುಗ ! ಸ್ವಪಕ್ಷದೊಳ್ ಪ್ರಧಾನನೊಡನೆ ಪಗೆಯ
 ಲ್ಕಿದು ಆಸಮಯಮಲ್ಲೇ ?

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಮಾವ ! ಇಂತವೊಡೆ—

ಅರಿಬಾಣಂಗಳನೆನ್ನೆಗಂ ಮಡಿಯನೋ ಪಾಪಾತ್ಮನಾಗರ್ಪಿವಂ |
ತೊಜ್ಜಿದೆಂ ಶಸ್ತ್ರಮನನ್ನೆಗಂ ಪ್ರಿಯಮುಮಂ ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳ್ ನಾ
ನಿದಂ || ಉರುಕೋಪಾಕುಲಭೀಮಪಾರ್ಥಭಯದಿಂದೀಸೈನ್ಯಪಂ ಚಿಂ
ತಿಸು | ತ್ತಿರೆ ಯುದ್ಧಾಂಗಣದಲ್ಲಿ ತಾನುನಿವಸಿಸ್ತಿತ್ರನಾರ್ಪಂ ನೃಪಂ ||
(ಎಂದು ಖಡ್ಗಮಂ ಪರಿತ್ಯಜಪಂ)

ಕರ್ಣಂ—(ನಕ್ಕು) ನಿಮ್ಮನ್ನರ್ ಆಯುಧಮಂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿ
ದಿದ್ದೊಡಂ ಪ್ರಯೋಜನಮಿಲ್ಲದುದುಂ ಚಿರಕಾಲದಿಂ ಪರಿತ್ಯಜಿಸಿದಂ
ತೆಯೆ. ಅಲ್ಲದೆಯುಂ—

ಕಡುಗಮನಾನೆನ್ನೆವರಂ |

ಪಿಡಿವೆನೊ ಅನ್ನೆವರಮಿತರಖಡ್ಗಂಗಳನೇಂ ||

ಕಡುಗದಿನಿದುಂದಾಗದ |

ಕಡುಗಜ್ಜಂ ಜಗದೊಳಕ್ಕುಮಿನ್ನಾವುದುಂ ||೧೦೧||

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್)

ಆ: ದುರಾತ್ಮನೆ! ದ್ರೌಪದೀಕೇಶಾಂಬರಂಗಳನೀಡ್ತ ಪಾತಕಿಯೆ!
ಧಾತ್ರರಾಷ್ಟ್ರಾಧಮನೆ! ನೀಂ ಚಿರಕಾಲಕ್ಕೆ ರಣರಂಗಮನೆಯಿದ್ದೆ.
ಎಲೆ ಕ್ಷುದ್ರಪಶುವೆ! ಈಗಲೆತ್ತ ಪೋದಸೆ? ಎಲೆ ಎಲೆ ಪಾಂಡವವೈರಿ
ಗಳುಂ ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳುಂ ಮಹಾರಥರುಮಾದ ಕರ್ಣದುರ್ರೋಧನತಕುನಿ
ಪ್ರಮುಖರಾ! ನೀಂ ಕೇಳಿಂ—

ನರಪಶು ತಾನದಾವನೆಯೆಂದಂ ದ್ರೌಪದಾತ್ಮಜೆಯಾ ಕುರುಳ್ಳಳಂ |
ಗುರುನ್ಯಪರಗ್ರದಲ್ಲಿವಳ ಸೀರೆಯನೀಡ್ತ ನದಾವನಂದು ಮೇಣ್ || ನೆಜ್ಜಿ
ಬಗಿದಾನದಾವನೆದೆಯಂ ರಕುತಂಗುಡಿಯಲ್ಕಿ ಪೂಣ್ಡಿನಾ | ಕುರುಸುತ
ನಿಂದು ಬಿಡ್ತನಿದೆ ಮದ್ಭುಜಪಂಜರದಲ್ಲಿ ರಕ್ಷಿಸಿ ||೧೦೨||

ಎಲ್ಲರುಂ—(ಆಲಪರ್).

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಅಂಗರಾಜ! ಸೇನಾಧಿಪ! ತೋಳ್ಬಲೆಯಿಂ
ದೆಲ್ಲರುಮಂ ಪೊರೆವನೇ! ಪರಶುರಾಮಶಿಷ್ಯನೆ! ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯನನಪ
ಹಾಸಂಗೆಯ್ದನೆ! ಅರಸನ ಪ್ರಿಯಮಿತ್ರನೆ!

“ ಕಡುಗಮನಾನೆನ್ನೆವರಂ |

ಪಿಡಿವೆನೊ ಅನ್ನೆವರಮಿತರಖಡ್ಗಂಗಳಿನೇಂ ||

ಕಡುಗದಿನಿದಜುಂದಾಗದ |

ಕಡುಗಜ್ಜಂ ಜಗದೊಳಕ್ಕುಮಿನ್ನಾವುದಜುಂ || ”

ಎಂದೆಯಲ್ಲಿ ? ಇದಕ್ಕೇ ಸಮಯಮತಿಸನ್ನಿಹಿತಮಾಗಿಯೆ ಒದವಿದತ್ತು. ಈಗಲ್ ರಕ್ಷಿಸು ಭೀಮನತ್ತಣಿನಿದುಶ್ಯಾಸನನಂ.

ಕರ್ಣಂ—ಆಃ ! ನಾಂ ಜೀವಿಸಿರ್ಪ್ಪಂದು ಯುವರಾಜನ ನೆಜಲನಾಕ್ರಮಿಪುದಕ್ಕಂ ಭೀಮಂಗೆ ಶಕ್ತಿಯುಂಟೇ ? ಯುವರಾಜ ! ಭಯಂ ಗೊಳ್ಳದಿರ ; ಭಯಂಗೊಳ್ಳದಿರ. ಅನೀಬಂದೆಂ (ಎಂದು ಘೋಷಂ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಮಹಾರಾಜದುರೋಧನ ! ಈಗಲ್ ಭೀಷ್ಮ ದ್ರೋಣರಿಲ್ಲದ ಕೌರವಬಲಮಂ ಕ್ಷೋಭೆಗೊಳಿಸುತಿರ್ಪರಂ ಭೀಮಾ ಜುನರಂ ಕರ್ಣನೋ ಇವನಂತಸ್ತುಂ ಪೆಜನೋ ಬಾರಿಸಲರಿದು ; ಅದಜುಂ ನೀನೆ ತೆರಳ್ಳು ಸಹೋದರಂಗೆ ನೆರವಾಗಿ ಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೊಳ್ಳ ಮನಂಗಿಯಾ.

ದುರೋಧನಂ—ಆಃ ! ಬಿಲ್ವಿಡಿದಂ ನಾಂ ಜೀವಿಸಿರೆ, ದುರಾತ್ಮಂಗೆ ಭೀಮಂಗೆ, ಮೇಣ್ ಪೆಜಂಗೆ ವತ್ಸನ ನೆಜಲನಾಕ್ರಮಿಪುದಕ್ಕಂ ಶಕ್ತಿಯಿಕ್ಕುಮೆ ? ವತ್ಸ ! ದುಶ್ಯಾಸನ ! ಪೆರದಿರ ; ಪೆರದಿರ. ರಥಂ ರಥಂ. (ಎಂದು ಘೋಷಂ)

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಕಲಕಲಮಕ್ಕುಂ)

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಮುಂತೀಕ್ಷಿಸಿ) ಮಾವ ಮಾವ ! ಚೀಃ ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ !! ಇವಂ ಅಣ್ಣನ ಪೂಣ್ಣೆಗೆ ಆದೆಲ್ಲಿ ಬನ್ನಮಪ್ಪುದೋ ಎಂದು ಭಯಂಗೊಂಡರ್ಜುನಂ ಏಕಕಾಲದೊಳ್ ದುರೋಧನಕರ್ಣರಂ ಸರಲ್ಮಯಿಗಳಿನೆಚ್ಚಪಂ. ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ !! ಭೀಮಂ ದುಶ್ಯಾಸನನ ನೆತ್ತರಂ ಪೀರ್ದನೆವಲಂ ; ಅದಜುಂ ದುರೋಧನಾನುಜಂಗೊದವಿದೀವಿಪತ್ತಿಯಂ

ನಾಂ ನೋಡಲ್ ಸಹಿಸೆಂಗಡಾ! ಪುಸಿಯಪ್ಪೊಡಮಕ್ಕ; ಮಾವ ಮಾವ! ಶಸ್ತ್ರಂ ಶಸ್ತ್ರಂ.

ತವೆ ಲೇಸು ಸತ್ಯದಿಂ ಪುಸಿ |

ದಿವಕ್ಕೆ ಧಿಕ್ಕಾರಮೆನಗೆ ಸಮನಿಕೆ ನರಕಂ ||

ಪವನಸುತನತ್ತಣಿಂದಂ |

ಯುವರಾಜನನೋವಲುಬಾದುದಿಲ್ಲುಬಾದಸ್ತ್ರಂ ||೧೦೩||

(ನೀಪಥ್ಯದೊಳ್) ಎಲೆ ಮಹಾತ್ಮ ದ್ರೋಣಪುತ್ರ! ಮುನ್ನಿಂದಂ
ವಿಾಙ್ಮದ್ಧ ಸತ್ಯವಚನಮಂ ನೀನಿಂದಂ ವಿಾಙ್ಮವುದುಚಿತವಲ್ಲ.

ಕೃಪಂ—ವತ್ಸ! ಅಶರೀರವಾಣಿ ಅಸತ್ಯವಚನದತ್ತಣಿಂ ನಿನ್ನಂ
ಕಾಗುಂ.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಆಃ ಇದೇಂ? ಅಶರೀರವಾಣಿ ರಣರಂಗಮ
ನೆನ್ನೆಯ್ದುವದನನುಮತಿಸದು. ಅಕಟ ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ!! ಆಃ!
ದೇವರ್ಕ್ಕಳುಂ ಪಾಂಡವಪಕ್ಷಪಾತಿಗಳ್. ಭೀಮಂ ದುಶ್ಯಾಸನನ ನೆತ್ತರಂ
ಈಂಟಿದನೆವಲಂ. ಅಹಹ ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ!!

ಉಷಿ ದುಶ್ಯಾಸನನೆರ್ದೆನೆ |

ತ್ತರನೀಂಟುತ್ತಿರೆಯುಮುಸಿಕನಿರ್ಪವನಾದೆಂ ||

ಪೆಱತಂ ಪ್ರಿಯಮನದೇನಂ |

ಧುರದೊಳ್ ದುರೋಧನಂಗೆ ನಾನೊಡರಿಸುವೆಂ ||೧೦೪||

ಮಾವ ಮಾವ! ಕಣಂಗೆ ಕನಲ್ದ ನಾನಕಾರ್ಯಮಂ ಗೆಯ್ದೆಂ;
ಅದಱುಂ ನೀನಾದೊಡಂ ಆರಾಯನ ಪಕ್ಕದೊಳಿರ.

ಕೃಪಂ—ಅನಿಲ್ಲಿ ಪಡಿಗೆಯಲ್ಕೆ ಪೋದಪೆಂ; ನೀನುಂ ಪಾಳೆ
ಯಕ್ಕೇ ತೆರಳ್.

(ಎಂದಿವ್ವರುಂ ತರಳ್ವರ್)

ಇಂತಿದು ತೃತೀಯಾಂಕಂ.

ತುರಿಯಾಂಕಂ.

(ಬಯಕೆ ಪ್ರಹಾರದಿಂ ಮುಚ್ಚಿ ಪೋಗಿ ರಥದೊಳಿರ್ಪನಂ ದುಷ್ಟೋದನನಂ
ಉಯ್ಯ ಸೂತಂ ಪೊಕ್ಕು ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಚರಿಪಂ.)

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್)

ಎಲೆಎಲೆ ತೋಳ್ಬಲ್ತೆಯ ಕೊರ್ವಿನಿಂ ಬಲ್ಲಾಳೆಗದೊಳ್ ಬಯಕೆ
ಗೊಂಡು ತೊಡಗಿ, ಕೌರವಪಕ್ಷಪಾತದಿಂ ಹರಣಂಗಳೆಂಬ ಪಣಂಗಳ
ರಾಶಿಯಂ ಪಣವಾಗಿಸಿದ ರಾಯರಿರಾ ! ಪೀಡುಂ ದ ಹತದುಶ್ಯಾಸನನ
ಕನ್ನೀರ ಮಿಹದಿಂ ಭೀಮವೇಷನಾಗಿರ್ಪ ಭೀಮನ ದರುಶನದಿನಾದ
ವಿಷಾದದಿಂ ಕೈಯ ಕೈದುಗಳ್ ಸಡಿಲ್ದ ಬೀಳ್ವನಂ, ಪಲಾಯನಂ
ಗೆಯ್ಯ ಪಡೆಗಳು ನಿಲಿಸಿಂ ನಿಲಿಸಿಂ.

ಸೂತಂ :—(ನೋಡಿ) ಇದೇಂ ? ಮಿಳಿರ್ವ ಬೆಳ್ಳಮರದಿಂ ಕೂಡಿ
ಪೊಂಗಳಸಮೆಂಬ, ತಲೆವಣಿಯಂ ತಾಳ್ವ ಕಣ್ಣೊಳ್ಳ ಪಟವಿಗೆಯಿಂದೆ
ಸೂಚಿತವಾಗಿಯುಂ ಹತಂಗಳಾದಾನೆಕುದುರೆಗಳ ಮೇಣ್ ಮಾನಸರ
ಒಡಲ್ಗಳ ಸಂಮರ್ದದಿಂ ನಿಮ್ಮೋನ್ನತಂಗಳಪ್ಪೆಡೆಗಳೊಳ್ ಕುಲುಕುವುದ
ಱಿಂದೆ ಝಣಝಣಿಸ ಕಿರುಗಂಟೆಗಳ ಗಡಣದ ಸಾಲ್ಗಳಿಂ ಪರಿಶೋಭಿತ
ಮಾಗಿಯುಮಿರ್ಪ ರಥಮನೇಱಿ ಸರಲ್ಲರಿಯಿಂ ಪಡಿವಕ್ಕದ ಕಟ್ಟಾ
ಪ್ಪಂ ಭಂಗಿಸನಾಗಿ ಮುಂದೋಡುವ ನಿಜಸೈನ್ಯಮಂ ಸಂತವಿಡುತ್ತೆ
ಕೃಪನಿಂ ಅರ್ಜುನನೊಡನಿಡಿರ್ಚ್ಚಿ ಪೊಣರ್ವ ಕರ್ಣಂಗೆ ಸಾಹಾಯ್ಯಮ
ನೆಸಗಲ್ಕೆ ಬಯಸಾರುತಿರ್ದಪಂ ; ಆಹಹ ! ಎಮ್ಮ ಪಡೆಗವಲಂಬನ
ಮೊದವಿತ್ತು. (ಮತ್ತೆ ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಕಲಕಲವಾದಿಂಬಯಂ) ಎಲೆ ಎಲೆ,
ಭಯಂ ಮಿಗೆ ಕೈಯತ್ತಣೆಂ ಸಡಿಲ್ದ ಬೀಳ್ವ ತೋಮರಂ ಬಿಲ್ ಶಕ್ತಿ
ಮುಂತಪ್ಪ ಕೈದುಗಳುಳ್ಳ ಕೌರವಸೇನಾಭಟರಿರಾ ! ಪಾಂಡವಪಕ್ಷಪಾತಿ

ಗಳಾದ ಯೋಧರಿರಾ ! ಬೆದಲಿದಿರಿಂ ಬೆದಲಿದಿರಿಂ. ಹತನಾದ ದುಶ್ಯಾಸನನ ಪೇರೇರ್ದೆಯ ರಕ್ತಾಸವದ ಪಾನದಿಂ ಮದೋದ್ಧತನುಂ ರಭಸದಿಂ ನಡೆವನುಂ ಇನ್ನಿನಿಸುಲಿದಿರ್ಪು ಪೂಣೈಯ ಪೇರುಕ್ಕೈವಮುಳ್ಳನುಂ ಕೌರವೇಂದ್ರನ ದ್ಯೂತಜಿತನಾದ ತೊಯ್ತುಂ ಕೊಂತಿಗುವರರೊಳ್ ನಡುವಣನುಂ ಆದ ಈಭೀಮಸೇನನಾಂ ನಿಮ್ಮನೆಲ್ಲರಂ ಸಕ್ಕಿಗೆಯ್ದು ಪೇಟುಪೆಂ ; ಕೇಳಿಂ—

ಕ್ಷೇತಿಪಂ ಮಾನಧನಂ ಶರಾಸನಧರಂ ದುರ್ರೋಧನಂ ಜಾಗರೂ |
ಕತೆಯಿಂ ಸೌಬಲಕರ್ಣಶಲ್ಯರವರುಂ ನೋಡುತ್ತಿರಲ್ ಮುಂದೆ ಜೀ ||
ವಿತಮಿಪ್ಪರ್ಗಳೆ ಇಂದು ಕೂರುಗುರ್ಗಳಿಂ ನಾಂ ವಕ್ಷಮಂ ಸೀಳ್ವು ಶೋ |
ಣಿತಮಂ ಕೋಷ್ಣಮನೀಂಟಿದೆಂ ದ್ರುಪದಜಾಕೇಶಾಂಬರಾ
ಕರ್ಷಿಯಾ ||೧೦೫||

ಸೂತಂ—(ಆಲಿಸಿ, ಬಿಗುರ್ಪು) ಆಃ ! ರಾಯಗುವರರೆಂಬ ಪೇರಡವಿಗೆ ಉತ್ಪಾತವಾತವೆನಿಸಿದ ಕೇಡಿಗಂ ವಾತಾತ್ಮಜಂ ಬಲಗೇ ಬಂದಂ. ಮಾರಾಯನಿಲ್ಲಿ ಮುಚ್ಚಿಯಿಂದಿನ್ನುಂ ಎಚ್ಚತ್ತನಿಲ್ಲಂ. ತೇರಂ ದೂರಮುಯ್ಯೆಂ. ದುಶ್ಯಾಸನಂಗೆಸಗಿದಂತೊಮ್ಮೆ ಕೇಡಿಗನಿವನೀತಂಗಂ ಕೇಡನೆಸಗುವನಕ್ಕುಂ. (ಎಂದು ತುರಿಪಂವಿಗೆ ಕಿಱಿದುದೂರಂ ಸಾರ್ದು ನೋಡಿ) ವಟವಿಟಪಿಯಿದು ತಿಳಿಗೊಳದ ತಾವರೆಗಳ ಮೇಲೆ ತೀಡಿ ಮಗಮಗಿಪ ತಣ್ಣಳಿಯಿಂದುಯ್ಯಲಾಡುವ ತಳ್ತಡಸಿದ ಚಿಗುರ್ಗಳಿಂ ಶೋಭಿಪುದು. ತಾಣಮಿದು ಧುರದೊಳ್ ಬಬಲ್ದ ಬೀರರ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೆ ತಕ್ಕುದೆನಿಕ್ಕುಂ. ಎಮ್ಮ ಮಾರಾಯಂ ಇತ್ತಲಿದ್ದೊಡೆ ಸುಲಭಮೆನೆ ತಾನಾಗಿ ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆಯಂತೆ ಬೀಸುತ್ತಂ ಅಪ್ರಯತ್ನದಿಂ ಸೌಸವಂ ಬೆತ್ತು ಘುಮಘುಮಿಸುತ್ತಂ ಮೂರ್ಛಾವಸ್ಥೆಯಂ ಕಳೆಯಲ್ತಕ್ಕುದೆನೆ ಮನಕೊಪ್ಪುವ ಈತಣ್ಣೆಲರಿಂ ಈತನಾಯಸಂ ಉಪಶಾಂತಮಾಗದಿರದು. ಪಟವಿಗೆ ಮುಱಿದುದುಂದೆ ಈತೇರ್ ತಡೆಯಿಲ್ಲದೆ ಈಮರದ ನೆಲಲೊಳ್

ನಿಲಲವ್ವುದು. (ಮರದ ನೆಲಲೀಳ್ ನಿಂದಂತಭಿನಯಿಸಿ) ಅದಾವನ್ನಿಲ್ಲಿ? (ಸುತ್ತ
ಲುಂ ಏಲೋಕಿಸಿ) ಇದೇಂ? ಪರಿಜನವಾವುದುಮಿಲ್ಲಂ. ನಿಕ್ಕುವಂ ಅಂತಪ್ಪ
ಭೀಮಸೇನನ ದರುಸನದಿಂದಮುಂ ಒಡೆಯಂ ಇಂತಪ್ಪ ಕಿಡುದಸೆಯಂ
ಪಡೆದಿರ್ಪನೆಂಬ ಭಯದಿಂದಮುಂ ಸಕಳರುಂ ಪಾಳೆಯಮನೆ ಪೊಕ್ಕಿರ್ಪ
ರಕ್ಕುಂ. ಕಷ್ಟಂ ಅಹಹ ಕಷ್ಟಂ !!

ಗುರುವಭಯಮನಿತ್ತುಂ ಸಿಂ |

ಧುರಾಜನಂ ಪಾರ್ಥನತ್ತಣಿಂ ಸಲಹಿದನಿ ||

ಲ್ಲರರೇ ದುಶ್ವಾಸನನಂ |

ಹರಿಣಮನೆಂತಂತು ಪಿಡಿದು ಬಗಿದಂ ಭೀಮಂ ||೧೦೬||

ಇದಸಾಧ್ಯಂ ಬವರದೊಳೆಂ |

ಬುದಮಂ ಶತ್ರುಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ ಲಘುವೆನೆ ತೀ ||

ಚಿದುದು ಕುರುವಂಶವಿಮುಖಂ |

ಬಿದಿಯಿನ್ನುಂ ತಣಿದುದಿಲ್ಲಮೆಂದಾನಱುವೆಂ ||೧೦೭||

ಇದೇಂ? ಇನಿಪೊಯ್ದದೊಡಂ ಮಹಾರಾಜದುರೋಧನಂಗಿ
ಎಟ್ಟುಟಾದುದಿಲ್ಲಂ. ಅಕ್ಕಟಾ ! ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ !! ಮಹಾರಾಜನೆ !

ಮುಱುದಿಡುತಿರೆ ಮದಿಸಿದ ಕರಿ |

ಮರನೊಂದುಟ ದಡವಿಯಂತೆಪೋಲೆಲ್ಲಕುಮಾ ||

ರರುಮುಟದೀಕುಲದೊಳ್ ನೀಂ |

ಗುಱುಯಾಗಿದ್ದಪೆ ಕಟಾಕ್ಷಕೀಗಳ್ ಬಿದಿಯಾ ||೧೦೮||

ಭರತಕುಲಪರಾಙ್ಮುಖನಾದೆಲೆ ಕಿಡುದೆನ್ನಮೆ !

ಕ್ಷತಮಂ ತಾಳದೆ ಕರಪರಿ |

ಧೃತಗದನಾಗಿರುತೆ ಜಯದೆ ನಿಸ್ಸಂದೇಹ ||

ಸ್ಥಿತಿಯಾಂತ ವೃಕೋದರನೀ |

ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯುಮನಿಂದು ಪೂರಣಂಗೊಳಿಸುವೆ ನೀಂ ||೧೦೯||

ದುರ್ಯೋಧನಂ—(ತರದಿಂದೆಚ್ಚತ್ತು) ಆ? ! ದುರ್ಯೋಧನಂ
ನಾಂ ಬರ್ಹಿಷಿ, ದುರಾತ್ಮಂಗೆ ನೀಚಭೀಮಸೇನಂಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞೆಯಂ
ಪೂರಣಂಗೊಳಿಸಲ್ಕೆ ಸಾಮರ್ಥ್ಯಮುಂಟೇ? ವತ್ಸ! ದುಶ್ಯಾಸನ!
ಅಂಜದಿರಂಜದಿರ್. ನಾನೀಬಂದೆಂ. ಸೂತ! ವತ್ಸನಂ ಎತ್ತ ನೋಡ
ಲಕ್ಕುಮೋ ಆತ್ತಣೆ ರಥಮಂ ಬಿಡು.

ಸೂತಂ—ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ! ಈಗಲ್ ನಿನ್ನಶ್ವಂಗಳ್ ರಥಮಂ
ವಹಿಸಲಾಡುವು; (ಮಹಿಷಿಯಿಳ್) ಆಮುಂ ನಿನ್ನ ಮನೋರಥಮಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—(ರಥದತ್ತಣೆನಿಂದು ಬಿಂಕಂಗೊಂಡು) ಸಾಲ್ಗುಂ;
ರಥನೀರೀಕ್ಷಣದಿಂ ಕಾಲಮಂ ಕಳೆವುದಜುನೇಂ?

ಸೂತಂ—(ಬಿಸವಂದದಿಂ ಮೇಣ್ ದುಗುಡದಿಂ) ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ!
ಸೈರಿಸು ಸೈರಿಸು; ಸಾಲ್ಗುಂ. ಇಂತು ವರ್ತಿಪುದಾಗದು.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಚಿ: ಸೂತ! ರಥದಿಂದೇಂ? ಸೆರಗಂಬೆರಗಂ
ಪಾರದೆ ಶತ್ರುಸಮ್ಮದ್ಗದಲ್ಲ ಮುಂಬರಿದು ಪಳಂಚಿ ನಡೆವ ಸುಯೋಧನ
ನಲ್ತೆ ನಾಂ?

ಸೂತಂ—ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ! ಇದಪ್ಪುದು; ಸಂದೆಯಮೇಂ?

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಅಪ್ಪೊಡದೇಕೆ ನೀನಿಂತು ನುಡಿದೆ? ನೋಡು-

ಇದಿರೋಳ್ ನಾನಿರೆ ಪಾಪಿ ಮಾರುತಿಯಿವಂ ಕೈಕೊಂಡು ಕೈದಂ
ಸ್ವಭಾ| ವದಿನೊದ್ಧತ್ಯಮನಾಂತ ವತ್ಸನನಳುಂಬಂ ಹಿಂಸಿಸುತ್ತಿದ್ದಪಂ||
ಸದೆಯಲ್ಕಿಂತಹನಂ ಪ್ರವರ್ತಿಸಿದನಂ ನನ್ನಂ ನಿವಾರಿಪ್ಪೆಯೇ | ನಿಂದು
ಕೋಪಂ ನಿನಗಿಲ್ಲಮೇ ಕರುಣೆಯಿಲ್ಲೇ ನಿಲ್ಲಮೇ ಲಜ್ಜೆಯುಂ ||

ಸೂತಂ—ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ! ನೀಚಭೀಮಸೇನಂ ಸಂಪೂರ್ಣ
ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ನಾಗಿ ಮರಲ್ದನಕ್ಕುಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ—(ಛಟ್ಟನೆ ಕೆಳಗೆ ಬೀಳುತ್ತ) ಹಾ ವತ್ಸ! ದುಶ್ಯಾ
ಸನ! ಹಾ! ಎನ್ನ ಬೆಸದಿಂ ಪಾಂಡವರೊಡನೆ ಪಗೆದವನೇ! ಹಾ!

ಪನ್ನ ತಿಕೆಯೊಳೊಂದಪ್ಪೊಳ್ ಅಪ್ಪುಳುವನೆ ! ಹಾ ! ಎನ್ನ ತೊಡೆಗ
ಳೊಳ್ ಲಾಲಿತನಾದವನೇ ! ಹಾ ! ರಿಪುಕುಲಮೆಂಬಾನೆವಿಂಡಿಗೆ
ಮಾಸಿಂಗವೆನಿಸಿದವನೆ ! ಹಾ ! ಯುವರಾಜನೆ ! (ಎಂದು ನೀಡುಂ ಬಿಸುಸುಯ್ದು)

ಎನಸುಂ ಲಾಲಿತನಾದೆಯಗ್ರಜನೆನಿಪ್ಪೆನ್ನಿಂದೆ ನೀನಾದೊಡಂ |
ಮನಮೊಲ್ವಂತುಪಭೋಗ್ಯಸೌಖ್ಯಚಯದೊಳ್ ದಲ್ ಸೇರ್ದೆಯಿಲ್ಲಾ
ವಗಂ || ನಿನಗೀಗಳ್ ಪುದಿದೀವಿಪತ್ತಿಗೆ ವಲಂ ನಾನೇ ಗಡಾ
ಮೂಲಮೇ | ಕೆನೆ ಪೊಲ್ಲಂ ಗೆಯಿಸಿಟ್ಟಿನಾನಣುಗ ನಿನ್ನಂ ಕಾದೆನಿಲ್ಲ
ಕ್ಕಟಾ ||೧೧೧|| (ಎಂದು ಬೀಳ್ವಂ)

ಸೂತಂ — ಆಯುಷ್ಯಂತನೆ ! ಸಮಾಧಾನವೊಂದು ; ಸಮಾಧಾನ
ಮೊಂದು. ಇದು ಲೋಕಿಸಲ್ ತಕ್ಕ ಪೊಟ್ಟಿ ?

ದುರ್ರೋಧನಂ — ಚೀಃ ಸೂತ ! ನೀಂ ಗೈದುದೇಂ ?

ಆನವರತಂ ರಕ್ಷಿಸಲರು |

ಹನನೇಳೆಯನನೆನ್ನ ಬೆಸನನನುವರ್ತಿಪನಂ ||

ಆನುಜನನವನಂ ದುಶ್ಯಾ |

ಸನನಂ ಬಲಿಯಿತ್ತು ರಕ್ಷಿಸಿದೆ ನೀನೆನ್ನಂ ||೧೧೨||

ಸೂತಂ — ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಮಹಾರಥರ್ ವರ್ಷಿಸಿದ ಮರ್ಮ
ಭೇದಕಂಗಳಿಂ ಬಾಣತೋಮರಶಕ್ತಿಪ್ರಾಸಂಗಳಿಂ ಮಹಾಪ್ರಭು ಹಮ್ಮದಂ
ಬೋಗಿ ಚಲನೆಯಿಲ್ಲದಿರ್ಪಿನಂ, ನಾಂ ರಥಮನಿತ್ತಣ್ಣೆ ಉಯೆಂ.

ದುರ್ಯೋಧನಂ — ನೀನಸಂಗತಂಗೆಯೆ ; ಏಕೆನೆ —

ಮದನುಜವೈರಿಯುಂ ಪಶುವುವಾದ ವ್ಯಕೋದರನಾಂತ ವಜ್ರದಂ |
ದದ ಗದಿಯಾ ವಿಘಟ್ಟನದಿನೆಟ್ಟುಜನೊಂದಿದೆನಿಲ್ಲವಾಗಳಾಂ ||
ವಿದಳಿತನಾಗಿ ನನ್ನ ಸಹಜಂ ಮಲಗಿರ್ಪುಸ್ಯಗಾರ್ದ್ರಮಾದ ತ |
ಲ್ಪದೆ ನೆಪು ಪಟ್ಟಿನಿಲ್ಲ ಗಡ ಭೋಂಕನೆ ಮಾರುತಿ ಪಟ್ಟಿನಿಲ್ಲ ಮೇಣ್ ||

(ನೀಡುಂ ಸುಯ್ಯು ಆಗಸಮನೀಕ್ಷಿಸಿ) ಎಲೆ ಭರತಕುಲವಿಮುಖ
ಹತವಿಧಿಯೆ !

ಎನಗಕ್ಕೆಮ ಮೃತಿಯಾದೊಡ |

ಮನಿಲಾತ್ಮಜನಿಂದಮಾಗದಿಕ್ಕೇಮ ಹನನಂ ||

ಸೂತಂ—ಪಾಪಂ ಶಾಂತಮಕ್ಕೇ ; ಪಾಪಂ ಶಾಂತಮಕ್ಕೇ.
ಅಮಂಗಲಂ ಪ್ರತಿಹತಮಕ್ಕೇ ; ಅಮಂಗಲಂ ಪ್ರತಿಹೃತಮಕ್ಕೇ. ಮಹಾ
ರಾಜನೆ ! ಇದೇಂ ?

ದುರೋಧನಂ—

ಎನಗೆ ಹತಾಖಿಲಬಾಂಧವ |

ಜನನಗದೇಂ ರಾಜ್ಯದಿಂದಮೇಂ ಜಯದಿಂದಂ ||೧೧೪||

(ಬಲಕೆ ಪ್ರಹಾರದಿಂದೇಟುಗೊಂಡ ಸುಂದರಕನೆಂಬಂ ಪುಗುವಂ)

ಸುಂದರಕಂ—ಎಲೆ ಆರೈರರಾ ! ಸಾರಥಿಸಮೇತನಂ ಮಹಾ
ರಾಜದುರೋಧನನಂ ನೀವಿತ್ತಲ್ ಕಂಡಿರೇಂ ? (ಕಿಟುಪೊಟ್ಟು ಉಸಿಕ್
ಮದ್ದು) ಇದೇಂ ಒವ್ವನುಂ ನುಡಿಯಂ ? ಆಕ್ಕೇ ; ಇತ್ತಲ್ ಬದ್ಧ
ಪರಿಕರರಾಗಿ ನಿಂದ ಕೊರ್ವಿದ ಮೆಯ್ಯುಳ್ಳ ಪುರುಸರ ನೆರವಿ ಕಾಣ್ಕಂ.
ಇತ್ತಲೆಯ್ವಿ ಬೆಸಗೊಂಡವೆಂ (ನೋಡಿ) ಇದೇಂ ? ಇವಂದಿರ್ ತಮ್ಮಾ
ಣ್ಣನ ಎರ್ದೆಯೊಳ್ ಗಾಢಪ್ರಹಾರದಿಂ ನಟ್ಟು ಮಹಾಪ್ರಯತ್ನದಿಂದ
ಮುಂ ಪಿಡಿದೆಪ್ಪಿಯಲಾಗದ ತುದಿಯುಳ್ಳ ಕೂರಲಗುಗಳಂ ಇಕ್ಕುಳ್ಳಂ
ಕೀಲುತಿರ್ದಪರ್ ; ಅದಲುನಿವರಣಿಯರ್. ಆಕ್ಕೇ ; ಪೆಟಿತ್ತೊಂದೆಡೆಯೊ
ಳಲಿಸುವೆಂ (ಪೆಟಿತ್ತೊಂದೆಡೆಯೊಳಿಕ್ಕಿಸಿ) ಇವರ್ ಪೆಟರ್ ಕಡುಮುತ್ತರ್ ಮಾನ
ಸರ್. ಅದುದಲುನಿತ್ತ ಸಾರ್ದು ಬೆಸಗೊಳ್ವೆಂ. (ಬಲಸಾರ್ದು) ಹುಂ !
ಎಲೆಜನಂಗಳರಾ ! ಕಾರವೇಂದ್ರನೆಲ್ಲಿದ್ದಪಂ ? ಇದೇಂ ಅಪ್ಪಪರ್ ?
(ಅಲೋಕಿಸಿ) ಅಕಟಕಟಾ ! ಇಲ್ಲಿ ಬಹುಕಷ್ಟಮೊದವಿಕ್ಕುಂ. ಮಾತೆ
ಯಿವಳ್ ತನ್ನ ಕುವರಂ ಒವರದೊಳ್ ಹತನಾದನೆಂಬುದಂ ಕೇಳ್ವು

ತಾನುಂ ಅಲಂಕಾರಭೂಷಿತೆಯಾದ ಕಿಣುವರಯದ ಸೊಸೆಯೊಡನೆ ಮಡಿಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿರ್ಪಳ್ (ತಲೆದೂಗಿ) ಸಾಧು, ವೀರಜನನಿ! ಸಾಧು. ನೀಂ ಮಱುವುಟ್ಟಿನೊಳ್ ಪುತ್ರನಜ್ಞವಂ ಕಾಣದಿರ್ಪೆ. ಅಕ್ಕ, ಪೆತ್ತೊಂದೆಡೆಯೊಳಪಸುವೆಂ (ಪೆತ್ತೊಂದೆಡೆ ನೋಡಿ) ಇಲ್ಲಿ ಪೆತ್ತೊಂದು ಯೋಧರನೆರವಿ ಮೆಯ್ಯೊಳ್ ಪೊಯ್ಗುಳನನುಭವಿಸಿ ಏಜುಗಳ್ಗೆ ಚಿಕಿತ್ಸೆಯನೇನುಮಂ ಗೆಯ್ಯದೆಯೆ, ಆರೋಹಕಶೂನ್ಯಾಸನಮಂ ತುರಂಗಮನಿದಂ ಪಿಡಿದಲುತಿಕ್ಕುಂ. ನಿಕ್ಕುವಮಿಜೋದರೊಡೆಯಂ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಹತನೆನಿಸಿದನಕ್ಕುಂ. (ಸುತ್ತಲುಮವಲೋಕಿಸಿ) ಇದೇನಿವರೆಲ್ಲರುಂ ತಂತಮಗೆ ತಕ್ಕನೋವನನುಭವಿಸುತ್ತಂ ಅದೃಷ್ಟಹೀನತೆಯಿಂ ಬಾಗುಳೊಂದಿರ್ಪರಾ? ಅದುದಲುಂದಿತ್ತಲಾರಂ ಬೆಸಗೊಂಡವೆಂ? ಆರೆಡೆಗೆಯ್ದವೆಂ? ಆ? ಎಲೆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯರಿರಾ! ಪನ್ನೊಂದಕ್ಕಪ್ಪೆಹಿಣಿಗಳೊಡೆಯನಂ ನೂರ್ವರಾ ಸೋದರೈರ ಪಿರಿಯನಂ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣಕೃಪಕೃತವರಾಶ್ವತ್ಥಾಮರ ಪೋಷಕನಂ ಮಹಾರಾಜದುರೈಧನನುಮಂ ಅಪಸುವಂತಾಯ್ತು. ಆತನೆಲ್ಲಿದ್ದಪನೋ ಅಪುಯೆಂ. ಮೇಣ್ ಈವಿಷಯದೊಳ್ ದೈವಮನೇಕೆ ಪಜೆಯವೇಯ್ತುಂ? ಇದು—ವಿದುರವಚನದ ತಿರಸ್ಕಾರಮೆಂಬ ಬಿಟ್ಟುಂ, ಭೀಷ್ಮರೆಸಗಿದ ಹಿತೋಪದೇಶದ ನಿರಾಕರಣಮೆಂಬ ಅಗೆಯಂ ಪಡೆದು, ದುಷ್ಟಶಕುನಿಯ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಮೆಂಬ ಬೇರ್ ಸಮಂತು ನಾಂಟಿರೆ, ಬೇರಮೆಂಬಾಲವಾಲಂ ಚಿರಕಾಲದಿಂ ಪರಿಪೋಷಂಬಡೆಯುತಿರೆ, ದ್ರೌಪದೀಕೇಶಗ್ರಹಣಮೆಂಬ ಪೂವಿನಿಂ ಕೂಡಿ ಬಳೆದ ಜೂದೆಂಬ ವಿಷವೃಕ್ಷದ ಫಲಂ. (ಬೀಟೊಂದೆಡೆ ನೋಡಿ) ಇದಿತ್ತಲ್ ತರತರದ ರನ್ನಂಗಳ ಪೊಳೆವು ನೇಸರ್ಗದಿರ್ಗೊಡವೆರೆದು ತೊಳತೊಳಗುತಿರೆ, ದೆಸೆದೆಸೆಗಳೊಳ್ ಸಾಸಿರಂದಿರವಿಲ್ಲಳನೊಡಚ್ಚುಗುಮೆಂಬಂತೆ ಪರಿಶೋಭಿವುದುಂ, ಭಗ್ನಮಾದುದಲುಂ ಪಟವಿಗೆಯ ದಂಡಮಿಲ್ಲದುದುವಾದ ರಥಂ ಕಣ್ಗೆ ಕಾಣುಂ; ಅದುದಲುನೆನಗಿಂತುತೋಜುಗುಂ—ನಿಕ್ಕುವಮಿಮ

ಮಹಾರಾಜದುರ್ರೋಧನನ ವಿಶ್ರಾಂತಿಸ್ಥಾನಮಕ್ಕುಂ. (ಸನಿಹಮೆಯ್ದಿ ಮತ್ತಂ ನೋಡಿ) ಮಹಾರಾಜಂಗೆ ಜಯಮಕ್ಕೈ.

ಸೂತಂ—(ನೋಡಿ) ಆಯುಷ್ಮಂತನೆ ! ರಣರಂಗದತ್ತಣಿಂ ಸುಂದರಕನೆಯ್ವಿ ಪ್ಪಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ನೋಡಿ) ಎಲೆಸುಂದರಕ ! ಅಂಗರಾಜಂಗೆ ಕುಶಲಮೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಮಹಾಪ್ರಭುವೆ ! ಶರೀರವಾತ್ರದಿಂದೆ ಕುಶಲಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ) ಏಂ ಪಾರ್ಥಂ ಈತನ ರಥಾಶ್ವಂಗಳಂ ಕೊಂದನೋ ? ಸಾರಥಿಯಂ ಸದೆದನೋ ? ರಥಮಂ ಭಂಗಂಗೊಳಿಸಿದನೋ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಈತನ ರಥಮನೇ ಭಂಗಂ ಗೊಳಿಸಿದನಿಲ್ಲಂ ; ಮನೋರಥಮುಮಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಎಲೆಸುಂದರಕ ! ಮೊದಲೆ ಪರ್ಯಾಕುಲವಾ ದೆನ್ನ ಮನಮಂ ಮತ್ತಮಸ್ವಷ್ಟೋಕ್ತಿಗಳಿಂದಿಂತೇಕೆ ನೀನಾಕುಲಿಪೆ ? ಅದನೆಲ್ಲಮುಮಂ ಸ್ವಸ್ತಮಸ್ಪಿನಂ ಪೇಟ.

ಸುಂದರಕಂ—ಮಹಾರಾಜನಾಲಿಪುದು ; ಕುಮಾರದುಶ್ಯಾಸ ನನ ಸಂಹಾರದಿಂ (ಎಂದರ್ಥೋಕ್ತಿಯೊಳ್ ಮೊಗಂದಿರುವಂ.)

ಸೂತಂ—ಸುಂದರಕ ! ಪೇಠ್. ದೈವಮೆ ಪೇಟ್ಟುದು.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಪೇಠ್ ; ಆಂ ಕೇಳಿ ಪ್ಪೆವು.

ಸುಂದರಕಂ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಕೇಳ್. ಈಗಳ್ ದುಶ್ಯಾಸನ ಸಂಹಾರದಿಂ ಕನಲ್ದ ಸ್ವಾಮಿಯಂಗರಾಜಂ ನೊಸಲೊಳ್ ಭೀಕರಮಂ ಪುರ್ವಗಂಟಿಂ ತಾಳ್ತು, ತುಡುವುದುಂ ಬಿಡುವುದುಂ ಅಜ್ಜಿಯಲರಿದೆಂ ಬಿನಂ ಎಡೆವಿಡದೆ ಸರಲ್ಗಳಂ ವರ್ಷಿಸುತ್ತೆ, ಅರ್ಜುನಂ ನೋಟ್ಟುನಂ ದುರುಳನಂ ಅನೀಚಭೀಮಸೇನನಂ ಇದಿಚ್ಚಿದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಬಬ್ ಕೆ ಬಬ್ ಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ ಕೆ ಸಿಂಹನಾದಮಂ ಪೋಲ್ವ ಓರೊವ್ವರ
ಗರ್ಜನಮೇ ಸೂಚಕವಾಗಿರ್ಪಿನಂ, ಬಿಟ್ಟ ಬಗೆವಗೆಯ ಕೈದುಗಳಿಂ
ಪಳಂಚಿದ ಮಿಂಚುಗಳ ಪೊಳೆಪುಗಳಿಂ ಮಿಡುಗುತ್ತಂ ಗಂಭೀರಮಂ
ಮೊಬಗನೊಳಕೊಂಡ ಬಿಲ್ಮುಗಿಲ್ಲಳ್ ಕಜುವ ಶರಧಾರಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂ
ನಿರಿಕಿಸಲಸದಳವಾದ ಜುದ್ದಮೆಂಬ ದುರ್ದಿನಂ ಅವರ್ಗಿರ್ವರ್ಗಂ
ಒದವಿದತ್ತು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಬಬ್ ಕಂ ಬಬ್ ಕಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ ಕಮಿನಿತಜುೊಳ್ ತನ್ನಣ್ಣಂಗೆ ಸೋಲಾದವು
ದೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂ ಸವ್ಯಸಾಚಿ ತನ್ನ ಪಟವಿಗೆಯ ತುದಿಯೊಳಿರ್ಪ
ಕೋಡಗಂ ಸಿಡಿಲ್ಮಸಗತ್ತೆಂಬಿನಮುಬ್ಬಿ ಜೊಬ್ಬಿಪುಯುತಿರೆ, ಮೇಣ್
ಶಂಖಚಕ್ರಗದಾಸಿಗಳಿಂ ಚಿಹ್ನಿತಂಗಳಾದ ವಾಸುದೇವನ ನಾಲ್ಕುಂನಿಡು
ದೊಳ್ಗೊಳ್ ಕೊರ್ವ್ ದುಡುಡುಂಬಿಗಳೆನಿಸಿದ ಕುದುರೆಗಳಂ ಬಸಕೆ
ಕೊಳ್ವದಜುೊಳ್ ತೊಡಗಿರೆ, ಮತ್ತಂ ಪತ್ತುದೆಸೆಗಳ್ ಪಾಂಚಜನ್ಯ
ದೇವದತ್ತಂಗಳ ತಾರಧ್ವನಿಯಿಂ ತೆಕ್ಕನೆ ತೀವಿ ಭೋರೆಂದು ಭೋರ್ಗರೆ
ಯುತಿರೆ, ತೊಳತೊಳಗುವ ತನ್ನ ಮಹಾರಥಮಂ ಆತಾಣಕೆ ಭೋಂಕನೆ
ಪರಿಯಿಸಿದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಬಬ್ ಕೈ ಬಬ್ ಕೈ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ ಕೈ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿರ್ವರುಂ ತನ್ನಯ್ಯಂಗೆ
ಅಂಗರಾಜಂಗೆ ಇದಿಚ್ಚಿ ನಿಲ್ಲುದುಂ, ಕಂಡು ಕುಮಾರವೃಷಸೇನಂ
ಸಂಭ್ರಮವಶದಿಂ ಜಗುಲ್ ರನ್ನಸೀಸಕಮಂ ತೆಗೆದಿಟ್ಟು, ತೆಗೆನೆಪುದು
ಬಿಜುವಿಲ್ದಿರುವಂ ಜೀವಡೆದು ಬಲಗೈಯಿಂದೆ ಮೇಲೆತ್ತಿದ ಬಾಣ
ಪುಂಖಂಗಳಿಂ ವಿಘಟ್ಟಿಸಿ ಸಾರಥಿಯಂ ತ್ವರೆಗೊಳಿಸುತ್ತಂ ಅತ್ತಣ್ಣೆ
ಬಂದಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಬಬ್ಬಕ್ಕಂ ಬಬ್ಬಕ್ಕಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಕ್ಕಂ ಪ್ರಭುವೆ! ಕುಮಾರವೃಷಸೇನಂ ತಾಂ, ಬಪ್ಪಗಳೆ ವಿದಳಿತೇಂದ್ರನೀಲಂಬೋಲ್ ನೀಲವರ್ಣದಿಂದಿಡಿದ ನುಣ್ಣುವೆತ್ತ ಪಿಳ್ಳುಗಳನಾಂತುವುಂ, ಕಟ್ಟಿದ ಬಿಡುಗಟ್ಟುಗಳಿಂ ಮೊಗದೊಳ್ ಕರ್ಪುಗೊಂಡುವುಂ, ಶಿಲೆಯೊಳ್ ಮಸೆದು ಕೂರ್ಪುಗೊಳಿಸಿದ ಕಾರಲಗುಗಳನೊಳಕೊಂಡುವುಂ ಆದ ಸರಲ್ಕಳಿಂ ಅರ್ಜುನನ ತೇರಂ ಪೂತ ಮರನೆಂಬಿನಂ ಚಣದೊಳ್ ಬಾಸಣಿಸಿದಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಸಂತಸದಿಂ) ಬಬ್ಬಯಂ ಬಬ್ಬಯಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಯಂ ಕಟ್ಟೊಡೆಯ! ಅರ್ಜುನಂ ಭೋಂಕನೆ ತುಡುವ ಕೂರಂಬುಗಳು ಎಚ್ಚ ಮೆಪುವಕ್ಕದ ಸರಲ್ಕಟೆಯಂ ವಿದಳಿಸುತೆ ನಸುನಕ್ಕು, “ ಎಲಗೆ ವೃಷಸೇನ! ನಿನ್ನಯ್ಯನುಮೆನ್ನಿದಿರೊಳ್ ನಿಲಲಾಪಂ; ಇಂ ಪಸುಳೆ ನೀಂ ನಿಲ್ಪದೆಂದೊಡೆಂ? ಅದಪುಂ ತೆರಳ್ ಪೆಪರಪ್ಪ ತರಳರೊಡನೆ ಪೊಣರಲ್ ” ಎಂದಂ ಇಂತು ಗುರುಜನಮನಧಿ ಕ್ಷೇಪಿಸಿದುದಂ ಕೇಳ್ವ ಕುಮಾರವೃಷಸೇನಂ ಕನಲ್ಕೆಯಿಂ ಕೆಂಪೆಪುದ ಬಟ್ಟಮೊಗದೊಳ್ ಮಸಗಿದ ಪುರ್ವಗಂಟಿನಿಂದಗುವಿಸುತೆ ಬಿಲ್ಲಂ ಪಿಡಿದು ತೆಗೆನೆಪಿದ ಮರ್ಮಭೇದಕಂಗಳಿಂ ಬಿಡುಸರಲ್ಕಳಿಂದಮೆ ಧನಂ ಜಯನಂ ಧಿಕ್ಕರಿಸಿದನಲ್ಲ ಕಿಡುನುಡಿಗಳನಲ್ಲ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಸಾಧು, ವತ್ಸ ವೃಷಸೇನ! ಸಾಧು. ಬಬ್ಬಕೆ ಬಬ್ಬಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಕೆ, ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ಕೂರಂಬುಗಳಿಸುಗೆಯ ನೋವಿಗೆ ಕನಲ್ದ ಗಾಂಡೀವಿ ಸಿಡಿಲಡಸಿದಂತೆ ಮಸಗಿದ ಚಂಡ ಗಾಂಡೀವದ ಟಂಕಾರದಿಂದಮುಂ ಸರಲ್ಕಳಿಸುಗೆಯಿಂದಮುಂ, ಕೇಳಲುಂ ನೋಡಲುಮರಿದಪ್ಪಂತೆ ಗೆಯ್ದ ತನ್ನ ಬಿಜ್ಜೆಯ ಕಲ್ಪಿಗಂ ಬಲ್ಪಿಗಂ ತಕ್ಕುದೆನೆ ಬಿಸವಂದಮನಾಗಿಸಿದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಅಭಿಪ್ರಾಯಂಚರಿಸು) ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಕ್ಕಾಣ್ಣನೆ ! ಆಪಗೆಯ ಅನುವರಗೆಯ್ದದ ಚದುರನದಂ ಕಂಡು ಚದುರಂ ಕುವಾರವೃಷಸೇನಂ ಆರುಮುಖಿಯ ಲರಿದೆಂಬಿನಂ ಡೊಣೆನೊಗದೊಳಂ ತಿರುವಿನೊಳಂ ಪೋಪ ಬರ್ಪ್ಪ ತಡುವ ಬಿಡುವ ಕೈಯ ಚಳಕದಿಂ ಕೂಡಿ ಮಿಗಿಲೆನೆ ಪೋದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ಕಮರಸನೆ ! ಕೌರವಪಾಂಡವಬಲಂಗಳೊ ಕೆರಡರೊಳಂ ನೆರೆದ ಬೀರರ ನೆರವಿ ಪೊಣವುದಂ ನಿಲಿಸಿ, ಚಿರಕಾಲ ಪ್ರವೃತ್ತಮಾದ ಪಗೆತನಮನುಬುದು, ಸಾಧು, ವೃಷಸೇನ ! ಸಾಧು— ಎಂದು ಕೋಲಾಹಲಂಗೆಯುತೆ ಪೊಗುಲೈ ತೊಡಗಿದತ್ತು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಅಚ್ಚರಿವಟ್ಟು) ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ಮಾಪ್ರಭೂ ! ಬಿಲ್ಲಾಟರನೆಲ್ಲರನೆಲ್ಲಗಳೆ ವಂತಪ್ಪ ಸಾಸದಿನೊಪ್ಪುವ ತನ್ನೆಳೆಯನ ಆತೆಹದ ಕಾರ್ಯಾರಂಭಮಂ ಕಂಡು ಹರ್ಷರೋಷಶಂಕೆಗಳಿಂ ಕೂಡಿದಂ ಒಡೆಯನಂಗರಾಜಂ ಭೀಮ ಸೇನನ ಮೇಲೆ ಬಾಣವೃಷ್ಟಿಯುಮಂ ಕುವಾರವೃಷಸೇನನ ಮೇಲೆ ಕಣ್ಣಿನಿವೆರಸಿದ ದೃಷ್ಟಿಯುಮಂ ಬಿಡುಸಿದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ —(ಚಕಿತನಾಗಿ) ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುವೆ ! ಅರ್ಜುನಂ ಇರ್ಪ್ಪಡೆ ಯೊಳಂ ಪೊಡ್ಡಿದ ಕೊಂಡಾಟದ ನುಡಿಗಳನಾಲಿಸಿ ಕನಲ್ದು, ಕುದುರೆ ಗಳ ಸಾರಥಿ ಮಾರಥಂ ತಿರು ಬಿಲ್ ರಾಯಗುಣವೆನಿಸಿದ ಬೆಳ್ಳೊಡೆ ಯೆಂಬವನು ಮೇಲೆಯುಂ ಕುವಾರವೃಷಸೇನನ ಮೇಲೆಯುಂ ಏಕ ಕಾಲದೊಳಂಬುಗಳನಳುಂಬಂ ನಿಗುಂಬಿಸಿದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಅನಂತರಮನಂತರಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಅನಂತರವಾಣ್ಣನೆ ! ಕುಮಾರಂ ರಥಹೀನನುಂ ಭಿನ್ನಗುಣಕೋದಂಡನುಂ ಆಗಿ ಸುತ್ತಲುಂ ಸುತ್ತುವುದುಂ ದಮೇ ಸರಂಗಲಿಸುಗೆಗೆ ಸಿಲ್ಕದೆ ಮಂಡಲಾಕಾರದಿಂ ಚರಿಸಲಾರಂ ಭಿಸಿದಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಶಂಕಗೊಂಡು) ಬಟಿಯಂ ಬಟಿಯಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟಿಯಂ ಕುಮಾರನ ರಥಮಂ ಭಂಗಿಸಿದನೆಂದು ಕ್ರೋಧದಿಂ ಪಜ್ಜಳಿಸ ಸ್ವಾಮಿಯಂಗರಾಜಂ ತನ್ನಿದಿರೊಳ್ ಭೀಮಸೇನಂ ಪೋರುತೆ ನಿಂದಿದ್ದೊಡಂ ಲಕ್ಕಿಸದೆ ಅರ್ಜುನನ ಮೇಲೆ ವಿಶಿಖಂಗಳನೆಡೆವಿಡದೆ ವರ್ಷಿಸಿದಂ. ಕುಮಾರವೃಷಸೇನನುಂ ಪರಿಜನಂ ತಂದು ಸಜ್ಜುಗೈಯ್ದ ಪೆಣತೊಂದಂ ರಥಮಂ ಪತ್ತಿ ಮತ್ತಮರ್ಜುನನೊಡನೆ ಪೂಣರಲ್ ತೊಡಗಿದಂ ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ—ಎಲೆಎಲೆ ನೀಚ ! ಎನ್ನಯ್ಯನನಧಿಕ್ಷೇಪಿಸಿ ಗಲಪುವ ನಡುವಣ ಪಾಂಡವ ! ಎನ್ನ ಕಣಿಗಳ್ ನಿನ್ನೊಡಲನುಟಿದು ಮತ್ತೆಲ್ಲಿಯುಂ ಬೀಟುವು.

ಎಂದು ಪೆಟ್ಟು ಪಲಸಾಸಿರ ಸರಲ್ಗಳಿಂದೆ ಅರ್ಜುನನ ಕಳೆಬರಮಂ ಮುಸುಂಕಿದಂ. ಮತ್ತಂ ಸಿಂಹನಾದಂಗೆಯ್ದಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಚಿಟಗುವಟ್ಟು) ಮುಗ್ಧಭಾವದೊಳ್ ಎಳೆಯ ನದಟು ಅಚ್ಚರಿಯನೊಡರಿಕುಂ. ಬಟಿಕಂ ಬಟಿಕಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟಿಕಂ ಸ್ವಾಮಿಯೆ ! ಅರ್ಜುನಂ, ಕುಮಾರಂ ವರ್ಷಿಸಿದ ಸಾಸಿರಂಬುಗಳುಮಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿ ಮಿಲುಮಿಲುಗುವ ಪೊಂಗಿಲು ಗಂಟೆಗಳ ಝಣಝಣತ್ಕಾರದಿಂ ಕೂಡಿ ಮುಗಿಲ್ ಮುಸುಂಕದ ಬಾನಂತೆ ನಿರ್ಮಳಮೆನಿಸಿ ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯಂತೆ ಕರಿದುಂ ನುಣ್ಣಿತು ಮಾದ ಮೊಗವನಾಂತು ತರತರದ ರನ್ನಂಗಳ್ ಪೊಳೆಯೆ ನೊಡಲ್ ರಯ್ಯಮುಂ ಭೀಕರಮುವಾಗಿ ಪರಿಶೋಭಿಸಿದ ಶಕ್ತಿಯಂ ರಥದ ನಡುವಣಂ ತೆಗೆದು ಪರಿಹಾಸಮೆನೊಡಚ್ಚುತೆ ಕುಮಾರನಂ ಗುಣುಗೈದಿಟ್ಟಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ದುಗುಡಂಗಳೊಂಡು) ಬಟಾ ಕಂ ಬಟಾ ಕಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟಾ ಕಮೊಡೆಯ ! ಸ್ವಾಮಿಯಂಗರಾಜನ ಕೈಯತ್ತಣೆಂ ಬಿಲ್ಲುಂ ಎದೆಯತ್ತಣೆಂ ವೀರಸುಲಭಮಸ್ವ ಉತ್ಸಾಹಮುಂ ಕಣ್ಣಳತ್ತಣೆಂ ಪನಿಯುಂ ಬಾಯತ್ತಣೆಂ ದನಿಯುಂ ಜಗುಬ್ಬುವು. ಅರ್ಜುನಂ ಬೊಬ್ಬಿಬ್ಬಿದಂ. ಭೀಮಸೇನಂ ಸಿಂಹನಾದಂಗೆಯ್ದಂ. ಗೆಯ್ಯಲಾಗದೇಸಕಮೆಸಗಿದುದೆಂದು ಕುರುಸೈನ್ಯಮೆಲ್ಲಮುಂ ಗೋಬ್ಬಿಟ್ಟಿತು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ದಾಖದಿಂ) ಬಟಾಯಂ ಬಟಾಯಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟಾಯಮಾಣ್ಣನೆ ! ವೃಷಸೇನನುಂ ಬರುತಿರ್ಪ ಶಕ್ತಿಯನದಂ ನಡುದಾರಿಯೊಳೆ ನೀಡುಂ ನೋಡುತ್ತುಂ ತೆಗೆನೆಪ್ಪದೆಚ್ಚ ಕೂರ್ಗಣೆಯಿಂ, ಭಗವಂತನುಮಾಕಾಂತಂ ಬರ್ಪ ಭಾಗೀರಥಿಯನೆಂತೋ ಅಂತು ಮುಕ್ಕಡಿಗೈದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಸಾಧು ವತ್ಸ ! ಸಾಧು ಬಟಾಕ್ಕೆ ಬಟಾಕ್ಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟಾಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯೆ ! ಅನಿಶಯಾಳ್ ತುಟಲಾಳ್ಗಳ ಬೊಬ್ಬಿಬ್ಬಿದುಗ್ಗಡಿಸಿದ ಶ್ಲಾಘಾವಚನದಿಂ ಮುಚ್ಚಿತು ಕಾಳೆಗವಲುಗಳ ಸಬುದಂ ; ಮತ್ತಂ ಬಾಸಣಿಸಿತು ಸಿದ್ಧರುಂ ಚಾರಣರುಂ ನೆರೆದು ವರ್ಷಿಸಿದ ನಲುಪೂಗಳ ಗಡಣದಿಂ ರಣಾಂಗಣಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಅನಂತರಮನಂತರಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಅನಂತರಮಾಣ್ಣನೆ ! ಸ್ವಾಮಿಯಂಗರಾಜನಿಂತೆಂದಂ—“ ಎಲೆ ಬೀರ ಭೀಮಸೇನ ! ಎಮ್ಮಿರ್ವರ ಬವರಮಿನ್ನುಂ ಕೊನೆಗಂಡುದಿಲ್ಲಂ. ನೀನೆನ್ನ ಮಾತಿಂಗೊಪ್ಪು ; ವತ್ಸನ ಮೇಣ್ ನಿನ್ನನು ಜನ ಧನುರ್ವೇದತಿಕ್ವಾಚಾತುರ್ಯಮನೋರ್ಚಣಂ ನೋಬ್ಬಂ. ನೀನುಂ ನೋಡತಕ್ಕುದಿದು ” ಎಂದು.

ಬಟಾ ಕಂ ಭೀಮಸೇನಾಂಗರಾಜರಿರ್ವರುಂ ಪೋಣರ್ಕ್ಕೆಯ ನಿರ್ಬಂಧಮನುಬುದು ಚಣಂ ಪಗೆತನಮಿಲ್ಲದೆ ನೋಡುತ್ತುಂ ಉಪಶಾಂತರಾಗಿದ್ದರ್.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಅಭಿಪ್ರಾಯಂಬರಿಸು) ಆಯ್ತು; ಬಬ್ಬೆ
ಬಬ್ಬೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬೆ ಪ್ರಭುವೆ! ಇನಿತಪ್ಪೊಳಗೆ ಶಕ್ತ್ಯಾ
ಯುಧಮಂ ಖಂಡಿಸಿದನೆಂದು ಮಾಮಸಕದಿಂ ಪಜ್ಜಳಿಸ ಗಾಂಡೀವಿ
ಯಿದನೆಂದಂ—“ ಎಲೆ ದುರ್ರೋಧನಂ ಮುಂತಪ್ಪ ” (ಎಂದರ್ಥೋಕ್ತಿ
ಯೊಳ್ ಭಯಮನಭಿನಯಿಸಂ)

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಪೇಯ್ ; ಇದು ಪೆಹರ ನುಡಿ.

ಸುಂದರಕಂ—ಮಾರಾಯನಾಲಿವುದು. “ ಎಲೆ ದುರ್ರೋಧನಂ
ಮುಂತಪ್ಪ ಕುರುಕುಲಸೇನಾಪತಿಗಳಿರಾ! ಎಲೆ ಅವಿನಯಜಲಧಿಯ
ಕರ್ಣಧಾರನಾದ ಕರ್ಣನೆ! ಮಾರಫರ್ ಮತ್ತಂ ನೀಂ ಸುತ್ತುಂ
ಗೊಂಡು, ಬಾರಿಸಲ್ ಸಾಧ್ಯನಾಗಿಯೆ ಇರ್ಪ್ಪನುಂ ಏಕಾಕಿಯುಂ ಎಳೆ
ಯನುಂ ಆದ ಅಭಿಮನ್ಯುವಂ ನಾನಿದಿರೊಳಿಲ್ಲದಂದು ಕೊಂದಿರ್.
ಆನಾದೊಡೆ ನೀಂ ನೋಡುತಿರ್ಪ್ಪಂದೆ ಈಕುಮಾರವೃಷಸೇನನಂ
ಸ್ಮರಣಾವಶೇಷನಂ ಗೆಯ್ದಪೆಂ ” ಎಂದು ನುಡಿದು ಬಿಂಕಂಗೊಂಡು,
ಸಿಡಿಲ ದನಿಯಂತೆ ಗಂಭೀರಮುಂ ಭಯಂಕರಮುಮಾದ ಟಂಕಾರದಿಂ
ಭೋರ್ಭೋರೆಂಬ ಗಾಂಡೀವಮಂ ಪೊಯ್ದಪ್ಪಳಿಸಿದಂ, ಸ್ವಾಮಿಯಂಗ
ರಾಜನುಂ ತನ್ನ ಕಾಳಪೃಷ್ಠಮಂ ಸಜ್ಜುಗೆಯ್ದಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಒಡಲಂ ಪುದುಗಿಸಿ) ಬಬ್ಬೆಕ್ಕೆ ಬಬ್ಬೆಕ್ಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬೆಕ್ಕೆ ಪ್ರಭುವೆ! ಇನಿತಪ್ಪೊಳರ್ಜುನಂ
ಭೀಮಸೇನನೆಸಗುರ್ತ್ತಿದ್ ಕೊಳುಗುಳಮಂ ಬಾರಿಸಿ, ಅಂಗರಾಜವೃಷ
ಸೇನರ ರಥಂಗಳೆಂಬ ದಡಂಗಳಂ ಪಡಲಿಡಿಸಂಬುದೊಪ್ಪಿಗಳನೆರಡನೊಡ
ರ್ಚಿದಂ. ಅಂಗರಾಜವೃಷಸೇನರಿರ್ವರುಂ ಪರಸ್ಪರಸ್ನೇಹದಿಂ ತಮ್ಮ
ವಿದ್ಯಾನೈಪುಣ್ಯಮಂ ತೋರುತುಂ ದುರುಳನನರ್ಜುನನನಿಡಿಚ್ಚಿ ನಿಂದರ್.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಬಬ್ಬೆಕ್ಕೆಂ ಬಬ್ಬೆಕ್ಕೆಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟುಕ್ಕಂ ಅತ್ಯುಚ್ಚದಿಂ ಭೋರೆಂಬ ಜೇವಡೆ ಯಿನೊಂದಲುನೆ ವಿದಿತಮಸ್ಪಿನಂ ಸರಲ್ಮಟುಗುಟುಯುತ್ತುರ್ಜುನಂ, ಬಾನ್ ನೆಲಂ ಒಡೆಯಂ ತೇರ್ ಕುವರಂ ಫಲವಿಗೆ ಪಡೆ ಸಾರಥಿ ಕುದುರೆ ಬೀರರ್ ದೆಸೆಗಳೆಂಬಿವಾವುಂ ಕಾಣದಂತೆಸಗಿದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಬಿಕ್ಕಸಂಬಟ್ಟು) ಬಟುಯಂ ಬಟುಯಂ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟುಯಮೊಡೆಯನೆ! ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದೊಳ್ ಬಾಣಸಂಪಾತಂಗಳಿಂ ಪಾಂಡವಬಲಂ ಮೋದಂಬಡುತಿರ್ಪಿನಂ ಕುರು ಬಲಂ ವಿಷಾದಂಗೊಂಡಿರ್ಪಿನಂ ಅಕಟೆ! ಹಾ! ಹತನಾದಂ ಕುಮಾರ ವೃಷಸೇನನೆಂದು ಮಹಾಕಲಕಲಮುಣ್ಣಿದುದು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಕಣ್ಣಿನದುಂಬಿ ಕೋಪವಿಂ) ಬಟುಕೆ ಬಟುಕೆ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟುಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ಸಾರಥಿಯುಂ ನಾಜಿ ಗಳುಂ ಸಂಹತಂಗಳಾಗಿರೆ, ಮೇಣ್ ಸತ್ತಿಗೆ ಚಾಮರಂ ಫಲಯಿಗೆ ಭಿನ್ನಭಿನ್ನಂಗಳಾಗಿರೆ, ಹೃದಯಮರ್ಮಭೇದಕಮಪ್ಪೊಂದೆಸರಲಿಂ ನಿಹತ ನಾಗಿ ತೇರ ನಡುವೆ ಸಿಲ್ಕಿ, ಸಗ್ಗದತ್ತಣಿಂ ಜಗುಟ್ಟು ದೇವಕುಮಾರಂ ಬೋಲ್ ಬಿಟ್ಟುರ್ಪ ಕುಮಾರಂ ಕಣ್ಣೆವಂದಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಕಣ್ಣೀರಿಟ್ಟು) ಅಹಹ! ಇಂ ಕೇಳ್ವುದು ಸಾಲ್ಕುಂ. ಹಾ! ವತ್ಸ ವೃಷಸೇನ! ಹಾ! ಎನ್ನಂಕದೊಳ್ ಲಾಲಿತ ನಾಗಿ ಬಳೆದವನೆ! ಹಾ! ಎನ್ನಾಣತಿಯನನುವರ್ತಪನೆ! ಹಾ! ಗದಾ ಯುಧಪ್ರಿಯನೆ! ಹಾ! ಶೌರ್ಯಸಮುದ್ರನೆ! ಹಾ ರಾಧೇಯಕುಲಾಂಕುರ ವೆನಿಸಿದವನೆ! ಹಾ! ದುಶ್ಯಾಸನನಿರ್ದಿಶೇಷನೆ! ಹಾ! ಪ್ರಿಯದರ್ಶನನೆ! ಹಾ! ಸಕಲಗುರುಜನಕ್ಕಂ ವತ್ಸಲನೆನಿಸಿದನೆ! ಎನಗೆ ಪಡಿನುಡಿಗುಡು. ಹಾ ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ!

ಅತಿವಿಪುಳಂಗಳಪ್ಪ ನಯನಂಗಳಿನೊಪ್ಪಿ ನವೋದಿತೆಂದುವೋ |
ಲತಿಶಯಕಾಂತಿಯಂ ತಳೆದು ಮೇಣ್ ವಿಲಸನ್ನವಯೌವನಾಂಕುರಾ ||

ನ್ವಿತಮೆನಿಸಿದ್ದು ದಿಟ್ಟ ತೊಯಲುತ್ತಿರಲಂದಸು ವೋಪ ಕಾಲದೊಳ್ |
ದ್ಯುತಿಯು ದಾಭವನ್ಮುಖಮನಕ್ಕಟ ಕರ್ಣನದೆಂತು ನೋಡಿದಂ ||

ಸೂತಂ—ಅಯುಷ್ಯಂತನೆ! ಸಾಲ್ಕಂ. ಪಿರಿದುಂ ದುಃಖಿಸುವು
ದಾಗದು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಸೂತ! ಸುಕೃತಶಾಲಿಗಳಲ್ಲೆ ದುಃಖಿಸರ್ ?
ಎಮಗಾದೊಡೆ,

ಇದಿರೊಳ್ ನಂಟರ್ ಹತರ |

ಪ್ಪುದುಮಳುದೀಪರಿಭವಾಗ್ನಿಯಿಂ ಸುಟ್ಟು ವಲಂ ||

ಹೃದಯಂ ಸೀಕರಿವೋಗಿ |

ಪ್ಪುದು ಮತ್ತಮಿದಕ್ಕೇ ದುಃಖಮೇಂ ವ್ಯಥೆಯನ್ನೇಂ||೧೧೬||

(ಎಂದು ಮೂರ್ಛಗೊಳ್ಳುಂ.)

ಸೂತಂ—ಸಮಾಧಾನವೊಂದು ; ಸಮಾಧಾನವೊಂದು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಏಜ್ಜಿತ್ತು) ಸುಂದರಕ! ಬಬ್ಬಕಂ ಕೆಳೆಯ
ನಂಗರಾಜಂ ಎನೆಗಬ್ಬಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಕಂ ಮಹಾಪ್ರಭುವೆ! ಅಂತಸ್ಪವತೆಗಡ
ಪ್ಪಾದ ಮಗನ ನೋಟದಿಂ ಉಣ್ಣಿದ ಕಣ್ಣೀರಂ ಉಡು ಶತ್ರುಪ್ರಹಾ
ರಮಂ ಲೆಕ್ಕಿಸದೆ ಸ್ವಾಮಿಯಂಗರಾಜಂ ಅರ್ಜುನನನಿರ್ದಿಷ್ಟ ನಿಂದಂ.
ಬಬ್ಬಕಂ ಪುತ್ರಸಂಹಾರದಿಂ ಕ್ರೋಧಾವಿಷ್ಟನಾಗಿ ದುಃಖಭಯಂಗಳ
ನುಡು ಅಂತಸ್ಪ ಬೀರಮಂ ಮೆಚುವಂಗರಾಜನಂ ಕಂಡು ಭೀಮ
ನಕುಲಸಹದೇವದ್ವಪದಾದಿಗಳ್ ಅರ್ಜುನನ ರಥದ ಸುತ್ತಲುಂ
ಸುತ್ತುಂಗೊಂಡರ್.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಬಬ್ಬಕೆ ಬಬ್ಬಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಬ್ಬಕೆ ಅರ್ಜುನನ ಬಿಲ್ಲೆಂಬ ಮಹಾಪ್ರಳಯ
ಮೇಘದತ್ತಣಿಂ ಪೊಣ್ಣುವ ಕೂರಿದುವಪ್ಪ ಪಲಸಾಸಿರಂ ಶರಧಾರೆಗಳ್

ಪತ್ತುದೆಸೆಗಳುಮಂ ಮುಸುಂಕುತಿರೆ, ಶಲ್ಯಂ ಸ್ವಾಮಿಯನಂಗರಾಜನನಧಿ
ಕರಿಸಿ, ಅಂಗರಾಜ! ನಿನ್ನ ತೇರ ಕುದುರೆಗಳ್ ಸಂಹೃತಂಗಳಾದುವು.
ಇದಱುಂದೂಗಾಲಿಯ ಪಟ್ಟಿಯುಂ ಮೂಕಿಯುಂ ಖಂಡಿತಂಗಳಾದುವು;
ಅದಱುನೀಗಳ್ ಭೀಮಾರ್ಜುನರನಿಧಿಚ್ಛಿ ಕಾಳೆಗಂಗೆಯ್ವುದು ತಗದು—
ಎಂದು ನುಡಿದು, ತೇರಂ ಪಿತಣ್ಣೆ ನೂಂಕಿ ಬಟುಂಕಂ ಸ್ವಾಮಿಯಂ
ತೇರತ್ತಣಿನಿಪಿ ಪಲತೆಪದಿಂ ಸಂತವಿಟ್ಟಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಬಟುಕ್ಕೆ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಬಟುಕ್ಕೆ ಸ್ವಾಮಿಯಂಗರಾಜಂ ಚಿರಕಾಲಂಬರಂ
ತಲ್ವ ಪೆಪಿತೊಂದಂ ತೇರಂ ತಪ್ಪುದೆಂದು ಪರಿಜನಕ್ಕೆ ಬೆಸಸಿದಂ.
ಬಟುಂಕಂ ಪರಿಜನಂ ತಂದ ತೇರಂ ನೋಡಿ, ಎನ್ನ ಮೇಲೆ ಕಟಾಕ್ಷ
ವಿಟ್ಟು—ಎಲೆಸುಂದರಕ! ಇತ್ತು ಬಾರೆಂದಂ. ಬಟುಯಮಾನಾತನ
ಬಟುಯಂ ಸಾಡೆಂ. ಬಟುಂಕಂ ಮಂಡೆಯತ್ತಣಿಂ ಪತ್ರಮನೊಂದಂ
ತೆಗೆದು ತನ್ನ ಮೆಯ್ಯತ್ತಣಿಂ ಪನಿತ ನೆತ್ತರ್ವನಿಗಳೊಳ್ ಸರಲ್ಪದಿಯ
ನು ಮಹಾಪ್ರಭುವಿಗೆ ಈವಿಚಾರಮಂ ಬರೆದು ಕಳಿಸಿರ್ಪಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಕ್ಕೊಂದು ಓದುವಂ) ಸ್ವಸ್ತಿ ಶ್ರೀಮನ್ನಹಾ
ರಾಜದುರ್ರೋಧನಂಗೆ; ರಣಾಂಗಣದತ್ತಣಿಂ ಕರ್ಣಂ ಕೊರಲೊಳ್
ಗಾಢಾಲಿಂಗನಂಗೆಯ್ದು ಉದಂತಮನಿದಿನಿಂ ತಪುವಂ :—

ಘನನಸ್ರಾಘವಿಧಾನದಲ್ಲಿವನಿವಂಗಿಲ್ಲಾ ಜಿಯೊಳ್ ಸಾಟಿಯೆ |
ನ್ನನುಜಾತಕ್ಕಳಿನಿತನಗ್ಗಲನಿವಂ ಶಕ್ತಂ ಗೆಲಲ್ ಪಾರ್ಥರಂ ||
ಎನುತುಂ ನೀನೆನಗೊಲ್ದೆ ನಾಂ ಸದೆಯೆನಾದುಶ್ಚಾಸನಾರಾತಿಯಂ |
ಘನದೋರ್ವೀರೈದಿನೋ ದೈಗಂಬುವಿನೋ ತಾಳ್ ದುಃಖಪ್ರತೀಕಾರಮಂ||

ಮಿತ್ರ ಕರ್ಣ! ಮಿತ್ರ ಕರ್ಣ! ಇದೇಂ ನೂರ್ವರೊಡವುಟ್ಟಿದರ್
ಹತರಾಗಿ, ಮಮ್ಮಲಂಮುಗುತಿರ್ಪನನೆನ್ನಂ ನೀಂ ಪೆಪಿತೊಂದಱುಂ

ನುಡಿಗಣೆಯಿಂ ಘಟ್ಟಪೆ? ಎಲೆ ಭದ್ರ ಸುಂದರಕ! ಈಗಳಂಗರಾಜಂ
ಏಗೆಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಪಂ ?

ಸುಂದರಕಂ—ಒಡೆಯನೆ! ತೊಟ್ಟ ಸವಗಮಂ ಕಳೆದಿಟ್ಟು
ತನ್ನ ಹತಿಯೊಳ್ ನಿಶ್ಚಯಂಗೊಂಡು ತಾನೆ ಸಮರಮನಜಿಸುವಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಈಶ್ವ ಘೋಷನೇಯುತ) ಸೂತ! ರಥಮಂ
ತಾ. ಸುಂದರಕ! ನೀನುಂ ಭೋಂಕನೆ ಪೋಗಿ ನಾಂ ಪೆಟ್ಟಿನೆಂದು
ಅಂಗರಾಜಂಗಿಂತಪುಪು—ನೀನಿಗಳ್ ಗೆಲ್ಲಮನಾಟಪನಲ್ಪು; ಒಂದೆ
ಗಡ ನಮ್ಮಿವ್ವರಿಸಂಕಲ್ಪಂ. ಪೆಟತೇನೆನೆ—

ಖಳಕೌಂತೇಯರನಿಕ್ಕಿ ಬಾಂಧವಕುಲಕ್ಕೆಲ್ಲಂ ನಿವಾಪಾಂಬುವಿ |
ತ್ತುಪಾದರ್ನಂಟರವಾತ್ಸ್ಯರುಂ ಬೆರಸು ನೀಡುಂ ಸೂಸಿ ಕಣ್ಣೀರ್ಗಳಂ ||
ತಳೆದಿನ್ನಿಲ್ಲದುದಂ ಪರಸ್ಪರದೃಢಾಂಗಾಲಿಂಗಮಂ ನಾಂ ಚಿರಂ | ಕಳೆವಂ
ಪಾಟೊಡಲಂ ವಲಂ ದುಗುಡದಿಂ ಮೇಣ್ ಸೌಖ್ಯದಿಂದಿವ್ವರುಂ ||

ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ದುಗುಡಮನಧಿಕರಿಸಿ ನಾಂ ಪೆಟ್ಟುದೇನು
ಮಿರದು. ಏಕೆನೆ—

ಸೂನುವೆನಗಲ್ಲನೇಂ ವೃಷ |

ಸೇನಂ ನಿನಗನುಜನಲ್ಲನೇ ಯುವರಾಜಂ ||

ಏನಂ ನಿನಗಾಂ ಬೋಧಿಪೆ |

ನೇನಂ ನೀನೆನಗೆ ಮಾಡುವೈ ಬೋಧನಮಂ ||೧೧೯||

ಎಂದು.

ಸುಂದರಕಂ—ಮಹಾಪ್ರಭು ಬೆಸಸಿದಂತೆ (ಎಂದು ಪೋಪಂ)

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಆ! ಚಕ್ರಧಾರೆಯ ದನಿಯಂತಿಕ್ಕುಂ.

ಸೂತಂ—(ಕಿವಿಗೊಟ್ಟು) ಆಯುಷ್ಯಂತನೆ! ಕಿಚಿಕಿಲೈರಸಿದ ಚಕ್ರ
ಧಾರಾಧ್ವನಿ. ನಿಕ್ಕುವಂ ಪರಿಜನಂ ರಥಮಂ ತಂದಿಕ್ಕುಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ನೀಂ ಪೋಗು, ಸಜ್ಜುಗೆಯ್.

ಸೂತಂ—ವಾರಾಯನಾದೇಶಿಸಿದಂತೆ (ಎಂದು ಪೋಗಿ ಮಗುಬ್ಬು ಪುಗುವಂ.)

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ನೋಡಿ) ಅದೇಕೆ ನೀನೇಜು?

ಸೂತಂ—ಇದೆ ತಾತನುಂ ಮಾತೆಯುಂ ಸಂಜಯನೊಡನೆ ರಥಮನಳಂಕರಿಸಿ ಪ್ರಭುವಿನ ಸನ್ನಿಧಿಗೆ ಬಂದಸರ್.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಏಂ ತಾತನುಂ ಮಾತೆಯುಂ ಬಂದರೇ? ಕಷ್ಟಂ! ಬಿದಿ ಪಿರಿದುಂ ಜುಗುಪ್ಸೆಯನೊಡಚ್ಚಿತು. ಸೂತ! ನೀಂ ಪೋಗು; ರಥಮಂ ತಳ್ಳದೆ ತಾರ. ಆನುಂ ತಾತಂಗೆ ಗೋಚರನಾಗದೆ ಏಕಾಂತದೊಳಿದ್ದಪೆಂ.

ಸೂತಂ—ಆಯುಷ್ಯಂತನೆ! ಬಾಂಧವರೊಳಗುಟಾದಂ ನೀನೊ ವ್ವನೆ ಗಡಿವರ್ಗ? ಅದೆಂತೀತಾಯ್ತಂದೆವಿರಂ ನೀಂ ಸಂತವಿಡೆ?

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಸೂತ! ಹತಭಾಗ್ಯನಾನೆಂತು ಸಂತವಿಡುವೆಂ? ನೋಡು—

ತರದಿಂದಂ ಕಂಡು ತಾಯಂ ಪಿತೃವನೆಹಿಗಿ ದುಶ್ಯಾಸನಂ ನಾನು ಮಿವ್ವರ್ | ಸಿರದಲ್ಲಾ ಘ್ರಾತರಾಗಿಂದವರಿನನುವರಕ್ಕೀಗಳೇ ಬಂದೆ ವಲ್ಲೇ || ಅರಿ ಬಲ್ಪಿಂದಂತುಟಾದುದ್ವಶೆಯನೆಸಗಿರಲ್ ಬಾಲಕಂಗಳ್ಕು ಟಾ ನಿ | ಸ್ಕರುಣಾತ್ಮಂ ಪೋಗಿ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳ ಬಲಿಯೊಳ್ ನಿಂದು ನಾನೇನನೆಂಬೇಂ ||೧೨||

ಆದೊಡಂ ಪಿರಿಯರನವಶ್ಯಂ ವಂದಿಸಲೆವೇಬ್ಬಂ.

(ಎಂದಿವ್ವರುಂ ಪೋಪರ್.)

ಇಂತಿದು ತುರಿಯಾಂಕಂ.

ಪಂಚಮಾಂಕಂ.

(ಬಯ್ಯಾಕೆ ರಥಯಾನದಿಂ ಸಂಜಯಂ ಗಾಂಧಾರೀಧೃತರಾಷ್ಟ್ರರುಂ ಪುಗುವರ್)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ ಸಂಜಯ! ಕುರುಕುಲಮೆಂಬ ವನ ಕೆಲ್ಲಂ ಇದೊಂದೇ ತಳಿರೆನಿಸ ಅಣುಗಂ ದುಜ್ಜೋದನಂ ಅದಾವೆಡೆಯೊ ಲಿದ್ಧಪಂ? ಬರ್ದುಂಕಿರ್ವನೋ ಬರ್ದುಂಕಿರನೋ? ಪೇಡ್.

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ ಸಂಜಯ! ದಂದುಗಕ್ಕೆಡೆಯಾದ ವತ್ಸನವಂ ನಿಕ್ಕುವಂ ಬರ್ದುಂಕಿದೊಡೆ ಅವನಿರ್ಪೆಡೆಯಂ ಪೇಡ್.

ಸಂಜಯಂ—ಮಹಾರಾಜನಿನನೊರ್ವನೆ ಇತ್ತು ವಟವಿಟಸಿಯ ನೆಬಲೊಳ್ ಇದೆ ಕುಳ್ಳಿದ್ಧಪನಲ್ಲೀ?

ಗಾಂಧಾರಿ—ಎಲೈ! ವತ್ಸನೊರ್ವನೆ ಎಂದು ಪೇಟ್ಟು ಪಯ್; ಅದೇಂ ಈಗಲನೊಡವುಟ್ಟಿದರ್ ನೂರ್ವರ್ ಅದೇತರ್ಕ್ಕ ಪಕ್ಕದೊ ಲಿರರ್?

ಸಂಜಯಂ—ತಾತ! ಮಾತೆ! ಸ್ವೇಷ್ಟಾನುಸಾರದಿಂ ಮಹಾ ರಥದತ್ತಣಿಂ ನೀವವತರಿಪುದು.

ಇರ್ವ್ವರುಂ—(ಅವತರಣಮನಭಿನಯಪರ್)

(ಬಯ್ಯಂ ನಾಣ್ವರಸು ಕುಳ್ಳಿರ್ಪ ದುರೋಧನಂ ಪುಗುವಂ)

ಸಂಜಯಂ—(ಬಯ್ಯಸಾರ್ಧ) ಮಹಾರಾಜಂಗೆ ವಿಜಯಮುಕ್ಕೆ; ತಾತಂ ನಿನ್ನ ಮಾತೆಯೊಡನೆ ಇದೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದಪಂ; ಮಹಾರಾಜಂ ಅದೇಕೆ ಕಟಾಕ್ಷಿಸದಿರ್ಪುದು?

ದುರೋಧನಂ—(ಬಿಕ್ಕಸಮಂ ನಟಪಂ).

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—

ಕರಣದಿನೀಡ್ ಶಲ್ಯತತಿಯಂ ಸವಗಂದೆಜುದಿಟ್ಟು ಪಟ್ಟಿಗ |
ಟ್ಟರೆ ವ್ರಣವಾಳಿಂಬೊಳಿಗ ದೂರದೆ ನಿರ್ಜಿತವೈರಿವರ್ಗರಂ ||

ಧರಣಿಪರಂ ವಿಲಾಸದೇ ವಿಲೋಕಿತ ನಿನ್ನೆಡೆಗೆಯ್ದಿ ಸಹ್ಯಮೇಂ |
ತರಳನೆ ಬಾಧೆಯೆಂದು ಕಿವಿಯೊಳ್ ಬೆಸಗೊಂಡನೆ ಪಾಪಿ ಮೆಲ್ಲನಾಂ ||

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಚಿಕ್ಕ ಸಮನ್ವಯಕ್ಕೊಂಡ ದುಃಖಮನಭಿನಯವಂ)

ಗಾಂಧಾರಿಯುಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನುಂ—(ಸೋಂಕಿನಿಂ ತಬಿಕ್ಕಿ ಸುವರ್)

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ! ಪಿರಿದುಂ ಬೆಟ್ಟದುವಪ್ಪಿಸುಗೆಗಳ
ನೋವಿನಿಂ ಆಕುಲಿಪಂಗೆ ನಿನಗೆ ಎಮ್ಮ ವಿಷಯದೊಳ್ ನುಡಿ ಪೋಪಿ
ಪೋಣ್ಣದು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಅಣುಗ ದುಜ್ಜೋದನ! ಎನ್ನೊಡನೆಯುಂ
ನೀಂ ನುಡಿಯದುದು ಮುನ್ನೆಂದಾನುಮುಂಟೆ ?

ಗಾಂಧಾರಿ—ತನಯ! ನೀನುಮೆಮ್ಮೊಡನೆ ನುಡಿಯದೊಡೆ
ಈಗಲ್ ದುಶ್ಯಾಸನಂ ನುಡಿಯಿಪನೇ? ಮೇಣ್ ದುರ್ಮರ್ಷಣಂ ಪೆಪಂ
ನುಡಿಯಿಪರೇ? (ಎಂಬುಳ್)

ದುರ್ಮೋಧನಂ—

ಅನುಜಕ್ಕಳ್ ಹತರಾಗಿ ಸುಮ್ಮನೆಯೆ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದ ಪಾಪಾ
ತ್ಮನಾಂ| ಜನನೀ ಕಾರಣಮಲ್ತಿ ಕಣ್ಣಿನಿಗಳಂ ನೀಂ ತಾತನುಂ ವರ್ಷಿ
ಸಲ್ || ಘನವಾದೀಭರತಕ್ಷಿತಿಂದ್ರಕುಲದೊಳ್ ದುರ್ಜನ್ಮಮಾಂತಿ
ಪ್ಪನಂ | ತನಯಧ್ವಂಸವಿಧಾತ್ಮವಂ ತನಯನೆಂದೇಕೆನ್ನನಾರಯ್ವಿ
ನೀಂ ||೧೨೨||

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ! ಸಾಲ್ಕುಂ; ದುಃಖವುದಪ್ಪಿನೇಂ? ಈಕಣ್ಣಿಲಿ
ಗಣ್ಣಿ ನೀನಾದೊಡಮೊರ್ವ್ವಂ ದಾರಿದೋಪವನಾಗಿ ಚಿರಕಾಲಂ
ಬರ್ದುಕು. ನಿನಗಿನ್ನರಸುತನದಿಂ ಮೇಣ್ ಪಗೆತನದಿಂದಪ್ಪುದೇಂ?

ದುರ್ಮೋಧನಂ—

ಜನನೀ ಪೇಟೈಯದೇನನೋ ತಗದುದಂ ನೀನಿಂತು ದೀನೋ
ಕ್ತಿಯಂ | ಏನುತಕ್ಷತ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ನೀಂ ಬಗೆವೋಡಿದೈನ್ಯಂ ನಿನತ್ತೆಲ್ಲಿ
ಪೇಯ್ || ಇನಿತುಂ ವತ್ಸಲಭಾವವಿಲ್ಲದಳೆ ಹಾ ನೂರ್ವರ್ ಸುತರ್
ಸತ್ತದಂ | ಮನದೊಳ್ ಚಿಂತಿಪೆಯಿಲ್ಲ ನೀಂ ತಗದನಂ ರಕ್ಷೆಪ್ಪೆಯೆನ್ನಂ
ವಲಂ ||೧೨೩||

ಒಂದು ಪಕ್ಷದೊಳಿದು ಪುತ್ರಶೋಕದೇಸಕಮೆ.

ಸಂಜಯಂ—ಮಹಾರಾಜ ! “ ಕೊಡಂ ಬಾವಿಯೊಳ್ ಬೀಟಿ,
ಹಗ್ಗ ಮುಮನದಜೊಳ್ ಬಿಸುಡಲಾಗದು ” ಎಂಬ ನಾಯ್ಡುಡಿಯಿದು
ವ್ಯರ್ಥಮೇಂ ?

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಈನುಡಿ ಅನಿತ್ತುಪೊದ್ದುಗೆಯುಳ್ಳುದಲ್ಲ ;
ಏಕೆನೆ, ಉಪಕಾರವಿಷಯಮಾದುದೆ ಆಟದಿಂಬಟಿಯಂ ಇನ್ನುಪಕಾರ
ಸಾಧನದಿನೇಂ ? (ಎಂಜ್ಜುಂ)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—(ದುರ್ಮೋಧನನನ್ನಿ ಕೊಂಡು) ವತ್ಸ ! ಸಂತಮಿರ್;
ಸಂತಮಿರ್. ಎನ್ನುಮಂ ಅತಿದೀನೆಯಂ ನಿನ್ನ ಜನನಿಯುಮಂ ಸಂತವಿಡು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ತಾತ ! ನಿಮ್ಮನೀಗಳ್ ಸಂತವಿಡುವುದು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಏಕೆ ?

ದುರ್ಮೋಧನಂ—

ಇಂದಾಂ ಕುಂತಿಯ ಸುತರಂ |

ಕೊಂದಿಡಲವಳೊಡನೆ ಪೋಲ್ಕೆಯಿಂ ನೀವಿರ್ವರ್ ||

ದಂದುಗದೊಳಂ ಮನೋದಾ |

ಡ್ಯಂದಾಲ್ದಿ ಬಟಕ್ಕೆ ಸುತರ್ಗೆ ಸಂತಪಿಸದಿರಿಂ ||೧೨೪||

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ ! ನೀನಾದೊಡನೊರ್ವ್ವಂ ಬರ್ದುಂಕಿರ್ಪೆ
ಗಡಾ ! ಈಗಳಿದುವೇ ಅಭಿನಂದ್ಯಂ ; ಅದಲುಂ ಕುವರ ! ನೀನೀಗಳ್

ಅಸದೃಶಮಾದ ರಣೋದ್ಯೋಗದೊಳ್ ವರ್ತಿಸಲಸಮಯಂ ; ಪ್ರಸನ್ನ ನಾಗು ; ಇದೆಕೊಳ್ ನಾನಿಡುವೆಂ ನಿನಗಂಜಳಿಯಂ ; ಸಮರೋದ್ಯೋಗ ದತ್ತಣಿಂ ಮರಲ್ ; ಎನ್ನ ನುಡಿಯಂ ಮುಖ್ಯಮೆಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ ! ಆಲಿಸು ನಿನ್ನ ಮಾತೆಯ ಮಾತಂ ; ಮೇಣ್ ಬಂಧುವರ್ಗಮನೆಲ್ಲಮನಗಲ್ಪಿನ್ನ ನುಡಿಯಂ. ನೋಡು—

ಕಡುಪುಳ್ಳಾರಿಂದೆ ದಾಯಾದರನೆಣಿಸದೆ ನೀನಿರ್ದೈಯಾದ್ರೋಣ ಭೀಷ್ಮರ್ | ಮಡಿರರ್ ಮೇಣಂಜುಗುಂ ಕರ್ಣನ ಸುತನನಿರ್ದಿಕೊಂದ ಪಾರ್ಥಂಗೆ ಲೋಕಂ || ಬಡಿದಿಟ್ಟಂ ಮಕ್ಕಳಂ ನೂರ್ವರನರಿಯವನಾ ಪೂಣ್ಣಿ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಶೇಷಂ | ಬಡಿದಿಕ್ಕುಂ ಮಾಣ್ ರಿಪುಕ್ರೋಧಮನೆಳೆ ಯನೆ ಪೆತ್ತಂಧರಂ ಪಾಲಿಸೆಮ್ಮಂ ||೧೨೫||

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಸಮರದತ್ತಣಿಂ ಮರಲ್ದೀಗೆಯ್ವೆಂ ?

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ ! ನಿನ್ನ ತಂದೆ ಮೇಣ್ ವಿದುರಂ ಏವೇಬ್ಬರ್ ಅದಂ ಗೆಯ್.

ಸಂಜಯಂ—ಇದು ತಗುಗುಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಸಂಜಯ ! ಈಗಳುಮುಪದೇಶಿಪುದಿಕ್ಕುಮೇ ?

ಸಂಜಯಂ—ಜೀವಿಸಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಜಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ್ ರಸಗ್ಗೆ ಪ್ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಗಳುಪದೇಶಿಸವೇಬ್ಬಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಕೋಪಂಗೊಂಡು) ಅಕ್ಕೈ ; ಎಮಗೆ ತಕ್ಕುಪ ದೇಶಮಂ ಪ್ರಜ್ಞಾಶಾಲಿಯೆನಿಸ ನಿನ್ನತ್ತಣಿಂದಮೆ ಕೇಳ್ವೆವು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ ! ತಕ್ಕುದಂ ನುಡಿವಂಗೆ ಸಂಜಯಂಗೆ ಕನಲ್ವುದುನೇಂ ? ನೀಂ ಮನಶ್ಚಾಂತಿಯನಾಂಪೊಡೆ ನಾನೇ ನಿನಗಿನಿಸು ನುಡಿದಪೆಂ ; ಕೇಳ್.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ತಂದೆಯೆ ! ಪೇಯ್.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಬಿತ್ತರದಿನೇಂ? ಈಗಳುಮಭಿಮತದಿಂ ಪಣ ಬಂಧದಿಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೊಡನೆ ಸಂಧಿಗೊಳ್.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ತಾತ! ಪುತ್ರವಾತ್ಸಲ್ಯದ ಬಾಗುಳಿಂ ಮಾತೆ ಯುಂ, ಮೌಖ್ಯದಿಂ ಸಂಜಯನುಂ ಇಂತು ಮನನೊಲ್ವಂತೆ ನುಡಿಗೆ; ನಿಮಗಮಿಂತಱುಯಮೆಯೆ? ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಮಕ್ಕಳುಂವಿನಿದು ಣ್ಣಿದ ದುಃಖಜ್ವರಂ ಇಂತೆಸಗಲಾರ್ಪುದು. ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ, ತಾತ! ನೂರ್ವರೊಡವುಟ್ಟಿದರ್ ಬರ್ದುಂಕಿದ್ವಾರ್ಗಳೆ ಕೃಷ್ಣನುಪನ್ಯಸಿಸಿದ ಸಾಮೋಕ್ತಿಗಳಂ ಕಡೆಗಣ್ಣಿದೆಂ. ಈಗಳ್ ಮುತ್ತುಯ್ಯನುಂ ಗುರುವುಂ ತಮ್ಮಂದಿರುಂ ಅರಸುವಿಂಡುಂ ಅಯಿದರೆ, ತನ್ನೊಂದೊಡಲೊಲವಿನಿಂ ದುಜ್ಜೋದನಂ, ಮಾಪುರಸರ್ಗ್ಗೆ ನಾಣನೊಡರಿಪುದಂ ಮೇಣ್ ಸುಖ ಕರಮಲ್ಲದುದಂ ಸಂಧಿಯಂ ಪಾಂಡವರೊಡನೆಂತು ನೆಗಲ್ವಂ? ಅಲ್ಲ ದೆಯುಂ ನೀತಿಜ್ಞನಾದೆಲೆಸಂಜಯ!

ಹೀನತೆಯಿಲ್ಲದ ಜನಪರ್ |

ಹೀನರೆನಿಪ್ಪರೊಡನೆಂತು ಸಂಧಿಯನೊಲ್ವರ್ ||

ಹೀನಂ ದುಶ್ಯಾಸನನಿಂ |

ದಾನೀಗಳ್ ಸೋದರಾನ್ವಿತಂ ಧರ್ಮಸುತಂ ||೧೨೬||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಇಂತಿರೆಯುಂ ನಾಂ ಬೇಡಿದೊಡೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಅವುದುಮನೊಡಚ್ಚಿದಿರಂ. ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಮವನೇಗಳುಂ ತನ್ನಂ ನಿಮ್ಮತ್ತಣಿಂ ಕೀಟಿಂದೇ ಬಗೆವಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಅದೆಂತು?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಕೇಳ್, ತಮ್ಮಂದಿರೊಳಾವನೊನ್ವರ್ ಮಡಿ ದೊಡಂ ನಾನಸುವಡೆದಿರೆನೆಂದು ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಪೂಣ್ಕೆಯಿಪ್ಪಂ. ಬವರದೊಳ್ ಪಿರಿದುಂ ಕವಡುಂಟವ್ವದಱುಂ ಅನುಜರ್ಗಿಲ್ಲವಕ್ಕುಮೋ

ಎಂಬಾಶಂಕೆಯಿರ್ಪಿನಂ, ನೀಂ ಬಗೆಗೊಳ್ವಂತೆಯೆ ಸುಲಭನೆನೆ ಸಂಧಿ
ಗವನೊಳಗಪ್ಪಂ.

ಸಂಜಯಂ—ಇದಿಂತು.

ಗಾಂಧಾರಿ—ಕುವರ! ಯುಕ್ತಿಯುಕ್ತಮಂ ತಂದೆಯುಕ್ತಮಂ
ನೀನೊಪ್ಪುಗೊಳಾ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಎಲಾ ತಾಯೆ! ಎಲೈ ತಂದೆಯೆ! ಎಲೆ
ಸಂಜಯ!

ಒದವಲ್ ತಮ್ಮಂಗಮೊವ್ವಂಗಜಿವಜಿವವೆನಾನೆಂದವಂ ಪೂಣ್ಣ
ನೋರಂ | ದದೆ ನೂರ್ದರ ಸೋದರರ ಸತ್ತಿರೆ ಸಹಿಪನೆ ದುರ್ಮೋಧನಂ
ಪ್ರಾಣಮಾಂತಿ || ಪ್ಪುದನಾದುಶ್ಯಾಸನೋರಸ್ಥಲದ ರುಧಿರಮಂ ಪೀ
ರ್ದನಂ ಭೀಮನಂ ಮ | ದ್ಗದೆಯಿಂ ಸೀಟಿತ್ತವಿರಾಡಾಡೆನೆ ಕೃಪಣತೆ
ಯಿಂ ಸಂಧಿಯಂ ಮಾಯ್ಪಿನೇ ನಾಂ ||೧೨೭||

ಗಾಂಧಾರಿ—ಹಾ ವತ್ಸ! ದುಶ್ಯಾಸನ! ಹಾ ದುರ್ಮರ್ಷಣ!
ಹಾ ದುರ್ವಿನಯ! ಹಾ ವಿಕರ್ಣ! ಮಂದಭಾಗ್ಯೆಯಾನೀಗಳೊಂದಿದಿಂ
ತಪ್ಪ ವಿಸತ್ತಿಯಂ ಲೋಕದೊಳಾರಾನುಮನುಭವಿಸಿರ್ಪರೆಂಬುದಂ
ಮುಂ ಕೇಳ್ತುದುಂಟೇ? ಹಾ ವೀರಜನನಿ! ಹಾ ಗಾಂಧಾರಿ! ನೀಂ
ನೂಟಂ ದುಕ್ಕಂಗಳಂ ಪಡೆದೆಯಲ್ಲದೆ ನೂರ್ವರಂ ಮಕ್ಕಳನಲ್ಲ.

(ಎಲ್ಲರುಮುಟ್ಟುರ್).

ಸಂಜಯಂ—(ಕಣ್ಣಿರಂ ಸೂಸಿ) ತಾತ! ಮಾತೆ! ಮಹಾರಾಜಂ
ಗುಪದೇಶಂಗೆಯಲೈ ನೀವೀಯೆಡೆಗೆ ಬಿಜಯಂಗೆಯ್ದಿರ್ದಪಿರ್. ಅದಲುಂ
ನಿಮ್ಮ ಮನವಂ ಬಿಗಿವಿಡಿವುದು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ! ದುರ್ಮೋಧನ! ಅದೃಷ್ಟಂಗಳಿಂತು
ವಿಮುಖಂಗಳಾಗಿರೆ, ನೀನುಂ ಪಗೆಗಳ ವಿಷಯದೊಳ್ ಪಿಡಿದ ಮಾನ

ಬಂಧಮಂ ಸಡಿಲ್ಪದಿರೆ, ನಿನ್ನೊವ್ವನುಜಿವಿನಿಂ ಹರಣಂಬಿಡಿದಿರ್ಪ್ಪದೀನೆ ಗಾಂಧಾರಿಯುಂ ಅನುಂ ಶರಣನೇನಂ ಅವಲಂಬಿಪುದು ?

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಅವಲಂಬಿಪುದನಾಲಿಸಿಂ ; ಅದೇನೆನೆ—

ಜಗಮೆಲ್ಲಂ ವಶಮಾಗಿ ಭೋಗಿಸುತೆ ರಾಜ್ಯೈಶ್ವರ್ಯಮಂ ಮೆಟ್ಟಿ
ಶ | ತ್ರುಗಳಂ ಸಂನತರಾಜಮೌಳಿಕುಲರಾಜತ್ವಾದರಾಗಿದ್ದವರ್ ||
ಪಗೆವಿಂಡಂ ಧುರದೊಳ್ ಕೊಲುತ್ತು ಹತರಾದರ್ ಮುಂತೆ ನೂರ್ವರ್
ಸುತರ್ | ಸಗರಂ ತಾಳಿದ ಭಾರಮಂ ತಳೆವುದೀಗಳ್ ತಾತನುಂ
ಮಾತೆಯುಂ ||೧೨೮||

ಪೊಣರದೆ ಸ್ವಜೀವಿತರಕ್ಷಣಮಂ ಗೆಯ್ದಿದ್ದೊಡೆ ಮುಂ ಮೀಡಿದ
ಕ್ಷತ್ರಧರ್ಮಂ ಮೀಡಿದುದಾಗುತ್ತಿದ್ದೆತ್ತು.

(ನೇಶಭೈರವಿಂ ಪಿರಿದುಂ ಕೋಲಾಹಲಮಕ್ಕುಂ).

ಗಾಂಧಾರಿ—(ಸಂಭ್ರಮದಿಂ) ಸಂಜಯ ! ಇದೇಂ ಹಾಹಾಕಾರಂ
ಬೆರಸಿದ ತೂರೈದ್ವನಿ ಕೇಳುಂ ?

ಸಂಜಯಂ—ಮಾತೆ ! ಇದು ಇಂತಪ್ಪ ಭೀರುಜನಮಿರ್ಪೆಡೆ
ಯಲ್ಲು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ ! ಸಂಜಯ ! ಅತಿಭಯಂಕರಮಪ್ಪ
ಬಿತ್ತರದ ಹಾಹಾಕಾರಮಿದಾವುದೆಂಬುದನು. ಇದಕ್ಕಾದಾವುದೋ
ಪ್ರಬಲಕಾರಣಮುಂಟಕ್ಕುಂ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ತಾತ ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ಎಮಗೆ ಬಿದಿ ಪ್ರತಿ
ಕೂಲಮಲ್ತಿ ? ಮಹಾಭಯಮುಳ್ಳುದಂ ನೆಹಿತೊಂದುಮಂ ಸುದ್ದಿಯಂ
ಕೇಳದಿರ್ಪ್ಪನಿತಱುಗೊಳ್ ಆಂ ಸಮರಾಂಗಣಮನೆಯ್ ಲೊಪ್ಪುಗೊಳ್.

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ ! ಅನ್ನೆಯನನಾಥಿಯನ್ನಂ ಇತ್ತಲ್
ಮೂರ್ತಂ ಸಂತವಿದು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ನೀಂ ಸಮರಮೈಯ್ದಲೆವೆಟ್ಟುದೆಂದು ತಪ್ಪಿಸಂ
ದಿದ್ದಪೆ; ಆದೊಡಂ, ಗುಪ್ತದೊಳ್ ಶತ್ರುಪ್ರತಿಘಾತಮನೆಸಗಲ್
ತಕ್ಕುದನುಪಾಯಮಂ ಇನಿಸು ಚಿಂತಿಸು.

ದುರ್ರೋಧನಂ—

ಇದಿರೊಳ್ ನಂಟರನೆಚ್ಚು ಕೊಂದರಿಗಳಂ ನಾಂ ಗುಪ್ತದಿಂ
ಕೊಲ್ಪುದ | ಲ್ತದಱುಂದೇನವರಂತೆ ಮಾಡೆ ಧುರದೊಳ್ ಗೂಢಪ್ರತಿ
ಕಾರಮಂ ||

ಗಾಂಧಾರಿ—ಕುವರ! ನೀನೊರ್ವಂ; ನಿನಗಾವಂ ನೆರವಕ್ಕುಂ?

ದುರ್ರೋಧನಂ—

ವಿದಿತತ್ವತ್ಸುತನಾಶಕಂ ಜನನಿ ನಾನೊರ್ವಂ ವಿಪಕ್ಷರ್ ಪಲರ್ |
ಬಿದಿಯಿಗಾಳ್ ಸಮಮಿಕ್ಕೈ ಪಾಂಡವವಿಹೀನಂ ತಾನೆನಿಕ್ಕುಂ ನೆಲಂ ||

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳಗೆ ಕಲಕಲವಾದಿಂ ಬಾಯಂ)

ಎಲೆಎಲೆ ಯೋಧರಿರಾ ! ನೀಂ ಕೌರವೇಂದ್ರಂಗೆ ಬಿನ್ನವಿಪುದು.
ಸಮನಿಸಿಕ್ಕುಮಿದು ಮಹಾಭೀಕರಮೆಸಕಂ. ಅಪ್ರಿಯಮನಱುಪಲ್
ಪಿಂಜರಿಯಲಾಗದು. ಏಕೆನೆ, ಸಮಯಕ್ಕನುಗುಣಮಪ್ಪುದಂ ಪ್ರತಿಕ್ರ
ಯೆಯಂ ಈಗಲೆಸಗವೆಟ್ಟುಂ.

ಕರದಿಂ ವರ್ಜಿಸಿ ರಜ್ಜುವಂ ಕಶೆಯುಮಂ ಪಾರ್ಥೇಷುಚಿಹ್ನಾಂ
ಗನಾ| ಗಿರುತುಂ ಮೆಲ್ಲನಿವಂ ರಥಾಧ್ವವಜ್ರತಿರ್ಪಶ್ವಂಗಳಂದುಯ್ಯತುಂ |
ಅಜ್ಜಪುತ್ತಶ್ರುಗಳಿಂದೆ ಕರ್ಣನಿರವಂ ಕೇಳ್ವರ್ಗೆ ಹೃತ್ಕಂಪಮಂ |
ಕುರುಗಳ್ಳೀಯುತೆ ಶೂನ್ಯದೊಳ್ ರಥದೊಳೇ ಶಲ್ಯಂ ಬರುತ್ತಿದ್ದಪಂ ||

ದುರ್ರೋಧನಂ—(ಆಲಸಿ) ಇದನಾವಂ ಸಿಡಿಲ ಪೊಯ್ದದಂತೆ
ಕೂರಿತಪ್ಪ ನುಡಿಯಂ ಅಸ್ಪಷ್ಟಮೆನೆ ಪುಯಲ್ಪಿದಂ? ಅರಯ್ವುದು.
ಎಲೆ ಅದಾವನಿಲ್ಲಿ ?

ಸೂತಂ—(ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪೊಕ್ಕು) ಹಾ ಮಹಾರಾಜ! ಕೆಟ್ಟಿವು.
(ಎಂದು ಬಿಟ್ಟುಂ)

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಪೇಜ್ ಪೇಜ್.

ಸೂತಂ—ಎಲೆ ಆಯುಷ್ಯಂತನೆ! ಪೆಜ್ತೇಂ?

ಜನತತಿ ಮೂರ್ಛಿಸಿತಿದು ಕ |

ಣನಾ ಮನೋರಥದವೋಲಣಂ ಬಜಿದಾದಾ ||

ತನ ರಥಮಂ ಪತ್ತಿದ ಶ |

ಲ್ಯನಿವಂ ಶಲ್ಯಂಬೊಲಂತರಂಬುಗಲೀಗಳ್ ||೧೩೧||

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಹಾ! ಮಿತ್ರ ಕರ್ಣ! (ಎಂದು ಮೂರ್ಛಿಗೊಕ್ಕುಂ)

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ! ಸಮಾಧಾನಮೊಂದು; ಸಮಾಧಾನ
ಮೊಂದು.

ಸಂಜಯಂ—ಸುತಮಿರ್ಘ್ನುದು ಮಹಾರಾಜಂ.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಅಹಹ! ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ!!

ಮೊನೆಯೊಳ್ ಭೀಷ್ಮದ್ರೋಣರ್ |

ವಿನಿಹತರಾಗುವುದುಮೆನ್ನ ಕುವರಂಗವಲಂ ||

ಬನಮೆನಿಸಿದಿಷ್ಟಮಿತ್ರಂ |

ಘನಬಲನಾತಿಂಗರಾಜನುಂ ಹತನಾದಂ ||೧೩೨||

ವತ್ಸ! ಸಮಾಧಾನಮೊಂದು ಸಮಾಧಾನಮೊಂದು. ಭರತಕುಲ
ವಿಮುಖಮಾದೆಲೆ ಹತವಿಧಿಯೆ!

ಕುರುಡಂ ಸುತಶತಮೃತಿಯಿಂ |

ಮುಗುತೆ ಸತಿಯೊಡನೆ ಶೋಚ್ಯದಶೆವಡೆದಾಂ ನಿ ||

ಗುರುಬಂಧುಮಿತ್ರನಾದೀ |

ದುರುಯೋಧನನಲ್ಲಿಯುಂ ನಿರಾಶಂ ನಿನ್ನಿಂ ||೧೩೩||

ವತ್ಸ! ಆರ್ತೆಯಂ ನಿನ್ನ ಮಾತೆಯಂ ಸಂತವಿಡು.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಎಲ್ಲ ಶ್ರುತು)

ನುಡಿ ಕರ್ಣ ಕರ್ಣಕಿನಿದಿನೆ |

ಕಡುಮುದಮೊಡರಿಸುತುಮೆನಗೆ ಸುತವತ್ಸಲನೇ ||

ಎಡೆವಿಡದಿದ್ದ ನನಪ್ರಿಯ |

ಮೊಡಚ್ಚದನನ್ನೆನ್ನೆನೆಕೆ ತೊಡುಡೆಯ್ದುವೆ ನೀಂ ||೧೩೪||

(ಎಂದು ಮತ್ತೆ ಮೂರ್ಛಿತನಪ್ಪಂ)

(ಎಲ್ಲರುಂ ಸಂತವಿಡುವರ್)

ಎನಗಸುಗಳ್ಗೆಂ ವೆಗ್ಗಳ |

ನೆನಿಸಿದ್ದಾಂಗಳರಾಜನುಯಲೊಡಂ ತಾ ||

ತನೆ ಸುಯ್ಯಲುವಾಂ ನಾಣ್ಣುವೆ |

ನೆನೆ ಪೇಟೆನ್ನೆಂತು ಸಂತವಿಡುವೆಂ ಮನಮಂ ||೧೩೫||

ಅಲ್ಲದೆಯುಂ—

ಅರಿಯಿಂದಂ ಹತನಾಗಿ ಶೋಚ್ಯನೆನಿಸಿಪ್ಪಾವತ್ಸದುಶ್ಯಾಸನಂ |

ಗರರೇ ಶೋಚಿಸೆನೀಗಳಾಂ ನಿಹತಮಾದಾಬಂಧುಸಂದೋಹಕಂ ||

ಕರಮಶ್ರಾವ್ಯಮಿದೆಂಬ ಪೊಲ್ಲದನದಾವಂ ಕರ್ಣನೊಳ್ ಗೆಯ್ದನೋ |

ಧುರದೊಳ್ ಸಾಹಸದಿಂದಮಾದುರುಳನಂ ನಾನಿಂದು ಕೊಂದಿಕ್ಕುವೆಂ ||.

ಗಾಂಧಾರಿ—ಕಣ್ಣೀರ್ವಿಡುವುದನೊಚ್ಚಣಂ ಸಡಿಲ್ಪು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಕಣ್ಣಿನಿಗಳಂ ಚಣಮೊರಸು

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ತಾತ!

ಮಾನನಿಧಿ ಮದುದ್ದೇಶದೆ |

ತಾನಸುವಿಡುವಂದು ತಡೆಯನಾವನುಮವನಂ ||

ಅನಾತನನುದ್ದೇಶಿಸಿ |

ದೀನಂ ಕಣ್ಣೀರ್ವಿಡುತ್ತಮಿರೆ ತಡೆವುದಿದೇಂ ||೧೩೭||

ಸೂತ! ಎಮ್ಮ ಕುಲಕೆ ವಿನಾಶಕಮುಂ ಉಹಿಸಲುಮರಿದೆನಿ
ಪುದುಂ ಆದೀಯೆಸಕಮಂ ಅದಾವನೆಸಗಿದನಕ್ಕುಂ ?

ಸೂತಂ—ಆಯುಷ್ಯಂತನೆ! ಲೋಕವಿಂತು ಗಡ ನುಡಿಗುಂ—

ಕ್ಷಿತಿಯೊಳಗೆ ಪೂಜಿ ಚಕ್ರಂ |

ಹತನಾದಂ ಚಕ್ರಧರನ ಸಾರಥ್ಯದೆ ದ ||

ಪಿತನಾಗೆಮ್ಮಯ ಸೇನೆಗೆ |

ಕೃತಾಂತನೆನಿಸಿದ ಕಿರೀಟಯೆಚ್ಚುಂಬುಗಳಿಂ ||೧೩೮||

ದುರೋಧನಂ—ಅಹಹ! ಕಷ್ಟಂಕಷ್ಟಂ!

ಅಕರ್ಣನ ವಿಲಸನ್ನುಖ |

ರಾಕಾಹಿಮಕರನ ನೆನೆಪಿನಿಂ ಮಸಗಿದ ಮ ||

ಚೋರಾಂಬುಧಿಯಂ ಕ್ರೋಧೋ |

ದ್ರೇಕದ ಬಡಬಾಗ್ನಿಯಿಂದು ಸಪ್ತನೆ ಪೀರ್ಗುಂ ||೧೩೯||

ಮಾತೆ! ತಾತ! ನೀಮೆನಗೆ ಒಸೆಯಿಂ.

ಸುಡುತಿದ್ದೆಪುದಿದು ನನ್ನಂ |

ತಡೆಯಲ್ಕಸದಳಮೆನಿಪ್ಪ ದುಃಖಜ್ವಲನಂ ||

ಮಡಿವುದು ಸಮಮೆನಿವೊಡಮೆನ |

ಗಡಸಿದ ಸಂಶಯದೆ ಬವರಮೇ ವರಮೆನಿಕುಂ ||೧೪೦||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—(ದುರೋಧನನಂ ತಬ್ಬಿ ಗೆಯ್ದು ಅಬ್ಬಂ).

ತನಯಾ ಸಂಶಯಮೇ ಗಡಾ ಸಮನಿಕುಂ ಸಾಸಂಗಳೊಳ್
ನಿಕ್ಕುವಂ | ಮನಮುದ್ದೇಗದಿನಬ್ಬುಗುಂ ಬಗೆದೊಡೀಗಲ್ ಭೀಮನಂ

ಭೀಮನಂ || ಇನಿಸುಂ ನಿನ್ನೆಸಕಂಗಳಲ್ಲಿ ಕವಡಿಲ್ಲಂ ಮಾನಶೌಂಡಾ
ದ್ವಿಷ | ಜ್ವನದಾಯೋಧನದಲ್ಲಿ ಬಂಚನೆಯಳುಂಬಂ ಕೆಟ್ಟಿನಾ ನಕ್ಕಟಾ||

ಗಾಂಧಾರಿ—ನೂರ್ಮರನೆನ್ನ ಮಕ್ಕಳನಾವನೊಕ್ಕ ಲಿಕ್ಕಿದಂ ನೀನಾ
ಭೀಮನೊಡನೆಯೆ ಬವರಮಾಡುವೆ.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಮಾತೆ! ಭೀಮನಿಕ್ಕೇ,

ಮನಕಿಷ್ಟಾರ್ಥಮೊಡಲಿ ಚಂದನರಸಂ ನನ್ನೀಕ್ಷಣಂಗಳೆ ತ |
ಣ್ಣನೆ ರಾಜಪ್ಪ ಸುಧಾಕರಂ ಜನನಿಯೇ ನಿನ್ನೊಲೈವೆತ್ತಾತ್ಮಜಂ ||
ಜನಕಾ ನಿನ್ನ ನಯೋಪದೇಶವೆಸೆವಂತೆವಾಸಿಯಾದಂಗರಾ ! ಜನ
ನಾವಂ ಖಲಪಾಪಿಯೆಚ್ಚನವನೊಳ್ ನನ್ನಂಬು ಬೀಳ್ಗಿಗಳೇ ||೧೪೨||

ಸೂತ! ಸಾಲ್ಗುಮೀಗಳ್; ತಳ್ಳುವುದುನೇಂ? ಪಣ್ಣಿದೆನ್ನ
ತೇರಂ ತಾರ (ಚಿಂತಿಸಿ) ನೀನುಂ ಪಾಂಡವಗ್ಗಂಜುವಂ; ನಿಲ್,
ಗದಾಮಾತ್ರಸಹಾಯನಾಗಿಯೆ ರಣರಂಗಮನೆಯ್ದವೆಂ.

ಸೂತಂ—ಅಯುಷ್ಮಂತನೆ! ಸಾಲ್ಗುಂ; ಬೇಣಿಯೆಣಿವುದು
ನೇಂ? ಇದೆ ಬಂದೆನಾಂ (ಎಂದು ತರಳ್ವಂ).

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ! ದುರ್ರೋಧನ! ನಿನ್ನೀಯುದ್ಯವ
ಮೆಮ್ಮನುರಿಪಲ್ಕೆ ದಿಡವಾಗಿಯೇ ಇವ್ವೊಡೆ, ಬಟಿಯೊಳಿರ್ಪ್ಪ ತುಟಿ
ಲಾಳ್ಗಳೊಳ್ ಒರ್ವನಂ ಪಡೆವಳತನದೊಳಭಿಷೇಚಿಸು.

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಅಭಿಷೇಚಿಸಿದೆನೆ.

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ! ಅದಾವನಂ? ಅನಾವನೊಳ್ ಈಜಯಾ
ಶೆಯಂ ಅವಲಂಬಿಸೆನೋ ಅವನಾವಂ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಶಲ್ಯನನೋ ಮೇಣ್ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನನೋ?

ಸಂಜಯಂ—ಅಹಹ ಕಷ್ಟಂ!

ಹತನಾಗಿರೆ ಭೀಷ್ಮಂ ಗುರು |

ಹತನಾಗಿರೆಯಂಗನ್ನ ಪತಿ ಹತನಾಗಿರೆಯುಂ ||

ಕ್ಷೀತಿಪನೆ ಶಲ್ಯಂ ಪಾಂಡುವ |

ಸುತರಂ ತಾಂ ಗೆಲ್ವನೆಂದು ಪಿರಿದಾಸೆ ಗಡಾ ||೧೪೩||

ದುರ್ಮೋಢನಂ—ಶಲ್ಯನಿಂದೇಂ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿಂದೇಂ ?

ಅನುಗೊಳಿಸು ಕರ್ಣನಾಲಿಂ |

ಗನಮಂ ಮೇಣ್ ಪಾರ್ಥನಸುಗಳಂ ಕೊಳ್ಳಿಂದಾ ||

ನನವರತಂ ಸೂಸುವ ಕ |

ಣ್ಣನಿಗಳನೀಯೊಡಲನಿಗಳಭಿಷೇಚಿಸಿದೆಂ ||೧೪೪||

(ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ) ಕೌರವಸೇನೆಯೊಳ್ ಪ್ರಧಾನರೆನಿಸಿರ್ಪೆಲೆ ಯೋಧ
ರಿರಾ! ಎಮ್ಮಂ ಕಂಡು ಭಯದಿನತ್ತಿತ್ತಲೋಡುವುದೇಕೆ ? ಸುಯೋ
ಧನನೆಲ್ಲಿದ್ದಪಂ ? ನೀವದಂ ಪೇಟಿಂ.

(ಎಲ್ಲರುಮಾಲಿಪರ್)

ಸೂತಂ—(ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಘೋಷ) ಆಯುಷ್ಯಂತನೆ !

ತೇರೊಂದನೇಯುತ್ತಿ |

ತ್ತಾರಯ್ಯತೆ ನಿನ್ನ ನಿರ್ವರೆಯ್ತಂದಿರ್ಪರ್ ||

ಎಲ್ಲರುಂ—ಆವಂ ? ಪೆಣನಾವಂ ?

ಸೂತಂ—

ಆರಾಧೇಯಾಹಿತನುಂ |

ಕ್ರೂರಂ ವೃಕಚೇಷ್ಟಿತಂ ವೃಕೋದರನವನುಂ ||೧೪೫||

ಗಾಂಧಾರಿ—(ಭಯಂಚರಿಸು) ವತ್ಸ ! ಈಗಲೇಸಂದರ್ಭದೊಳ್
ಗತಿಯೇಂ ?

ದುರ್ಮೋಢನಂ—ಮಾತೆ ! ಗದೆಯಿದು ಬಲೆಯೊಳೇ ಇದ್ದವು
ದಲೇ ?

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ! ಹಾಹಾ! ಈಗಳ್ ಪಾಪಿಯತ್ತಣೆಂ ಕೆಟ್ಟಿಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಇನ್ನೀಗಳ್ ತಳ್ವುವುದಾಗದು. ಸಂಜಯ! ನೀನಿವರನಿವ್ವರಂ ರಥಮೇಱುಸಿ ಸಿವಿರಕೆ ಪೊಟಮಡು. ಎಮ್ಮಲಲಂ ಕಳೆವ ಒಲವಿನ ಬವರಂ ಬಂದೊದವಿತು.

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ! ಒಚ್ಚಣಂ ಪ್ರತೀಕ್ಷಿಸು; ಇವ ರಿವ್ವರ ಬಗೆಯನಱುವೆಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ತಂದೆಯೆ! ಈಯಱುವಿನಿಂದೇಂ ?

(ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರನುಂ ಗಾಂಧಾರಿಯುಂ ಇನಿಸುದೂರಮೆಯ್ದಿ ನಿಲ್ವರ್)

(ಬಲಿಕೆ ರಥಾರೂಢರ್ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ್ ಪುಗುವರ್).

ಭೀಮಂ—ಎಲೆ ದುರ್ಮೋಧನಾನುಜೀವಿಗಳಿರಾ ! ಅದೇತಕ್ಕೇ ಸಂಭ್ರಮದಿಂ ಎಂತೆಂತೊ ನೀನೆಡೆಯಾಡುವಿರ್ ? ಎಮ್ಮ ಬಂದುದ ನಱುಪಿಂ.

ಕವಡಿಂ ಜೂದಾಡಿದಂ ಮೇಣರಗಿನ ಮನೆಯೊಳ್ ಚುರ್ಚಿದಂ ಗರ್ವಿಯಾವಂ | ಸವನಂ ಕೃಷ್ಣಾಶಿರೋಜಾಂಬರಮೆಲಿವುದಱುೊಳ್ ನಾವದಾವಂಗೆ ತೊಟ್ಟರ್ || ನೃವರಂ ದುಶ್ಯಾಸನಾದ್ಯಾನುಜಶತಗುರು ಮೇಣ್ ಕರ್ಣಸನ್ನಿತ್ರನಾಕೌ | ರವನೆತ್ತಲ್ ಪೇಟಮಿಲ್ಲಂ ಕಿನಿಸೆಮಗ ವನಂ ನೋಡಲಾಂ ಬಂದೆವಿವ್ವರ್ ||೧೪೬||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಸಂಜಯ! ಪಾಪಿಯ ಮಾತಿನುಪಕ್ರಮಂ ಕೂರಿತಲ್ತೆ ?

ಸಂಜಯಂ—ಕಾರ್ಯದಿನನಿಷ್ಕಮನೆಲ್ಲಮಂ ಗೆಯ್ದ ತಾನೀಗಳ್ ಮಾತಿನಿಂ ಸಂಕಟಂಗೊಳಿಪಂ.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ಸೂತ! ಪೋಗಿ ಪೇಟವರ್ಗೆ, ಇವನಿಲ್ಲಪ್ಪ ನೆಂದು.

ಸೂತಂ—(ಬಲಿಸಾದರ್) ಎಲೆ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿರಾ ! ಇದೆ ಇತ್ತಲ್ ಮಹಾರಾಜಂ ತಾಯ್ತಂದೆವಿರೈರಸು ವಟವಿಟಪಿಯ ನೆಲ ಲೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿದ್ದಪಂ.

ಅರ್ಜುನಂ—(ಭೀಮನಂ ಕಃಱುತು) ಆರೈ ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು. ಪುತ್ರಶೋಕಪರಿಸೀಡಿತರಂ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳಂ ನಾಂ ಕಂಡು ಮತ್ತೆ ಪಿರಿದುಮುಲಿವುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲ ; ಅದಲುಂ ಪೆಡಮಗುಬ್ಬು ಪೋಪಂ.

ಭೀಮಂ—ಗಾಂಪ ! ಸದಾಚಾರಸಂಪ್ರದಾಯಮಂ ವೀಚಿ ಲಾಗದು. ಪಿರಿಯರಂ ಅಭಿವಂದಿಸದೆ ಪೋವುದು ತರನಲ್ಲ.

(ಎಂದಿವ್ವರುಂ ರಥದತ್ತಣಿಸುಂವುದನಭಿನಯಿಪರ್)

ಭೀಮಂ—ಸಂಜಯ ! ತಾಯ್ತಂದೆವಿರ್ಗೈ ವಂದನೆಯನೆಜುವು, ಮೇಣ್ ನಿಲ್ ; ಅವೆ ಅಜುವುನೆವು. (ಅರ್ಜುನನಂ ನೋಡಿ) ವತ್ಸ ! ತಮ್ಮೆ ಸಕಮಂ ಪೆಸರುಮಂ ಅಜುಕೆಗೆಯ್ದು ಪಿರಿಯರ್ಗೈ ವಂದನೆಯನೆಸಗ ಲೈಯ್ಯುಂ.

ಅರ್ಜುನಂ—(ಬಲಿಸಾದರ್) ತಾತ ! ಮಾತೆ !

ಪಗೆಗಳನೆಲ್ಲರಂ ಜಯಿಸುವಾಸೆಯನಾವನೊಳೊಲ್ಲು ನಿಮ್ಮ ಸೂ | ನುಗಳಿಸಿದ್ದರೋ ಜಗಮನಾವನಹಂಕೃತಿಯಿಂ ತೃಣಕ್ಕೆ ತಾಂ || ಬಗೆದನೊ ಸಂಗರಾಂಗಣದೊಳಂತಹಕರ್ಣನನೆಚ್ಚು ಕೊಂ ದಿವಂ | ನೆಗ್ಗುಪನರ್ಜುನಂ ನಿಮಗೆ ವಂದನೆಯಂ ಮಿಗೆ ಪಾಂಡು ನಂದನಂ ||೧೪೭||

ಭೀಮಂ—

ಕುರುಕುಲಮಂ ಚಾರ್ಣಿಸಿದಂ |

ನೆಜು ದುಶ್ಯಾಸನನ ನೆತ್ತರಿಂ ಮದಿಸಿದನೀ ||

ದುರುಯೋಧನನೂರುಗಳಂ |

ಮುಜುವಂ ಸಿರದಿಂದೆ ನಿಮಗೆ ಭೀಮಂ ಮಣಿವಂ ||೧೪೮||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಎಲೆ ದುರಾತ್ಮ ! ವೃಕೋದರ ! ನೀನೊ
ವೃನೆ ಪಗೆಗಳಿಗೆ ಕೇಡೆಸಗಿದನಲ್ಲ. ಕ್ಷತ್ರಿಯಜಾತಿಯಿರ್ಪ್ಪಂದಿನಿಂ
ಬೀರರ್ ಬವರದೊಳ್ ಜಯಿಸರುಂ ಜಿತರುಂ ಹತರುಮಪ್ಪುದುಂಟು ;
ಆದೊಡಮದೇನೆಂದು ನೀನಿಂತು ಜಙ್ಗುಚುತ್ತೆ ಎಮ್ಮನುಬೈಗಂಗೊಳಿಸೆ ?

ಭೀಮಂ—ತಾತ ! ಕನಲ್ವದಾಗದು.

ಕುರುಳೀಬ್ಬಿಡಾಡಿಯುಯೆ ಮ್ಮಯ ವಧುವನದಾರ್ ತ್ವತ್ಸಭಾ
ಸ್ಥಾನದೊಳ್ ಕಂ | ಡರವರ್ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಯೊಳ್ ತಾಂ ಶಲಭಕುಲದ
ಪೋಲೆಲ್ಲರುಂ ದಗ್ಧರಾದರ್ || ಒರೆವೆಂ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ನಾನೀಕತದೆ ಭುಜಬಲ
ಶ್ಲಾಘೆಯಿಂ ದರ್ಪದಿಂದ | ಲ್ತುಟು ತಾತಾ ಪುತ್ರಪೌತ್ರರ್ ವಿರಚಿಸಿದ
ಮಹಾಕಾರ್ಯದೊಳ್ ಸಾಕ್ಷಿ ನೀನೇ ||೧೪೯||

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಬಲಿಸಾರ್ಧ) ಘಟಘಟ ವಾಯುವುತ್ರ !
ಇದೇನಿಂತು ಮುತ್ತರಾಯನ ಮುಂತೆ ತೆಗಟತಕ್ಕದುಮಂ ಸ್ವಕಾರ್ಯ
ಮಂ ಪೊಗಬ್ಬಪೆ ? ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ—

ಜನಪರ್ ನೀಂ ನೀನುಮಾಭೂಪತಿಪಶುವವರಿನ್ನಿ ವೃಂರ್ಪ್ಪಂದು
ನಿಮ್ಮಂ | ಗನೆ ಜೂದುಂದೊಬ್ಬವಳ್ ನಾಂ ಬಿಸಸೆ ಭುವನಪಂ ಮಂಡೆ
ಯಾಬ್ಬುಯ್ದಳಾದಳ್ || ಜನಿಸಿರ್ಪ್ಪೀವೈರದೊಳ್ ಪೆಡ್ ಹತರೆನಿಸಿದ
ಭೂಪಾಲರೆಂತಪ್ಪುಗೆಯ್ದರ್ | ನಿನಗೀಗಳ್ ದರ್ಪಮೋ ಗೆಲ್ಲದೆಯೆ
ಭುಜಬಲೋತ್ಸೇಕದಿಂ ಕೊರ್ವಿದೆನ್ನಂ ||೧೫೦||

ಭೀಮಂ—(ಕ್ರೋಧಂಗೊಂಡು ಗದಯುನೆತ್ತಿ) ಎಲೆ ದುರಾತ್ಮನೆ ! ಇವ
ನಿಲ್ಲವೆನಿಸೆ.

ಅರ್ಜುನಂ—ಅರ್ಯ ! ಇವನೊಳ್ ಕೋಪಂಗೊಳ್ಳುದಜುಂದೇಂ?

ಒಡರಿಪನಿವನಪ್ರಿಯಮಂ |

ನುಡಿಯೊಳ್ ಕೃತಿ ಕೃತಿಯೊಳಲ್ತು ನೂರ್ವರ್ ಸಹಜರ್ ||

ಮಡಿದಿರಲಡಸಿದ ದುಗುಡದೆ |

ಕಡು ಜಙುಚುವನೆಮಗೆ ಬಾಧೆಯೇನಿದಱುಂದಂ ||೧೫೧||

ಭೀಮಂ—ಎಲೆ ಎಲೆ ಭರತಕುಲಕಳಂಕ !

ಪೊಯೆ ನನ್ನೀಗದೆಯಗ್ರದಿಂ ಪಟಪಟೆಂದೆಲ್ಲೋಳಿ ನುಗ್ಗುಪ್ಪ ನಿ |
ನ್ನಯ ದೇಹಕ್ಕೆಲೆಕರ್ಕಶಪ್ರಲಪಿತಾ ಪ್ರತ್ಯಾಹಮಂ ನಿನ್ನ ಮಾ ||
ತೆಯುಮೀತಾತನುಮಿಂದೊಡಚ್ಚದೊಡೆ ನೀಂ ದುಶ್ಯಾಸನಂ ಪೋದ ದಾ|
ರಿಯನುದ್ದೇಶಿಸಿಯೆಯ್ದ ಲೀಗಳೆ ವಲಂ ಕೊಂದಿಕ್ಕೇನೇ ನಿನ್ನನಾಂ ||

ಅಲ್ಲ ದೆಯುಮೆಲೆ ಮೂಢ !

ಕರಿ ಯುಷ್ಮತ್ಕುಲಪದ್ಮಕಾನನಕೆನಿಪ್ಪೀಭೀಮಸೇನಂ ಕನ |
ಲ್ದಿರೆಯುಂ ಶೋಕದೆ ನೀಂ ವಧೂಜನದವೋಲ್ ಕಣ್ಣೋರ್ಗಳಂ
ಬಿಟ್ಟದಾ || ಪರಿಯೊಳ್ ತಮ್ಮನ ವಕ್ಷಮಂ ಬಗಿದುದಂ ಕಣ್ಣಾಱಿ
ನೀಂ ಕಂಡುದೆಂ | ಬೆರಡುಂ ಕಾರಣಮಾದುವಲ್ತಿ ಫಡ ನೀಂ ರಾಜಾ
ಧಮಂ ಜೀವಿಸಲ್ ||೧೫೨||

ದುರ್ಮೋಧನಂ—ದುರಾತ್ಮ ! ಭರತಕುಲಾಧಮ ! ದ್ಯೂತದಾಸ|
ಪಾಂಡವಪಶು ! ನಾಂ ನಿನ್ನವೋಲ್ ಜಙುಚುವುದಱುಂಗಳ ಬಿತ್ತಿಗನಲ್ತು.

ಮೆಱುವೆನ್ನಯ ಗದೆಯಿಂ ಸೀ |

ಳ್ಳುರದೆಲ್ವುಗಳೋಳಿ ಭೀಷಣಂ ಭೂಷಣಮಾ ||

ಗಿರೆಯುಱಿದೆ ರಣಾಂಗಣದೊಳ |

ಗೊಣಗಿದನಂ ನಿನ್ನನೀಕ್ಷೆಕುಂ ಬಂಧುಜನಂ ||೧೫೪||

ಭೀಮಂ—(ನಕ್ಕು) ಇಂತಿವೊಡೆ ನಿನ್ನ ನುಡಿ ನಂಬತಕ್ಕುದು.
ಅದಱುಂ ಪತ್ತೆಸಾರ್ದುದನೆ ಪೇಟ್ಟುಪೆಂ. ಇದು ನಮ್ಮಣ್ಣ ತಮ್ಮಂದಿರೆಲ್ಲರ
ನಿಶ್ಚಯಂ.

ಮೆಱುವಿತ್ತೋಳಿಂದೆ ಬೀಸಿಟ್ಟಲಘುಗದೆಯ ಘಾತಕ್ಕೆ ನಿನ್ನಾರು
ಗಳ ಪೋ | ಲ್ಲರೆ ನಿನ್ನೀಮಂಡೆಯೊಳ್ ಕ್ರೂರನೆ ಬೆಳಗೆ ಜನಂ

ನೋಲ್ಪ್ವನಂ ನಾಳೆ ಕಾಲಿ || ಟ್ವುಟು ನೀಂ ಮುಂತಪ್ಪ ಸೋದರ್ಶರ
ವಿದಳನದಿಂ ಸೋರ್ವ ರಕ್ತಾ ಘನಾದ್ರ್ಪಂ | ಪೊರೆದೊಪ್ಪಲ್ ಚಂದನಂ
ಬೋಲುಗುರ್ದುದಿವರಮಾಂ ಕೂರಳಂಕಾರಮಾಂಪೆ ||೧೫೫||

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್) ಎಲೆಎಲೆ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿರಾ ! ಇದೆ ಪಗೆವಿಂಡ
ನೆಲ್ಲಮನೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕಿ ಬೀರದಿಂ ಪರಶುರಾಮನಭಿರಾಮನುಂ ಜಸಮನಾ
ಕ್ರಮಿಸಿ ದೆಸೆದೆಸೆಯೊಳಿರ್ಪ್ಪ ದವೋದ್ಧತಮಂ ರಿಪುಜನಮುಂ ಪ್ರತಾಪ
ದಿಂ ತಾಪಂಗೊಳಿಸಿ ಮೆಚುವನಜಾತಶತ್ರುವಿತಂ ಶ್ರೀಮದ್ಯುಧಿಷ್ಠಿರ
ಮಹಾರಾಜಂ ಆಜ್ಞಾಪಿಸುವಂ.

ಇವ್ವರುಂ—(ಈಳ್ವು) ಆರೈನೇನೆಂದಾಜ್ಞಾಪಿಸುವಂ ?
(ಮತ್ತ ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್)

ಇಡುಗಾಪ್ತರ್ ವಹ್ನಿಯೊಳ್ ಸಂಗರಹತರೊಡಲಂ ಬಾಷ್ಪಮಿ
ಶ್ರಾಂಬುವಂ ತಾಂ | ಕುಡುಗೆಂತೋ ಬಾಂಧವರ್ ಬಾಂಧವಜನಕೆ
ಹತರ್ ಬಿಟ್ಟಿರಲ್ ದುರ್ಗಮಾಗಿ || ಪ್ವೆಡೆಯಲ್ಲಾರಯ್ಗೆ ಗೃಧ್ರಪ್ರಕರ
ವಿದಳಿತಜ್ಞಾ ತಿದೇಹಂಗಳಂ ತಾಂ | ಪಡೆದಂ ಪೊಪ್ಪುತ್ತಮಂ ಶತ್ರುಗ
ಳೊಡನಿನನೊರ್ತ್ತಾಣದೊಳ್ ಸೇರ್ಗೆ ಸೈನ್ಯಂ ||೧೫೬||

ಇವ್ವರುಂ—ಆರೈನಾಜ್ಞಾಪಿಸಿದಂತಕ್ಕೆ (ಎಂದು ತರಲ್ದರ್).

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್) ಎಲವೆಲವೊ ! ಗಾಂಡೀವವೆವೆವುದಜ್ಞಿಯೊಳ್
ಬಾಹುಶಾಲಿಯೆನಿಸಿರ್ಪ್ಪರ್ಜುನ ! ಈಗಳದೆತ್ತಣ್ಗೆ ಪೋದವೆ ?

ಇರೆ ಕೋಪಂ ಕರ್ಣನಲ್ಲಿನ್ನೆಗಮಿದನುಡಿದೆಂ ನಿಮ್ಮನೀಗೆಲ್ವ
ಬಿಲ್ಲಂ | ಮೆಚುದೈ ಮಾಶೌರ್ಯಮುಂ ಸಾಸಿಗರಿರದ ವನಂಬೋಲ್ವ ಸಂ
ಗ್ರಾಮದೊಳ್ ನೀಂ || ಪರಮಾಸ್ತ್ರಂ ಬಿಟ್ಟ ತಾತಂಗರಿ ನೆಗೆಲ್ವ ಶಿರ
ಸ್ಪರ್ಶಮುಂ ದ್ರೋಣಜಾತಂ | ಸ್ಮರಣಂಗೊಂಡೆಯಿದೆಂ ಪಾಂಡವ
ಲಯಶಿಖಿ ಪಾಂಚಾಲಸೇನಾಂತಕಂ ನಾಂ ||೧೫೭||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—(ಕೇಳು ಸಂತಸಂಗೊಂದು) ವತ್ಸ ದುರ್ಮೋಧನ ! ಇದೆ, ತಂದೆಗಂ ಮಿಗಿಲೆನಿಸ ಶಿಕ್ಷೆಯುಳ್ಳನುಂ ಅಮರ್ದುರ್ಣಿಗಳ್ಗೆ ಸಮನುಂ ಮಹಾತ್ಮನುಮಾದ ಅಶ್ವತ್ಥಾಮನಿವಂ ದ್ರೋಣಂಗೆ ಸಮನಿಸಿದ ಪರಿಭವದಿಂ ಮಸಗಿದ ಕ್ರೋಧಾಗ್ನಿಯಿಂದೆ ಪಜ್ಜಳಿಸುತೆಯ್ದಂದಂ ; ಅದಲುಂ ನೀನಿದಿಗೊಂಡೀತನಂ ಮನ್ನಿಸು.

ಗಾಂಧಾರಿ—ವತ್ಸ ! ಈಮಹಾಭಾಗನನಿದಿಗೊಳ್.

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ತಿರಸ್ಕಾರಭಾವದಿಂ) ತಾತ ! ಮಾತೆ ! ಕರ್ಣನ ವಧೆಯನೇ ಬಯಸುತಿದ್ದನಂ ವೃಥಾಮಪ್ಪಿನಂ ಹರಯಮಂ ಅಸ್ತ್ರ ಶಿಕ್ಷೆಯಂ ಮೇಣ್ ಶಕ್ತಿಭರಮಂ ಪಡೆದನುಮಾದಿವನಿಂದೆಂ ?

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ ! ಈವೊಬ್ಬನೋಳ್ ಪರಾಕ್ರಮಶಾಲಿಗಳ್ಗಿಂತಪ್ಪರ್ಗಿ ಬಿಜುವಾತಿನಿಂ ಅನನುರಾಗಮನೊಡಚ್ಚುವುದು ನಿನಗೆ ಉಚಿತಮಲ್ಲು.

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—(ಪೊಕ್ಕು) ಎಲೆ ಪ್ರಭು ಕೌರವೇಂದ್ರ !

ಸವಿವಾತಂ ಕರ್ಣನೇನು ಮಿಗೆ ಕಥಿಸಿದನೋ ಕರ್ಣಕಾನಂದ ಮಪ್ಪಂ | ತವನೇನಂ ಗೆಯ್ದನೋ ನಿಚ್ಚುಮುಮನುವರದೊಳ್ ನೀನವಂ ಬಲ್ಲೆಯಲ್ಲೇ || ಇವನಶ್ವತ್ಥಾಮನೀಗಳ್ ರಿಪುಕುಲಮನಿರ್ದಿಚ್ಚುತ್ತೆ ಬಿಲ್ಲಾಂತು ನಿಲ್ಲಂ | ನೃವರಾ ಶತ್ರುಪ್ರತೀಕಾರಮನೆಸಗಿದುದಿಲ್ಲೆಂಬ ಸಂತಾಪಮಂ ಮಾಣ್ ||

ದುರ್ಮೋಧನಂ—(ಅಸೂಯೆಯಿಂ) ಆಚಾರ್ಯಪುತ್ರ !

ಅಂಗಾಧಿಪನೆಯೆದ ಬಬ್ |

ಕೃಂ ಗಡ ನೀಂ ಕಾದವೆಯ್ದುದೆನ್ನೆಯುವುದುಮಂ ||

ಸಂಗರದೆ ನಿರೀಕ್ಷಿಸು ನೀ |

ನಂಗಾಧಿಪನಾವನೀಸುಯೋಧನನಾವಂ

||೧೫೯||

ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂ—ಎನಿದು? ಈಗಳುಂ ಕರ್ಣಪಕ್ಷಪಾತದತ್ತಣಿಂ
ಎಮ್ಮ ವಿಷಯದೊಳ್ ಮತ್ತೆಯುಮದುವೆ ತಿರಸ್ಕಾರವೋ? ರಾಯನೆ!
ಇಂತಕ್ಕೆ. ನೀಂ ಪದುಳಮಿರು. (ಎಂದು ಘೋಷಂ.)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ! ಇದೇನಜುಯಮೆ ನಿನತು? ಈವೇಳೆ
ಯೊಳಂ ಮಹಾರಣಶೂರಂಗಂತಪ್ಪಂಗಶ್ಚತ್ವಾಮಂಗಂ ಬಿಡುನುಡಿಯಿಂದ
ಮಪ್ಪೀತಿಯನೊಡಚ್ಚುವೆ?

ದುರ್ಯೋಧನಂ—ಅನಿವನ ವಿಷಯದೊಳಪ್ರಿಯಮಂ ಮೇಣ್
ಸಟಿಯನೇನನಾಡಿದೆಂ? ಇದೇಂ ಕೋಪಕ್ಕೆಡೆಯಲ್ಲೋ? ನೋಡು—

ಅಜುಯಲ್ಕಾವನ ಮೈಮೆಯಂ ನೆಜುಯರೋ ಬಿಲ್ಲಾಂತ ರಾಜನ್ಯರುಂ |
ಧರದೊಳ್ ನಿಮ್ಮಯ ಭಾಗ್ಯದೋಷದಿನದಾವಂ ಮಿಲ್ಲುದುತ್ತಾದನೋ ||
ಇರುತೆನ್ನಗ್ರದೊಳೆನ್ನ ನೇಹಿಗನನಾಳಂ ಗಾಧಿರಾಜೇಂದ್ರನಂ |
ಜಜುಯುತ್ತಂ ನುಡಿವಂ ಕಿರೀಟಗಮಿವಂಗಂ ಪೇಜ್ ವಿಶೇಷಂ ಗಡೇಂ ||

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ವತ್ಸ! ಈವಿಷಯದೊಳ್ ನಿನ್ನ ತಪ್ಪೇನಿ
ಕುಂ? ಭರತಕುಲದ ತೀರಮೆ ಇದು. ಗಾಂಧಾರಿ! ಸಂಜಯ!
ಮಂದಭಾಗ್ಯಂ ನಾನೇವೆನಿದಕ್ಕೆ? (ಚಿಂತಿಸಿ, ಆತ್ಮಗತಂ) ಅಕ್ಕೆ; ಇಂತು
ಗಡ? (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಸಂಜಯ! ಪೇಜಿನ್ನ ನುಡಿಯಿಂ ದ್ರೋಣವುತ್ರಂಗಿ
ಅಶ್ವತ್ಥಾಮಂಗಿ:—
ವತ್ಸ!

ನೆನೆಯಾ ನೀನಿವನಿದೆ ಕೂಡಿ ಚಿರಕಾಲಂ ಸ್ತನ್ಯವೀಂಟೆ
ದ್ವಂದಂ | ನೆನೆಯಾ ನೀಂ ಪೊರಳಾಡೆ ಬಾಲ್ಯದೆ ಮಸುಳ್ಳೆನ್ನುಟ್ಟ
ಕೌಶೇಯಮಂ || ಅನುಜಾತರ್ ಮೃತಿಯೊಂದೆ ಪೆಚ್ಚಿದಬಲಿಂ ಮೇ
ಣ್ಗಾಢಸಂಪ್ರೀತಿಯಂ | ದನುಗೆಟ್ಟಿಂದನೊಳೀತನೊಳ್ ನಿಜುಸದಿರ್
ನೀಂ ಶಾಶ್ವತಕ್ರೋಧಮಂ ||೧೬೧||

ಸಂಜಯಂ—ಸ್ವಾಮಿ ಬೆಸಸಿದಂತಕ್ಕೆ. (ಎಂದೇವ್ವಂ)

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಅಲ್ಲದೆ ಪೆಣಿತೊಂದನಿದಂ ನೀಂ ನುಡಿಯ
ವೇಯ್ಕುಂ. ಅದೇನೆನೆ—

ತೊದಟ್ಟಾತಂ ಬಗೆಗೊಂಡು ನಿನ್ನ ಗುರು ಕೈಗೈದಂ ಬಿಸುಬ್ಬಂತೆ
ಗೆ | ಯುದ್ಧನಂತಪ್ಪರುಹಂಗಮಂತಹಪರೀಭಾವಂ ಸಮಂತಾದುದಂ ||
ಅದಟಂ ಮೇಣ್ ನಿನ್ನಗುಳ್ಳ ಪೌರುಷಮನಂತಾರಯ್ದು ನಿನ್ನಂತರಂ |
ಗದೆ ದುರ್ರೋಧನನೆಂದುದಂ ಮುಱುತು ಗೆಯ್ ಶತ್ರುಪ್ರತೀಕಾರಮಂ ||
ಎಂದು.

ಸಂಜಯಂ—ತಾತನಾಣತಿಯಂತೆ. (ಎಂದು ಘೋಷಂ)

ದುರ್ರೋಧನಂ—ಸೂತ! ಸಾಂಗ್ರಾಮಿಕಮಂ ರಥಮನುಯ್.

ಸೂತಂ—ಮಹಾರಾಜನಾದೇಶಿಸಿದಂತೆ (ಎಂದು ತರಳ್ವಂ).

ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಂ—ಗಾಂಧಾರಿ! ಇನ್ನಾಂ ಮದ್ರಾಧಿಪತಿಶಲ್ಯನ
ಸಿವಿರಮನೆ ಎಯ್ದುವಂ. ವತ್ಸ! ನೀನುಮಿಂತು ಗೆಯ್. (ಕಿವಿಯೆಳ್
ಇಂತೆಂದು ನುಡಿದು ತರಳ್ವಂ).

(ಎಲ್ಲರುಂ ತರಳ್ವರ್).

ಇಂತಿದು ಪಂಚಮಾಂಕಂ.

ಷಷ್ಠಾಂಕಂ.

(ಬಹುಕೆ ಪೀಠದೊಳ್ ಕುಳ್ಳಿಪ್ಪ ಯುಧಿಷ್ಠಿರನುಂ ದ್ರೌಪದಿಯುಂ ಚೇತಿಯುಂ
ಸೇವಕನುಂ ಪುಗುವರ್.)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಚಿಂತಗೊಂಡವನಂತೆ ಸುಯ್ದು)

ಘನಭೀಷ್ಮಾಂಭೋಧಿಯಂ ದಾಂಟಿದೆವು ಶಮಿತಮಾಯ್ತೆಂತೊ
ಗುರ್ದಗ್ನಿಯುಂ ನಂ | ಜಿನ ಕರ್ಣವ್ಯಾಳಮುಂ ಸಂಹತಮೆನಿಸಿತು ಶಲ್ಯಂ
ದಿವಕ್ಕೈದಿದಂ ಮೇಣ್ || ಇನಿಸಿಕ್ಕುಂ ಶೇಷವಿನ್ನೆಮ್ಮಯ ಜಯಕೆನೆ

ಭೀಮಂ ಮಹಾಸಾಹಸಂ ತೋ | ಟ್ಟನೆ ಗೃದಾಪೂಣೈಯಿಂದಾನುಸು
ಭರಣದೆ ಸಂದೇಹಮೊಂದಿರ್ಪೆವೆಲ್ಲರ್ ||೧೬೩||

ದ್ರೌಪದಿ—(ಕಣ್ಣಿನವರಸು) ಮಹಾರಾಜ ! ಪಾಂಚಾಲಿಯಿಂದ
ಮಸುಭರಣದೆ ಸಂದೇಹಮೊಂದಿರ್ಪೆವೆಂದು ಪೇಯ್ದಿಲ್ಲೇಕೆ ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪಾಂಚಾಲಿ ! ಎನ್ನಿಂದಲ್ಲೇ ? (ಸೇವಕನಂ
ನೋಡಿ) ಎಲೆ ತಿಳಿದವನೆ !

ಸೇವಕಂ—ಸ್ವಾಮಿಯಾಜ್ಞಾ ಪಿಸವೇಯ್ಯಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಸಹದೇವಂಗೆ ಪೇಜ್ ; ಇಂದೆ ಪೂರ್ತಿಗೊಳಿಸ
ಲ್ವೇಡಿದ ಕುಪಿತಭೀಮನ ಘೋರಮಂ ಪೂಣೈಯಂ ಕೇಳ್ವು, ಕಣ್ಣೆ
ಗೋಚರನಾಗದೆ ಮುಖಗೊಂಡಿರ್ಪ್ಪ ಮಾನಿ ಕೌರವಾಧಮನ ನೆಲೆಯ
ನಣುಯಲ್ಕೆ ಆಆಯೆಡೆಗಳೊಳ್ ವಾಸ್ತವಮಪ್ಪ ವಿಚಾರಮಂ ತಿಳಿವ
ಅತಿನಿಪುಣಮತಿಯ ಚಾರರುಂ ಭಕ್ತಿಯುಕ್ತರ್ ಮಂತುಗಳುಂ ಆಂ
ಪ್ರತ್ಯುಪಕಾರಕೆಂದೀವ ಪಣಮುಮಂ ಬಹುಮಾನಮುಮಂ ಪಡೆವರಾಗಿ
ಪಟುಪಟಹಂಗಳ ಸಬುದದಿಂ ತಮ್ಮಗ್ಗಡಣೆಯಂ ಮೆಣುಯುತುಂ
ದುರ್ರೋಧನನ ಪಜ್ಜೆಗಳನಾರಯ್ಯತೆ ಸ್ಯಮಂತಕುಂಚಕದ ಸುತ್ತಲುಂ
ಸಂಚರಿಕೆ, ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ—

ಮಿಗೆ ಕೆಸಱುಳ್ ಮೇಣ್ ಪುಲಿಲೊಳ್ |

ನಿಗೂಢಪದಮಾರ್ಗವಜುತವರ್ ಧೀವರರೆ ||

ಯ್ದಿಗೆ ಗೋಪರ್ ಪೊದಱುಳ್ ಚರಿ |

ಸುಗೆ ಬಳ್ಳಿಗಳೊಳ್ ನಲ್ಲಿ ಪೊಕ್ಕೊಗ್ಗಿದವರ್ ||೧೬೪||

ಚರಿಸುಗೆ ತಮ್ಮಯ ಮೇಣ |

ನೈರ ಪಜ್ಜೆಯನಣುತ ಬಿಯದರುಂ ಪುಲಿಗಾಡೊಳ್ ||

ಚರರಣುಯಲ್ ವಾನಪ್ರ |

ಸ್ಥರುಮಂ ಸಿದ್ಧರುಮನೆಯ್ದು ಗಾಶ್ರಮತತಿಯಂ ||೧೬೫||

ಸೇವಕಂ—ಅಣತಿಯಂತೆ (ಎಂದೇಬ್ಬಂ)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ನಿಲ್ ; ಇಂತುಂ ಸಹದೇವಂಗೆ ಪೇಟವೇಬ್ಬಂ.

ಇರುತೇಕಾಂತದೊಳಕ್ಕುತುಂ ನುಡಿವರಂ ರೋಗಾರ್ಥಿಯಂ
ಕಾನನಾಂ | ತರದೊಳ್ ನಿದ್ರಿಸುತಿರ್ಪರಂ ಬಿಡದೆ ತಾವಾರಯ್ಯವೇಬ್ಬಂ
ವಲಂ || ಧರಿಸಿಕ್ಕುಂ ಮಿಗವಿಂಡದೆಲ್ಲಿ ಭಯನುಂ ಮೇಣೆಲ್ಲಿ ಚೀಗುಂ
ಖಗಂ | ಮೆಱುಗುಂ ರಾಜರ ಚಿಹ್ನೆಯುಳ್ಳಡಿಗಳೆಲ್ಲಾ ರಯ್ಯದಂತ
ಲ್ಲಿಯುಂ ||೧೬೬||

ಸೇವಕಂ—ಮಹಾಪ್ರಭು ಬೆಸಸಿದಂತೆ (ಎಂದು ಘೋಗಿ ಮಗುಬ್ಬು,
ಸಂತಸದಿಂ) ಸ್ವಾಮಿಯೆ ! ಪಾಂಚಾಲಕಂ ಬಂದಿರ್ಪಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ತಳ್ಳದೆ ಪುಗಿಸು.

ಸೇವಕಂ—(ಘೋಗಿ ಪಾಂಚಾಲಕನೊಡನೆ ಪೊಕ್ಕು) ಪಾಂಚಾಲಕ !
ಇದೆ ಮಹಾರಾಜನಿತ್ತಲಿದ್ದಪಂ. ಸನ್ನಿಧಿಯನೆಯ್ದು.

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಮಹಾರಾಜಂಗೆ ಜಯಮಕ್ಕೈ ; ಜಯಮಕ್ಕೈ.
ಮಹಾರಾಜಂಗಂ ದೇವಿಗಂ ಪ್ರಿಯವಾರ್ತೆಯನುಪುನೆಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಅಯ್ಯ ಪಾಂಚಾಲಕ ! ದುರಾತ್ಮಕನಪ್ಪ
ಅಕೌರವಾಧಮನ ನೆಲೆ ವಿದಿತಮಾದುದೇ ?

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ನೆಲೆಯೊಂದೇ ಅಲ್ಲು ;
ದೇವಿಯ ಕುರುಳ್ಗಳಂ ದುಗುಲಮಂ ಈಬ್ಬಿಬ್ಬಿದುಡುಂ ಮಹಾಪಾತ
ಕಕ್ಕೆ ಮುಖ್ಯಬೀಜಮೆನಿಸಿದಾಕೇಡಿಗನೇ ಸಿಕ್ಕಿದಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಹುಸುಗೊಂಡು). ಅಯ್ಯ ! ಎನಗೊಲವನ
ಸುದ್ದಿಯನುಪಿದೆ. ಅವಂ ಕಣ್ಗೆ ಗೋಚರನಾದನೇಂ ?

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ರಣಗೋಚರನಂ ಭೀಮನಂ ಬೆಸಗೊಳ್ಳುದು.

ದ್ರೌಪದಿ—(ಭಯದಿಂ) ಅದೆಂತು ಎನ್ನ ಮನದನ್ನಂ ರಣ
ಗೋಚರನಾಗಿರ್ಪಂ ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಶಂಕಿತನಾಗಿ).

ಅದಟಡಸಿದ ಭೀಮನ ವಿಷ |

ಯದೆ ನಿರ್ನೇರಮಳ್ಳ ಬಗೆ ವಿವೇಕಂಗಿಡುಗುಂ ||

ಗದೇವಿಡಿದವನಾರ್ಪಂ ತಿಳಿ |

ಯದನೇಂ ಶಂಕಿಸುವೆನಾದೊಡಂ ರಣಜಯದೊಳ್ ||೧೬೭||

(ದ್ರೌಪದಿಯುಂ ನೋಡಿ, ಮೊಗದ ಕಣ್ಣೀರನೊರಸಿ) ಎಲೆ ಸುಕ್ಷತ್ರಿಯೆ !

ಏಕೆ ಮುಗುಗುವೆ ?

ಪಿರಿಯರ್ ಬಾಂಧವಭಾವಮಂ ಪಡೆದರುಂ ಸಾಸಿವರುರ್ವೀ
ಶರುಂ | ನೆರೆದಾಸ್ಥಾನದ ಮಧ್ಯದಲ್ಲೆ ಮಗೆ ಮುನ್ನಾಧಾತಿರಸ್ಕಾರಮಂ ||
ಅರಸೀ ನಾವಸುವಂ ವಿಸರ್ಜಿಪುದು ಮೇಣಾನೀಚದುರೋಧನಂ | ಧುರ
ದಲ್ಲಿಂದಲಾವಾಂಪುದೆಂಬೆರಡಲೊಂದೇ ಗಡಾ ಭಂಜಿಕುಂ ||೧೬೮||

ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಸಂದೆಗಂಗೊಳವೆೞ್ದದೆ ಇಲ್ಲಂ.

ಇಂದೆಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಪೂಣೈಗೆ |

ಕುಂದಪ್ಪದೊ ಎಂದು ಭೀತಿಗೊಂಡಾಬೀರಂ ||

ಬಂಧಿಸುವಂ ತೃಚ್ಚೆಕುರಮ |

ನಂದಿದನೆಯಿಸಿದ ಖಳನುಮಂ ಭಂಗಿಸುವಂ ||೧೬೯||

ಪಾಂಚಾಲಕ ! ಪೇಡ್ ಪೇಡ್ ದುರಾತ್ಮನಾಕೌರವಾಧಮಂ
ಅದೆಂತು ಸಿಲ್ಕಿದಂ? ಎತ್ತ? ಈಗಲ್ ಎಂ ತೊಡಗಿಕ್ಕುಂ ?

ದ್ರೌಪದಿ—ಅಯ್ಯ ! ಪೇಡ್ ಪೇಡ್.

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಮಹಾಪ್ರಭುವುಂ ದೇವಿಯುಂ ಅಲಿಸವೇ
ಯ್ಯುಂ ; ಬಿನ್ನವಿಸವೆೞ್ದಿವುಂ. ಮದ್ರಾಧಿಸತಿ ಶಲ್ಯಂ ಮಹಾರಾಜ
ನಿಂದೆ ಸಂಹೃತನಾಗಿ, ಗಾಂಧಾರರಾಜಕುಲದ ಶಲಭಂ ಸಾದೇವನ ಅಸ್ತ್ರ
ಮೆಂಬಗ್ನಿಗೊಳಗಾಗಿ, ಪಡೆವಳಂ ಹತನಾದುದುಂ ಗೋಪಾಡುತಿರ್ದ್

ಕೆಲಂಬರ್ ಯೋದ್ಧಾರರುಂ ರಣರಂಗಮನುಷ್ಯಯೆ, ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ಮನ
ಬೆಂಗಾಪನೊಂದಿದ ನಿಮ್ಮ ಪಡೆಗಳ್ ಪಗೆಗಳೊದವಿದ ಸೋಲಿಂ ಪೆಟ್ಟು
ವೆರ್ಚಿ ಸುತ್ತುತುಂ ಸೋಜಿಗದ ಪನ್ನತಿಕೆಯಿಂದವಂದಿರಂ ಸದೆಬಡಿದು
ಪೆಡಮಗುಟ್ಟುತಿರೆ, ಕೃಪಕೃತವರ್ಮಾಶ್ವತ್ಥಾಮರೆಲ್ಲಿಯೋ ಅಡಂಗಿ,
ಇಂದೆ ಪೂರಯಿಸವೆಟ್ಟುದಂ ಕುಮಾರಭೀಮಸೇನನ ಪೂಣ್ಣೆಯಂ
ಕೇಡಿಗಂ ಕೌರವಾಧಮನವನಾರಯ್ದ ತಾನೆಲ್ಲಿ ಮುಗುಗೊಂಡನೋ
ತಿಳಿಯಲರಿದಾಗಿಕ್ಕುಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಚಿ: ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ!! ಬಬ್ಬಕೆ ಬಬ್ಬಕೆ?

ದ್ರೌಪದಿ—ಮುಂದೆ ಪೇಟ.

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಮಹಾಪ್ರಭುವುಂ ದೇವಿಯುಮವಧಾನವೀ
ವುದು. ಬಬ್ಬಕೆ ಭಗವಂತನಿಂ ವಾಸುದೇವನಿಂ ಅಧಿಷ್ಠಿತನಾದ ಒರ್ತೇ
ರೊಳ್ ಭೀಮಾರ್ಜುನರಿವ್ವರುಂ ಕುಳ್ಳಿದ್ದುಂ ಸೈಮಂತಪಂಚಕದ
ಸುತ್ತಲುಂ ಚರಿಸಲಾರಂಭಿಸಿದರ್. ಅವಂ ದೊರೆಕೊಂಡನಿಲ್ಲಂ. ಬಬ್ಬಕ್ಕೆ
ಎಮ್ಮನ್ನರಚ್ಚುಳಾಯ್ದರ್ ಅಕ್ಕಟಾ! ದುರ್ವಿಧಿಯೇ! ಎಂದು ಮಮ್ಮಲಂ
ಮುಗುಗುತಿರೆ, ಕುಮಾರಾರ್ಜುನಂ ನೀಡುಂ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತಿರೆ, ವೃಕೋ
ದರಂ ಬರಿಸರಿತುವಿನಿರುಳೊಳ್ ಪಾಣುಡುವ ಮಿಂಚುಂಬುಬುಗಳ ನೆರವಿ
ಯಂತೆ ಕೆಂಬೊಗಗಿಂಬಾದ ಕಡೆಗಣ್ಣೊಟಂಗಳಿಂ ಗದೆಯಂ ಪಜ್ಜಳಿ
ಪಂತೆಸಗುತಿರೆ, ಬಿದಿಯೇನನೊ ಮಾಡಿಟ್ಟೆತೆಂದದಂ ಭಗವಂತಂ ಶ್ರೀಕೃ
ಷ್ಣಂ ಪಯ್ಯುತಿರೆ, ಪರಿಚಿತನೊವ್ವಂ ಮಾನಸಂ ಆಗಲೆ ಕೊಂದ ಮಿಗದ
ರಕುತದಿಂ ಕೈಕಾಲ್ಗಲುಂ ಬಟ್ಟೆಯುಂ ರಕ್ತಮಾಗಿರ್ಪಿನಂ ಮಾಂಸ
ಭಾರಮಂ ಪೊತ್ತು ತುರಿಸದಿಂ ಕುಮಾರಭೀಮಸೇನನ ಬಬ್ಬಗೆಯ್ದಿ,
ಸುಯ್ಯಿದಿದಾದುದುಧುಂಧವಾತ್ರಮೆ ಕೇಳ್ವ ವರ್ಣಂಗಳಿಂ ನುಡಿಗಳೂ
ಹೈಂಗಳಾಗಿರೆ ಇಂತೆಂದಂ—“ ಕುಮಾರ ಭೀಮಸೇನ! ಈಪೆಗೊಳದ
ತಡಿಯೊಳ್ ಎರವ್ವಜ್ಜೆಸಾಲ್ಗಲ್ ಕಾಣ್ಕುಂ. ಅಪಜ್ಜೆಗಳ ಪಡಿನೆಲ್ಲಳ್

ನೆಱು ಪಗಲ್ತಿಕ್ಕುಂ ; ಅವಱುಳೊಂದು ನೀರತ್ತಣೆಂ ಮೇಗಣ್ಗೆ ಪತ್ತಿ
ಬಂದಂತೆ ಇವ್ವುದು. ಸೆಱತೊಂದು ಅಂತಿಲ್ಲಂ. ಇಂ ಮುಂದೆ
ಕುಮಾರಂಗೆ ತೋಱುದಂತೆ ಮಾಡವೆಬ್ಬುದು” ಎಂದು. ಒಬ್ಬಕ್ಕಾ
ವೆಲ್ಲದುಂ ಸಂಭ್ರಮಂಚೆರಸು ತೆರಳ್ವೆವು. ಆತನನೇ ಮುಂಗೊಂಡು
ಅಸರೋವರದ ತಡಿಯನೆಯ್ದಿ ಪರಿಚಯದಿಂ ತಿಳಿಯಲಪ್ಪ ದುರೋ
ಧನನ ಪಜ್ಜೆಗುಱುಪುಗಳನೊಳಕೊಂಡ ದಾರಿಯಡೆಯಂ ಸೇರ್ದೆವು.
ಪೂಜ್ಯಂ ವಾಸುದೇವಂ “ಎಲೆ ವೀರ ಭೀಮಸೇನ ! ದುರೋಧನಂ
ಜಲಸ್ತಂಭವಿದ್ಯೆಯಂ ಬಲ್ಲನಲ್ಲೇ ? ಅಂತವುದುಂ ಅವಂ ನಿನಗಂಜಿ
ಈಸರೋವರದೋವರಿಯೊಳಡಂಗಿರ್ಪ್ಪನಕ್ಕುಂ” ಎಂದಂ. ಕೃಷ್ಣಂ
ನುಡಿದ ನುಡಿಯನಿದನಾಲಿಸಿ ಕುಮಾರಭೀಮಸೇನಂ ದೆಸೆದೆಸೆಯ
ಬಳ್ಳಿಮಾಡಂಗಳೊಳ್ ತೆಕ್ಕನೆ ತೀವಿದ ದನಿಗಂ ಮಿಗಿಲಪ್ಪಂತೆಯುಂ,
ನೀರ್ವಕ್ಕಿಗಳೆಲ್ಲಂ ಪೌವನೆ ಪಾಱು ಸುತ್ತಾಡುವಂತೆಯುಂ, ನೆಗಲ್ಲುಳುಂ
ಪಾವುವರಿಜಿನ ಮಿಂಗಳುಂ ಬಿಗುತ್ತು ನೆಗೆವಂತೆಯುಂ, ಸರದ
ಜಳಮೆಲ್ಲಮುಂ ಕದಡಿ ಕಲುಷಿತಮಪ್ಪಂತೆಯುಂ ರೌದ್ರಮೆನೆ ಗರ್ಜಿಸಿ
ಇಂತೆಂದಂ—ಎಲವೆಲವೋ ಉಕ್ಕಟಂ ನೆಗಲ್ತ್ತವಡೆದ ಪುಸಿಯದಟೆನೊಳ್
ಅಭಿಮಾನಂಗೊಂಡವನೆ ! ಪಾಂಚಾಲೀಕೇಶಂಬರಾಕರ್ಷಣದಿಂ ಮಹಾ
ಪಾತಕಿಯೆನಿಸಿದನೆ ! ಕೌರವಾಧಮನೆ !

ಜನಿಯೆಂಬೈ ಶುದ್ಧಚಂದ್ರಾನ್ವಯದೆ ಗದೆಯನಿನ್ನೀಗಕುಂ ತಾಳ್ವೆ
ದುಶ್ಯಾ | ಸನವಕ್ಷ್ಯಕೋಷ್ಠರಕ್ತಾಸವದೆ ಮದಿಸಿದೆನ್ನಂ ನಿಜದ್ವೇಷಿಯೆಂ
ಬೈ || ಎನಸುಂ ದರ್ಪಾಂಧನಾಗುಜ್ಜಗಿಪೆ ಮಧುಮಹಾಕೈಟಭಧ್ವಂಸಿ
ಯೊಳ್ ಕೃ | ಪ್ಲನೊಳಂ ಮದ್ವೀತಿಯಿಂ ಪೋರದೆ ಕೆಸಱೊಳಡಂಗಿರ್ಪ್ಪೆ
ಯೀಗಳ್ ಕುಮರ್ತ್ಯಾ ||೧೭೦||

ಮತ್ತಮಿಂತೆಂದಂ—ಎಲೆ ಮಾನಮದಾಂಧ ! ಕೌರವಾಧಮ !

ಸದೆಯಲ್ ನಾಂ ಬಲ್ವಿನಿಂದಂ ಪತಿಗಳನಯಿತುಂ ಕೌರವಾಂತಃ
ಪುರಂ ಬಿ | ಚ್ಚಿದ ಕೇಶಸ್ತೋಮದಿಂ ದ್ರೌಪದಿಯುಲುರಿ ದಲ್
ಶಾಂತಮಾದಂತೆಯೇ ಕ || ಟ್ಟಿದಿರೊಳ್ ದುಶ್ಯಾಸನೋರಸ್ಥ ಲರುಧಿರಮ
ನಿಂಟುತ್ತಿರಲ್ ಕಂಡು ನೀಂ ಕ್ರೋ | ಧದಿನೇನಂ ಗೆಯ್ದೆ ಭೀಮಂ
ಗಸಮಯದೊಳಹಂಕಾರಮಂ ಬಿಟ್ಟಿಯಲ್ಲೇ ||೧೭೧||

ಎಂದು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಮತ್ತೆ ಸುಲಭದರ್ಶನನಾದೊಡೆ ನಲ್ಲನೆನ್ನ ದುಗುಡ
ಮಂ ತೂಳ್ಳಿದಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಕೃಷ್ಣೆ ! ಈವೇಳೆಯೊಳ್ ಅಮಂಗಳಂಗಳಂ
ಉಸಿರ್ವುದಾಗದು. (ಪಾಂಚಾಲಕನಂ ಕುಣುತು) ಭದ್ರ ! ಬಬ್ಬಿ ಕಂ
ಬಬ್ಬಿ ಕಂ ?

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಬಬ್ಬಿ ಕಮಿಂತು ನುಡಿಯುತ್ತಿದ್ದೆ ಭೀಮಂ
ತಡೆಯಲಸದಳಮಪ್ಪ ಕಿನಿಸಿನಿಂ ಭೀಕರಮಂ ಕರದ ಗದೆಯಂ ಉಕ್ಕು
ಮಿಗೆ ತಿಪ್ಪನೆ ತಿರುಪುತೆ ಇಬ್ಬದು ಚಿಕ್ಕನೆ ತಡಿಯಂ ಪಾಯ್ದು ತಾವರೆ
ದುಣುಗಲನೆಲ್ಲ ಮಾಡಾಡಿ ಹಮ್ಮದಂಬೋಪಂತೆ ಬಳ್ಳಿಮಾಂಗಳಂ
ಪೊಯ್ದಿಕ್ಕಿ ಜಲಚರಂಗಳೆಲ್ಲಮುಂ ಬೆದಲು ಪಾಠಾಡುವಂತೆಸಗಿ ಭೀಷಣ
ತರಮಾದ ವೇಗದಿಂ ಸಲಿಲಮನೆಲ್ಲಂ ಗಿಪ್ಪನೆ ಸುತ್ತಿಸಿ ಕಡುವಿದುಮ
ನಾಕೊಳನನೆತ್ತಲುಂ ಕದಡಿ ಕಲಂಕಿದಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಅಯ್ಯ ! ಆದೊಡಮವಂ ಏನೋ ?

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಒಡೆಯ ! ಅದೆಂತು ಏನಂ ?

ಉರುಕೋಪಾಗ್ನಿಯ ಕೂರ ನಂಜುಗಿಡಿಗಳ್ ತೀವರ್ಷಿನಂ
ಮೋಗೆ ಮಂ | ದರದಂತೊಪ್ಪುವ ಭೀಮಸೇನನ ಭುಜದ್ವಂದ್ವಂ ಕಲಂ
ಕುತ್ತಿರಲ್ || ಅರರೇ ದಾರುಣಕಾಲಕೂಟಮದು ದುಗ್ಧಾಂಭೋಧಿಯಿಂ

ದೈವೋಲ್ | ಸರದಭ್ಯಂತರದತ್ತಣಿಂ ಸರಭಸಂ ತಾನೈವ ನಾ
ಕೌರವಂ ||೧೭೨||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಸಾಧು, ಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ತಮ ! ಸಾಧು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಕಾಂತಂ ಬವರಮಂ ಕೈಕೊಂಡನೋ ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಬಬ್ ಕೈ ಬಬ್ ಕೈ ?

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಬಬ್ ಕಾ ಸರಸಿಯತ್ತಣಿಂದೈವ ಇಕ್ಕೈರ್
ಗಳಂ ಪಿರಿಯಗದೆಯಂ ತುದಿನೊದಲ್ಲೊಳ್ವಡಿದು ಮೇಗಣ್ಣೆತ್ತಿ ತೋರಣ
ವಿದೆನಿಸಿ ಇಂತೆಂದಂ—“ ಎಲೆ ಭೀಮ ! ದುರ್ರೋಧನಂ ನಿನಗಂಜಿ
ಆಡಂಗಿದ್ದನೆಂದು ಬಗೆವಯ್ ? ಎಗ್ಗ ! ಪಾಂಡವರಂ ಕೊಲ್ಲದುದಲುಂ
ಪ್ರಕಾಶದೊಳ್ ವಿಶ್ರಮಂಗೊಳಲೈ ನಾಣ್ಣೆ ಕಿನ್ನಲದ ಮೂಲಮನೆಯ್ವಿ
ದೊಂ” ಎಂದು. ಬಬ್ ಕೆ ನೀರೊಳಗೆ ಕಾಳೆಗಂ ತಗದೆಂದು ಕೃಷ್ಣಾ
ರ್ಜುನರ್ ಬಾರಿಸೆ ಭೀಮದುರ್ರೋಧನರ್ವರುಂ ನೆಲದೆಡೆಗೆಯ್ದಂದರ್.
ಕೌರವೇಂದ್ರಂ ಕುಳ್ಳಿದ್ದು ನೆಲದೊಳೆ ಗದೆಯನಿಟ್ಟು, ಹತರ್
ನೂರ್ವರ್ ಕೌರವರ ಮೇಣ್ ಹತಗಜತುರಗಪದಾತಿಗಳ ಕಳೆಬರಂಗಳ
ಮೇಲೆ ಬಂದೆಹಗುತಿರ್ಪ್ಪ ಪರ್ದುಕಾಗೆನರಿಗಳನೊಳಕೊಂಡುದುಂ ಎಮ್ಮ
ಬೀರರೆಸಗಿದ ಸಿಂಹನಾದದೊಡನೆ ಭೋರ್ಗರೆವ ಬದ್ದವಣಂಗಳುಳ್ಳುದುಂ
ಕೆಳೆಯರ್ ನಂಟರುಮಿಲ್ಲದುದುಂ ಕೌರವಶೂನ್ಯಮುನಾದ ರಣರಂ
ಗಮಂ ನೋಡಿ ನೀಡುಂ ಬಿಸುಸುಯ್ಯುತ್ತಿದ್ದಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಬಬ್ ಕೆ ಬಬ್ ಕೆ ?

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಬಬ್ ಕೆ ಭೀಮನಂತೆಂದಂ—ಎಲೆ ಕೌರ
ವೇಂದ್ರ ! ಸಾಲ್ಗುಂ ; ಪಕ್ಕುವಣಿಗಳ್ ಹತರಾಗಿ ಬಬ್ಬರೆ ಕಂಡೀಪರಿ
ಮುಗುವುದುನೇಂ ? “ ಪಾಂಡವರೆಲ್ಲರುಂ ಕುಂದಿಲ್ಲದೆ ನೆಪುದಿರ್ಪರ್ ;
ಅನೊರ್ವಂ ಅಸಹಾಯನೆಂ ” ಎಂದು ಬಗೆಯಲೈಡ.

ಬವರಮನದಾವನೊಡನೆಸ |

ಗುವುದೀಗಲ್ ನಿನಗಭೀಷ್ಟಮಯ್ಯರೊಳೆಮ್ಮೊಳ್ ||

ಅವನೊಡನೆ ಸುಯೋಧನ ನೀಂ |

ಕವಚಂದೊಟ್ಟಸ್ತವಾಂತು ನಲವಿಂದೆಸಗೈ ||೧೭೩||

ಈನುಡಿಯಂ ಕೇಳ್ವ ಕೌರವನಿನಿಸು ಕಣ್ಣಿನಿಯಿಡುತುಂ ಭೀ
ಮಾರ್ಜುನರಂ ನೋಡಿ ಇಂತೆಂದು—

ಎನಗೆಲವೊ ಕರ್ಣದುಶ್ಯಾ |

ಸನವಿಶಸನದಿಂದೆ ಸಮರೆ ಗಡ ನೀವಿವ್ವರ್ ||

ಅನಭಿಮತನಾದೊಡಂ ಗೆಯ |

ಲನುವರಮಂ ಸಾಹಸಪ್ರಿಯಂ ನೀನೆ ವರಂ ||೧೭೪||

ಬಯಕೆ ಭೀಮದುರ್ರೋಧನರಿವ್ವರುಂ ಎಬ್ಬ ಕನಲ್ದ ಪರಸ್ಪ
ರಾಧಿಕ್ಷೇಪದಿಂ ವಾಕ್ಯಲಹಮನೆಸಗುತ್ತುಂ ತರದಿಂ ಕೂರ್ಗಾಳೆಗಕ್ಕನು
ವಾಗಿ ನಿಂದು ವಿಚಿತ್ರಮಪ್ಪ ಗದಾದಂಡದಿಂ ಭುಜಪಂಜರಂ ಮನಂ
ಗೊಳೆ, ಮಂಡಲಾಕಾರಗತಿಯಿಂ ಸುತ್ತಲುದ್ಯುತರಾದರ್. ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣ
ಸ್ವಾಮಿ ಸ್ವಾಮಿಸನ್ನಿಧಿಗಿನ್ನನಟ್ಟಿದಂ; ಅಲ್ಲದೆ ತಾನಿಂತು ಬೆಸಸಿದಂ—
ಆದಂತೆನೆ, “ ಭೀಮನ ಪೂಣ್ಣೆ ಅಪೂರ್ಣಮೆನಿಸಿದ್ದು ದಪ್ಪಂದಮುಂ
ಕೌರವಂ ಕಣ್ಗೆ ಗೋಚರನಾಗದೆ ಎತ್ತಲೋ ಅಡಂಗಿದ್ದು ದಪ್ಪಂದಮುಂ
ಎನುಗೆ ಬಾಗುಳೊದವಿದ್ದು. ಈಗಲ್ ಭೀಮಸೇನನ ಕೈಗೆ ದುರ್ರೋ
ಧನಂ ದೊರೆಕೊಂಡಿರ್ಪುದಪ್ಪುಂ ಭೂಮಂಡಲಂ ನಿಷ್ಕಂಟಕಮಾದತ್ತೆಂದು
ನೀಂ ತಿಳಿ. ಅಭ್ಯುದಯಕ್ಕೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಮಂಗಳಸಮಾರಂಭಮನವರತಂ
ಸಂಗಡಿಕೈ. ಸಂದೆಯಂಬಡುವುದಾಗದು.

ಜಲದಿಂ ಪೂರಿಕ್ಕೆ ರತ್ನೋಜ್ಜ್ವಲಕಲಶಚಯಂ ನಿನ್ನ ರಾಜ್ಯಾ
ಭಿಷೇಕ | ಕ್ಕೊಲವಂ ತಾಳ್ದಂದಿನಿಂ ಬಿಚ್ಚಿದ ತಲೆನವಿರಂ ಗಂಟೆಡಲ್
ಕೃಷ್ಣೆಯಾಗಲ್ || ದಲಿತಕ್ಷತ್ರದ್ರುಮಂ ಭಾಸುರನಿಶಿತಕುಠಾರಾನ್ವಿತಂ

ರಾಮನುಂ ಪ್ರ | ಜ್ವಲಿತಕ್ರೋಧಾನಲಂ ಭೀಮನುಮಹಹ ರಣಕ್ಕೆದಿ
ಸಂದೇಹಮುಂಟೇ ||೧೭೫||

ದ್ರೌಪದಿ—(ಅನಂದಬಾಷ್ಪದಿಂ ಕೂಡಿ) ಮೂಜಗದೊಡೆಯಂ ವಾಸು
ದೇವಂ ಏನಂ ಬೆಸಸಿದನದಕ್ಕುಮಂತೆ.

ಪಾಂಚಾಲಕಂ—ಇದು ಅಸುರಾರಾತಿಯ ಆಶೀರ್ವಾದಮಾತ್ರ
ಮಲ್ಲು; ಆಣತಿಯುಮೆನಿಕುಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಭಗವಂತನ ಆಣತಿಯ ವಿಷಯದೊಳ್
ಆದಾವಂ ವಿಕಲ್ಪಮಂ ಮಾಡುಗುಂ? ಅದಾರಿತ್ತಲ್?

ಕಂಚುಕಿ—(ಘೋಷ) ಸ್ವಾಮಿ ಬೆಸಸವೇಯ್ಕುಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಭಗವದ್ವಾಸುದೇವನ ವಿಷಯದೊಳ್ ಸ್ವರ್ಗ
ಗೌರವದಿಂ ವತ್ಸಭೀಮಂಗೆ ವಿಜಯಮಂಗಳಾಶಂಸನಮಂ ಮಾಡವೇ
ಯ್ಪುದಲುಂ ಅದಕ್ಕೇ ತಕ್ಕ ಕಾರ್ಯಸಮಾರಂಭಂಗಳ್ ಸಮನಿಕೆ.

ಕಂಚುಕಿ—ಸ್ವಾಮಿಯಾಣತಿಯಂತೆ (ಎಂದುತ್ತಾ ಹದಿಂ ಘಟಮಟ್ಟು
ಆಗಸದೊಳ್) ಉಕ್ಕೇವಗಾಳಿರ ಮುಂದಾಳ್ಳಿರಾ! ಪ್ರಧಾನತೆಯನುಸಾರದಿ
ನಿರ್ವೃಂತವುರದದ್ದಿ ಕರಿರಾ! ಪಡಿಯುರಿರಾ! ರಾಜಪಾರ್ಶ್ವವರ್ತಿಗ
ಳಾದಚ್ಚುಳಾಯ್ತುರಿರಾ! ಕೌರವರೆಸಗಿದ ಪರಿಭವಮೆಂಬ ಕಡಲಂ ಭುಜ
ಬಲದಿಂ ದಾಂಟಿ ಅಸಾಧ್ಯಮಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಾರಮಂ ನಿರ್ವಹಿಸಿ,
ನೂರ್ವರ್ ದುರ್ರೋಧನನೊಡವುಟ್ಟಿದರ ವಿಭಂಜನದೊಳ್ ಪ್ರಭಂಜ
ನನುಂ, ದುಶ್ಯಾಸನನೆದೆಯ ವಿದಾರಣದೊಳ್ ನರಸಿಂಹನುಮೆನಿಸಿ,
ಸ್ತಂಭಂ ಬೋಲ್ಪ ದುರ್ರೋಧನನ ತೊಡೆಗಳಂ ಪೋಯ್ದು ಜಯಂಬಡೆವೆ
ನೆಂದು ತಲುಸಂದ ವೀರಭೀಮಸೇನನ ವಿಷಯದೊಳ್ ನೇಹದಿಂ ಮನ
ಮೊಲ್ದ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮಹಾರಾಜಂ ಮಂಗಳಂಗಳನನುಗೊಳಿಸಲವೇಕ್ಷಿಸುಂ.
ಎವೇಯ್ಕು ಪಿರ್? ಎತ್ತಲುಂ ಪಿರಿದುಮಗ್ಗಲಮೆನೆ ನೇರ್ಪಟ್ಟಿದ್ದೊಡ

ಮದೇಕೆ ನೀಂ ನೋಡೆ?—ಎಂದೋ? ಸಾಧು ; ಮಕ್ಕಳಿರಾ! ಸಾಧು. ಅನುರಕ್ತರಾಗಿ ಹಿತಮೆಸಗುವುದಲ್ಲಿ ಮೆಚ್ಚುಗುಂ ಮನದೊಳಿರ್ಪ್ಪ ಸಾಮಿ ಬಕುತಿಯಂ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಅರ್ಯ ಜಯಂಧರ!

ಕಂಚುಕಿ—ಸ್ವಾಮಿ ಬೆಸಸವೇಬ್ಬಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪೋ ; ಪ್ರಿಯವಾರ್ತೆಯನಜ್ಞಪಿದ ಪಾಂಚಾಲ ಕಂಗೆ ಪಾರುಖಾಣಮನಿತ್ತು ಸಂತಸಮೆಸಗು.

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾಪ್ರಭು ಬೆಸಸಿದಂತೆ (ಎಂದು ಪಾಂಚಾಲಕ ನೊಡನೆ ಪೋಷಂ)

ದ್ರೌಪದಿ—ಕಾಂತ! ಪ್ರಿಯಭೀಮಸೇನಂ ಆಕೇಡಿಗನಂ ಕುಣಿತು ಎಮ್ಮೊಳಯ್ವರೊಳ್ ಅವನೊಡನೆ ಕಾಳೆಗಂಗೆಯಲಿಚ್ಛೆಯಿಕ್ಕುಮೋ ಅವ ನೊಡನೆ ಕಾಳೆಗಂಗೆಯ್ಯೆಂದು ಅದೇಕೆ ನುಡಿದಂ? ಒಮ್ಮೆ ಭೀಮನ ನುಡಿದು ಉಟಿದರೊಳ್ ನಾಲ್ವರೊಳ್ ಇನ್ನಾವನನಾದೊಡಂ ಅಪೇಕ್ಷೆ ಸಿದ್ಧೋಡೆ ಅವನೊಡನಲ್ಲಿ ಕಾಳೆಗಮಾಗವೇಬ್ಬುದಾಗಿದ್ದುದು? ಅಂ ತದಜುಂ ಅತ್ಯಾಹಿತಂ ಸಂಭವಿಸುತಿದ್ದತ್ತು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪಾಂಚಾಲಿ! ಇಂತಲೆ ಭೀಮನ ಮನೋ ಗತಂ? ಅಖಿಳರ್ ಕೇಳಿಯರುಂ ನಂಟರುಂ ಶೂರರೊಡವುಟ್ಟಿದರುಂ ರಾಜನ್ಯರುಂ ಹತರಾಗಿ, ಪನ್ನೊಂದಕ್ಕೊಹಿಡೆಗಳೊಳ್ ಕೃಪಕೃತವರ್ಮಾ ಶ್ವತ್ಥಾಮರೆ ವಲಮುಟಿದಿರ್ಪರ್. ನಂಟರಾರುಮಿಲ್ಲದುದಜನದಾವಂಗೆ ನಿಜಶರೀರಮಾತ್ರಮೆ ವಿಭವಮಾಗಿರ್ಪುದೋ ಅದುರೋಧನನೊಮ್ಮೆ ಅಭಿಮಾನವುಟಿದು ಕೈದಂ ತೊಪ್ಪವನಕ್ಕುಂ; ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ತವೋವನಮಂ ಸೇರ್ವನಕ್ಕುಂ; ಅಲ್ಲದೊಡೆ ತಂದೆಯ ಮುಖದಿಂ ಸಂಧಿಯನಾದೊಡಂ ಬೇಬ್ಬನಕ್ಕುಂ. ಇಂತವೊಡೆ ಇನ್ನೆಗಂ ಬಹುದೂರಂ

ಬರಂ ಸಾಧಿತಮಾದ ಈಸ್ರತಿಜ್ಞಾಭಾರಕ್ಕೆ ಕುಂದು ಸಮನಿಸಲಕ್ಕುಂ; ಸಕಲಶತ್ರುನಾಶಮಾಗದೆ ಪೋಕುಂ—ಎಂದು. ಮತ್ತಂ ದುರೋಧನಂ ಪಾಂಡವರೊಳಯ್ವರೊಳ್ ಒರ್ವನೊಡನೆಯುಂ ಕಾಳೆಗಂ ಗೆಯಲರುಹನೆನಿಸನೆವಲಂ—ಎಂದು. ಇವನೊಡನೆ ಗದಾಯುದ್ಧಂ ಭೀಮಂಗಲ್ಲದೆ ಪೆರ್ಗಲ್ತೆಂದು ನಾನೂಹಿಪೆಂ. ಎಲೆ ಕ್ಷತ್ರಿಯಾಣಿ! ನೋಡು—

ಸವನಿಲ್ಲಂ ಕ್ರೋಧದಿಂದಂ ಗದೆದಿರುಪುತೆ ಸಂಗ್ರಾಮದೊಳ್ ನಿಲ್ವ ಭೀಮಂ || ಗೆ ವಲಂ ದುರೋಧನಂ ಕೈಚಳಕದೊಳದಜುೊಳ್ ಸಾಟಿ ರಾಮಂಗೆ ಭದ್ರಂ || ಸವನಿಕ್ಕೆನ್ನೊಲ್ಲ ವತ್ಸಂಗನತಕುರುಕುಲಾಂ ಭೋಜನೀದಂತಿಗೀಗಳ್ | ಬವರಂ ಭೀಮಂಗೆ ದುರೋಧನನೊಡನಿತರ ಗ್ಗಲ್ತಿ ಅಲ್ತೆಂದೆಣಿಪೆಂ ||೧೭೬||

(ಬಲಿಕ್ಕೆ ಮುನಿವೇಷಧಾರಿ ಚಾರ್ವಾಕನೆಂಬ ರಕ್ಕಸಂ ಪುಗುವಂ).

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಎನಗೆ ನೀಡುಂ ಬಾಯಾಳುಗುಂ. ಇತ್ತಲಾರಿ ಪ್ವರ್? ನೀರನಿತ್ತು ನೆಟಲಂ ತೋಪು ಎನ್ನನಾದರಿಸವೇಬ್ಬುಂ. (ಎಂದು ರಾಯನ ಬಲಿಯನೆಯುವಂ).

(ಎಲ್ಲರುಂ ಭೋಂಕನೆಟ್ಟರ್).

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಮುನಿಯೆ! ಅಭಿವಂದಿಸುವೆಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರಕ್ಕೆದು ಸಮಯಮಲ್ಲು; ನೀರಿ ತೈಮ್ಮನಾದರಿಸು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ಪೀಠಮನಲಂಕರಿಸವೇಬ್ಬುಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—(ಕುಳ್ಳಿದ್ದು) ಎಲೈ! ನೀನುಂ ಪೀಠದೊಳ್ ಕುಳ್ಳರು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಜಯಂಧರ ! ನೀರಂ ತಾ ; ಈಮುನಿಗಳ್
ಪಿರಿದುಂ ತೃಪ್ತಿತರಾಗಿದ್ದರ್ಪರ್.

(ಎಲ್ಲರುಂ ಕುಳ್ಳರ್.)

ಕಂಚುಕಿ—ಅಣತಿ (ಎಂದು ಘೋಗಿ ಮಗುಬಿಟ್ಟಿದು) ಸ್ವಾಮಿ
ಯೆ ! ತಣ್ಣಿತುಂ ಕಮ್ಮಿತುಮಾದ ನೀರಿಂ ತೀವಿದ ಕನಕಕಮಂಡಲು
ವಿದು. ಮೇಣ್ ಪಾನಪಾತ್ರಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ತೃಪ್ತಿಯಂ ಪರಿಹರಿಸಿಕೊಳ್ಳುದು.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—(ಕಾಲ್ಗಚ್ಚಿ, ಆಳೋಚ್ಚಿ) ಎಲೈ ! ನೀಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯ
ನೆಂದು ತೋರುಗುಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ನೀಂ ನೆಟ್ಟನೂಹಿಸಿದಿರಾ ?

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಸುಲಭಸ್ವಜನವಿನಾಶಂಗಳೊಳ್ ಬವರಂಗ
ಳೊಳ್ ಅರಸರ್ ನಿಚ್ಚುಮುಂ ತೊಡಗುವರ್ ; ಆದುದುಂ ನಿಮ್ಮತ್ತಣಿಂ
ನೀಮೊದಲಾದುದುಂ ಕೊಳ್ಳುದಾಗದು ಅಕ್ಕೆ ; ಈನೆಲಿಂದಮುಂ
ಸರಸ್ವತೀನದಿಯ ಜಳದಿಂ ತಣ್ಣೀರುದ ತರಂಗುಗಳಂ ಸೋಂಕುತಿರ್ಪೀ
ಯೆಲಿಂದಮುಂ ಆಯಸಮಂ ನೀಗುವೆಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ ! ಬಿಜ್ಜಣಿಗೆಯಿಂ ಮಾರಿಸಿಗಳ್ಗೆ
ಗಾಳಿವಿಸು.

ಚೇಟಿ—ದೇವಿ ಬೆಸಸಿದಂತೆ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಅಕ್ಕೆಮ ; ಈನಡೆವಳಿ ತಕ್ಕುದು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಅದೇಕೆ ನೀವೆಂತು ಬಬಲ್ದಿರ್ಪಿರಾ ?

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಎಲೈ ! ಮುನಿಜನಸುಲಭಮಪ್ಪ ಕೌತೂಹಲ
ದಿಂದಾಂ ಮಹಾತ್ಮರ್ಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ತಮರ ದ್ವಂದ್ವಯುದ್ಧಮಂ ನೋ
ಡಲ್ಕೆ ಸ್ಯಮಂತಪಂಚಕದ ಸುತ್ತಲುಂ ಸುತ್ತುತ್ತಿದ್ದಪೆಂ. ಇಂದು ಶರ

ದದ ಬಿಸಿಲ್ ಬಲ್ಲಿತಾದುದಜುಂ ಅರ್ಜುನದುರೋಧನರ ಗದಾಯುದ್ಧಮು
ನಿನ್ನುಂ ಪೂರ್ಣಮಪ್ಪನಿತಱುಲೆ ನೋಡಿ ಬಂದೆಂ.

(ಎಲ್ಲರುಂ ವಿಷಾದಮನಭಿನಯಪರ್)

ಕಂಚುಕಿ—ಮಾರಿಸಿಯೆ ! ಇಂತು ಪೇಟ್ಟುದಾಗದು ; ಭೀಮ
ದುರೋಧನರ ಗದಾಯುದ್ಧಮೆನವೇಟ್ಟುಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—(ಅಸೂಯೆವರಸು) ಆ ! ಇದೇಂ ? ಸುದ್ದಿಯಿಲು
ಯದನನಧಿಕ್ಷೇಪಿಸಂತೆ ಅಧಿಕ್ಷೇಪಿಸೆ ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಕಣ್ಣಿನವರಸು) ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಪೇಟಾಂ ಪೇಟಾಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಒಚ್ಚಣಂ ವಿಶ್ರಾಂತಿಗೊಂಡು ಎಲ್ಲಮಂ
ನಿನಗೊರೆವೆಂ ; ಈಕೆಟವಂಗೊರೆಯೆಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಇನಿತನೆ ಪೇಟಾಂ. ಅರ್ಜುನ
ದುರೋಧನರ್ಗೇಂ ?

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಗದಾಯುದ್ಧಮಾಗುತಿರ್ಪುದೆಂದು ಪೇಟೆ
ನಲ್ಲೆ ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಕಣ್ಣಿನಗೂಡಿ) ಏಂ ಭೀಮದುರೋಧನರ್ಗಲ್ಲೋ ?

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಅದಾದುದು.

(ಯುಧಿಷ್ಠಿರನುಂ ದ್ರೌಪದಿಯುಂ ಮೂರ್ಛಗೊಳ್ಳರ್)

ಕಂಚುಕಿ—(ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ನೀರಂ ಸಿಂಪಿಸುತೆ) ಒಡೆಯನುಂ
ಒಡತಿಯುಂ ಸಮಾಧಾನಂಗೊಳವೇಟ್ಟುಂ.

ಚೇಟಿ—ದೇವಿ ! ಸಮಾಧಾನಂಗೊಳ್ಳುದು. (ಇವ್ವರುಂ ಎಲ್ಲರುಂ
ಪರ್)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಭೀಮದುರೋಧನರ್ಗೆ ಗದಾ
ಯುದ್ಧಮಾದುದೆಂದು ಪೇಟೆ ಪಿರದೇಂ ?

ದ್ರೌಪದಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ನಡೆದುದಂ ಪೇಟೆಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಎಲೆ ಕಂಚುಕಿ! ಇವರಿವ್ವರುಮಾರ್?

ಕಂಚುಕಿ—ಪೂಜ್ಯರೆ! ಈತಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮಹಾರಾಜಂ ;
ಈಕೆ ದ್ರೌಪದಿ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಆ! ಕ್ರೂರನಾಂ ಕಷ್ಟಕರಮಂ ವಿಚಾರಮ
ನುಸಕ್ರಮಿಸಿದೆಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಹಾ ಕಾಂತ! ಮಂದಭಾಗ್ಯೆಗೆನಗೆ ಪಡೆನುಡಿಗುಡು.

(ಎಂದು ಮುಚ್ಚಿ ಪೋಪಳ್).

ಕಂಚುಕಿ—ಈತನದೇನಂ ಪೇಟುಂ?

ಚೇಟಿ—ದೇವಿ ಸಂತಮಿರ್ಪುದು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಕಣ್ಣಿನಿವರಿಸು) ಎಲೆ ಭೂಸುರ! ಪೇಟೆಂ ಪೇಟೆಂ.

ಸಂದರ್ಭಮಿಂತು ಸಂದೆಗೆ |

ಮೊಂದಿವ್ವುದಜುನೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಮಜುಗಿದಸಂ ||

ಇಂದಾವತ್ಸನ ಮೃತಿ ತಜು |

ಸಂದೊಡೆ ತಾಂ ಹರಣವುಡಿದು ಸುಖಮಂ ಪಡೆವಂ ||೧೭೭||

ಚಾರ್ವಾಕಂ—(ಸಂತಸಂಗೊಂಡು, ಸ್ವಗತಂ) ಅವಿಷಯದೊಳೆ ಎನ್ನ
ಯತನಂ (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಅವಶ್ಯಂ ಪೇಟವೇಟ್ಟುದಾದೊಡೆ ಸಂಗ್ರಹದಿಂ
ಪೇಟುಪೆಂ. ಪಕ್ಕುವಣಿಗಳ ಬೆಸನಮಂ ಬಿತ್ತರದಿಂ ಪೆಟ್ಟುದುಚಿತಮಲ್ಲು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಕಣ್ಣೀರ್ವಡುತ್ತೆ).

ಬಿತ್ತರಿಸಿಯೊ ಸಂಗ್ರಹಿಸಿಯೊ |

ಚಿತ್ತದೊಳಿರಿಸದೆ ಸಮಂತದೆಂತುಂ ಪೇಟೆಂ ||

ದತ್ತಾವಧಾನನೆಂ ವಿ |

ಪ್ರೋತ್ತಮ ವತ್ಸನದನೇನುಮಂ ನಾಂ ಕೇಳಲ್ ||೧೭೮||

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಕೇಳು—

ಭೀಮಂಗಂ ಕೌರವಂಗಂ ರಣವೊದವಲಿದುದ್ಯದ್ಗ ದಾರಾವಭೀಮಂ |

ದ್ರೌಪದಿ—(ಭೀಂಕನೆಬ್ಬು) ಪೂಜ್ಯರಿರ ! ಬಯ್ಯೆ ಕಂ ಬಯ್ಯೆ ಕಂ ?

ಚಾರ್ವಾಕಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ಇವರಿವ್ವರುಂ ಎಬ್ಬಿ ತ್ತುದಂ ಅದೆಂತು ಪರಿಹರಿಸೆಂ ? (ಪ್ರಕಾಶಂ).

ರಾಮಂ ಬಂದಂ ಸವೇಗಂ ಚಿರಮವನಿದಿರಲ್ಲಾ ಗಳಾದತ್ತು ಯುದ್ಧಂ ||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ದುಗುಡಂಗೊಂಡು) ಪೂಜ್ಯರೆ ! ಪೇಯಿಂ ಪೇಯಿಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—(ಧೈರ್ಯಂಗೊಂಡು)

ಪ್ರೇಮಾಡ್ಯಂ ಶಿಷ್ಯನೊಳ್ ಸನ್ನೆಯನಜುಪೆ ಬಲಂ ಗೂಢಮಂ ಧಾರ್ತ ರಾಸೋಗ್ರೇ | ದ್ವಾದಮಂ ದುಶ್ಯಾಸನಾರಾತಿಗೆ ತಗೆ ಪಡಿಗೆಯ್ದಂ ಗಡಾರಯ್ಯು ಜಾಣಂ ||೧೭೯||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಹಾ ವತ್ಸ ! ವೃಕೋದರ (ಎಂದು ಬೀಳ್ವಂ)

ದ್ರೌಪದಿ—ಹಾ ಕಾಂತ ! ಭೀಮಸೇನ ! ಎನಗೊದವಿದಪಮಾ ನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಮುಯ್ಯಂ ಗೆಯ್ಯಲ್ ಹರಣಮನುಟದವನೆ ! ಹಾ ! ಜಟಾಸುರಹಿಡಿಂಬಕಿಮ್ಮೀರಕೀಚಕಜರಾಸಂಧಬಕರಂ ಸದೆದನೆ ! ಹಾ ! ಸೌಗಂಧಿಕಾಸುಮಮಂ ತಂದಿತ್ತನೆ ! ಹಾ ! ದುಗುಡಗಟ್ಟಲೆಗೆ ದಿನಕರ ನೆನಿಸಿದನೆ ! ಎನಗೆ ಮಜುನುಡಿಯಂ ಕುಡು. (ಎಂದು ಹಮ್ಮದಂಬೊಪಳ್)

ಕಂಚುಕಿ—(ಕಣ್ಣನಿಯಂ ಕೂಡಿ) ಹಾ ! ಕುಮಾರ ಭೀಮಸೇನ ! ಕೌರವಕುಲಮೆಂಬ ಕಮಲಿನಿಗೆ ಮಂಜಿನ ಮುಟೆಯೆನಿಸಿದನೆ ! (ಯುಧಿಷ್ಠಿರ ನಂ ಕುಲಿಸು) ಸಮಾಧಾನಮೊಂದು ; ಸಮಾಧಾನಮೊಂದು. ಬುದ್ಧಿ ಮತಿಗೆ ! ದೇವಿಯಂ ಸಂತಮಿಡು. ಮುನಿವರೈ ! ನೀಮುಂ ರಾಯನಂ ಸಂತವಿಡಿಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—(ಸ್ವಗತಂ) ಹರಣಂಗಳಂ ನೀಗಿಸಲ್ ಸಂತವಿಡು
ನೆಂ. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೆ ಭೀಮಾಗ್ರಜ! ಒಚ್ಚಣಂ ಸಮಾಧಾನ
ಮೊಂದು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಎಬ್ಬು) ಮುನಿಯೆ ! ಪೆಬ್ಬುದಿನ್ನೇನಾದೊಡ
ಮುಬ್ಬದಿವ್ವುದೋ ?

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಬಬ್ಬಕೆ ಹತನಾದಾಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ತಮಂ ಬೀರ
ಗ್ಗೇ ಸುಲಭಮೆನಿವುದಂ ಗತಿಯಂ ಪಡೆವುದುಂ, ಭ್ರಾತೃವಧದುಃಖದಿಂ
ನೀಡುಂ ಜಗುಬ್ಬ ಕಣ್ಣೀರಂ ಸುರಿಯಿಸಿ ಗಾಂಡೀವಮಂ ಬಿಸುಟ್ಟು
ಪೊಸನೆತ್ತರ ಪಸರವಡಸಿದ ಗದೆಯನದನೆ ಭ್ರಾತೃಹಸ್ತದತ್ತಣಿಂ ಯತನ
ದಿಂದೀಬ್ಬಕೊಂಡು ಫಲ್ಲುನಂ, ತನ್ನಂ ಬಾರಿಸುತಿರೆ ಸಂಧಿಯಂ ಗೆಯ
ಲಾಟವ ವಾಸುದೇವಂ, ಕೌರವರಾಜಂ ಗಂಭೀರಮಾದ ತನ್ನ ನುಡಿದನಿ
ತಿಹ್ರನೆ ತಿರುಸಿದ ಗದೆಯ ಭಾಂಕಾರದಿಂ ನೀಡುಂ ಮಸಗೆ, ಅರ್ಜುನ!
ಬಾ ಬಾರೆಂದು ಪರಿಹಾಸಂ ಮಿಗೆ ಕರೆಯುತಿರೆ, ಆತನೊಡನೆ ಪೊಣರಲಾ
ತೊಡಗಿದಂ. ಬಬ್ಬಕಂ ಗದೆಯ ಪೊಯ್ತದಿಂದರ್ಜುನನುಂ ಮಡಿವನೆಂದು
ಬಗೆದು ಬಲದೇವಂ ಅರ್ಜುನಪಕ್ಷಪಾತಿಯಂ ರುಕ್ಮಿಣೀಪತಿಯಂ
ಎಂತುಂ ತನ್ನ ತೇರನೆಂಟುಸಿ ದ್ವಾರಕೆಯನುಯ್ದಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಸಾಧು ಅರ್ಜುನ! ಸಾಧು. ದೈವಯೋಗದಿಂ
ದಾಚಣಮೆ ನೀಂ ಗಾಂಡೀವಮಂ ಬಿಸುಟ್ಟು ಭೀಮಸೇನನಂ ಬಿಂ
ಗೊಂಡು ತೆರಳ್ಳೆ ; ಆನಾದೊಡೆ ಅದಾವುಪಾಯದಿಂ ಮರಣಮಹೋತ್ಸವ
ಮಂ ಪಡೆನೆಂ ?

ದ್ರೌಪದಿ—(ಎಬ್ಬು) ಹಾ ಕಾಂತ! ಭ್ರಾತೃವತ್ಸಲ! ಗದೆಯೊ
ಳಶಿಕ್ಷಿತನಪ್ಪ ಸೋದರಂ ಪಗೆಯಿದಿರೊಳ್ ಪೋಗಿ ನಿಂದೊಡಂ ಉಪೇ
ಕ್ಷೆ ಪುದುಚಿತಮಲ್ಲು. (ಎಂದು ಮೂರ್ಛಿತಳ)

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಬೃಹಕ್ಕೆ ನಾಂ—

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಅಕ್ಕೆ, ಇಂ ಕೇಳ್ವದಱುಂದಾಗವೇಯ್ಪುದೇಂ ?
ಹಾ ತಾತ ! ಭೀಮಸೇನ ! ಹಾ ! ಅರಗುವನೆಗಿಚ್ಚೆಂಬ ಕಡಲಂ
ದಾಂಟಲ್ ಪಡಂಗೆನಿಸಿದವನೆ ! ಹಾ ! ಕಿಮ್ಮಾರಜಟಾಸುರಹಿಡಿಂಬ
ಬಕಕೇಚಕದುರ್ಮೋಧನಾನುಜರೆಂಬ ಕಮಲವನಕ್ಕೆ ಮತ್ತಗಜವೆನಿಸಿ
ದವನೆ ! ಹಾ ! ಜೂದಿನ ಪಣದಿಂದೊದವಿದ ವನವಾಸದೊಳ್ ನಂಟ
ನಾಗರ್ದವನೆ ! ಹಾ ! ಎನ್ನ ಜೀವನದಲೆಯೊಳ್ ಸಂಭಾವಿತಮಾದ
ದುಃಖಶಂಕೆಯನಡಂಗಿಸಿದವನೆ ! ಹಾ ! ಮದಾಜ್ಞಾಧಾರಕನೆ ! ಹಾ
ಕೌರವಸೈನ್ಯವೆಂಬಡವಿಗೆ ಕಾಲ್ಕಿಚ್ಚಿನಿಸಿದವನೆ !

ಜೂದುಂಗಾಣಂ ವಲಂ ನಾಣೆಲಿಯೆನಿಸಿದನೊಳ್ ನನ್ನೊಳಂ
ಭಕ್ತಿಯಿಂದಂ | ಖೇದಂಗೊಂಡುನ್ಮದೇಭಾಯುತಸಮಬಲತಾಶಾಲಿ ನೀಂ
ದಾಸ್ಯಮಾಂತಯ್ || ಗೃದೇ ನಾನಿದಿದಕ್ಕಗ್ಗಲದಪಕ್ಕತಿಯಂ ವತ್ಸ
ನಿನ್ನಲ್ಲದೇನಂ | ಪೋದಯ್ ದಿಕ್ಕಿಲ್ಲದೆನ್ನಂ ತೊಪುದಕಟೆಡಱುಂ
ನಿನ್ನದೊಳ್ಪತ್ತ ಭೀಮಾ ||೧೮೦||

ದ್ರೌಪದಿ—(ಎಯ್ತು) ಮಹಾರಾಜ ! ಇದೇನೊದವಿರ್ಪುದು ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪಾಂಚಾಲಿ ! ಪೆಟತೇಂ ?

ವಿನುತಂ ಕಿಮ್ಮಾರಮಾರಂ ಪ್ರಕಟೆಬಕಹಿಡಿಂಬಾಂತಕಂ ಕೇಚ
ಕಧ್ವಂ | ಸನದಕ್ಷಂ ರೂಕ್ಷದರ್ಪೋದ್ಧತಮಗಧಮಹೀಭೃನ್ಮಹಾಸಂಧಿ
ಸಂಭೇ || ದನವಜ್ರಂ ಮೇಣ್ ಗದೋದೃತ್ಪರಿಘನಿಭಭುಜದ್ವಂದ್ವ
ವಿಭ್ರಾಜಿತಂ ನಿ | ನ್ನಿನಿಯಂ ನನ್ನೊಲ್ಲ ತಮ್ಮಂ ವಿಜಯನ ಪಿರಿಯಂ
ಜೀವಮಂ ಬಿಟ್ಟನಲ್ಲೇ ||೧೮೧||

ದ್ರೌಪದಿ—ಹಾ ! ಕಾಂತ ! ನೀನೆನ್ನ ಕೇಶಪಾಶಮಂ ಕಟ್ಟ
ವೇಡಾ ? ವೀರಂಗೆ ಬಾಹುಜಂಗೆ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾಭಂಗಂ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ; ಅದಱು

ನೆನ್ನಂ ನೀಂ ಪ್ರತಿಪಾಲಿಸು ; ಅಂ ಒಪ್ಪೆಂ. (ಎಂದು ಮೂರ್ಛೆಯು ನೊಂದುವಳ)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ — (ಆಗಸದೊಳ್ ದಿಟ್ಟಯಿಟ್ಟು) ತಾಯೆ ! ಕುಂತಿ ! ನಿನ್ನ ಮಗನ ನಡೆವಳಿಯನಾಲಿಸಿದೆಯಾ ? ಇಂತು ಗೋಷ್ಠಾಡುತಿರ್ಪನಂ ಅನಾಥನಂ ಏಕಾಕಿಯಂ ಎನ್ನಂ ತೊಪ್ಪಿದು ಎತ್ತಲೋ ಪಯಣಂ ಗೆಯ್ದಂ. ಆಯ್ಯ ! ಜರಾಸಂಧಾಂತಕ ! ಅಲ್ಪಾಯುವೆನಿಸಿದ ನಿನ್ನಲ್ಲಿ ಜನವಿನ್ನೆಗಮದೇನಂ ವೈಪರೀತ್ಯವುಂ ಕಂಡುದು ? ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಪಲವನಾನೆ ಬಲ್ಲೆಂ.

ತಲೆಯಂ ಬಾಗಿದ್ದೆ ನಾಣೆಂ ನೃಪತತಿ ಕರಮಿವುರ್ವಿಯಂ ನನ್ನ ಕೆಯ್ಗೆ | ತ್ತೆಲೆ ನಿನ್ನಂ ಜೂದಿನೊಳ್ ನಾಂ ಪಣವೆಸಗಿದೊಡಂ ಕ್ರೋಧಮಂ ತಾಳದೊಲ್ದೈ || ನೆಲಸಲ್ಕಾಂ ಮತ್ಸ್ಯದೇಶಕ್ಷಿತಿಪತಿಗೃಹದೊಳ್ ಸೂದನಾಗಿದೆಯೆಂಬು | ಜ್ವಲಚಾರಿತ್ರಾಳಿ ನೀಂ ತೊಟ್ಟನೆ ಮರಣಮನೊಂದಲ್ಕೆ ಚಿಹ್ನೆಗಳತ್ತೀ ||೧೮೨||

ಎಮ್ಮ ಅದೃಷ್ಟಂಗಳ್ಗೆ ಧಿಕ್ಕಾರಮಕ್ಕೆ ; ಪೂಜ್ಯಬಲರಾಮನೆ ! ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣನಗ್ರಜನೆ ! ಸುಭದ್ರೆಯ ಸೋದರನೆ !

ಇನಿಸುಂ ಬಂಧುಜನಾನುರಾಗಮನದಂ ಮೇಣ್ ಕ್ಷಾತ್ರಮಂ ಧರ್ಮಮಂ | ಮನದೊಳ್ ಚಿಂತಿಸೆ ಪಾರ್ಥನಲ್ಲಿ ಸಹಜಂಗಿಪ್ಪೊಲ್ಮೆಯಂ ನೋಡೆ ನೀಂ || ಅನುವಿಂ ಶಿಷ್ಯರೊಳಿವ್ವರೊಳ್ ಸಮತೆಯಿಂ ನೀನೊಲ್ವದರ್ಹಂ ಗುಣ | ಜ್ಞಾನೆ ನಿರ್ಭಾಗ್ಯನೊಳೆನ್ನೊಳಿಂತು ವಿಮುಖಂ ನೀನಾದೆಯಾವಾಯ್ಕಿಯೇಂ ||೧೮೩||

(ದ್ರೌಪದಿಯು ಬಯಗೊಯ್ದು) ಎಲೆ ಪಾಂಚಾಲಿ ! ಏಃಕೀಟ್ ; ಅವಿವ್ವರುಂ ಸಮದುಃಖರಪ್ಪಂ. ಮುಚ್ಚಿಗೊಂಡು ನೀನೇಕೆ ನನ್ನಂ ಬಂಚಿವೆ ?

ದ್ರೌಪದಿ—(ಎಚ್ಚು) ಎಲೆ ಎನ್ನ ಕಾಂತ! ಕಟ್ಟುಕಟ್ಟು; ದುಶ್ಯಾಸನಂ ಬಿಚ್ಚಿದೆನ್ನ ಕೇಶಪಾಶಮಂ ದುರೋಧನನ ನೆತ್ತರಿಂ ನಾಂದ ಕೈಯಿಂದೆ. ಚೇಟೆ ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ! ಮನದನ್ನಂ ನಿನ್ನಿ ದಿರೊಳೆ ಪೂಣ್ಡಂ. ದೇವಕೇನಂದನನೀಗಳೆನಗಾದೇಶಿಸಿದಂ ಕೇಶರಚನೆಯನನು ಗೆಯ್ಯದೆಂದು. ಅದುದಣುಂ ಮಲರ್ದ ಮಲರ್ಗಳ ತುಲುಗಲಂ ಎನಗೆ ತಂದಿಯ. ಎಲೆ ಪೆಣ್ಣಳಿರಾ! ತುಲುಂಬಿಡಿಂ. ಸಲಿಸಿಂ ಭಗವಂತನಾದ ಪುರುಷೋತ್ತಮನ ನುಡಿಯಂ. ಆತಂ ಪುಸಿಯಂ. ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಬೇಗುದಿಗುದಿವಳಾನೇವೆಬ್ಬನೆನೋ? ಅತಿದೂರದೊಳ್ ಗಮಿಪನಂ ಆರೈಪುತ್ರನಂ ಅನುಗಮಿಪೆಂ. (ಯುಧಿಷ್ಠಿರನೆಡೆಗೆಯ್ದು) ಮಹಾರಾಜ! ಎನ ಗಾಗೆ ಚಿತಿಯಂ ಪಜ್ಜಳಿಸು. ನೀನುಂ ಕ್ಷಾತ್ರಧರ್ಮಮನುಯದೆ ಕೈಕೊಂಡು ಕಾಂತನ ಹರಣಂಗಳನಪಹರಿಸಿದ ಪಗೆಯಂ ಇದಿಚ್ಚು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪಾಂಚಾಲಿ ತಗೆ ನುಡಿಗುಂ. ಎಲೆ ಕಂಚುಕಿ! ಚಿತೆಯಂ ಪೊತ್ತಿಸಿ ಈದೀನೆಯದವಲಲ್ ಸಹ್ಯಮಪ್ಪಂತೆ ಗೆಯ್. ಎನಗಂ ತಿರುವೇಣಿಸಿದ ಬಿಲ್ಲಂ ತಾ; ಮೇಣ್ ಬಿಲ್ಲಂದೇಂ?

ತನುವಿನ ನೆತ್ತರಿಂ ನನೆದು ಪಾಟಲವರ್ಣಮನಾಂತ ಭೀಮಸೇ |
ನನ ಘನಮಾದ ತದ್ಗದೆಯನೇ ಪಿಡಿಂದು ಬಿಸುಟ್ಟು ಚಾಪಮಂ ||
ವಿನುತಸಹೋದರಪ್ರಿಯನವಂ ನರನೇನನೊಡಚ್ಚಿದಂ ಸಮಂ |
ತೆನಗಮದೇ ಪ್ರಶಸ್ತಮೆನಿಕುಂ ಜಯದಿಂದೆನಗಿನ್ನದೆಂ ಫಲಂ ||೧೮೪||

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಎಲೆ ರಾಯನೆ! ನಿನ್ನ ಮನಂ ಶತ್ರುಜಯ ದೊಳ್ ಪರಾಜ್ಞುಖಮಾಗಿದ್ದೊಡೆ ಇಲ್ಲಿಯೆ ಪ್ರಾಣತ್ಯಾಗಮಂ ಮಾಡು. ಅತ್ತಣ್ಗೆ ಪೋವುದು ವೃಥಾಂ.

ಕಂಚುಕಿ—(ಕೋಪದಿಂ) ಚೇ ಮೂರ್ಖ! ನಿನ್ನ ಹೃದಯಂ ಮುನಿಜನಕ್ಕೆ ತಕ್ಕುದಲ್ಲ, ಕಟ್ಟುಸುರಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—(ಭಯಂಗೊಂಡು, ಸ್ವಗತಂ) ಇವನೆನ್ನ ನಱುತಿರ್ಪ ನೋ? (ಪ್ರಕಾಶಂ) ಎಲೆ ಕಂಚುಕಿ! ಆಂ ಪೇಟ್ಟುದಿದು :—ಆಚಾರ್ವಾಕನ ದುರೋಧನಗೆ ಗಡೆಯಿಂದಲೈ ಯುದ್ಧಮೊದವಿರ್ಪುದು? ಗದಾ ಯುದ್ಧದೊಳ್ ಅವರ್ಗವರ್ಗಂ ಉಳ್ಳ ತೋಳ್ಬಲೈಯಂ ನಾಂ ಬಲ್ಲೆಂ. ಮೊದಲೆ ದುಗುಡದೊಳಿರ್ಪ ರಾಯರಿಸಿಗೆ ಪೆಱತೊಂದನಿಷ್ಟವಾತೆ ಕೊಡಂಕೆಗೆ ಬೀಟ್ಟುದು ತಕ್ಕುದಲ್ಲೆಂದು ಇಂತು ನುಡಿದೆಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಕಣ್ಣೀರಂ ಬಿಡುತ್ತ) ಮುನಿಯೆ! ಸಾಧು ಸಾಧು ; ನೀಂ ಕೂರ್ತು ನುಡಿದೆ.

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ! ಸಗ್ಗಿ ಗರ್ಗಿಣೆಯನಿಪ ಪ್ರಭುವುಂ ಪಾಗದವಾನಿಸನಂತೆ ಶೋಕಾಂಧನಾಗಿ ಕ್ಷತ್ರಿಯಧರ್ಮಮನುಬಿಡು ದಿದೇಂ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಆರ್ಯ ಜಯಂಧರ! ಹಾ! ಕೆಟ್ಟೆಂ.

ಘನಪರಿಘಂಗಳಂ ನೆಪುಯೆ ಪ್ರೋಲ್ವ ಭುಜಂಗಳಿನೊಪ್ಪಿ ರಾಜರಾ|
ಜನ ಸುರರಾಜನಾ ನೆಲೆಗಳಲ್ಲದಟಂ ಮೆಪ್ಪಿದಿದು ಭೂಮಿಯೊಳ್ ||
ತನುಹತಿಯಾಂತು ಬಿಟ್ಟರೆ ವಿಲೋಕಿಸಲಾರ್ಪೆನೆ ವತ್ಸಭೀಮಘ |
ಲ್ಲ ನರನವರ್ಧಿವಕ್ಕೆ ಸಲೆ ಹರ್ಷಿಸರಾತಿಯ ನೋಡಲಾರ್ಪೆನೇ ||

ಎಲೆ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಪುತ್ರಿ! ಎನ್ನ ದುರ್ನಯದಿಂ ಇಂತಪ್ಪ ಶೋಚನೀಯಸ್ಥಿತಿಗೆ ಪಕ್ಕಾದವಳೆ! ಅಗ್ನಿಯಂ ಪ್ರಜ್ವಲನಂಗೊಳಿಸಂತೆ ಆವಿರ್ವರುಂ ಬಂಧುಜನಮಂ ಆದರಿಸಿ ಪ್ರೋತ್ಸಾಹಿಸುವಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಆರ್ಯ! ಕಾಷ್ಠಂಗಳಂ ತಂದೊಟ್ಟು. ಇದೇಂ ಮಹಾರಾಜನಾಣತಿಯನೆ ಆದಾವನುವಿಡಾಡೇಪುಸಂ? ಹಾ ಕಾಂತ! ನೀನಿಲ್ಲದುದುಂ ಈಗಳೆ ಪರಿಜನಮುಂ ಕಡೆಗಣ್ಣುಗುಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಭರತಕುಲಾಂಗನೆಯರ್ಗ್ಗೆ ಪತಿಸಹಗಮನ
ಮಿದು ತಕ್ಕುದು

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಮಾರಿಸಿಯೆ ! ಪರಿಜನಮಾವುದಕ್ಕಂ ಕಿವಿ
ಗುಡದು ; ಅಂತವ್ವುದಜುಂ ನೀಮೆ ಇಂಧನಂಗಳನಡಕಿಸಿ ಅನುಗ್ರಹಿಸ
ವೇಯ್ಯುಂ.

ಚಾರ್ವಾಕಂ—ಈಕಜ್ಜಂ ಮುನಿಜನಕ್ಕೆ ಸಲ್ಲದು (ಸ್ವಗತಂ)
ಎನ್ನ ಮನೋರಥಂ ಪಣ್ತುದು. ಕಣ್ಣೆ ಗೋಚರನಾಗದೆಯೆ ಇಂಧನಂಗಳ
ಪೇರಡಕಿಲಂ ಪೊತ್ತಿಸುವೆಂ. (ಪ್ರಕಾಶಂ) ರಾಯನೆ ! ಅನಿತ್ತಲಿರಲಾಜುಂ.
(ಎಂದು ಪೋಪಂ)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪಾಂಚಾಲಿ ! ಈಗಲ್ ಎನ್ನೊರೆದುದಂ ಆವ
ನುಂ ಅನುಗೊಳಿಸಂ. ಅಕ್ಕೆ ; ನಾನೆ ಕೈಯಿಂ ಕಾಪ್ತಂಗಳಂ ನೆರೆಪಿ
ಚಿತಿಯಂ ಪಜ್ಜಳಿಸೆಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಮಹಾರಾಜಂ ತ್ವರೆಗೆಯ್ಯವೇಯ್ಯುಂ.

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಕೋಲಾಹಲಮಕ್ಕುಂ)

ದ್ರೌಪದಿ—(ಕೇಳ್ವ ಭಯಂಗೊಂಡು) ಇದು ಬಲ್ಪಿನಿಂ ಕೊವ್ವಿದ
ಅದೊವ್ವನ ಪುಯ್ಯಲಿಂಬಿನಮಲ್ತೆ ಕೇಳ್ಕುಂ ? ಪೆಪಿತೊಂದಂ ಕಿವಿಯೋಳ್
ಕೇಳಲೆವೇಯ್ವುದಿಕ್ಕುಂ ; ಅಂತವ್ವುದಜುಂ ಇಂ ತಳ್ವುವುದಾಗದು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಎಲೆ ಪಾಂಚಾಲಪುತ್ರಿ ! ಪೂಜ್ಯೆ ಮಾತೆಗಂ
ನಿನ್ನ ಸವತಿಗಂ ಏನನಾದೊಡಂ ಪೇಯ್ದು ಪರಿಜನಮಂ ಕಳವು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ಮಾತೆಗೀಮಾತಂ ಪೇಯ್ದು ಟ್ಟುವೆಂ—
“ ಬಕಹಿಡಿಂಬಕಿನ್ನಾರಜರಾಸಂಧಕೀಚಕರ್ಗ್ಗೆ ಬಲ್ಲುಟ್ಟಗಂ ನಿನ್ನ
ನಟ್ಟಣುಗಂ ತಾನಾವಂ ಆತಂ ಹತಾಶೆಯಾದೆನ್ನ ಮೇಲಣ ಕಟ್ಟಿಕದಿಂ
ಪರತ್ರೆಗೆ ಪಯಣಂಬೋದಂ ” ಎಂದು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ ! ಮಾತೆಗೆನ್ನ ಮಾತನಿಂತು
ಪೇಟ.

ಬೆಂದರಗಿನ ಮನೆಯಿಂ ಪೋಣ |
ತಂದನೊ ಸುತರೊಡನೆ ನಿನ್ನ ನಾಪಿಂದಾವಂ ||
ಇಂದಲೊದಂ ನಿನ್ನೊಲವನ |
ನಂದನನವನೆಂದು ಜನನಿ ನಿನಗಿಂತೊರೆವೆಂ ||೧೮೬||

ಆರ್ಯ ! ಜಯಂಧರ ! ನೀನುಂ ಸಾದೇವನ ಬಟಾಗೆಯ್ವ ವೇಯ್ಕುಂ.
ಪಾಂಡವಕುಲಕ್ಕೆ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯನಿಪನುಂ ಎಮ್ಮ ಕಿಣಿಯನುಂ ಮಾನ್ಯ
ನುಮಪ್ಪ ಆಮಾದ್ರೀನಂದನಂಗಿಂತು ಪೇಟವೇಯ್ಕುಂ. ಸಕಲಕುರುಕುಲ
ಮೆಂಬ ಕಾಡಿಗೆ ಕಾಲ್ಕಿಚ್ಚಿನಿಸಿದಂ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ಪರಲೋಕಕ್ಕೆ
ಪಯಣಂಗಿಯ್ವಂ. ಒಲವಿನ ಕಿಣುದಮ್ಮನಂ ಅನುರೂಪನಂ ಅವಗಮಾಶೀ
ರ್ವಾದಕ್ಕೆ ತಕ್ಕನಂ ಖೇದದೊಳಂ ಮೋದದೊಳಂ ಬೆತ್ತನಮಿಲ್ಲದನಂ
ನಿನ್ನಂ ಬಿಮ್ಮನಪ್ಪಿ ಮೇಣ್ ಸಿರದೊಳಾಘ್ರಾಣಿಸಿ ಇಂತಿದಂ ಬೇಯ್ವಂ.

ಕಿಣಿಯಂ ನೀನೆನಗಾದೊಡಂ ವಯದೆ ಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞಾನದೊಳ್
ಮತ್ಸಮಂ | ಪಿರಿಯಂ ಸೈರಣೆಯುಳ್ಳುದಾರಮತಿಯಿಂ ವೈದುಷ್ಯದಿಂ
ದೇಸಿಗಂ || ಸಿರದಲ್ಲಂ ಜಳಯಾಂತು ನಿನ್ನನಿದಲುಂದಾನರ್ಥಪೇನೆನ್ನೊಳಾ|
ಪರಿಯಿಟ್ಟೆಪ್ಪೊಲವಂ ಸಡಿಲ್ವು ಜಳಮಂ ತಾತಂಗೆಲೈ ನೀಡು ನೀಂ ||

ಅಂತಲ್ಲದೆಯುಂ ಎಳವೆಯೊಳ್ ವರ್ಧಿತನುಂ ಅವಗಮಭಿಮಾನಿ
ಯುಂ ಕಲ್ಲಂತೆ ಕಡಿದಾದ ಹೃದಯಸಾರಮುಳ್ಳನುಮಾದ ನಕುಲನುಂ
ಎನ್ನಾ ಜ್ಞಾನವಚನದೊಳಿರವೇಯ್ಕುಂ ; ಅಂತಪ್ಪುದಲುಂ ನಕುಲಂಗಿಂತು
ಪೇಡ್. ವತ್ಸ ! ನೀನುಂ ಎಮ್ಮ ದಾರಿಯಂ ಪಿಡಿಯಲಿಂಬೇಡ.

ವರಶಾಸ್ತ್ರಜ್ಞತೆಯಿಂದೆ ಶುದ್ಧಮೆನಿಪುದ್ಯತ್ನಜ್ಞೆಯಿಂ ಸಾನುಜಂ |
ಮುಱತೆಮ್ಮಂ ಪಿತರಂಗಿ ಬಾಷ್ಪದೊಡನೀಯಲ್ ವಾರಿಯಂ ಜ್ಞಾತಿಮಂ||

ದಿರದೊಳ್ ಮೇಣ್ ಯದುವರೈರಾಲಯದೆ ಮೇಣಾವಾಸಿಸುತ್ತಂ
ವನಾಂ | ತರದೊಳ್ ವತ್ಸನೆ ನೀನೊಡಚ್ಚುವುದೆಲೈ ಶಾರೀರಸಂರಕ್ಷೆ
ಯಂ ||೧೮೮||

ನಡೆ ಜಯಂಧರ ! ಎನ್ನೊಡಲಂ ಮುಟ್ಟಿ ನಿನಗಾಣೆಯಿಟ್ಟೆಪ್ಪೆಂ.
ಕೆಜುವೊಟ್ಟನೊಳೆ ನೀಂ ನಡೆತಂದು ಚಿತಿಯಂ ಸಜ್ಜುಗೆಯ್ದುದು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಸಖಿ ! ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ ! ಪ್ರಿಯಸಖಿ ಸುಭದ್ರೆಗೆ ಆಂ
ಪೆಟ್ಟನೆಂದು ಪೇಡ್ ; ಗರ್ಭಿಣಿ ವತ್ಸೆಯುತ್ತರೆಗೆ ಇದು ನಾಲ್ಕನೆಯ
ತಿಂಗಳ್ ; ಆದುದಜುಂ ಕುಲಪ್ರತಿಷ್ಠಾಪಕಮನೀಗಬ್ಬಮಂ ಅವಹಿತ
ಚಿತ್ತೆಯಾಗಿ ನೀಂ ಕಾಪಿಡವೇಯ್ಯುವೆಂದು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಕಣ್ಣೀರೊಡನೆ) ಆಃ ! ಕಷ್ಟಂ.

ಧರೆಯಂ ಶಾಖೆ ಮುಸುಂಕೆ ಸುತ್ತಲುಮುರುಸ್ಕಂಧಂ ಸಮಂ
ತೊಪ್ಪೆ ಬಿ | ತ್ತರದಿಂ ತನ್ನನೊಲೆತ್ತವಾವರಿಸೆ ಪೆರ್ವೇರ್ ತಳ್ಳು ಪರೈಂ
ತಮಂ || ಮೆಱಿಯುತ್ತಿದ್ದುದು ದಗ್ಧವಾಗಿ ಬಿದಿಯಿಂದಂ ಪೆರ್ಮರಂ
ತಣ್ಣೆಟ | ಲ್ಗುಱ ಕಟ್ಟಾಸೆಯನೀಕೆ ತಾನದಟ ಸೂಕ್ಷ್ಮಂಕೂರದಲ್ಲಟ್ಟ
ಪಳ್ ||೧೮೯||

ಪಾಂಚಾಲಿ—ಈಗಳಿನ ಕಜ್ಜ ಮನೊಡಚು.(ಕಂಚುಕಿಯಂ ನೋಡಿ)
ಆರೈ ಜಯಂಧರ ! ಎನ್ನೊಡಲಂ ಮುಟ್ಟಿಯಾಣೆಯಿಟ್ಟೊಡಂ ಒಪ್ಪಜ್ಜೆ
ಯುಮಂ ಮುಂತಣ್ಣೆಡೆ.

ಕಂಚುಕಿ—(ಅಬುತ್ತ) ಹಾ ! ಪಾಂಡುಚಕ್ರವರ್ತಿಯೆ ! ನಿನ್ನ
ಮಕ್ಕಳಿ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಭೀಮಾರ್ಜುನನಕುಲಸಹದೇವರ್ಗಂ ಕಡೆಗೀಕಿಡು
ದಸೆಯೇ ? ಹಾ ! ದೇವಿ ಕುಂತಿ ! ಭೋಜಕುಲಪಾವನಿ !

ತನಯಂ ನಿನ್ನ ಸಹೋದರಂಗೆ ಪಿರಿಯಂ ಕೃಷ್ಣಂಗೆ ಪಾರ್ಥಂಗೆ
ಮ | ಯ್ದು ನನೋಜಂ ಧೃತರಾಷ್ಟ್ರಜಾಂಬುಜವನಧ್ವಂಸದ್ವಿಪೇಂದ್ರಂಗೆ

ಪಾ || ವನಿಗುನ್ನತ್ತತೆನೆತ್ತನಲ್ಲದೊಡೆ ಮತ್ತಂ ಸುಟ್ಟನಾಸೀರಿ ಮೇ |
ದಿನಿಯಂ ತಣ್ಣನೆಗೆಯ್ವ ಚಾಯೆಯಳುದಾತ್ವನ್ನಂದನೋದ್ಯಾನಮಂ||

(ಎಂದುತುಂ ಪೋಪಂ)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಆರ್ಯ! ಜಯಂಧರ! ಜಯಂಧರ!

ಕಂಚುಕಿ—(ಪೊಕ್ಕು) ದೇವಂ ಬೆಸಸವೇಯ್ಕುಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪೇಟಲೈ ತಕ್ಕುದೆಂದು ಪೇಟಿಪ್ಪಿಂ. ನಿಮ್ಮ
ಭಾಗ್ಯಂಗಳ್ ಇಂತಿವಲಮೆನಲಾಗದು. ವತ್ಸಂ ವಿಜಯನೊಮ್ಮೇ
ವಿಜಯಿಯಾದೊಡೆ ಆಗಳ್ ನೀನೀನುಡಿಯಂ ನಾಂ ಪೇಟಿಪ್ಪಿನೆಂದವಂಗೆ
ನುಡಿ.

ಬಲಭದ್ರಂ ಕಾರಣಂ ವತ್ಸನ ಮೃತಿಗೆ ದಲಂತಾದೊಡಂ
ಭ್ರಾತರಂ ನಿ | ನೊಲವಿಂಗೀಡಾದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಗವನದಪುಂದಾತ
ನೊಳ್ ಕ್ರೋಧಪರಯ್ಯ || ಕುಲನಾಗಲ್ವೀಡ ಮೇಣ್ ಕಟ್ಟಿಕಮನೆಸಗ
ಲ್ವೀಡ ನನ್ನೊಳ್ ವನಕ್ಕೈ | ದೆಲೆ ಸಾರ್ಥಾ ನಿರ್ದಯಕ್ಷತ್ರಿಯಪದ
ವಿಯನಿನ್ನೊಂದಲಿಂಬೇಡಮೆಂದುಂ ||೧೯೧||

ಕಂಚುಕಿ—ಆಣತಿಯಂತೆ (ಎಂದು ಪೋಪಂ)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಸಂಕಸದಿಂ) ಎಲೆ ಕೃಷ್ಣ! ಪರೆಸಿದ ಜ್ವಾಲೆ
ಗಳೆಂಬ ಹಸ್ತಂಗಳಿಂದೆ ಎಮ್ಮನ್ನರಂ ದುಃಖಿತರಂ ಕರೆವಂತಿರ್ಪ ಪೂಜ್ಯ
ನೀಯಜ್ಞೇಶ್ವರಂ ತಾನೆ ಪೊತ್ತಿದಂ. ಈತಂಗೆನ್ನೊಡಲಂ ಇಂಧನ
ಮಾಗವೆಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಮಹಾರಾಜನೆನ್ನ ಕಟ್ಟಕಡೆಯಿಬೇಟಿಕ್ಕಿಗೊಸೆ
ವುದು; ಆನೆ ಮೊದಲಗ್ನಿಯಂ ಪೊಕ್ಕವೆಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಇಂತಪ್ಪೊಡೆ ನಾವಿರ್ವರುಂ ಒರ್ಮೊದಲ್
ಅಗ್ನಿಯಂ ಪೊಕ್ಕು ಶ್ರೇಯಂಬಡೆವಂ.

ಚೇಟಿ—ಹಾ ! ಪೂಜ್ಯರ ಲೋಕಪಾಲಕರಾ ! ರಕ್ಷಿಸಿ ; ರಕ್ಷಿಸಿ. ಈರಾಯಂ ಚಂದಿರಬಂಚದೊಳೊಗೆದ ರಾಯರಿಸಿಯಲ್ತೆ ? ರಾಜಸೂಯಯಜ್ಞದಿಂ ಯಜ್ಞೇಶನಂ ತುಷ್ಟಿವಡಿಸಿದನುಂ ಖಾಂಡವ ವನದಿಂದನಲನಂ ತಣಿಸಿದರ್ಜುನನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಭ್ರಾತೃವುಂ ಸುಗೃಹೀತ ನಾಮಧೇಯನುಂ ಅದ ಮಹಾರಾಜಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ ; ಈಕೆ ಪಾಂಚಾಲ ರಾಜನ ಕುಲದೇವತೆಯುಂ ಜನ್ಮಗೊಂಡದ ನಡುವಣಂ ಜನಿಸಿದಳು ಮಾದ ದ್ರೌಪದೀದೇವಿಯಲ್ತೆ ? ನಿಷ್ಕರುಣಂಗಳೀರೊಡಲ್ಗುಳುಂ ಕಾಲಾ ಗ್ನಿಗಿಂಧನಂಗಳಕ್ಕುಂ ; ಅದಪುಂ ರಕ್ಷಿಸಿ ; ರಕ್ಷಿಸಿ. (ಅವರ್ವರ ಮುಂದೆ ಮಯ್ಯಕ್ಕಿ) ಒಡತಿಯುನೊಡೆಯನುಂ ಮಾಪ್ಪ ಕಜ್ಜಮಿದೇಂ ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಎಲೆ ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ ! ಕಾಂತನುಂ ಪ್ರಿಯ ಸಹೋದರನುಮಿಲ್ಲದಂದು ಅವುದು ತಗುಗುಮದು ; ಭದ್ರೆ ! ಏಲೀಡಾ ; ನೀರಂ ತಾ.

ಚೇಟಿ—ಮಹಾಪ್ರಭು ಬೆಸಸಿದಂತೆ (ಎಂದು ಪೋಗಿ ಮಗುಬಿಟ್ಟಿ ತಂದು) ಇದು ಜಲಪೂರಿತಂ ಕನಕಕಮಂಡಲು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪಾಂಚಾಲಿ ! ನೀನುಂ ನಿನ್ನ ಕಟ್ಟೊಲವಿನ ಭೀಮಂಗೆಂ ಪ್ರಿಯಂಗಳರ್ಜುನಂಗೆಂ ಜಲಾಂಜಲಿಯುಂ ಕುಡು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಮಹಾರಾಜನೆ ! ನೀನೆ ಕುಡು ; ನಾನಗ್ನಿಪ್ರವೇಶಮಂ ಮಾಡ್ಪಿಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಎಲೆ ಮಾನೈ ! ಲೋಕಸಂಪ್ರದಾಯಮಂ ವಾಪ್ಪುವುದಾಗದು. (ಚೇಟಿಯಂ ನೋಡಿ) ಭದ್ರೆ ! ನೀರನುಯ್.

ಚೇಟಿ—(ನೀರನುಯ್ಯಂ)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಕಾಲ್ಗಳನಲುಂಬಿ ಆಚಮನಂಗೆಯ್ದು ಜನ್ಮವಿರಮಂ ಎಸೆದೊಟ್ಟು) ಈಜಲಾಂಜಲಿ ಗಂಗಾಪುತ್ರನುಂ ಆಚಾರ್ಯನುಂ ಅದ

ಭೀಷ್ಮಂಗೆ. ಇದು ಪ್ರಸಿತಾಮಹಂಗೆ ಶಂತನುವಿಂಗೆ. ಈಜಲಾಂಜಲಿ
ಪಿತಾಮಹಂಗೆ ವಿಚಿತ್ರವೀರ್ಯಂಗೆ. (ಕಣ್ಣೀರೊಡನೆ) ತಾತಂಗೆ ಕುಡುವ
ವೊಟ್ಟಿದು. ಈಜಲಾಂಜಲಿ ಪೂಜ್ಯನುಂ ಸ್ವರ್ಗಸ್ಥನುಂ ಗುರುವುಂ
ಸುಗೃಹೀತನಾಮಧೇಯನುಮಾದೆಮ್ಮ ಪಿತರಂಗೆ ಪಾಂಡುವಿಂಗೆ.

ಇಂದು ಮೊದಲ್ ಸಲಿಲಾಂಜಲಿ |

ಮುಂದಿದು ನನ್ನತ್ತಣೆಂದೆ ದುರ್ಲಭಮೆನಿಕುಂ ||

ತಂದೆಯೆ ನಾನಿತ್ತುದನೊಲ |

ವಿಂದಂ ನೀನೆಮ್ಮ ಮಾತೆಯೊಡನೀಂಟೀಗಳ್ ||೧೯೨||

ಜಲಜಾತಾರುಣಲೋಚನಂಗಿದು ಜಲಂ ಭೀಮಂಗೆಲ್ವೆ ವತ್ಸನೇ |
ಸಲೆ ನಾವಿವ್ವರುವಿಾಂಟಲಿಕ್ಕಿದವಿಭಕ್ತಂ ತೃಷ್ಣೆಯಿಂದೀಗಳಾ || ಕುಲ
ನಾಗಿದ್ದಪೆಯೊಚ್ಚಣಂಬರಮಿರುತ್ತೆಂತಾದೊಡಂ ಸೈಸು ನೀ | ನೊಲ
ವಿಂ ನೀನೊಡನತ್ತಲೀಂಟಲಿದೆಕೊಳ್ ನಾಂ ಭೋಂಕನೆಯ್ತಂದಪೆಂ ||

ಒಂದುಪಕ್ಷದೊಳ್ ಕ್ಷತ್ರಿಯೋತ್ತಮರ ಗತಿಯುಂ ಪಡೆದ ವತ್ಸನಂ
ಬೆಂಗೆೊಂಡೊಡಂ ಸಯ್ವಿಲಿ ನಾನವನಂ ನೋಡಲನರ್ಹಂ. ವತ್ಸ !
ಭೀಮ !

ಜನನೀಸ್ತನ್ಯಮನೀಂಟಿ ನಾಂ ಬಟಕಮೇ ನೀನೀಂಟಿದೆಯ್
ವತ್ಸ ಜೀ | ವನಮಂ ಮಾಡಿದೆ ತಿಂದು ನೀನೊಲವಿನೆನ್ನುಚ್ಚಿಷ್ಟಮಂ
ಸ್ವಾದುವಂ || ಎನಗಂ ಮೇಣ್ ನೀನಗಂ ಮುಖಂಗಳೊಳಮಿಂತಲೀ
ಕ್ರಮಂ ಸೋಮಸೇ | ವನೆಯಲ್ಲಿಂತು ಮೊದಲನಿವಾಪಜಳಮಂ ನೀನೀಗ
ಳೆಂತೀಂಟುವೈ ||೧೯೪||

ಕೃಷ್ಣ ! ನೀನುಂ ಜಲಾಂಜಲಿಯುಂ ನೀಡು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಸಖಿ ! ಎನಗೆ ನೀರಂ ಕುಡು.

ಚೇಟಿ—(ಅಂಕು ಮಾಡಲ್)

ದ್ರೌಪದಿ—(ಆಚಮನಂಗೆಯ್ದು ಅಂಜಳಿಯೊಳ್ ನೀರಂ ತೀವಿ) ಮಹಾ
ರಾಜನಿ! ಆರ್ಗಿ ಜಲಾಂಜಲಿಯಂ ಕುಡುವುದು?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಕೃಷ್ಣೆ !

ಜನಯಿತ್ರಿಗಮಾವಂ ರೋ !

ದನದೊಳ್ ಗಾಂಧಾರಿಯೊಡನೆ ಸಾದೃಶ್ಯಮನಿಂ ||

ದನುಗೆಯ್ದನೊ ದಿವಮಂ ಘೋಂ |

ಕನೆಯ್ದುತಿರ್ಪ್ಪಂಗವಂಗೆ ಕುಡುವುದು ಜಳಮಂ ||೧೯೫||

ದ್ರೌಪದಿ—ಕಾಂತ! ಪರಿಜನಂ ತಂದಿತ್ತೀಜಳಂ ಸಗ್ಗದೊಳಂ
ನಿನಗೆ ಸಾದೃಶ್ಯಮಕ್ಕುಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಅರ್ಜುನಾಗ್ರಜ !

ಪರಿಪೂರಿಸದೆಯೆ ಪೂಣ್ಣೆಯ |

ನುರುಭುಜಬಲಶಾಲಿ ನೀಂ ಪರಂಧಾಮವನೆ ||

ಯ್ದಿರೆ ಸಲಿಲಮನೀಗಳ್ ನಿ |

ನ್ನರಸಿಯಿವಳ್ ಮುಕ್ತಕೇಶಿಯಾಗಿಯೆ ಇತ್ತಳ್ ||೧೯೬||

ದ್ರೌಪದಿ—ಮಹಾರಾಜ! ಏಟ್ ; ನಿನ್ನ ಸೋದರಂ ದೂರಮೆ
ಯ್ದುಗುಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಬಲಗಣ್ಣದಿವುಡಂ ಸೂಚಿಸಿ) ಪಾಂಚಾಲಿ !

ಶಕುನಂಗಳ್ ಭೀಮನಂ ಮನ್ನಿವೆಯೆಂದೆನಗೆ ಪೇಯ್ಗುಂ. ಅಕ್ಕೆ ; ತಳ್ವದೆ
ಅಗ್ನಿಯೆಡೆಗೆ ಪೋಪಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಅಃ! ಭಗವಂತಂ ಪಾವಕಂ ಧಗಧಗನೆ ಪಜ್ಜಳಿಸಿದಂ.
(ನೇಪಥ್ಯದೊಳ್ ಮಹಾಕಲಕಲಮಪ್ಪುದು.)

ಕಂಚುಕಿ—(ಸಂಭ್ರಾಂತನಾಗಿ ಪೊಕ್ಕು) ಮಹಾರಾಜಂ ರಕ್ಷಿಪುದು ;
ರಕ್ಷಿಪುದು. ಇದೆ ಕೇಡಿಗಂ ಕೌರವಾಧಮಂ ರಕ್ತಾಭಿಷೇಕದಿಂ ವಸ

ನಮಂ ರಕ್ತಂಗೆಯ್ದು ಕೆಂಗಣ್ಣನಾಗಿ ಭೀಕರಮಂ ಗದಾಯುಧಮಂ
ಕೈಯೊಳೆ ಪಿಡಿದು, ಕಾಲದಂಡಮಂ ಪಿಡಿದ ಕೃತಾಂತಂಬೊಲೊ
ಕಾಣುತ್ತುಂ ಮಾನೈಯಂ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಕನೈಯಂ ಅತ್ತಿತ್ತಲಿ
ಸುತ್ತುಂ ಇತ್ತಲೆ ಇದಿವೆಂದಪಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಹಾ! ಚಿಃ! ಸಂದೇಹಪರಿಹಾರಮಾದುದು.
ಹಾ! ಗಾಂಡೀವಧನುರ್ಧರ! (ಎಂದು ಮೂರ್ಛಗೊಳ್ಳಂ)

ದ್ರೌಪದಿ—ಹಾ! ಆರೈವುತ್ರ! ಸ್ವಯಂವರದೊಳ್ ಸ್ವಬಾಹು
ಬಲದಿಂ ಪಡೆದ ಮಡದಿಯೊಡೆಯನೆ! ಅರ್ಜುನ! ಪ್ರಿಯಭ್ರಾತೃವಂ
ಭೀಮನನೊರ್ವ್ವನನೆ ಮನ್ನಿಪೆ; ಮಾರಾಯನುಮಂ ಈತೊಬ್ಬುಮಂ
ಮನ್ನಿಸೆ.

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾಪ್ರಭುವೆ! ಸಮಾಧಾನಮೊಂದು; ಸಮಾಧಾನ
ಮೊಂದು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಹಾ ವತ್ಸ! ಸವ್ಯಸಾಚಿಯೆ! ಹಾ! ಕನಲ್ದ
ಮುಕ್ಕಣ್ಣನ ಮೆಯ್ಯ ತೀಟಮೆಂಬ ಸಾಸಕ್ಕೆ ತಕ್ಕ ಜಟ್ಟಿಗನೆ! ಹಾ!
ನಿವಾತಕವಚರನೊಕ್ಕಲಿಕ್ಕೆ ಸಗ್ಗಮಂ ನಿಷ್ಕುಂಟಕವೆನಿಸಿದನೆ! ಹಾ!
ಬದರ್ಯಾಶ್ರಮದ ಮುನಿಗಳೊಳ್ ಎರಡನೆಯ ತವಸಿಯೆ! ಹಾ!
ದ್ರೋಣಾಚಾರ್ಯಪ್ರಿಯಶಿಷ್ಯನೆ! ಹಾ! ಮಹಾಸ್ತ್ರವಿದ್ಯಾಭ್ಯಾಸದಿಂ
ಭೀಷ್ಮನಂ ಮಚ್ಚಿಸಿದನೆ! ಹಾ! ಕರ್ಣನ ಕುಲಮೆಂಬ ಕಮಲಿನಿಗೆ
ಸಾರಮಾದ ಮಂಜೆನಿಸಿದ ಬಾಣಪುಂಜದಿಂ ರಂಜಿತನಾದವನೆ! ಹಾ!
ಗಂದರರತ್ತಣಿಂ ದುಜ್ಜೋದನನಂ ಬಿಡಿಸಿದವನೆ! ಹಾ! ಎನ್ನ ನುಡಿಯ
ಪರಿಪಾಲಕನೆ! ಹಾ! ಪಾಂಡುಕುಲಮೆಂಬ ಪದ್ಮವನಕೆ ರಾಯಂಚಿ
ಯೆನಿಸಿದವನೆ!

ಮಾಡದೆ ತಾಯ್ಗೆ ವತ್ಸಲೆಗೆ ವಂದನಮಂ ಸುವಿನೀತಭಾವದಿಂ |
ಗಾಡದೆ ನನ್ನ ತಯ್ಯಸದೆ ವತ್ಸನೆ ಕೊಳ್ಳದೆ ನನ್ನನುಜ್ಞೆಯಂ ||

ನೋಡದೆಯೇ ಸ್ವಯಂವರವಧೂಮಣಿಯಂ ಸುಗುಣಾನುರೂಪೆಯಂ |
ಮಾಡಿದೆಯಾಗಳೆಂತುಟಿಲೆ ನೀನಿದುಮಂ ಸುಚಿರಪ್ರವಾಸಮಂ ||೧೯೭||

(ಎಂದು ಮೂರ್ಛಗೊಳ್ಳಂ)

ಕಂಚುಕಿ—ಆಃ ಕಷ್ಟಂ ಕಷ್ಟಂ!! ಇದೆ ದುರಾತ್ಮನಿವಂ ಕೌರ
ವಾಧಮಂ ಮನಮೊಲ್ದಂತೆ ಇತ್ತಲೆ ನಡೆತರುತ್ತಿದ್ದೆವೆ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಸರ್ವಪ್ರಕಾರಂಗಳಿಂದಮುಂ ಈವೊಬ್ಬರಿಗೀ
ಪ್ರತೀಕಾರಮೆ ತಗುಗುಂ. ಭದ್ರೆ ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ! ಮಾನ್ಯೆಯಂ ಈ
ಪಾಂಚಾಲಿಯಂ ಚಿತಿಯೆಡೆಗೆ ಕರೆದುಯ್. ಅನುಮಿವಳ ಪಿಂತೆಯೆ
ಬರ್ಪೆ.

ಚೇಟಿ—ರಕ್ಷಿಸಿಂ ; ರಕ್ಷಿಸಿಂ.

ಕಂಚುಕಿ—(ಚೇಟಿಯಂ ನೋಡಿ) ಎಲೆ ಭದ್ರೆ! ಇದೇಂ? ಈಗಳ್
ಒಡತಿಯ ಸೋದರನಂ ಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ಮನಂ ಮೇಣ್ ನಕುಲಸಹದೇವರಂ
ರಕ್ಷಿಸವೆಂಬ್ಕುಮೆಂದು ಮೊರೆಯಿಡುವಾ? ಮಹಾರಾಜನಿಂತಪ್ಪವತೆಯೊ
ಳಿರ್ಪ್ಪಂದು ಮೇಣ್ ಭೀಮಾರ್ಜುನರ್ ದಿವಕ್ಕೆ ಸಂದಿರ್ಪ್ಪಂದು ರಕ್ಷಣೆ
ಯಾಸೆಯಿಲ್ಲಂ.

(ನೇಪಥ್ಯದಲ್ಲಿ ಕಲಕಲವಾದಿಂ ಬಟಿಯಂ).

ರಕ್ತಾಸವಮನೀಂಟಿ ಮದಿಸಿದ ಯಕ್ಷರಾಕ್ಷಸಪಿಶಾಚಗ್ರಹ
ಬೇತಾಳಂಗಳುಂ ಕಾಗೆಪರ್ದುನರಿಗಳುಮಳುಂಬಮಿರ್ಪಿನಂ, ಸ್ಯಮಂತ
ಪಂಚಕದ ಸುತ್ತಲುಂ ಸುತ್ತುತ್ತಿರ್ಪ್ಪ ಎಲೆಎಲೆ ವಿರಲಯೋಧರಿರಾ!
ಎನ್ನಂ ಕಂಡು ಬೆದಲು ಬೆಬ್ಬಳಂಬೋವುದು ಸಾಲ್ಗುಂ, ಸಾಲ್ಗುಂ.
ದ್ರೌಪದಿಯೆತ್ತಲಿರ್ಪ್ಪಳ? ಪೇಟಿಂ. ಆಕೆಯ ನೆನೆಸಿನ ಕುಪನದಾ
ವುದಂ ಪೇಟಿತ್ತಿಂ?

ಅವಿಹಿತಲೀಲೆಯಿಂ ತೊಡೆಗಳಂ ಕರದಿಂ ಮಿಗೆ ತಟ್ಟುತ್ತಿದ್ದ ಕೌ |
ರವನಿದಿರಲ್ಲದಾವಳ ದುಕೂಲಚಯಂ ಸೆಳೆದಿಟ್ಟದಾಯ್ತೊ ಮೇಣ್ ||

ಅವನನುಜಾತನೀಡ್ತಿದ್ದುಯಲಾವಳ ವೇಣಿ ವಿಕೀರ್ಣಮಾದುದೋ |
ನಿವಸಿಸುಕೆಲ್ಲವಳು ದ್ರುಪದರಾಜತನೂಜೆಯೆಲೈ ನಿರೂಪಿಸಿಂ ||೧೯೮||

ಕಂಚುಕಿ—ಹಾ ದೇವಿ! ಯಾಜ್ಞಸೇನಿ! ಅನಾಥಿಯಂ ನಿನ್ನ
ನೀಗಳ್ ಭರತಕುಲಕಳಂಕನಿವಂ ಅಪಮಾನಂಗೊಳಿಸಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಭೀಂಕನೆಬ್ಬಿ) ಪಾಂಚಾಲಿ! ಅಂಜದಿರ,
ಅಂಜದಿರ. ಎನ್ನ ಡೊಣೆಯಂ ಬಿಲ್ಲು ತನ್ನಿಂ. ಎಲವೊ ದುರಾತ್ಮ!
ದುರ್ರೋಧನಹತಕ! ಬಾ ಬಾ; ಗದಾಯುದ್ಧದ ಜಾಣ್ಮೆಯಿಂ ದೊರೆ
ಕೊಂಡ ನಿನ್ನ ಭುಜಗರ್ವದ ಸರ್ವಸ್ವಮುಮಂ ನೀನಾರಯ್ಯದ ಎನ್ನ
ಸರಲಳ ಸಂತತಸಂಪಾತದಿಂ ವಿಧ್ವಂಸಿಸೆಂ. ಅಲ್ಲದೆಯುಂ ಎಲ
ವೆಲವೊ !!

ಕಡುರಾಗಕ್ಕಾಶ್ರಯಂ ತಾನೆನಿಸ ಜಿತಜರಾಸಂಧನಂ ತಮ್ಮನಂ
ಮೇಣ್ | ಮೃಡನೊಳ್ ಸಂಕ್ರೂಢನೊಳ್ ವ್ಯಾಧನೊಳು ಪೊಣದಾರ್
ವತ್ಸನಂ ಕಾಣದೀಗಳ್ || ಫಡ ಕೌರವ್ಯಾಧಮಾ ನಿನ್ನವೊಲತಿಕಲಿನಂ
ಜೀವಿಸಲ್ ಶಕ್ತನಲ್ಲಾ | ದೊಡೆ ಬಾಣಾಸಾರದಿಂ ನಿನ್ನಸುಗಳನೆಬ್ಬಿ
ಯಲ್ ಶಕ್ತನಾಗಿದ್ದೆವೆಂ ನಾಂ ||೧೯೯||

(ಬಲಕಿ ರಕ್ತಾರ್ಧಮಾದ ಮೆಯ್ಯುಳ್ಳಂ ಗದಾಪಾಣಿ ಭೀಮಂ ಪುಗುವಂ.)

ಭೀಮಂ—(ಅಶ್ರುದ್ವಿತನಾಗಿ ಸುತ್ತಾಡಿ) ಎಲೆ ಸೈಮಂತಪಂಚಕ
ಸಂಚಾರಿಗಳಾದ ಸೈನಿಕರಿರಾ! ಇದೇನಿದು ನಿಮ್ಮ ಭಯಸಂಭ್ರಮಂ ?

ಅಸುರಂ ನಾನಲ್ಲ ಬೂತಲ್ಪರಿಯ ರಕುತದಿಂ ನಾಂದುದೆನ್ನೀ
ಯೊಡಲ್ ಮಾ | ಮಸಕಂಬೆತ್ತಂ ಪ್ರತಿಜ್ಞಾ ಗಹನಜಲಧಿಯುತ್ತಾರದಿಂ
ಕ್ಷತ್ರನಪ್ಪೆಂ || ಪ್ರಸರದ್ಯುಧಾನ್ನಿನಿದ್ಗರ್ಭರೊಳುಬೆಲೆ ರಾಜನೈರೇ
ನೀಮಿದಂ ಸಾ | ಧ್ವಸಮಂ ನೀಗಿಂ ಹತಾಶ್ವದ್ವಿಪತಿಯೊಳಿದೇಂ ಗುಪ್ತ
ರಾಗಿಂತು ನಿಲ್ವಿರ್ ||೨೦೦||

ಕಂಚುಕಿ—ಎಲೆ ದೇವಿ! ಪಾಂಡುರಾಜನ ಸೊಸೆಯೆ! ಏ ಯೀವಾ, ಈಗಲ್ ತೊಟ್ಟನೆ ಚಿತೆವುಗುವುದೇ ಮೇಲ್.

ದ್ರೌಪದಿ—(ಭೋಂಕನೆಯ್ತು) ಇದೇಂ ಇನ್ನುಂ ಚಿತೆಯೆಡೆಯಂ ಸೇರೆನೇ? (ಎಂದು ಚಿತೆಯಿದಿರೊಳ್ ನಿಲ್ಲಲ್).

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಅದಾರಲ್ಲಿ? ಎನ್ನ ಮೂಡಿಗೆವಿಲ್ಲಳಂ ತಂದಿ ವುದು (ಇನಿಸು ಸುಮ್ಮನಿದುರ್) ಇದೇಂ? ಪರಿಚರನೊರ್ವ್ವನುಮಿರಂ. ಅಕ್ಕ; ನಿಯುದ್ಧದಿಂದಮೆ ಕೇಡಿಗನಂ ಸಂಮರ್ದಿಸಿ ಕಟ್ಟಿ ಅಗ್ನಿಯೊಳ್ ಕೆಡೆ ಪುವೆಂ (ಎಂದು ಕಾಚಿಯಂ ಕಟ್ಟುವಂ).

ಕಂಚುಕಿ—ದೇವಿ! ದುಶ್ಯಾಸನನ ಕೈಸೋಂಕಿನಿಂ ದೂಷಿತ ವೆನಿಸಿ ಕಣ್ಣಳಂ ಮುಸುಕುತಿರ್ಪುದನೀಕೇಶಪಾಶಮಂ ಕಟ್ಟು. ಪ್ರತೀ ಕಾರಂ ಗೆಯವೇಯ್ಕುವೆಂಬಾಸೆ ಈಗಲ್ ಅಸ್ತಮಿತಮಾದುದು; ಭೋಂಕನೆ ಚಿತೆಯೆಡೆಯನೆ ಎಯುವಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ದೇವಿ! ಭೀಮಾರ್ಜುನಶತ್ರುವೆನಿಸಿದಂ ದುರಾ ತ್ಮಂ ದುರೋಧನಹತಕಂ ಹತನಪ್ಪದಕ್ಕೇ ಮುನ್ನಮೆ ಕೇಶಪಾಶಂ ಗಟ್ಟುವುದು ಉಚಿತಮಲ್ಲ.

ಭೀಮಂ—(ಚಿಚ್ಚರಮೆಯ್ತು) ಪಾಂಚಾಲಿ! ದುಶ್ಯಾಸನಂ ಕೆಡ ಷುಟ್ಟ ಜಡೆಯಂ ಆಂ ಜೀವಿಸಿರ್ಪುದು ನೀಂ ನಿನ್ನ ಕೈಯಿಂ ಕಟ್ಟುವು ದುಚಿತಮಲ್ಲ. ಎಲೆ ಭೀರು! ನಿಲ್; ಈಗಲ್ ಎಲ್ಲಿ ವೋವೆ?

(ಎಂದು ಮೂಡಿವಿಡಿಯಲಾಟಶಂ).

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಚಿಚ್ಚರಂ ಭೀಮನಂ ಬಿಮ್ಮನಪ್ಪಿ) ಭೀಮಾರ್ಜುನ ಶತ್ರುವೆನಿಸಿದೆಲವೊ ದುರಾತ್ಮ ದುರೋಧನಹತಕ!

ಎಂದುಂ ಶೈಶವದಂದಿನಿಂ ರಚಿಸಿದೈ ನಾನಾಪರಾಧಂಗಳಂ | ಸಂದೈತ್ತಂ ನೈಪವುತ್ರಂ ಜಯಸಿದೈ ಬಾಹಾಮದೋದ್ರೇಕದಿ ||

ಇಂದೆನ್ನೀಭುಜಪಂಜರಾಂತರದೊಳೇ ಸಿಲ್ಕಿದ್ದಪೈ ಜೀವಿಸು |

ತೊಂದಂ ಪಜ್ಜೆಯನಾದೊಡಂ ಗಮಿಸೆ ನೀಂ ಮುಂತಣೆ ಲೈ ಪಾಪಿಯೇ||

ಭೀಮಂ—ಇದೇಂ ಆರ್ಯಂ ದುರ್ರೋಧನನೆಂಬ ಶಂಕೆಯಿಂ
ದೆನ್ನಂ ಕನಲ್ದ ನಿರ್ದಯಂ ತುಕ್ಕಿಗೆಯ್ವಂ? ಆರ್ಯ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು;
ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು.

ಕಂಚುಕಿ—(ಬಲಸಾದರ್ಪ ನೋಡಿ ಸಂತಸದಿಂ) ಮಹಾರಾಜ !
ಮೋಸಂಬೋಪೆ; ಮೋಸಂಬೋಪೆ. ಈತಂ ಆಯುಷ್ಯಂತಂ ಕುಮಾರ
ಭೀಮಸೇನನಲ್ಲೇ? ದುರ್ರೋಧನನ ನೆತ್ತರಿಂ ಮೆಯ್ಯಟ್ಟಿಗಳೆಲ್ಲಂ ಕೆಚ್ಚ
ನಿರ್ವುಡಲುಂ ಈತನ ಪರಿಜು ನಿರಿಸಲರಿದು; ಸಂದೆಗಂಬಡೆವುದಾಗದು.

ಚೇಟಿ—(ದ್ರೌಪದಿಯಂ ತಬ್ಬಿಸಿ) ದೇವಿ! ಸಮಾಧಾನವೊಂದು.
ಅರಸಿ! ಈತಂ ಕುಮಾರಭೀಮಸೇನಂ. ತನ್ನ ಪೂಣೈಯಂ ತೀರ್ಚಿ
ನಿನ್ನ ವೇಣಿಯಂ ಕಟ್ಟಲಪಿಸುತಿದ್ದಪಂ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಚೇಟಿ! ಒಸಗೆವಾತಿನಿಂದೆನ್ನಂ ಸಂತವಿಡುವಾ?

ಕಂಚುಕಿ—ಮಹಾರಾಜ! ಮೋಸಂಬೋಪೆ. (ಎಂದು ಮುಂ
ಪೆಬ್ಬಡಂ ಪೆಬ್ಬಂ.)

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಸಂತಸದಿಂ) ಆರ್ಯ ಜಯಂಧರ! ತಥ್ಯಂ ವಿದಿತ
ಮಾಯ್ತೇ? ನಿಕ್ಕುವಮಿವಂ ಭೀಮನೇ?

ಕಂಚುಕಿ—ಈತಂ ತಮ್ಮನ ಪಗೆ ನೀಚದುರ್ರೋಧನನಲ್ಲ.

ಭೀಮಂ—ಆರ್ಯ! ಅಜಾತಶತ್ರು! ಕುಂತೀಕುಮಾರ! ದೇವ!
ಭೀಮಾರ್ಜುನಾಗ್ರಜ! ಈಗಳುಂ ನೀಚದುರ್ರೋಧನನಿದ್ದಪನೇ? ನಿನ್ನ
ಪಗೆಯುಂ ಪಾಂಡವತಿರಸ್ಕಾರಿಯುಮಾದಾದುರಾತ್ಮನ—

ತನು ಬುಟ್ಟಿಳೆಯಲ್ಲಿ ಭೀಮತನುವಿಂಗಾದತ್ತು ರಕ್ತಾದ್ರವಚಂ |
ದನದಣ್ಣಾರ್ಯನನೊಂದಿದಳ್ ಸಿರಿ ಚತುಸ್ಸಿಂಧೂಲ್ಲಸದ್ಭೂಮಿಯಿಂ ||

ಅನುಗರ್ ಮೇಣ್ ಕೆಳೆಯರ್ ಭಟರ್ ಕುರುಕುಲಂ ನಿರ್ದಗ್ಧಮಾಯ್
ಲ್ಲಮುಂ | ಮೊನೆಯೆಂಬಗ್ನಿಯೊಳಾದೊಡೊಂದುಬುದುದೀಗಳ್ ಧಾತೃ
ರಾಷ್ಟ್ರಾಹ್ವಯಂ ||೨೦೨||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಒಲ್ವಂತೆ ಬಿಟ್ಟು ಭೀಮನಂ ನೋಡಿ ಕಣ್ಣೀರ್ಗಲ
ನೊರಸುವಂ.)

ಭೀಮಂ—(ಕಾಲ್ಕಳೊಳ್ ಬೀಯುತ್ತ) ಆರ್ಯಂಗೆ ಜಯಮುಕ್ಕೈ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಸಂತಸದಿಂ ಪಿಡಿದೇಯಿಸಿ, ತಬಿಕ್ಕಿಗೆಯ್ದು ಕಣ್ಣೀರಿ
ಡುತ್ತ) ತಾತ! ವೃಕೋದರ! ಭೀಮಸೇನ! ಕುಂತೀಪುತ್ರ! ಅರ್ಜು
ನಾಗ್ರಜ! ಎನ್ನ ಆಜ್ಞಾಧಾರಕ! ಪಾಂಡವಕುಲಪ್ರದೀಪ!

ಭೀಮಂ—ಆರ್ಯನಾಜ್ಞಾ ಪಿಸವೇಯ್ಯಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ವತ್ಸ! ಕಣ್ವನಿ ಕವಿದಿಪ್ಪುದಪುಂ ನಿನ್ನ
ಮೊಗಚಂದಿರನಂ ಎಡೆವಿಡದೆ ನೋಡಲರಿದು. ಪೇಯ್; ಅರ್ಜುನಂ
ಬೆರಸು ನೀಂ ಜೀವಿಸಿದ್ದಪೈ?

ಭೀಮಂ—ಆರ್ಯ! ಮಹಾರಾಜಂ ನೀನರಿಕುಲಮನೆಲ್ಲಂ ಸಂಹ
ರಿಸಿ ಕಣ್ಣೊಳುತಿರೆ, ಭೀಮಾರ್ಜುನರರ್ವರುಂ ಜೀವಿಸಿದ್ದಪರ್.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಪ್ರೀತಿಯಂ ಮತ್ತೆ ಗಾಢಾಲಿಂಗನಂಗೆಯ್ದು) ತಾತ!

ಅರಿಸಂಹಾರಮದಿಕ್ಕೈ ಪೇಟಿನಗೆ ನೂಲುಂಸೂಬ್ ಬಕಾರಾತಿ
ಯುಂ! ಪರಮಂ ಸೋದರನುಂ ಮನಃಪ್ರಿಯನುಮಾದಾಭೀಮನೇಂ
ನೀಂ ವಲಂ ||

ಭೀಮಂ—ಆರ್ಯ! ಅವನೆ ನಾಂ ; ಅವನೆ ನಾಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—

ಧುರದೊಳ್ ರಕ್ತಜಲಪ್ರಪೂರಿತಜರಾಸಂಧೋರುವಕ್ಷಸ್ಸರೋ |
ವರದುತ್ಪಾತವಿನೋದಕೊಲ್ಲಮಕರಂ ನೀನೇನೆಲೈ ಭವ್ಯನೇ ||೨೦೩||

ಭೀಮಂ—ಅಪ್ಪುದು. ಆರೈ! ಒಚ್ಚಣಂ ಎನ್ನಂ ಬಿಡು.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಪೆಜಿತೇನುಬುದಿಕ್ಕುಂ?

ಭೀಮಂ—ಕಡುವಿರಿದುಬುದಿಕ್ಕುಂ : ದುಶ್ಯಾಸನನೆಯೆಡ ಪಾಂ
ಚಾಲೀಕೇಶಪಾಶಮಂ ದುಶ್ಯಾಸನದುರೋಧನಕ್ಕಳ ನೆತ್ತರಿಂ ನಾಂದ
ಕರದಿನಿದಲುಂ ಕಟ್ಟುವೆಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ನೀಂ ಸಾರ್ ; ದೀನೆ ವೇಣೀಸಂಹಾರಮನನು
ಭವಿಕೆ.

ಭೀಮಂ—(ಪತ್ತಸಾರ್ದು) ಮಾನೈ! ಎಲೆ ಪಾಂಚಾಲರಾಜಕನ್ಯೆ!
ದೈವಯೋಗದಿಂ ರಿಪುಕುಲಮೆಲ್ಲಮುಯೆ ಸಂತುಷ್ಟೆಯಾಗಿ ನೀನೇಯ್
ವಡೆವಾ?

ದ್ರೌಪದಿ—(ಸನಿಹಕ್ಕೆ ಬಂದು) ಕಾಂತಂಗೆ ವಿಜಯಮಕ್ಕೆ (ಎಂದು
ಅಭೋಕ್ತಿಯೆಳ್ ಭಯಂಗೊಂಡು ಕೆಲಕೆ ಸರಿವಳ್)

ಭೀಮಂ—ಎಲೆ ಭೀರು! ರಾಜಪುತ್ರಿ! ಈಸರಿಯೊಳರ್ಪನಂ
ಕಂಡು ನೀನಂಜದಿರ ; ನೋಡು—

ಜನಸರ್ ಸೇದಂದು ನಿನ್ನಂ ಪಿಡಿದೆಯೆಡ ಪಶುಪ್ರಾಯದುಶ್ಯಾ
ಸನಭ್ರ | ಪ್ಪನ ರಕ್ತಂ ಪೀತಶೇಷಂ ಕರಗತಮಿದಿದಂ ನೀಂ ಘನೀಭೂ
ತಮಂ ಮು || ಟ್ಟಿನತೀಯಂಗಾಂಗದೊಳ್ ಸಂದುದನೆನತು ಗದಾಘಾತ
ಕೀಡಾದ ದುರೋ | ಧನನೂರುದ್ವಂದ್ವದಾದ್ರಾಸ್ತ್ರಮನಿದುಮನೆಲಾ
ನಿನ್ನ ದುಃಖಾಗ್ನಿ ನಂದಲ್ ||೨೦೪||

ಬುದ್ಧಿಮತಿಕೆ! ಪಾಂಡವಪತ್ನಿಯಂ ಪರಿಹಾಸಂಗೆಯ್ವಳ್ ಭಾನು
ಮತಿಯವಳಿಗಳೆತ್ತ? ಜನ್ನಗೊಂಡದ ನಡುವಣತ್ತಣಿಂ ಜನಿಸಿದ
ಮಾನೈ ಎಲೆಯಾಜ್ಞಸೇನಿ !

ದ್ರೌಪದಿ—ನಾಥನಾದೇಶಿಸವೇಯ್ಕುಂ.

ಭೀಮಂ—ಮುನ್ನಾಂ ಪೇಲ್ದು ನಿನ್ನ ನೆನೆಸಿನೊಳಕ್ಕುಮೋ?

“ಚಲಿತೋದ್ವೃತ್ತಭುಜಂಗಳಿಂ ತಿರುಪಿ ಪೊಯ್ವದ್ವದ್ಗದಾದಂಡದಿಂ |
ದಲಿತೋರುದ್ವಯನಾದ ಕೌರವನ ಗಾಢವ್ಯಾಪ್ತದಿಂ ರಕ್ತದಿಂ ||

ಸಲೆ ಚೆಂಬಣ್ಣಮನಾಂತು ರಂಜಿಸಿದ ಪಾಣಿದ್ವಂದ್ವದಿಂ ಭೃಂಗಕುಂ |
ತಲೆಯೇ ನಿನ್ನಯ ಕೇಶಪಾಶಮನಿದಂ ಭೀಮಂ ವಲಂ ಕಟ್ಟುವಂ ||”

ಎಂಬುದು.

ದ್ರೌಪದಿ—ಕಾಂತ! ನಾಡೆಯುಂ ನೆನೆಸಿನೊಳಕ್ಕುಂ. ಅಲ್ಲ
ದೆಯುಮೀಗಳನುಭವಿಸಿದವೆಂ.

ಭೀಮಂ—(ದ್ರೌಪದಿಯು ಜಡಮಂ ಕಟ್ಟುತ್ತ) ಎಲೆಮಾನೈ!
ದುಶ್ಯಾಸನನೆಯೆದುದಂ ಧಾತರಾಷ್ಟ್ರಕುಲಕ್ಕೆ ಕಾಳರಾತ್ರಿಯೆನಿಸಿದುದಂ
ವೇಣಿಯನಿದಂ ನೀಂ ರಚನೆಗೊಳಿಸ.

ದ್ರೌಪದಿ—ಈಕಜ್ಜಮನಾ ಮಜುತೆಂ ; ಕಾಂತನನುಗ್ರಹದಿಂ
ಮತ್ತಂ ಕಲ್ಪೆಂ.

ಚೇಟಿ—(ಜಡಮಂ ಕಟ್ಟುವಳ್)

(ನೇಪಥ್ಯದೊಳಗೆ) ಯುದ್ಧಾನ್ನಿಯೋಳ್ ಬೆಂದರ್ ದಿವಕ್ಕೆ ಸಲ್ಪಿನಂ
ಉಜ್ಜಿದ ರಾಜಮಂಡಳಿಗೆ ಮಂಗಳಮಕ್ಕು.

ದುರುಳಂ ಮುನ್ನಾವುದಂ ಬಿರ್ಚಿಡೆ ಮಸಗಿ ಕೊಲುತಾಜಿಯೋಳ್
ಪಾಂಡವರ್ ದ್ವೇ | ಪೈರನೀಗಳ್ ನಿಚ್ಚಮುಂ ಬಿರ್ಚಿಸಿದರೊ
ಮಿಗೆ ತತ್ಸ್ಮೀಶಿರೋಜಂಗಳಂ ತಾಂ || ಕುರುವಂಶೋತ್ಪತ್ತಚಿಹ್ನಂ
ಲಯಯಮಸಮವಾದ್ರೌಪದೀಕೇಶಪಾಶಂ | ಪರಿಬದ್ಧಂ ಲೋಕ
ನಾಶಂ ವಿರಮಿಕೆ ವಸುಧಾಪಾಲಕಗ್ಗಕ್ಕೆ ಭದ್ರಂ ||೨೦೫||

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ದೇವಿ ! ವೇಣೀಬಂಧನಮನಿದನಭಿನಂದಿಸು
ತಿಕ್ಕುಂ ಬಾನೊಳ್ ಸಂಚರಿಪ ಸಿದ್ಧವೃಂದಂ.

(ಬಲಿಂ ಕಂ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಜುನರಿವರಂ ಪೊಕ್ಕು ಬಲಿಸಾರ್ವರ್)

ಕೃಷ್ಣಂ—ರಿಪುಕುಲಸಂಹಾರಕಂಗೆ ಪಾಂಡುಕುಲಜನ್ಮಂಗೆ
ಸೋದರಸಮೇತಂಗೆ ಯುಧಿಷ್ಠಿರಮಹಾರಾಜಂಗೆ ಜಯಮಕ್ಕೈ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—(ಮುಂತ ನೋಡಿ ಸಂತಸದಿಂ) ಅಹಹ! ಭಗವಂತಂ
ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷಂ; ಮೇಣ್ ವತ್ಸನರ್ಜುನಂ. ಸ್ವಾಮಿಯೆ! ಭಗವ
ನ್ನಾರಾಯಣಂ ನೀಂ ಮಂಗಳಾಶಾಸನಮಂ ಮಾಯ್ಪುದುಂದೆನಗೆ
ಜಯಮಲ್ಲದೆ ಪೆಜತೇಂ ?

ವಿತತೋದ್ಯನ್ತಹದಾದಿಕಲ್ಪನದೆ ಲೋಕಾಕಾರವೊಂದಿರ್ಪನಂ |
ಧೃತನಾನಾಗುಣನಂ ಜಗಜ್ಜನಿಲಯಸ್ಥಾನಂಗಳಂ ಮಾಯ್ಪನಂ ||
ವೃತಿಜನ್ಮಂಗಳವಿಲ್ಲದಾತನನಚಿಂತ್ಯಸ್ವಾತ್ಮನಂ ನಿನ್ನನ |
ಚ್ಯುತನೇ ಜಾನಿಸೆ ದುಃಖಮಿಲ್ಲಮೆನೆಯಿನ್ನಾ ಲೋಕಿಸಲ್ ಪೆಟ್ಟುದೇಂ ||

(ಅರ್ಜುನನಂ ಶ್ಲೋಕಿಯ್ದು) ವತ್ಸ! ಎನ್ನನಾಲಿಂಗಿಸು.

ಅರ್ಜುನಂ—(ಆಲಿಂಗಿಸಂ)

ಕೃಷ್ಣಂ—ಷಡ್ಗುಣೈಶ್ವರ್ಯಸಂಪನ್ನರ್ ವ್ಯಾಸವಾಲ್ಮೀಕಿಜಾಮ
ದಗ್ನ್ಯಜಾಬಾಲಿಪ್ರಮುಖರಿವಂದಿರ್ ಮಾರಿಸಿಗಳ್ ಪಲವಂ ಮಂಗಳಾಶಾ
ಸನಂಗಳಂ ಮಾಡುತಿರ್ದಪರ್. ನಕುಲಸಹದೇವಧೃಷ್ಟದ್ಯುಮ್ನಸಾತ್ಯಕಿ
ಮುಖ್ಯರ್ ಪಡೆವಳರುಂ ಯಾದವಮಾಗಧಮತ್ಸ್ಯಕಳಿಂಗಾದಿಗಳರಗುವ
ರರುಂ ಪೆಗಲೊಳ್ ತೀರ್ಥೋದಕಕಲಶಂಗಳನಾಂತು ನಿನಗೆ ಅಭಿಷೇಕ
ಮಂಗಳೋತ್ಸವಮಂ ಒಡರ್ಚಲ್ ಉಜ್ಜುಗಿಸಿರ್ದಪರ್. ಚಾರ್ವಾಕ
ನೆಂಬಂ ರಕ್ಕಸಂ ನಿನ್ನಂ ಬಂಚಿಸಿದನೆಂದು ವ್ಯಾಸಮುಖದಿಂ ಕೇಳ್ಪ
ನಾನರ್ಜುನಂಬಿರಸು ನಿನ್ನ ಬಲಿಗೆ ಭೋಂಕನೆ ಬಂದೆಂ.

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ಎಂ ದುರಾತ್ಮಂ ಚಾರ್ವಾಕಂ ಎಮ್ಮಂ ಬಂಚಿ
ಸಿದನೇ ?

ಭೀಮಂ—(ಕೋಪದಿಂ) ಆರ್ಯಂಗೆ ಕಡುವಿರಿದಂ ಚಿತ್ತವಿಭ್ರಮಂ ಗೆಯ್ದಂ ದುರ್ಮೋಧನನ ಕೆಳೆಯಂ ಅಅಜ್ಜ ರಕ್ಕಸನೆಲ್ಲೆ ?

ಕೃಷ್ಣಂ—ಆಕೇಡಿಗನಂ ನಕುಲಂ ನಿಗ್ರಹಿಸಿದಂ. ಎಲೆ ಮಾ ರಾಯ ! ಪೆಹಿತೇಂ ನಿನ್ನ ಭಿಲಸಿತಾರ್ಥಂ ?

ಯುಧಿಷ್ಠಿರಂ—ದೇವ ಪುಂಡರೀಕಾಕ್ಷ ! ಭಗವಂತಂ ನೀಂ ಪ್ರಸನ್ನನಾಗಿ ಎಲ್ಲಮುಮಂ ನೀಡುವೆ ? ಆನಾದೊಡೆ ಮನುಷ್ಯಸಾಧಾರಣ ಮಪ್ಪ ಅಸಂತುಷ್ಟಬುದ್ಧಿಯಿಂ ಇನ್ನಿದರ್ಕೆ ಪೆಹಿತನೆರೆಯಲ್ ಶಕ್ತ ನಲ್ಲು. ಸ್ವಾಮಿ ಕಟಾಕ್ಷಿಸುಗೆ—

ಅರಿಸಂದೋಹಮನೆಲ್ಲಮಂ ಮುಳಿಸಿನಿಂದಂ ಕೊಂದೆವೆಱ್ಱಲ್ಲದ |
ಯ್ವರುಮಾವರ್ಧಪೆವೆನ್ನ ದುರ್ನಯಕೆ ಪಕ್ಕಾದೀಕೆ ತಾಂ ದುಃಖಸಾ ||
ಗರಮಂ ದಾಂಟಿದಳೊಲ್ಲು ನೀಂ ನುಡಿವೆ ದೇವಂ ಧನ್ಯನೊಳ್ ನನ್ನೊಳಿಂ |
ಪೆಹಿತಂ ಬೇಟ್ಪನದೇನನಾನೊಸೆದನೊಳ್ ನಿನ್ನೊಳ್ಳಹಾಸ್ವಾಮಿಯೊಳ್ ||

ಆದೊಡಂ ಸ್ವಾಮಿ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿದೊಡಿದಕ್ಕೆ.

ಶತಸಂವತ್ಸರಮತ್ಯುದಾರಮತಿಯಿಂ ಲೋಕಂ ವಲಂ ಜೀವಿಕ |
ಚ್ಯುತನೊಳ್ ಶ್ರೀಪರಮಾತ್ಮನೊಳ್ ದೃಢಮಭಿನ್ನಂ ಭಕ್ತಿ ನಿಂದಿಕ್ಕೇ
ಮೇಣ್ || ಸತತಂ ಭೂತದ್ವಯಾನ್ವಿತಂ ಗುಣವಿಶೇಷಜ್ಞಂ ಸುಧೀ
ಬಾಂಧವಂ | ಕೃತಪುಣ್ಯಾತಿಶಯಂ ಜಗಂಬೆಳಗುತುಂ ವರ್ಧಿಕ್ಕೆ ಭೂ
ಪಾಲಕಂ ||೨೦೮||

ಎಲ್ಲರುಂ—ಇಂತಕ್ಕೆ.

(ಎಂದೆಲ್ಲರುಂ ತರಲ್ದರ್)

|| ಇಂತಿದು ಷಷ್ಠಾಂಕಂ ||

ನೆಜಿದಿರೆ ಕಲಿಯಲ್ಲಯ್ಯಾ |
 ಸಿರಮಿರ್ಪತ್ತೊಂದುಮೆನಿಸ ಬರಿಸಂಗಳ್ ಸಂ ||
 ದಿರೆ ರೌದ್ರಿನಾಮಕಂ ವ |
 ತ್ಸರಮೆಸೆವಾಶ್ವಯುಜಶುಕ್ಲದೇಕಾದಶಿಯೊಳ್ ||

ಶ್ರೀಮಹಿಸುರದೇಶೇಂದ್ರ |
 ಶ್ರೀವತ್ಸ್ಯಸ್ಥೇಂದ್ರಭೂಮಿಪಾಲಾಸ್ಥಾನೋ ||
 ದ್ವಾಮಬುಧನುಭಯಕವಿತಾ |
 ರಾಮಂ ಮಹಿಶೂರನಗರಸೀತಾರಾಮಂ ||

ವಾಣೀಪ್ರಸಾದದಿಂದೀ |
 ವೇಣೀಸಂಹಾರನಾಟಕಪ್ರತಿಕ್ಯತಿಯಂ ||
 ಜಾಣುಳ್ಳನಿತು ನೆಗಟ್ಟಿದ |
 ನೂಣೆಯಮೇನಿರೆಯುಮೊಲ್ಲ ತಿದ್ದುಗೆ ವಿಬುಧರ್ ||

|| ಸಂಪೂರ್ಣಂ ||

ಮಂಗಳಮಸ್ತು.

ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಚರಣಾರವಿಂದಾರ್ಪಿತಮಸ್ತು.

ವೇಣೀಸಂ ಹಾರನಾಟಕಪ್ರತಿಕ್ರಿಯೆಯೊಳಗಣ ಸುಭಾಷಿತವಳಿ.

ಪುಟಸಂಖ್ಯೆ

ಅರಿಹತಬಂಧುದುಃಖದ |
ತೊಪ್ಪೆಯನುದಸ್ರ ಪ ವಂಗಳಿಂ ತೋಳೆಳೆನು ||
ತ್ತರಿಸಂ ಕಲಿ— || ೮೨ || ೫೩

ಅನುಕ್ತರಾಗಿ ಹಿತಮೆಸಗುವುದಲ್ಲೆ ಮೆಪ್ಪಿಗುಂ ಮನದೊ
ಳಿಪ್ಪ ಸಾಮಿಬಕುತಿಯಂ ೧೧೪

ಆದಪ್ಪುವು ಗಡ ಕನಸುಗ |
ಳಾದಂ ತರದಿಂ ಶುಭಂಗಳಂತಶುಭಂಗಳ್ || ೪೨ ||

ಈಸಂಸಾರವಿಪ್ಲವಂ ಪುತ್ರರಿಹದೊಳಂ ಪರದೊಳಂ
ಸಿತ್ಯಗಳನನುವರ್ತಿಸಿ ನಡೆಯವೇಬ್ಬಂ ೪೮

ಉಪಕಾರವಿಷಯಮಾದುದೆ ಅಪ್ಪದಿಂಬಪ್ಪಯಮಿನ್ನುಪ
ಕಾರಸಾಧನದಿನೇಂ ? ೮೬

ಕನಸುಗಳ್ ಅಶುಭಂಗಳಾದೊಡಂ ದೇವತಾಸಂಕೀ
ರ್ತನದಿಂ ಶುಭಂಗಳಾಗಿ ಪರಿಣಮಿಕುಂ. ೨೦

ಕನಸಿನೊಳ್ ನರಿ ಮುಂಗುರಿ ಕೋಡಗಂ ಪುಲಿಯೆಂ
ಬಿವಂ ಕಾಣ್ಬುದುಂ ಸರ್ಪಶತಮಂ ಕೊಲ್ವುದುಂ ಪ್ರಶಸ್ತಮೆನ್ನ
ರಭಿಜ್ಞರ್ ೨೭

ಕೊಡಂ ಬಾವಿಯೊಳ್ ಬೀಬಿ ಹಗ್ಗಮುಮನದ
ಪೊಳ್ ಬಿಸುಡಲಾಗದು. ೮೬

ಜನಂ ಕನಸುಗಂಡಂದು ಅದೇನಂ ಕನವರಿಸದು ? ೨೦

ಜೀವಿಸಿರ್ಪನ್ನೆಗಂ ಜಯಾಕಾಂಕ್ಷೆಗಳ್ಗರಸರ್ಗಿ
ಪ್ರಜ್ಞಾ ಶಾಲಿಗಳುಪದೇಶಿಸವೇಬ್ಬಂ. ೮೭

ತಮ್ಮೆಸಕಮಂ ಪೆಸರುಮಂ ಆಪುಕೆಗೆಯ್ದು ಪಿರಿ
ಯರ್ಗಿ ವಂದನೆಯನೆಸಗಲ್ವೇಬ್ಬಂ. ೯೮

ತೊಪ್ಪದೊಡಮಸ್ರ ಮನದಟು |
ಳ್ಳರದೇಂ ಕೈದಾಂತ ಪಗೆಗಳಂ ಬಾರಿಸರೇ || ೯೪ || ೫೯

ಪಕ್ಕುವಣಿಗಳ ಬೆಸನಮಂ ಬಿತ್ತರದಿಂ ಪೇಟ್ಟುದು
ಉಚಿತಮಲ್ಲು.

೧೧೮

ಪ್ರಕೃತಿದುಃಸ್ವೃಜಾ ನಾಮ (ಸ್ವಭಾವಮೆಂಬುದು ಬಿಡ
ಲವುದಲ್ಲು)

೩೩

ಪಿರಿಯರ್ ಅಭಿವಂದನೀಯರಲ್ಲೆ ?

೧೩

ಪಿರಿಯರಂ ವಂದಿಸದೆ ಪೋವುದು ತರನಲ್ಲು.

೯೮

ಬೆಸಗೊಳೆ ಬೆಟ್ಟೆತನೆಯುಂ ಹಿತಮನೆ ಪೇಟ್ಟುಮದಾ
ರವಂದಿರಲ್ಲೆ ನೇಹಿಗರ್ ?

೨೭

ಭಗವಂತನ ಆಣತಿಯ ವಿಷಯದೊಳ್ ಅದಾವಂ
ವಿಕಲ್ಪಮಂ ಮಾಡುವಂ ?

೧೧೩

ಭೂತಲದೊಳ್ ತತ್ತತ್ಕುಲ |

ಜಾತಿ ಬಿದಿಯಧೀನಂ ||೯೨||

೫೮

ಮುಷಿಯೊಳ್ ಮೇಣ್ ಮುಂಗಡೆಯೊಳ್ |

ಪಿರಿದೋ ಮೇಣ್ಬೊಡೊ ಬಿಡದೆ ತಾನೋ ಮೇಣ ||

ನೈರೊ ತನ್ನ ಪಕಾರಿಗಳೊಳ್ |

ವಿರಚಿಸಿದಪಕಾರಮೊಡರಿಕುಂ ಕಡುನಲವಂ ||೩೨||

೨೧

ರವಿಮುಖ್ಯಗ್ರಹಗತಿಯುಂ |

ಸವನಿಸ ಕನಸುಂ ನಿಮಿತ್ತಮುಪವಾಚಿಕಮೆಂ ||

ಬಿವು ಜಗದೆ ಕಾಕತಾಳೇ |

ಯವೆನಲ್ ಫಲಿಸುಗುವವರ್ಕ್ಕೇ ಸೂರಿಗಳಂಜರ್ ||೪೩||

೨೮

ಲೋಕಸಂಪ್ರದಾಯಮಂ ಮೀಳುವುದಾಗದು.

೧೨೯

ಶತ್ರುಸೈನ್ಯದೊಳಪ್ರಮತ್ತರಾಗಿ ಸಂಚರಿಸವೇಟ್ಟುಂ.

೧೭

ಸತಿಯರ್ಗ್ಗೆ ಸಾಹಚರ್ಯದೆ |

ಪತಿಸದೃಶಮೆನಿವುದಲ್ಲೆ ಚಿತ್ತಂ ಜಗದೊಳ್ ||

ಅತಿಮಂಜುಲಮೆನಿಸುವೊಡಂ |

ಲತೆ ವಿಷತರುಸಂಗದಿಂದೆ ಮೂರ್ಛಿಗೊಳಕ್ಕುಂ ||೨೨||

೧೩

ಸದಾಚಾರಸಂಪ್ರದಾಯಮಂ ಮೀಳಲಾಗದು.

೯೮

ಹೀನತೆಯಿಲ್ಲದ ಜನಸರ್ |

ಹೀನರೆನಿಪ್ಪರೊಡನೆಂತು ಸಂಧಿಯನೊಲ್ವರ್ ||೧೨೬||

೮೮

